

ဇော၏ရှေ့တွင် ကပ်လျက်ရှိသော မနောဒွါရဝဇ္ဇန်း နာမ်တရား (၁၂)လုံးတည်း။ ယင်းနှစ်မျိုးတို့တွင် ယခု စက္ခုဒွါရဝီရိယ၏အတွင်း၌ တည်ရှိသော ဝုဋ္ဌာမှာ ရူပါရုံ အရောင်ကို ရူပါရုံ အရောင်ဟူသော ဆုံးဖြတ်နိုင်၏။ (ယောနိသောမနသိကာရကိုသာ ဆိုလိုသည်။ အယောနိသောမနသိကာရကို နောက်တွင် သီးသန့်ဖော်ပြပါမည်။) အနိစ္စဟုလည်းကောင်း၊ ဒုက္ခဟုလည်းကောင်း၊ အနတ္တဟုလည်းကောင်း၊ အသုဘဟုလည်းကောင်း၊ အကြောင်းတရား အကျိုးတရားဟုလည်းကောင်း ဤသို့စသည်ဖြင့် မဆုံးဖြတ်နိုင်။ ထိုသို့ ဆုံးဖြတ်နိုင်မှုမှာ မနောဒွါရဝီရိယတို့၏ အရာသာဖြစ်သည်။ အကြောင်းမူ စက္ခုဒွါရဝီရိယ၏အတွင်း၌ တည်ရှိကြသော နာမ်တရားအားလုံးတို့သည် ရူပါရုံ အရောင်မျှကိုသာ ကုသိုလ်ဇော စောရာ၌ အာရုံပြုနိုင်သောကြောင့် ဖြစ်သည်။ ဝုဋ္ဌာက ယင်းရူပါရုံကို ရူပါရုံ = အရောင်ဟု ဆုံးဖြတ်ခြင်းသည်လည်း ယောနိသောမနသိကာရပင် ဖြစ်သည်။ သို့သော် တကယ်တမ်း ပိုင်ပိုင်နိုင်နိုင် ဆုံးဖြတ်ချက် ချနိုင်သည်ကား မဟုတ်။ ဆုံးဖြတ်သကဲ့သို့သာ ဖြစ်သည်။ စက္ခုဒွါရ တစ်ဝီရိယလုံးက အရောင်မျှကိုသာ သိ၍ ရူပါရုံဟုပင် ပိုင်ပိုင်နိုင်နိုင် မသိသေးသောကြောင့် ဖြစ်သည်။ ယင်းသို့ ဆုံးဖြတ်သည့် ဝုဋ္ဌာ (၁၂)လုံးကို ပထမဇောစသော ဇော ဝေဒနာက္ခန္ဓာ၏ အနန္တရစသော အကြောင်းတရားဖြစ်မှုကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ အကြောင်းတရား၊ အကျိုးတရားဟု သိမ်းဆည်းပါ။ သညာက္ခန္ဓာ စသည်တို့၌လည်း နည်းတူ မှတ်ပါ။ တစ်ဖန် -

- ၁။ သဒ္ဓမ္မဿဝန = သူတော်ကောင်းတရားကို နာကြားရခြင်း၊
- ၂။ သပ္ပုရိသုပနိဿယ = သူတော်ကောင်းတို့ကို မှီဝဲဆည်းကပ်ခွင့် ရခြင်း၊
- ၃။ ပဋိရူပဒေသဝါသ = သူတော် သူမြတ်တို့ရှိရာ အရပ်၌ နေထိုင်ရခြင်း၊
- ၄။ ဓမ္မာနုဓမ္မပဋိပန္န = လောကုတ္တရာတရား (၉)ပါးအားလျော်သော ကျင့်ဝတ်ပဋိပတ်ကို ကျင့်ခြင်း -

ဤသို့စသော တရားများကို ဆက်လက်၍ ရှုလိုပါက ရှုပါ။ ဤတွင်ကား ယောနိသောမနသိကာရမျှကိုသာ ပမာနထား၍ ရေးသားတင်ပြထားပါသည်။ သဒ္ဓါရုံ အသံလိုင်း စသည်တို့၌လည်း နည်းတူသဘောပေါက်ပါ။

ရှုပါရုံလိုင်း - ကုသိုလ် ပထမဇော - သညာက္ခန္ဓာ (စက္ခုဒွါရဝီရိယ)

- ၁။ ၂။ ဝေဒနာက္ခန္ဓာနှင့် တူသည်။ နည်းမှီး၍ ရှုပါ။
- ၃။ ဖဿ = (က) စက္ခုသမ္ပဿ (= ၈-လုံး)က အကြောင်းတရား၊ ပထမဇောသညာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
(ခ) ပထမဇော မနောသမ္ပဿ (= ၃၃လုံး)က အကြောင်းတရား၊ ပထမဇော သညာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
- ၄။ ယောနိသောမနသိကာရ (= ဝုဋ္ဌာ = ၁၂လုံး)က အကြောင်းတရား၊ ပထမဇော သညာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။

ရှုပါရုံလိုင်း - ကုသိုလ် ပထမဇော - သင်္ခါရက္ခန္ဓာ (စက္ခုဒွါရဝီရိယ) (ဧတနာ - ပ -)

- ၁။ ၂။ ဝေဒနာက္ခန္ဓာနှင့် အားလုံးတူသည်။ နည်းမှီး၍ ရှုပါ။
- ၃။ ဖဿ = (က) စက္ခုသမ္ပဿ (= ၈-လုံး)က အကြောင်းတရား၊ ပထမဇော သင်္ခါရက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
(ခ) ပထမဇော မနောသမ္ပဿ (= ၃၃လုံး)က အကြောင်းတရား၊ ပထမဇောသင်္ခါရက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
- ၄။ ယောနိသောမနသိကာရ (= ဝုဋ္ဌာ = ၁၂လုံး)က အကြောင်းတရား၊ ပထမဇော သင်္ခါရက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။

ရူပါရုံလှိုင်း - ကုသိုလ် ပထမဇော - သင်္ခါရက္ခန္ဓာ (စက္ခုဒွါရဝိသိ)
(စေတသိက် - ၃၁ - လုံး - ၃ -)

- ၁။ ၂။ ဝေဒနာက္ခန္ဓာနှင့် အားလုံးတူသည်။ နည်းမှီး၍ ရှိပါ။
- ၃။ (က) ဖဿ (= စက္ခုသမ္ပဿ = ၈-လုံး)က အကြောင်းတရား၊ ပထမဇော သင်္ခါရက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
(ခ) ကျန်နာမ်ခန္ဓာသုံးပါးက အကြောင်းတရား၊ ပထမဇော သင်္ခါရက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
- ၄။ ယောနိသောမနသိကာရ (= ဝုဠော = ၁၂လုံး)က အကြောင်းတရား၊ သင်္ခါရက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။

ရူပါရုံလှိုင်း - ကုသိုလ် ပထမဇော - ဝိညာဏက္ခန္ဓာ (စက္ခုဒွါရဝိသိ)

- ၁။ ဖဿ (= စက္ခုသမ္ပဿ = ၈-လုံး)က အကြောင်းတရား၊ ပထမဇော ဝိညာဏက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
- ၂။ ပထမဇော နာမ်ရုပ်က အကြောင်းတရား၊ ပထမဇော ဝိညာဏက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
- ၃။ ယောနိသောမနသိကာရ (= ဝုဠော = ၁၂လုံး)က အကြောင်းတရား၊ ပထမဇော ဝိညာဏက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
- နာမ်** - ဟူသည် ကုသိုလ် ပထမဇောနှင့် ယှဉ်ဖက် စေတသိက် (၃၃)လုံးတည်း။
- ရုပ်** - ဟူသည် ဟဒယ၌တည်ရှိသော မှီရာဝတ္ထုရုပ် (၅၄)နှင့် ရူပါရုံတည်း။

ဉာဏ် ပီတိ အပြောင်းအလဲ

အကယ်၍ အထက်ပါ ကုသိုလ်ဇောသည် ဥပေက္ခာဝေဒနာနှင့် အတူတကွဖြစ်သော် ပီတိ မယှဉ်နိုင်သဖြင့် ဇောနာမ်တရားများမှာ (၃၃)လုံး ဖြစ်ကြ၏။ အကယ်၍ ဉာဏ်မယှဉ်သော် (၃၃)ပင် ဖြစ်၏။ ဉာဏ် ပီတိ နှစ်မျိုးလုံး မယှဉ်သော် (၃၂) ဖြစ်၏။ သန္တိရဏ၌လည်း ဥပေက္ခာဝေဒနာနှင့် အတူတကွဖြစ်သော် ပီတိမယှဉ်နိုင်၊ သောမနဿ ဝေဒနာနှင့် အတူတကွဖြစ်သော် ပီတိယှဉ်နိုင်၏။ တဒါရုံမှာ မဟာဝိပါက်တဒါရုံ ဖြစ်သော် ဇောနည်းတူ မှတ်ပါ။ အဟိတ် သန္တိရဏတဒါရုံဖြစ်သော် သန္တိရဏနှင့် နည်းတူမှတ်ပါ။

သို့အတွက် ဉာဏ် ပီတိ အပြောင်းအလဲသို့လိုက်၍ သန္တိရဏ ဇော တဒါရုံတို့၌ စိတ်စေတသိက် အရေအတွက် အပြောင်းအလဲ ရှိပေသည်။ အထူးသဖြင့် သန္တိရဏ မနောသမ္ပဿ၊ ဇော မနောသမ္ပဿ၊ တဒါရုံ မနောသမ္ပဿ တို့၌လည်းကောင်း၊ သင်္ခါရက္ခန္ဓာ ဒုတိယနည်း စသည်တို့၌လည်းကောင်း စိတ်စေတသိက် အရေအတွက် ကို သတိပြုပါ။ ဝေဒနာ၊ သညာ၊ ဝိညာဏ် (၃)လုံးမှ ကြွင်းသော ကျန်စေတသိက် ဟူသမျှသည် နည်းနည်း များများ သင်္ခါရက္ခန္ဓာဟူသော အမည်ကို ရသည်သာဟု မှတ်ပါ။

အထက်တွင် ရေးသားတင်ပြထားသော ဇောခန္ဓာငါးပါးရှုကွက်မှာ ကုသိုလ် ပထမဇောရှုကွက်သာ ဖြစ်သည်။ ဒုတိယဇောစသည်တို့၌လည်း အကြောင်းတရား အကျိုးတရားတို့ကို သိမ်းဆည်းရမည်သာ ဖြစ်သည်။ ယင်းဒုတိယဇောစသည်တို့၌ ဖဿအရာတွင် ပုံစံအနည်းငယ် အပြောင်းအလဲ ရှိပေသည်။

ပုရိမာ ပုရိမာ ကုသလာဓမ္မာ ပစ္စိမာနံ ပစ္စိမာနံ ကုသလာနံ ဓမ္မာနံ အနန္တရပစ္စယေန ပစ္စယော၊
(ပဌာန-၁-၃။)

ပုရိမာ ပုရိမာတိ ဆသု ဒွါရေသုပိ အနန္တရာတီတာ ကုသလဇဝနဓမ္မာ ဒဌဗ္ဗာ။ **ပစ္စိမာနံ ပစ္စိမာနန္တိ** အနန္တရဥပပဇ္ဇမာနာနညေဝ။ (အဘိ-ဌ-၃-၃၆၃ ပဌာနအဋ္ဌကထာ။)

ဤပါဠိတော် အဋ္ဌကထာတို့၌ ဟောကြားတော်မူချက် ဖွင့်ဆိုတော်မူချက်နှင့်အညီ ရှေးရှေး ကုသိုလ်ဇောများက နောက်နောက် ကုသိုလ်ဇောများအားလည်း အနန္တရစသော ပစ္စယသတ္တိတို့ဖြင့် ကျေးဇူးပြုပေးကြသဖြင့် ဖဿအရာတွင် ပထမဇော မနောသမ္ပဿ စသည်ကိုပါ ထည့်သွင်း၍ အကြောင်းတရားပိုင်းတွင် သိမ်းဆည်းပါ။ ဖဿကို ပဓာနထား၍ ဆိုခြင်းတည်း။ ထိုအနန္တရ အကြောင်းတရားတစ်ခုကို အထက်ပါ ပထမဇောရှုကွက်တွင် ထပ်တိုး၍ ဒုတိယဇော စသည်တို့နှင့် တဒါရုံတို့၌ ရှုရမည် ဖြစ်သည်။ ဒုတိယဇော ဝေဒနာက္ခန္ဓာတစ်ခုကို ပုံစံထုတ်၍ ဖော်ပြအပ်ပါသည်။ ကျန်ဒုတိယဇော နာမ်ခန္ဓာတို့နှင့် ကျန်ဇော တဒါရုံတို့၌ နည်းမှီး၍ ရှုပါလေ။

ရူပါရုံလိုင်း - ကုသိုလ် ဒုတိယဇော - ဝေဒနာက္ခန္ဓာ (စက္ခုဒြါရဝိထိ)

ပစ္စုပ္ပန်အကြောင်းတရား (၄) ပါး

- ၁။ ဝတ္ထု (= ဟဒယ = ၆ = ၅၄)က အကြောင်းတရား၊ ဒုတိယဇော ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
- ၂။ အာရုံ (= ရူပါရုံ)က အကြောင်းတရား၊ ဒုတိယဇော ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
- ၃။ ဖဿ = (က) စက္ခုသမ္ပဿ (= ၈-လုံး)က အကြောင်းတရား၊ ဒုတိယဇော ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
 - (ခ) ပထမဇော မနောသမ္ပဿ (= ၃၄-လုံး)က အကြောင်းတရား၊ ဒုတိယဇော ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
 - (ဂ) ဒုတိယဇော မနောသမ္ပဿ (= ၃၃-လုံး)က အကြောင်းတရား၊ ဒုတိယဇော ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
- ၄။ ယောနိသောမနသိကာရ (= ဝုဠော = ၁၂လုံး)က အကြောင်းတရား၊ ဒုတိယဇော ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။

အနန္တရအကြောင်း

ဒုတိယဇော၏ အနန္တရအကြောင်းမှာ ပထမဇော၊
တတိယဇော၏ အနန္တရအကြောင်းမှာ ဒုတိယဇော၊
စတုတ္ထဇော၏ အနန္တရအကြောင်းမှာ တတိယဇော၊
ပဉ္စမဇော၏ အနန္တရအကြောင်းမှာ စတုတ္ထဇော၊
ဆဋ္ဌဇော၏ အနန္တရအကြောင်းမှာ ပဉ္စမဇော၊
သတ္တမဇော၏ အနန္တရအကြောင်းမှာ ဆဋ္ဌဇော၊
ပထမတဒါရုံ၏ အနန္တရအကြောင်းမှာ သတ္တမဇော၊
ဒုတိယတဒါရုံ၏ အနန္တရအကြောင်းမှာ ပထမတဒါရုံ၊
တဒါရုံနောင် ပထမဘဝ၏ အနန္တရအကြောင်းမှာ ဒုတိယတဒါရုံ -

ဤသို့စသည်ဖြင့် သဘောပေါက်ပါ။ အထက်တွင် ဝေဒနာက္ခန္ဓာရှုကွက် (၃-ခ)၌ အစားသွင်း၍ ရှုရန် သိမ်းဆည်းရန် ဖြစ်သည်။

ရူပါရုံလိုင်း - ပထမတဒါရုံ ခန္ဓာ (၅) ပါး (စက္ခုဒြါရဝိထိ)

- ၁။ တဒါရုံ၏ မှီရာဝတ္ထုရုပ် (= ဟဒယ = ၆ = ၅၄)မျိုးနှင့် ရူပါရုံက ရူပက္ခန္ဓာ။
- ၂။ တဒါရုံ နာမ်တရား (= ၃၄)မှ ဝေဒနာက ဝေဒနာက္ခန္ဓာ။
- ၃။ တဒါရုံ နာမ်တရား (= ၃၄)မှ သညာက သညာက္ခန္ဓာ။

- ၄။ တဒါရုံ နာမ်တရား (= ၃၄)မှ စေတနာက သင်္ခါရက္ခန္ဓာ။ (ပထမနည်း)
တဒါရုံ နာမ်တရား (= ၃၄)မှ ကျန်စေတသိက် (၃၁)လုံးက သင်္ခါရက္ခန္ဓာ။ (ဒုတိယနည်း။)
- ၅။ တဒါရုံ နာမ်တရား (= ၃၄)မှ အသိစိတ်ဝိညာဏ်က ဝိညာဏက္ခန္ဓာ။
တဒါရုံ ရူပက္ခန္ဓာကို ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း ရူပက္ခန္ဓာနှင့် နည်းတူ ရှုပါ။

ရူပါရုံလိုင်း - ပထမတဒါရုံ - ဝေဒနာက္ခန္ဓာ (စက္ခုဒွါရဝိသိ)

အတိတ်အကြောင်းတရား (၅) ပါး

- ၁။ အဝိဇ္ဇာ (= ၂၀)က အကြောင်းတရား၊ ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
၂။ တဏှာ (= ၂၀)က အကြောင်းတရား၊ ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
၃။ ဥပါဒါန် (= ၂၀)က အကြောင်းတရား၊ ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
၄။ သင်္ခါရ (= ၃၄)က အကြောင်းတရား၊ ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
၅။ ကံ (= ၃၄-၏ ကမ္မသတ္တိ)က အကြောင်းတရား၊ ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။

ပစ္စုပ္ပန်အကြောင်းတရား (၃) ပါး

- ၆။ ဝတ္ထု (= ဟဒယ = ၆ = ၅၄)က အကြောင်းတရား၊ ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
၇။ အာရုံ (= ရူပါရုံ)က အကြောင်းတရား၊ ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
၈။ ဖဿ = (က) စက္ခုသမ္ပဿ (= ၈-လုံး)က အကြောင်းတရား၊ ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
(ခ) သတ္တမဇော မနောသမ္ပဿ (= ၃၄-လုံး)က အကြောင်းတရား၊ ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
(ဂ) ပထမတဒါရုံ မနောသမ္ပဿ (= ၃၃-လုံး)က အကြောင်းတရား၊ ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။

ရူပါရုံလိုင်း - ပထမတဒါရုံ - သညာက္ခန္ဓာ (စက္ခုဒွါရဝိသိ)

- ၁။ ၂။ ၃။ ၄။ ၅။ ၆။ ၇။ ပထမတဒါရုံ ဝေဒနာက္ခန္ဓာနှင့် တူသည်၊ နည်းမှီး၍ ရှုပါ။
- ၈။ ဖဿ = (က) စက္ခုသမ္ပဿ (= ၈-လုံး)က အကြောင်းတရား၊ တဒါရုံ သညာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
(ခ) သတ္တမဇော မနောသမ္ပဿ (= ၃၄-လုံး)က အကြောင်းတရား၊ တဒါရုံ သညာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
(ဂ) ပထမတဒါရုံ မနောသမ္ပဿ (= ၃၃-လုံး)က အကြောင်းတရား၊ တဒါရုံ သညာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။

ရူပါရုံလိုင်း - ပထမတဒါရုံ - သင်္ခါရက္ခန္ဓာ (စက္ခုဒွါရဝိသိ) (စေတနာကို ကောက် - ပ -)

- ၁။ ၂။ ၃။ ၄။ ၅။ ၆။ ၇။ ပထမတဒါရုံ ဝေဒနာက္ခန္ဓာနှင့် တူသည်၊ နည်းမှီး၍ ရှုပါ။
- ၈။ ဖဿ = (က) စက္ခုသမ္ပဿ (= ၈-လုံး)က အကြောင်းတရား၊ တဒါရုံ သင်္ခါရက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
(ခ) သတ္တမဇော မနောသမ္ပဿ (= ၃၄-လုံး)က အကြောင်းတရား၊ တဒါရုံ သင်္ခါရက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
(ဂ) ပထမတဒါရုံ မနောသမ္ပဿ (= ၃၃-လုံး)က အကြောင်းတရား၊ တဒါရုံသင်္ခါရက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။

ရူပါရုံလှိုင်း - ပထမတဒါရုံ - သင်္ခါရက္ခန္ဓာ (စက္ခုဒွါရဝိသိ)
(စေတသိက် - ၃၁ - လုံး ကောက် - ၃ -)

- ၁။ ၂။ ၃။ ၄။ ၅။ ၆။ ၇။ ပထမတဒါရုံ ဝေဒနာက္ခန္ဓာနှင့် တူသည်။ နည်းမှီး၍ ရူပါ။
- ၈။ ဖဿ = (က) စက္ခုသမ္ပဿ (= ၈-လုံး)က အကြောင်းတရား၊ တဒါရုံ သင်္ခါရက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
(ခ) သတ္တမဇောမနောသမ္ပဿ (= ၃၄)လုံးက အကြောင်းတရား၊ တဒါရုံ သင်္ခါရက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
- ၉။ ကျန်နာမ်ခန္ဓာ (၃)ပါးက အကြောင်းတရား၊ တဒါရုံ သင်္ခါရက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။

ရူပါရုံလှိုင်း - ပထမတဒါရုံ - ဝိညာဏက္ခန္ဓာ (စက္ခုဒွါရဝိသိ)

အတိတ်အကြောင်းတရား (၅) ပါး

- ၁။ အဝိဇ္ဇာ (= ၂၀)က အကြောင်းတရား၊ တဒါရုံ ဝိညာဏက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
- ၂။ တဏှာ (= ၂၀)က အကြောင်းတရား၊ တဒါရုံ ဝိညာဏက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
- ၃။ ဥပါဒါန် (= ၂၀)က အကြောင်းတရား၊ တဒါရုံ ဝိညာဏက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
- ၄။ သင်္ခါရ (= ၃၄)က အကြောင်းတရား၊ တဒါရုံ ဝိညာဏက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
- ၅။ ကံ (= ၃၄-၏ ကမ္မသတ္တိ)က အကြောင်းတရား၊ တဒါရုံ ဝိညာဏက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။

ပစ္စုပ္ပန်အကြောင်းတရား (၂) ပါး

- ၆။ ဖဿ = (က) စက္ခုသမ္ပဿ (= ၈-လုံး)က အကြောင်းတရား၊ တဒါရုံ ဝိညာဏက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
(ခ) သတ္တမဇော မနောသမ္ပဿ (= ၃၄)လုံးက အကြောင်းတရား၊ တဒါရုံ ဝိညာဏက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
- ၇။ ပထမတဒါရုံ နာမ်ရုပ်က အကြောင်းတရား၊ တဒါရုံ ဝိညာဏက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
- နာမ်** - ဟူသည် ပထမတဒါရုံစိတ်နှင့် ယှဉ်ဖက် စေတသိက် (= ၃၃-လုံး)တည်း။
- ရုပ်** - ဟူသည် ဟဒယဉ်ရှိသော မှီရာဝတ္ထုရုပ် (၅၄)မျိုးနှင့် ရူပါရုံတည်း။

ယေဘုယျ မှတ်သားရန်

အကယ်၍ တဒါရုံသည် မဟာဝိပါက် တဒါရုံ ဖြစ်အံ့ -

- ၁။ သောမနဿဝေဒနာနှင့် အတူတကွဖြစ်၍ ဉာဏ်ယှဉ်သော် နာမ်တရား (၃၄)
- ၂။ သောမနဿဝေဒနာနှင့် အတူတကွဖြစ်၍ ဉာဏ်မယှဉ်သော် နာမ်တရား (၃၃)
- ၃။ ဥပေက္ခာဝေဒနာနှင့် အတူတကွဖြစ်၍ ဉာဏ်ယှဉ်သော် နာမ်တရား (၃၃)
- ၄။ ဥပေက္ခာဝေဒနာနှင့် အတူတကွဖြစ်၍ ဉာဏ်မယှဉ်သော် နာမ်တရား (၃၂)
- ၅။ အဟိတ် သောမနဿသန္တိရဏ တဒါရုံ ဖြစ်သော် နာမ်တရား (၁၂)
- ၆။ အဟိတ် ဥပေက္ခာသန္တိရဏ တဒါရုံ ဖြစ်သော် နာမ်တရား (၁၁)

အသီးအသီး ရှိ၏။ အထက်တွင် သောမနဿဝေဒနာနှင့် အတူတကွဖြစ်သော ဉာဏ်ယှဉ်သော မဟာဝိပါက် တဒါရုံကို ပုံစံထုတ်၍ ပြထားပါသည်။ အကယ်၍ အထက်ဖော်ပြပါ အခြားတဒါရုံ တစ်ခုခု ကျခဲ့လျှင်လည်း စိတ်စေတသိက် အရေအတွက်မှာ သင်္ခါရက္ခန္ဓာ၌ ယုတ်လျော့ဖွယ်ရှိသည်။ ဝေဒနာ သညာ ဝိညာဏ်မှ ကြွင်းကျန်

သမျှ စေတသိက်ဟူသမျှသည် သင်္ခါရက္ခန္ဓာချည်းပင်တည်း။

အဟိတ် ကုသလဝိပါက် သောမနဿသန္တိရဏ တဒါရုံ၊ အဟိတ် ကုသလဝိပါက် ဥပေက္ခာသန္တိရဏ တဒါရုံ၊ အဟိတ် အကုသလဝိပါက် ဥပေက္ခာသန္တိရဏ တဒါရုံတို့၌ သန္တိရဏ၌ ရေးသားခဲ့သော အကြောင်းတရား အကျိုးတရား သိမ်းဆည်းနည်းကို နည်းမှီး၍ အကြောင်းတရား အကျိုးတရားတို့ကို သိမ်းဆည်းပါ။

ဒုတိယတဒါရုံ၌လည်း ခန္ဓာငါးပါးဖွဲ့၍ အကြောင်းတရား အကျိုးတရားတို့ကို သိမ်းဆည်းပါ။ ခန္ဓာငါးပါး ဖွဲ့ပုံမှာ ပထမတဒါရုံနှင့် တူပြီ။ ရူပက္ခန္ဓာရှုကွက်မှာ ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း ရူပက္ခန္ဓာ ရှုကွက်နှင့် တူပြီ။ ဒုတိယတဒါရုံ ဝေဒနာက္ခန္ဓာရှုကွက်ကို ဖော်ပြအပ်ပါသည်။

ရူပါရုံလောင်း - ဒုတိယတဒါရုံ - ဝေဒနာက္ခန္ဓာ (စက္ခုဒွါရဝိထိ)

အတိတ်အကြောင်းတရား (၅) ပါး

- ၁။ အဝိဇ္ဇာ (= ၂၀)က အကြောင်းတရား၊ ဒုတိယတဒါရုံ ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
- ၂။ တဏှာ (= ၂၀)က အကြောင်းတရား၊ ဒုတိယတဒါရုံ ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
- ၃။ ဥပါဒါန် (= ၂၀)က အကြောင်းတရား၊ ဒုတိယတဒါရုံ ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
- ၄။ သင်္ခါရ (= ၃၄)က အကြောင်းတရား၊ ဒုတိယတဒါရုံ ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
- ၅။ ကံ (= ၃၄-၏ ကမ္မသတ္တိ)က အကြောင်းတရား၊ ဒုတိယတဒါရုံ ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။

ပစ္စုပ္ပန်အကြောင်းတရား (၃) ပါး

- ၆။ ဝတ္ထု (= ဟဒယ = ၆ = ၅၄)က အကြောင်းတရား၊ ဒုတိယတဒါရုံ ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
- ၇။ အာရုံ (= ရူပါရုံ)က အကြောင်းတရား၊ ဒုတိယတဒါရုံ ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
- ၈။ ဖဿ = (က) စက္ခုသမ္ပဿ (= ၈-လုံး)က အကြောင်းတရား၊ ဒုတိယတဒါရုံ ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
 - (ခ) ပထမတဒါရုံ မနောသမ္ပဿ (= ၃၄-လုံး)က အကြောင်းတရား၊ ဒုတိယတဒါရုံ ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
 - (ဂ) ဒုတိယတဒါရုံ မနောသမ္ပဿ (= ၃၃-လုံး)က အကြောင်းတရား၊ ဒုတိယတဒါရုံ ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။

ရူပါရုံကို အာရုံယူသည့် မနောဒွါရဝိထိများ

ဤမျှဆိုလျှင် ဒုတိယတဒါရုံ ခန္ဓာ (၅)ပါးရှုကွက်ကို သဘောပေါက်သင့်ပေပြီ။ ဤတွင် စက္ခုဒွါရဝိထိ အတွင်း၌ တည်ရှိသော ကုသိုလ်ဇောစောသည့် အကောင်းအုပ်စု၌ ဝီထိစိတ္တက္ခန္ဓာတိုင်း ဝီထိစိတ္တက္ခန္ဓာတိုင်း၌ အကြောင်းအကျိုး ဆက်စပ်၍ရှုနည်း အကြောင်းအကျိုး သိမ်းဆည်းနည်းကို အရိပ်အမြွက်မျှ ပုံစံထုတ်၍ ဖော်ပြပြီး ဖြစ်၏။ ဤစနစ်ကို နည်းမှီး၍ ကျန်အကောင်းအုပ်စု နာမ်တရားတို့၌ ရူပားနိုင် သိမ်းဆည်းနိုင်လောက်ပေပြီ။ နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း ဇယားများတွင် ဖော်ပြထားသည့်အတိုင်း အတန်းတိုင်း စိတ္တက္ခန္ဓာတိုင်း၌ ခန္ဓာငါးပါးဖွဲ့၍ အကြောင်းအကျိုးတို့ကို သိမ်းဆည်းပါ။

တစ်ဖန် စက္ခုဒွါရဝိထိ၏ နောင်၌ ဘဝင်များ ကျလာကြ၏။ ယင်းဘဝင်တွင်လည်း ခန္ဓာ (၅)ပါးဖွဲ့၍ ရှေးတွင် ရေးသားတင်ပြခဲ့သည့် ဘဝင်ခန္ဓာ (၅)ပါး ရှုကွက်ကို နည်းမှီး၍ အကြောင်းတရား အကျိုးတရားတို့ကို

သိမ်းဆည်းပါ။ အကယ်၍ ထိုမိမိရှိသော ဘဝင်သည် ဇောနောင် ကပ်လျက်ကျသော ဘဝင်ဖြစ်မှု အနန္တရ အကြောင်းတရားမှာ သတ္တမဇောဖြစ်၏။ တဒါရုံနောင် ကပ်လျက်ကျသော ဘဝင်ဖြစ်မှု အနန္တရအကြောင်းတရားမှာ ဒုတိယတဒါရုံ ဖြစ်၏။ အကယ်၍ ဘဝင်နောင် ထပ်၍ကျသော ဘဝင်ဖြစ်မှု ရှေးရှေး ဘဝင်သည် အနန္တရ အကြောင်းတရား ဖြစ်ပေသည်။ သတိပြု၍ သိမ်းဆည်းပါ။

တစ်ဖန် ထိုဘဝင်များ၏ နောင်၌ စက္ခုဒွါရဝီရိယက အာရုံယူခဲ့သော (အတိတ်)ရူပါရုံကိုပင် ဆက်လက် အာရုံယူသည့် တဒန္တဝတ္ထက မနောဒွါရဝီရိယသော မနောဒွါရဝီရိယများလည်း ဖြစ်နိုင်၏။ မနောဒွါရဝီရိယတို့သည် စက္ခုဒွါရဝီရိယက အာရုံယူခဲ့သည့် အတိတ်ရူပါရုံကိုသာ အာရုံပြုနိုင်သည်ဟူ၍ ဤသို့ကား အယူအဆ မမှားစေလိုပါ။ အတိတ်ရူပါရုံကိုသာ အာရုံယူနိုင်သော မနောဒွါရဝီရိယများ ရှိကြသကဲ့သို့ ပစ္စုပ္ပန်ရူပါရုံကို အာရုံပြုနိုင်သော မနောဒွါရဝီရိယများလည်း ရှိကြသည်သာ ဖြစ်၏။

ဧတံ = (ပဉ္စဒွါရိကဇဝနံ) န လက္ခဏာရမ္မဏိကဝိပဿနာဝသေန ပဝတ္တတိ။ ပ ။ သဗ္ဗောပိ ပနေသ ပဘောဒေါ မနောဒွါရိကဇဝနေယေဝ လဗ္ဘတိ။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၃၈၈။)

ပဉ္စဒွါရိကဇောကား ရူပါရုံအဝင်အပါဖြစ်သည့် သင်္ခါရတရားတို့၏ အနိစ္စလက္ခဏာ ဒုက္ခလက္ခဏာ အနတ္တလက္ခဏာလျှင် အာရုံရှိသော လက္ခဏာရမ္မဏိက ဝိပဿနာ၏ အစွမ်းဖြင့် မဖြစ်နိုင်။ ပ ။ မနောဒွါရိကဇော၌ သာလျှင် သင်္ခါရတရားတို့၏ အနိစ္စလက္ခဏာ ဒုက္ခလက္ခဏာ အနတ္တလက္ခဏာလျှင် အာရုံရှိသော လက္ခဏာရမ္မဏိက ဝိပဿနာဇောကို ရအပ်ပေ၏။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၃၈၈။)

ဤအဋ္ဌကထာအဖွင့်များနှင့် အညီ မနောဒွါရိကဇောတို့သည် ရူပါရုံ အဝင်အပါဖြစ်သည့် သင်္ခါရတရားတို့၏ အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တအခြင်းအရာကို ခဏပစ္စုပ္ပန်သို့ဆိုက်အောင် ထွင်းဖောက် သိမြင်နိုင်သော စွမ်းအား အပြည့်အဝ ရှိပေသည်။ သို့အတွက် အတိတ်ရူပါရုံစသည့် အတိတ်သင်္ခါရတရားတို့ကိုလည်း မနောဒွါရိကဇောတို့သည် အာရုံယူနိုင်ကြ၏။ ပစ္စုပ္ပန်သင်္ခါရတရားတို့ကိုလည်း အာရုံယူနိုင်ကြ၏။ အနာဂတ်သင်္ခါရတရားတို့ကိုလည်း အာရုံယူနိုင်ကြ၏ဟု မှတ်ပါ။

ယင်းမနောဒွါရဝီရိယတို့မှာ ဝိဘူတာရုံဖြစ်က မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း (၁)ကြိမ်၊ ဇော (၇)ကြိမ်၊ တဒါရုံ (၂)ကြိမ်၊ အဝိဘူတာရုံဖြစ်က မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း (၁)ကြိမ် ၊ ဇော (၇)ကြိမ်တို့ ဖြစ်ကြ၏။

- ၁။ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း၌ စိတ်စေတသိက် = နာမ်တရား (၁၂)လုံး။
- ၂။ ဇောအသီးအသီး၌ မဟာကုသိုလ်ဇောဖြစ်အံ့ (၃၄/၃၃/၃၃/၃၂)လုံး။
- ၃။ တဒါရုံ အသီးအသီး၌ မဟာဝိပါက်တဒါရုံ ဖြစ်အံ့ (၃၄/၃၃/၃၃/၃၂)လုံး။
- ၄။ အဟိတ် သန္တိရဏတဒါရုံ ဖြစ်အံ့ (၁၂/၁၁)လုံး -

ဤသို့ထိုက်သလို နာမ်တရားများ ဖြစ်ကြ၏။

ထိုတွင် မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း၌ ခန္ဓာငါးပါးဖွဲ့ပုံသည် ဝုဠော၌ ခန္ဓာငါးပါးဖွဲ့ပုံနှင့် အားလုံးတူ၏။ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း၏ ရူပက္ခန္ဓာရှုကွက်သည် ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း၏ ရူပက္ခန္ဓာရှုကွက်နှင့် တူပြီ။

ရူပါရုံလိင်း - မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း - ဝေဒနာက္ခန္ဓာ

ပစ္စုပ္ပန်အကြောင်းတရား (၃) ပါး

- ၁။ ဝတ္ထု (= ဟဒယ = ၆ = ၅၄)က အကြောင်းတရား၊ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
- ၂။ အာရုံ (= ရူပါရုံ)က အကြောင်းတရား၊ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။

၃။ ဖဿ = (က) စက္ခုသမ္ပဿ (= ၈-လုံး)က အကြောင်းတရား၊ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။

(ခ) ဘဝင်မနောသမ္ပဿ (= ၃၄-လုံး)က အကြောင်းတရား၊ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။

(ဂ) မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း မနောသမ္ပဿ (= ၁၁-လုံး)က အကြောင်းတရား၊ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။

စက္ခုသမ္ပဿ - ပုရိမာ ပုရိမာတိ အနန္တရူပနိဿယေ သမနန္တရတိတာ လဗ္ဘန္တိ၊ အာရမ္မဏူပနိဿယ-ပကတူပနိဿယေသု နာနာဝိထိဝသေန ပုရိမတရာ။ (အဘိ-ဌ-၃-၃၆၈။)

အနန္တရူပနိဿယ၌ အကြောင်းတရားကား ရှေးစိတ္တက္ခန္ဓာ တရားစုတို့တည်း၊ အကျိုးတရားတို့ကား နောက်စိတ္တက္ခန္ဓာ တရားစုတို့တည်း။ အာရမ္မဏူပနိဿယ ပကတူပနိဿယတို့၌ကား အကြောင်းတရားနှင့် အကျိုးတရားတို့သည် အသီးအသီးသော ဝိထိတို့၏ အစွမ်းဖြင့်လည်း ကျေးဇူးပြုကြ၏။ အကြောင်းတရားနှင့် အကျိုးတရားတို့သည် ဝိထိချင်းမတူသော်လည်း ဝိထိချင်းခြားသော်လည်း ဝိထိချင်းကွာခြားနေသော အကြောင်းတရားတို့က ဝိထိချင်းကွာခြားနေသော အကျိုးတရားတို့အား ဖြစ်ပေါ်လာအောင် ပကတူပနိဿယ အာရမ္မဏူပနိဿယသတ္တိတို့ဖြင့် ကျေးဇူးပြုပေးနိုင်ကြ၏။ ထို့ကြောင့် စက္ခုသမ္ပဿ နာမ်တရားစုတို့ကိုလည်း ဝိထိခြားလျက်ရှိသော ရူပါရုံကို ဆက်လက်အာရုံယူကြသည့် တဒနုဝတ္တက မနောဒွါရဝိထိစသည်တို့၌ တည်ရှိသော နာမ်တရားစုတို့၏ အကြောင်းတရားအဖြစ် ဖော်ပြထားပါသည်။ အားကောင်းသော ဝိပဿနာဇောတို့ကား စက္ခုသမ္ပဿ၏ အကူအညီမပါဘဲလည်း ရူပါရုံကို တစ်နည်း ရူပါရုံနှင့်တကွသော သင်္ခါရတရားတို့ကို အာရုံပြုနိုင်သဖြင့် ထိုအခါမျိုး၌ စက္ခုသမ္ပဿ၏ ကျေးဇူးပြုပေးမှု အကြောင်းတရားသည် ချို့တဲ့နိုင်ပေသည်။

ဘဝင် မနောသမ္ပဿ

ယမ္ပိဒံ မနောသမ္ပဿပစ္စယာ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဝေဒယိတံ သုခံ ဝါ ဒုက္ခံ ဝါ အဒုက္ခမသုခံ ဝါ။ (သံ-၂-၂၄၈။)

မနောသမ္ပဿောတိ ဘဝင်သဟဇာတော သမ္ပဿော။ **ဝေဒယိတန္တိ** သဟာဝဇ္ဇနဝေဒနာယ ဇဝနဝေဒနာ၊ ဘဝင်သမ္ပယုတ္တာယ ပန ဝတ္တဗ္ဗမေဝ နတ္ထိ။ (သံ-ဌ-၃-၅။)

တံပုဗ္ဗကတ္တာ မနောဝိညာဏဖဿဝေဒနာနံ မူလပစ္စယဘူတာ သဗ္ဗေသွေဝ စက္ခုဒွါရာဒီသု ဝုတ္တိတ္တာ တဒနုရူပတော “**ဘဝင်သဟဇာတော သမ္ပဿော**”တိ ဝုတ္တိ။ **သဟာဝဇ္ဇနဝေဒနာယ ဇဝနဝေဒနာ** “ဝေဒယိတ”န္တိ အဓိပ္ပေတာ။ **ဘဝင်သမ္ပယုတ္တာယ ပန** ဝေဒနာယ ဂဟဏေ **ဝတ္တဗ္ဗမေဝ နတ္ထိ**။ (သံ-ဋီ-၂-၂၈၆။)

ဤပါဠိတော် အဋ္ဌကထာ ဋီကာများနှင့်အညီ ရူပါရုံကို ဆက်လက်အာရုံယူနေကြသည့် တဒနုဝတ္တက မနောဒွါရဝိထိ စသည်တို့၏ ရှေး၌ ကပ်လျက် ဖြစ်သွားကြသော ဘဝင်မနောသမ္ပဿ ဦးဆောင်သည့် ဘဝင်နာမ်တရားစုတို့သည် -

- ၁။ အချင်းချင်းအားလည်းကောင်း၊
- ၂။ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း နာမ်တရားစုတို့အားလည်းကောင်း၊
- ၃။ ဇော နာမ်တရားစုတို့အားလည်းကောင်း၊
- ၄။ အကယ်၍ ဇောနောင် တဒါရုံကျခဲ့လျှင် တဒါရုံ နာမ်တရားစုတို့အားလည်းကောင်း၊

ဖြစ်ပေါ်လာအောင် ကျေးဇူးပြုပေးလျက် ရှိ၏။ သို့အတွက် ဘဝင် မနောသမ္ပဿကိုလည်း ရူပါရုံကို

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း - အပိုင်း (က)

ဆက်လက်၍ အာရုံယူကြသည့် မနောဒွါရဝိထိ နာမ်တရားစုတို့၏ အကြောင်းတရားအဖြစ်ဖြင့် ဖော်ပြထားပါသည်။ ဖဿကိုပင် ဦးတည်၍ ဖော်ပြထားခြင်း ဖြစ်သည်။

မနောဒွါရဝဇ္ဇန်း၌ ဤဝေဒနာက္ခန္ဓာရှုကွက်ကို သဘောပေါက်ပါက သညာက္ခန္ဓာ သင်္ခါရက္ခန္ဓာ ဝိညာဏက္ခန္ဓာ ရှုကွက်တို့၌လည်း ရှေး၌ ရေးသားခဲ့သော နည်းများကို အစဉ်မှီး၍ သဘောပေါက်လောက်ပေပြီ။ ရူပါရုံကိုပင် ဆက်လက် အာရုံပြုသည့် မနောဒွါရဝိထိ၏ အတွင်း၌ အကျိုးဝင်သော ပထမဇော ဝေဒနာက္ခန္ဓာ တစ်ခု၌ အကြောင်းတရား အကျိုးတရား သိမ်းဆည်းပုံကို နည်းမှီးနိုင်အောင် ဆက်လက် ဖော်ပြအပ်ပါသည်။ (ဤမနောဒွါရဝိထိအတွင်း၌ အကျိုးဝင်သော ဇောအသီးအသီး၌လည်းကောင်း၊ တဒါရုံအသီးအသီး၌လည်းကောင်း ခန္ဓာငါးပါးဖွဲ့ပုံသည် စက္ခုဒွါရ၌ ဖော်ပြခဲ့သော ဇော တဒါရုံတို့၌ ခန္ဓာငါးပါး ဖွဲ့စည်းပုံနှင့် အလုံးစုံတူလေပြီ။ ထူးခြားမှု မရှိတော့ပြီ။ နည်းမှီး၍သာ ရှုပါ။)

ရူပါရုံလှိုင်း - မနောဒွါရဝိထိ - ကုသိုလ် ပထမဇော - ဝေဒနာက္ခန္ဓာ

ပစ္စုပ္ပန်အကြောင်းတရား (၄) ပါး

- ၁။ ဝတ္ထု (= ဟဒယ = ၆ = ၅၄)က အကြောင်းတရား၊ ပထမဇော ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
- ၂။ အာရုံ (= ရူပါရုံ)က အကြောင်းတရား၊ ပထမဇော ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
- ၃။ ဖဿ = (က) စက္ခုသမ္ပဿ (= ၈-လုံး)က အကြောင်းတရား၊ ပထမဇော ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
 - (ခ) ဘဝင် မနောသမ္ပဿ (= ၃၄-လုံး)က အကြောင်းတရား၊ ပထမဇော ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
 - (ဂ) ပထမဇော မနောသမ္ပဿ (= ၃၃-လုံး)က အကြောင်းတရား၊ ပထမဇော ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
- ၄။ ယောနိသောမနသိကာရ (= မနောဒွါရဝဇ္ဇန်း = ၁၂-လုံး)က အကြောင်းတရား၊ ပထမဇော ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။

ရူပါရုံလှိုင်း - မနောဒွါရဝိထိ - ကုသိုလ် ဒုတိယဇော - ဝေဒနာက္ခန္ဓာ

ပစ္စုပ္ပန်အကြောင်းတရား (၄) ပါး

- ၁။ ဝတ္ထု (= ဟဒယ = ၆ = ၅၄)က အကြောင်းတရား၊ ဒုတိယဇောဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
- ၂။ အာရုံ (= ရူပါရုံ)က အကြောင်းတရား၊ ဒုတိယဇော ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
- ၃။ ဖဿ = (က) စက္ခုသမ္ပဿ (= ၈-လုံး)က အကြောင်းတရား၊ ဒုတိယဇော ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
 - (ခ) ဘဝင် မနောသမ္ပဿ (= ၃၄-လုံး)က အကြောင်းတရား၊ ဒုတိယဇော ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
 - (ဂ) ပထမဇော မနောသမ္ပဿ (= ၃၄-လုံး)က အကြောင်းတရား၊ ဒုတိယဇော ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
 - (ဃ) ဒုတိယဇော မနောသမ္ပဿ (= ၃၃-လုံး)က အကြောင်းတရား၊ ဒုတိယဇောဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။

၄။ ယောနိသောမနသိကာရ (= မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း = ၁၂-လုံး)က အကြောင်းတရား၊ ဒုတိယဇော ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။

ဤမျှဆိုလျှင် ကြွင်းကျန်သော ပထမဇောခန္ဓာ၊ ဒုတိယဇောခန္ဓာတို့၌လည်းကောင်း၊ တတိယဇောစသည့် ခန္ဓာတို့၌လည်းကောင်း နည်းမှီး၍ ရှုနိုင်လောက်ပေပြီ။ တတိယဇောစသည့် နောက်နောက်ဇောအား ဒုတိယဇော စသည့် ရှေးရှေးဇောက အနန္တရစသော ပစ္စယသတ္တိဖြင့် အဆင့်ဆင့် ကျေးဇူးပြုပေးပုံကိုလည်း သဘောပေါက် ပါလေ။

ယောနိသောမနသိကာရ - ရူပါရုံ (= အရောင်)ကို (၁) ရူပါရုံ အရောင်ဟု၊ (၂) အနိစ္စဟု၊ (၃) ဒုက္ခဟု၊ (၄) အနတ္တဟု၊ (၅) အသုဘဟု - ဆုံးဖြတ်မှုများသည် ယောနိသောမနသိကာရဖြစ်သဖြင့် ဤအပိုင်း၌ ယင်း ယောနိသောမနသိကာရ၏ တရားကိုယ်မှာ (ဇောမဟုတ်တော့ဘဲ) မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း နာမ်တရားစု (၁၂)လုံးပင် ဖြစ်သည်။ **ဇေနပဋိပါဒကမနသိကာရ** = ဇော၏ အခြေခံအကြောင်းရင်း နှလုံးသွင်းမှုပင်တည်း။ သို့အတွက် ယောနိသောမနသိကာရဟု ဆိုခြင်းနှင့် မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း မနောသမ္ပဿ (= နာမ်တရား-၁၂)ဟု ဆိုခြင်းမှာ အမည်ကွဲသော်လည်း တရားကိုယ်မှာ အတူတူပင်ဖြစ်သည်ဟု မှတ်သားပါလေ။

ရူပါရုံလှိုင်း - မနောဒွါရီထိ - ပထမတဒါရုံ - ဝေဒနာက္ခန္ဓာ

အတိတ်အကြောင်းတရား (၅) ပါး

- ၁။ အဝိဇ္ဇာ (= ၂၀)က အကြောင်းတရား၊ ပထမတဒါရုံ ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
- ၂။ တဏှာ (= ၂၀)က အကြောင်းတရား၊ ပထမတဒါရုံ ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
- ၃။ ဥပါဒါန် (= ၂၀)က အကြောင်းတရား၊ ပထမတဒါရုံ ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
- ၄။ သင်္ခါရ (= ၃၄)က အကြောင်းတရား၊ ပထမတဒါရုံ ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
- ၅။ ကံ (= ၃၄-၏ ကမ္မသတ္တိ)က အကြောင်းတရား၊ ပထမတဒါရုံ ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။

ပစ္စုပ္ပန်အကြောင်းတရား (၃) ပါး

- ၆။ ဝတ္ထု (= ဟဒယ = ၆ = ၅၄)က အကြောင်းတရား၊ ပထမတဒါရုံ ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
- ၇။ အာရုံ (= ရူပါရုံ)က အကြောင်းတရား၊ ပထမတဒါရုံ ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
- ၈။ ဖဿ = (က) စက္ခုသမ္ပဿ (= ၈-လုံး)က အကြောင်းတရား၊ ပထမတဒါရုံ ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
 - (ခ) ဘဝင် မနောသမ္ပဿ (= ၃၄-လုံး)က အကြောင်းတရား၊ ပထမတဒါရုံ ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
 - (ဂ) သတ္တမဇော မနောသမ္ပဿ (= ၃၄-လုံး)က အကြောင်းတရား၊ ပထမတဒါရုံ ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
 - (ဃ) ပထမတဒါရုံ မနောသမ္ပဿ (= ၃၃-လုံး)က အကြောင်းတရား၊ ပထမတဒါရုံ ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။

သတ္တမဇော မနောသမ္ပဿ (= ၃၄) နှင့် တဒါရုံ

ပုရိမာ ပုရိမာ ကုသလာဓမ္မာ ပစ္စိမာနံ ပစ္စိမာနံ အဗျာကတတရားနံ ဓမ္မာနံ အနန္တရပစ္စယေန ပစ္စယော။
(ပဋ္ဌာန-၁-၃။)

အဗျာကတတရား နှစ် နှစ် ပန ကုသလာနန္တရံ တဒါရမ္မဏဘဝင်္ဂဖလသမာပတ္တိဝသေန ဝုတ္တံ။
(အဘိ-ဋ္ဌ-၃-၃၆၃။)

ရှေးရှေးသော ကုသိုလ်တရားတို့သည် နောက်နောက်သော အဗျာကတတရားတို့အား အနန္တရပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏။ (ပဋ္ဌာန-၁-၃။)

ကုသိုလ်ဇောက (= ကုသိုလ်တရားက) အဗျာကတတရားအား အနန္တရပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုပေးပုံကို ဘုရားရှင် ဟောကြားတော်မူခြင်းသည် -

- ၁။ ကုသိုလ်ဇောနောင် တဒါရုံကျသည်ဖြစ်အံ့၊ ယင်းကုသိုလ်တရားက တဒါရုံ ဝိပါက် အဗျာကတတရားအား အနန္တရပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏။
- ၂။ ကုသိုလ်ဇောနောင် ဘဝင်္ဂကျသည်ဖြစ်အံ့၊ ယင်းကုသိုလ်တရားက ဘဝင် = ဝိပါက် အဗျာကတတရားအား အနန္တရပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုပေး၏။
- ၃။ အနုလောမံ သေက္ခာယ ဖလသမာပတ္တိယာ အနန္တရပစ္စယေန ပစ္စယော၊ အရဟတော အနုလောမံ ဖလသမာပတ္တိယာ အနန္တရပစ္စယေန ပစ္စယော။ (ပဋ္ဌာန-၁-၁၃၈။)

သေက္ခာအမည်ရသော အရိယာသူတော်ကောင်းတို့၏ ဖလသမာပတ္တိဝိသိအတွင်း၌ ပါဝင်တည်ရှိကြသော အနုလောမ အမည်ရသော ကုသိုလ်တရားသည် ဖိုလ်ဇောဟူသော ဝိပါက် အဗျာကတတရားအား အနန္တရပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏။ ရဟန္တာအရှင်မြတ်တို့၏ ဖလသမာပတ္တိဝိသိ အတွင်း၌ ပါဝင်တည်ရှိသော အနုလောမ အမည်ရသော မဟာကြိယာ အဗျာကတတရားသည် အရဟတ္တဖိုလ်ဇောဟူသော ဝိပါက် အဗျာကတတရားအား အနန္တရပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၃-၃၆၃။)

ဤသို့ ဟောကြားထားတော်မူသဖြင့် သေက္ခာအရှင်မြတ်တို့၏ ဖလသမာပတ္တိဝိသိ၌ ပါဝင်တည်ရှိသော အနုလောမအမည်ရသော မဟာကုသိုလ်တရားသည် သေက္ခာအရှင်မြတ်တို့၏ သောတာပတ္တိဖိုလ် သို့မဟုတ် သကဒါဂါမိဖိုလ် သို့မဟုတ် အနာဂါမိဖိုလ်ဟူသော မိမိရရှိသည့် ဖိုလ်အား အနန္တရပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏။

ဤပါဠိတော် အဋ္ဌကထာတို့နှင့် အညီ - ကုသိုလ်တရားများကလည်း တဒါရုံဝိပါက်အား အနန္တရပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု၏ဟု သိရှိပါလေ။

ရူပါရုံလိင်း - မနောဒွါရဝီထိ - ဒုတိယတဒါရုံ - ဝေဒနာက္ခန္ဓာ

အတိတ်အကြောင်းတရား (၅) ပါး

- ၁။ အဝိဇ္ဇာ (= ၂၀)က အကြောင်းတရား၊ ဒုတိယတဒါရုံ ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
- ၂။ တဏှာ (= ၂၀)က အကြောင်းတရား၊ ဒုတိယတဒါရုံ ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
- ၃။ ဥပါဒါန် (= ၂၀)က အကြောင်းတရား၊ ဒုတိယတဒါရုံ ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
- ၄။ သင်္ခါရ (= ၃၄)က အကြောင်းတရား၊ ဒုတိယတဒါရုံ ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
- ၅။ ကံ (= ၃၄-၏ ကမ္မသတ္တိ)က အကြောင်းတရား၊ ဒုတိယတဒါရုံ ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။

ပစ္စုပ္ပန်အကြောင်းတရား (၃) ပါး

- ၆။ ဝတ္ထု (= ဟဒယ = ၆ = ၅၄)က အကြောင်းတရား၊ ဒုတိယတဒါရုံ ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
- ၇။ အာရုံ (= ရူပါရုံ)က အကြောင်းတရား၊ ဒုတိယတဒါရုံ ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
- ၈။ ဖဿ = (က) စက္ခုသမ္ပဿ (= ၈-လုံး)က အကြောင်းတရား၊ ဒုတိယတဒါရုံ ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
 - (ခ) ဘဝင်မနောသမ္ပဿ (= ၃၄-လုံး)က အကြောင်းတရား၊ ဒုတိယတဒါရုံ ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
 - (ဂ) ပထမတဒါရုံ မနောသမ္ပဿ (= ၃၄-လုံး)က အကြောင်းတရား၊ ဒုတိယတဒါရုံ ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
 - (ဃ) ဒုတိယတဒါရုံ မနောသမ္ပဿ (= ၃၃-လုံး)က အကြောင်းတရား၊ ဒုတိယတဒါရုံ ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။

ဤမျှဆိုလျှင် ကြွင်းကျန်သော နာမ်ခန္ဓာတို့၌လည်း သဘောပေါက်လောက်ပေပြီ၊ နည်းမှီး၍သာ ရူပါလေ။

- ၁။ ပီတိမယှဉ် ဉာဏ်သာယှဉ်သော စက္ခုဒွါရဝီထိ မနောဒွါရဝီထိတို့၌လည်းကောင်း၊
- ၂။ ပီတိယှဉ်၍ ဉာဏ်မယှဉ်သော စက္ခုဒွါရဝီထိ မနောဒွါရဝီထိတို့၌လည်းကောင်း၊
- ၃။ ဉာဏ် ပီတိ နှစ်မျိုးလုံး မယှဉ်သော စက္ခုဒွါရဝီထိ မနောဒွါရဝီထိတို့၌လည်းကောင်း၊
- ၄။ အထက်တွင် ဖော်ပြခဲ့ပြီးသော ဉာဏ် ပီတိ နှစ်မျိုးလုံး ယှဉ်သည့် စက္ခုဒွါရဝီထိ မနောဒွါရဝီထိတို့၌လည်းကောင်း -

စိတ္တက္ခဏတိုင်းဝယ် အကြောင်းတရား အကျိုးတရား သိမ်းဆည်းပုံကို နည်းမှီး၍ ရူပါ။ ဉာဏ်မယှဉ်က သင်္ခါရက္ခန္ဓာနှင့် ဖဿစသည်တို့၌ ဉာဏ်လျော့သွား၏။ ပီတိမယှဉ်ပါက ပီတိလျော့သွား၏။ ဉာဏ် ပီတိ နှစ်မျိုးလုံး မယှဉ်ပါက နှစ်မျိုးလုံး လျော့သွား၏။ နာမ်တရား (၃၄)အရာတွင် (၃၃/၃၃/၃၂) ဖြစ်ခြင်းသာ ထူးသည်။ တစ်ဖန် သန္တီရဏ၌ ပီတိ ယှဉ် မယှဉ်သို့လိုက်၍ နာမ်တရားစုမှာ (၁၂/၁၁) ထိုက်သလို ဖြစ်သည်။ မဟာဝိပါက် တဒါရုံ၌ ကုသိုလ်ဇောနှင့် နာမ်တရားစု အရေအတွက် တူ၏။ သန္တီရဏတဒါရုံ၌ သန္တီရဏနှင့် နာမ်တရားစု အရေအတွက် တူ၏။ နည်းမှီး၍သာ ကုန်စင်အောင်ရူပါ။

ရူပါရုံလှိုင်း - မနောဒွါရဝီထိများ

ရူပါရုံကိုပင်လျှင် - (ဤ၌ ရုပ်ကလာပ်တစ်ခု၏ အတွင်း၌ရှိသော ရူပါရုံကိုပင်)

- ၁။ ရုပ်တရားဟု ရှုသော ရုပ်တရားဟု သိနေသော မနောဒွါရဝီထိများ၊
- ၂။ အနိစ္စဟု ရှုသော အနိစ္စဟု သိနေသော မနောဒွါရဝီထိများ၊
- ၃။ ဒုက္ခဟု ရှုနေသော ဒုက္ခဟု သိနေသော မနောဒွါရဝီထိများ၊
- ၄။ အနတ္တဟု ရှုနေသော အနတ္တဟု သိနေသော မနောဒွါရဝီထိများ၊
- ၅။ အသုဘဟု ရှုနေသော အသုဘဟု သိနေသော မနောဒွါရဝီထိများ၊

ဤမနောဒွါရဝီထိတို့၌လည်း စိတ္တက္ခဏတိုင်းဝယ် ခန္ဓာငါးပါးဖွဲ့၍ အကြောင်းတရား အကျိုးတရားတို့ကို ဆက်လက်၍ သိမ်းဆည်းပါ။ နည်းရလောက်ပေပြီ။ ရူပါရုံကို အနိစ္စဟု ရှုလျှင် အနိစ္စဟု ဆင်ခြင်ဆုံးဖြတ်မှုသည်- ပင်လျှင် ယောနိသောမနသိကာရ ဖြစ်သည်။ ဤသို့စသည်ဖြင့် သဘောပေါက်ပါလေ။ ဉာဏ် ပီတိ ယှဉ် မယှဉ်သို့

လိုက်၍ သောမနဿဝေဒနာနှင့် ဥပေက္ခာဝေဒနာသို့လိုက်၍ စေတသိက် တစ်လုံး နှစ်လုံး အပြောင်းအလဲကို သဘောပေါက်ပါလေ။

ယခုတစ်ဖန် ဆက်လက်၍ ရူပါရုံလိုင်း၌ပင် အကုသိုလ်ဇောများ စောသည့် မကောင်းအုပ်စု နာမ်တရားစု တို့၌လည်း တစ်နည်းဆိုသော် အကုသိုလ်ဇော စောသည့် စက္ခုဒွါရဝီရိယိ မနောဒွါရဝီရိယိတို့၌လည်း အကြောင်းတရား အကျိုးတရား သိမ်းဆည်းပုံ နည်းအမြောက်ကို တင်ပြအပ်ပါသည်။ ထိုတွင် ပဉ္စဒွါရဝဇ္ဇန်း၊ စက္ခုဝိညာဏ်၊ သမ္ပဋိစိုဏ်း၊ သန္တီရဏ၊ ဝုဋ္ဌောတို့၌ ကုသိုလ်ဇော စောသည့် စက္ခုဒွါရဝီရိယိ အကောင်းအုပ်စုတွင် ဖော်ပြခဲ့သည့် အတိုင်း ရူပါ။ ဤတွင် လောဘမူ ပထမ အသင်္ခါရိကစိတ် လောဘဒိဋ္ဌိ အကုသိုလ်ဇော အလုံး (၂၀)အုပ်စုတွင် ပထမဇောကို ပုံစံထုတ်၍ တင်ပြပေအံ့ -

ရူပါရုံလိုင်း - စက္ခုဒွါရဝီရိယိ - လောဘဒိဋ္ဌိအုပ်စု - ပထမ လောဘဇော ခန္ဓာ (၅) ပါး

- ၁။ လောဘဇော၏ မှီရာ ဟဒယ (= ၆ = ၅၄-မျိုး)နှင့် ရူပါရုံသည် ရူပက္ခန္ဓာတည်း။
- ၂။ လောဘဇော နာမ်တရား အလုံး (၂၀)မှ ဝေဒနာသည် ဝေဒနာက္ခန္ဓာတည်း။
- ၃။ လောဘဇော နာမ်တရား အလုံး (၂၀)မှ သညာသည် သညာက္ခန္ဓာတည်း။
- ၄။ လောဘဇော နာမ်တရား အလုံး (၂၀)မှ စေတနာသည် သင်္ခါရက္ခန္ဓာတည်း။ (ပ)
လောဘဇော နာမ်တရား အလုံး (၂၀)မှ ကျန်စေတသိက် (၁၇)လုံးသည် သင်္ခါရက္ခန္ဓာတည်း။ (ဒု)
- ၅။ လောဘဇော နာမ်တရားအလုံး (၂၀)မှ အသိစိတ်ဝိညာဏ်သည် ဝိညာဏက္ခန္ဓာတည်း။

လောဘဇော၏မှီရာ ရူပက္ခန္ဓာ၌ အကြောင်း အကျိုး သိမ်းဆည်းပုံမှာ ကုသိုလ်ဇော ရူပက္ခန္ဓာ၌ အကြောင်း အကျိုး သိမ်းဆည်းပုံနှင့် အားလုံးတူသည်။ နည်းမှီး၍သာ ရူပါ။ (ပဉ္စဒွါရဝဇ္ဇန်း ရူပက္ခန္ဓာကို နည်းမှီး၍ ရူပါ။)

ရူပါရုံလိုင်း - စက္ခုဒွါရဝီရိယိ - လောဘဒိဋ္ဌိအုပ်စု - ပထမဇော - ဝေဒနာက္ခန္ဓာ

ပစ္စုပ္ပန်အကြောင်းတရား (၄) ပါး

- ၁။ ဝတ္ထု (= ဟဒယ = ၆ = ၅၄)က အကြောင်းတရား၊ ပထမဇော ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
- ၂။ အာရုံ (= ရူပါရုံ)က အကြောင်းတရား၊ ပထမဇော ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
- ၃။ ဖဿ = (က) စက္ခုသမ္ပဋ္ဌာယ (= ၈-လုံး)က အကြောင်းတရား၊ ပထမဇော ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
(ခ) ပထမဇော မနောသမ္ပဋ္ဌာယ (= ၁၉-လုံး)က အကြောင်းတရား၊ ပထမဇော ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
- ၄။ အယောနိသောမနသိကာရ (= ဝုဋ္ဌော = ၁၂-လုံး)က အကြောင်းတရား၊ ပထမဇော ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။

အယောနိသောမနသိကာရဟူသည် အာရုံကို ကုဋ္ဌ အနိဋ္ဌစသည်ဖြင့် ဆုံးဖြတ်ချက် မှားမှုတည်း။ အကုသိုလ်ဇောများသည် ယင်းအယောနိသောမနသိကာရကို အခြေစိုက်၍ ထိုက်သလို စောကြ၏။ ရှေးပိုင်းတွင် ပဉ္စဒွါရဝီရိယိတို့သည် တစ်နည်း ပဉ္စဒွါရိကဇောတို့သည် အာရုံကို နိစ္စ သုခ အတ္တ သုဘဟုလည်းကောင်း အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တ အသုဘဟုလည်းကောင်း မသိနိုင်ကုန်။ မနောဒွါရိကဇောတို့ကသာ ထိုသို့ သိနိုင်ကုန်၏ - ဤသို့ စသည်ဖြင့် ရှင်းပြခဲ့၏။ (နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်းကို ပြန်ကြည့်ပါ။) ဆရာစဉ်ဆက် သင်ကြားပို့ချရိုး ဝါစာနာမဂ္ဂအတိုင်းမူ ပဉ္စဒွါရဝီရိယိတို့၌ ဝုဋ္ဌောသည် အာရုံကို ကုဋ္ဌ အနိဋ္ဌစသည်ဖြင့် ဆုံးဖြတ်၏ဟု ဖွင့်ဆို ရေးသားထားကြသော်လည်း

အာရုံကို ကုဋ္ဌ အနိဋ္ဌစသည်ဖြင့် တကယ်တန်း ပိုင်ပိုင်နိုင်နိုင် ဆုံးဖြတ်ချက် ချနိုင်သည်ကား မဟုတ်ပေ။ ဆုံးဖြတ်ချက် ချသကဲ့သို့သာ ဖြစ်သည်။ အကြောင်းမူ ပဉ္စဒ္ဓါရဝီထိတို့သည် အရောင်မျှ အသံမျှ စသည်လောက် ကိုသာ သိသောကြောင့် ဖြစ်သည်။ ကုဋ္ဌ အနိဋ္ဌဟု ယင်းပဉ္စဒ္ဓါရဝီထိတို့က သိနိုင် မသိနိုင်ကိုလည်း စိစစ်သင့် ပေသည်။ (သင်္ဂြိုဟ်ဘာသာဋီကာ-၁၆၁-၁၆၂ - ကြည့်ပါ။)

ပဉ္စဟိ ဝိညာဏေဟိ န ကဉ္စိ ဓမ္မံ ပဋိဝိဇ္ဇာနာတိ အညတြ အဘိနိပါတမတ္တာ။ ပဉ္စန္ဒံ ဝိညာဏာနံ သမနန္တရာပိ န ကဉ္စိ ဓမ္မံ ပဋိဝိဇ္ဇာနာတိ။ (အဘိ-၂-၃၂၃။)

ပဉ္စန္ဒံ ဝိညာဏာနံ သမနန္တရာပိ န ကဉ္စိ ဓမ္မံ ပဋိဝိဇ္ဇာနာတိတိ ပဉ္စန္ဒံ ဝိညာဏာနံ သမနန္တရာ မနောဓာတုယာပိ န ကဉ္စိ ဓမ္မံ ပဋိဝိဇ္ဇာနာတိ။ (အဘိ-၂-၃၃၃။)

ဤ၌ ပဉ္စဝိညာဏ်တို့ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ပဉ္စဝိညာဏ်နောင်၌ ဆက်လက်ဖြစ်ပေါ်လာသော သမ္ပဋိစ္စိုင်း မနောဓာတ်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ မနောဓာတုယာပိ-၌ ပေါင်းဆည်းခြင်း သမ္ပိက္ကနအနက်ရှိသော ပိ-သဒ္ဓါဖြင့် ပေါင်းယူအပ်သော သမ္ပဋိစ္စိုင်းနောင်၌ ဆက်လက် ဖြစ်ပေါ်လာကြသော မနောဝိညာဏဓာတ်တို့ဖြင့် လည်းကောင်း၊ အလုံးစုံသော ပဉ္စဒ္ဓါရိကဝိညာဏ်တို့ဖြင့် တစ်စုံတစ်ခုသော ကုသိုလ်တရား အကုသိုလ်တရားကိုမျှ မသိနိုင်၊ ရူပါရုံစသည့် ပဉ္စာရုံပေါ်သို့ ရှေးရှု ကျရောက်ခြင်းသဘောမျှသာ ပဉ္စဒ္ဓါရိကဝိညာဏ်တို့၌ စွမ်းအား ရှိသည်ဟု (အဘိ-၄-၂-၃၈၈။)၌ ဆက်လက်ဖွင့်ဆိုထား၏။

ဤပါဠိတော် အဋ္ဌကထာ ဋီကာတို့နှင့်ကား နှိုးနှောကြည့်သင့်လှပေသည်။

ကိစ္စဝသေန ပဉ္စဒ္ဓါရမနောဒ္ဓါရေသု ဝေါဋ္ဌဗ္ဗနာဝဇ္ဇနရသာ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၈၇။)

ဝေါဋ္ဌဗ္ဗနာဝဇ္ဇနရသာတိ ပဉ္စဒ္ဓါရေ သန္တီရဏေန ဂဟိတာရမ္မဏံ ဝဝတ္ထပေန္တိ ဝိယ ပဝတ္ထနတော ဝေါဋ္ဌဗ္ဗနရသာ၊ မနောဒ္ဓါရေ ပန ဝုတ္တနယေန အာဝဇ္ဇနရသာ။ (မဟာဋီ-၂-၁၂၉-၁၃၀။)

ဤမဟာဋီကာ၌ ဝဝတ္ထပေန္တိ ဝိယ ပဝတ္ထနတော — သန္တီရဏက ခံယူထားသော အာရုံကို ဆုံးဖြတ်သကဲ့သို့ ဖြစ်၏ဟု ဖွင့်ဆိုထား၏။ တကယ် ပိုင်ပိုင်နိုင်နိုင် အာရုံကို ဆုံးဖြတ်နိုင်သည့် စွမ်းအားမျိုးကား မဟုတ်ပေ။

ရူပါရုံလိုင်း - စက္ခုဒ္ဓါရဝီထိ - လောဘဒိဋ္ဌိအုပ်စု - ဒုတိယဇော - ဝေဒနာက္ခန္ဓာ

ပစ္စုပ္ပန်အကြောင်းတရား (၄) ပါး

- ၁။ ဝတ္ထု (= ဟဒယ = ၆ = ၅၄)က အကြောင်းတရား၊ ဒုတိယဇော ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
- ၂။ အာရုံ (= ရူပါရုံ)က အကြောင်းတရား၊ ဒုတိယဇော ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
- ၃။ ဖဿ = (က) စက္ခုသမ္ပဿ (= ၈-လုံး)က အကြောင်းတရား၊ ဒုတိယဇော ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
 - (ခ) ပထမဇော မနောသမ္ပဿ (= ၂၀-လုံး)က အကြောင်းတရား၊ ဒုတိယဇော ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
 - (ဂ) ဒုတိယဇော မနောသမ္ပဿ (၁၉-လုံး)က အကြောင်းတရား၊ ဒုတိယဇော ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
- ၄။ အယောနိသောမနသိကာရ (= ဝုဋ္ဌော = ၁၂-လုံး)က အကြောင်းတရား၊ ဒုတိယဇော ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။

မှတ်ချက် - ဒုတိယဇော နာမ်တရားစုအား ပထမဇော နာမ်တရားစုက အနန္တရစသော သတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုသကဲ့သို့ အလားတူပင် တတိယဇော နာမ်တရားစုစသည်အား ဒုတိယဇော နာမ်တရားစု စသည် ကလည်း အနန္တရစသော ပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုပေးသည်ဟု မှတ်ပါ။ သဘောပေါက်သင့်ပြီ။

ရူပါရုံလိုင်း - ခက္ခန္ဓါရဇီထိ - လောဘဇောနောင် ပထမတဒါရုံ ခန္ဓာ (၅) ပါး

- ၁။ တဒါရုံ၏ မှီရာ ဟဒယ၌ တည်ရှိသော ရုပ် (၅၄)မျိုးနှင့် ရူပါရုံက ရူပက္ခန္ဓာတည်း။
- ၂။ တဒါရုံ နာမ်တရား (၁၂)လုံးမှ ဝေဒနာသည် ဝေဒနာက္ခန္ဓာတည်း။
- ၃။ တဒါရုံ နာမ်တရား (၁၂)လုံးမှ သညာသည် သညာက္ခန္ဓာတည်း။
- ၄။ တဒါရုံ နာမ်တရား (၁၂)လုံးမှ စေတနာသည် သင်္ခါရက္ခန္ဓာတည်း။ (ပ)
တဒါရုံ နာမ်တရား (၁၂)လုံးမှ ကျန်စေတသိက် (၉)လုံးသည် သင်္ခါရက္ခန္ဓာတည်း။ (ဒု)
- ၅။ တဒါရုံ နာမ်တရား (၁၂)လုံးမှ အသိစိတ် ဝိညာဏ်သည် ဝိညာဏက္ခန္ဓာတည်း။

မှတ်ချက် - ဤ၌ အဟိတ် ကုသလဝိပါက် သောမနဿသန္တီရဏ တဒါရုံကို ပုံစံထုတ်၍ ပြထားပါသည်။ ကုသလဝိပါက် သို့မဟုတ် အကုသလဝိပါက် ဥပေက္ခာသန္တီရဏ တဒါရုံဖြစ်သော် နာမ်တရား (၁၁)လုံး ဖြစ်သည်။ မဟာဝိပါက် တဒါရုံဖြစ်သော် နာမ်တရား (၃၄/၃၃/၃၃/၃၂) ထိုက်သလို ဖြစ်သည်။

ရူပါရုံလိုင်း - ခက္ခန္ဓါရဇီထိ - လောဘဇောနောင် ပထမတဒါရုံ - ဝေဒနာက္ခန္ဓာ

အတိတ်အကြောင်းတရား (၅) ပါး

- ၁။ အဝိဇ္ဇာ (= ၂၀)က အကြောင်းတရား၊ ပထမတဒါရုံ ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
- ၂။ တဏှာ (= ၂၀)က အကြောင်းတရား၊ ပထမတဒါရုံ ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
- ၃။ ဥပါဒါန် (= ၂၀)က အကြောင်းတရား၊ ပထမတဒါရုံ ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
- ၄။ သင်္ခါရ (= ၃၄)က အကြောင်းတရား၊ ပထမတဒါရုံ ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
- ၅။ ကံ (= ၃၄-၏ ကမ္မသတ္တိ)က အကြောင်းတရား၊ ပထမတဒါရုံ ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။

ပစ္စုပ္ပန်အကြောင်းတရား (၃) ပါး

- ၆။ ဝတ္ထု (= ဟဒယ = ၆ = ၅၄)က အကြောင်းတရား၊ ပထမတဒါရုံ ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
- ၇။ အာရုံ (= ရူပါရုံ)က အကြောင်းတရား၊ ပထမတဒါရုံ ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
- ၈။ ဖဿ = (က) စက္ခုသမ္ပဿ (= ၈-လုံး)က အကြောင်းတရား၊ ပထမတဒါရုံ ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
(ခ) သတ္တမဇော မနောသမ္ပဿ (= ၂၀)က အကြောင်းတရား၊ ပထမတဒါရုံ ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
(ဂ) ပထမတဒါရုံ မနောသမ္ပဿ (= ၁၁)က အကြောင်းတရား၊ ပထမတဒါရုံ ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။

ရူပါရုံလိုင်း - ခက္ခန္ဓါရဇီထိ - လောဘဇောနောင် ဒုတိယတဒါရုံ - ဝေဒနာက္ခန္ဓာ

အတိတ်အကြောင်းတရား (၅)ပါး၊ ပထမတဒါရုံ ဝေဒနာက္ခန္ဓာနှင့် တူပြီ။

ပန္နုပ္ပန်အကြောင်းတရား (၃) ပါး

- ၆။ ဝတ္ထု (= ဟဒယ = ၆ = ၅၄)က အကြောင်းတရား၊ ဒုတိယတဒါရုံ ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
- ၇။ အာရုံ (= ရူပါရုံ)က အကြောင်းတရား၊ ဒုတိယတဒါရုံ ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
- ၈။ ဖဿ = (က) စက္ခုသမ္ပဿ (= ၈-လုံး)က အကြောင်းတရား၊ ဒုတိယတဒါရုံ ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
 - (ခ) ပထမတဒါရုံ မနောသမ္ပဿ (၁၂)လုံးက အကြောင်းတရား၊ ဒုတိယတဒါရုံ ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
 - (ဂ) ဒုတိယတဒါရုံ မနောသမ္ပဿ (၁၁)လုံးက အကြောင်းတရား၊ ဒုတိယတဒါရုံ ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။

ဤမျှဆိုလျှင် စက္ခုဒွါရဝီရိယအတွင်း၌ တည်ရှိကြသော လောဘဇော စိတ္တက္ခန္ဓာတိုင်း၌လည်းကောင်း တဒါရုံ စိတ္တက္ခန္ဓာတိုင်း၌လည်းကောင်း ခန္ဓာ (၅)ပါးတိုင်း၌ အကြောင်းတရား အကျိုးတရား သိမ်းဆည်းပုံကို သဘောပေါက်သင့်ပေပြီ။ ရူပါရုံကိုပင် ဆက်လက်၍ အာရုံယူသည့် အကုသိုလ် လောဘဇော စောသည့် မနောဒွါရဝီရိယ၌ ဇောစိတ္တက္ခန္ဓာတို့၌ ခန္ဓာငါးပါးဖွဲ့၍ အကြောင်းတရား အကျိုးတရား သိမ်းဆည်းပုံကို ဆက်လက်၍ အရိပ်အမြွက်မျှ ဖော်ပြအပ်ပါသည်။ ယင်းမနောဒွါရဝီရိယဝယ် မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း ခန္ဓာ (၅)ပါး၌ အကြောင်းတရား အကျိုးတရား သိမ်းဆည်းပုံမှာ ကုသိုလ်ဇောတို့၏ ရှေး၌ရှိသော မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း၌ ခန္ဓာ (၅)ပါးတို့၏ အကြောင်းတရား အကျိုးတရားတို့ကို သိမ်းဆည်းပုံနှင့် အားလုံးတူလေပြီ။ လောဘဇော ဝေဒနာက္ခန္ဓာတစ်ခုကို ပုံစံထုတ်၍ ဖော်ပြပေအံ့-

ရူပါရုံလိင်္ဂ - မနောဒွါရဝီရိယ - ပထမလောဘဇော - ဝေဒနာက္ခန္ဓာ

ပန္နုပ္ပန်အကြောင်းတရား (၄) ပါး

- ၁။ ဝတ္ထု (= ဟဒယ = ၆ = ၅၄)က အကြောင်းတရား၊ ပထမဇော ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
- ၂။ အာရုံ (= ရူပါရုံ)က အကြောင်းတရား၊ ပထမဇော ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
- ၃။ ဖဿ = (က) စက္ခုသမ္ပဿ (= ၈-လုံး)က အကြောင်းတရား၊ ပထမဇော ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
 - (ခ) ဘဝင် မနောသမ္ပဿ (= ၃၄)လုံးက အကြောင်းတရား၊ ပထမဇော ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
 - (ဂ) ပထမဇော မနောသမ္ပဿ (= ၁၉-လုံး)က အကြောင်းတရား၊ ပထမဇော ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
- ၄။ အယောနိသောမနသိကာရ (= မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း = ၁၂)က အကြောင်းတရား၊ ပထမဇော ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။

ရူပါရုံလိင်္ဂ - မနောဒွါရဝီရိယ - ဒုတိယလောဘဇော - ဝေဒနာက္ခန္ဓာ

ပန္နုပ္ပန်အကြောင်းတရား (၄) ပါး

- ၁။ ဝတ္ထု (= ဟဒယ = ၆ = ၅၄)က အကြောင်းတရား၊ ဒုတိယဇော ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
- ၂။ အာရုံ (= ရူပါရုံ)က အကြောင်းတရား၊ ဒုတိယဇော ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
- ၃။ ဖဿ = (က) စက္ခုသမ္ပဿ (= ၈-လုံး)က အကြောင်းတရား၊ ဒုတိယဇော ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း - အပိုင်း (က)

(ခ) ဘဝင်မနောသမ္ပဿ (= ၃၄-လုံး)က အကြောင်းတရား၊ ဒုတိယဇော ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။

(ဂ) ပထမဇော မနောသမ္ပဿ (= ၂၀-လုံး)က အကြောင်းတရား၊ ဒုတိယဇော ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။

(ဃ) ဒုတိယဇော မနောသမ္ပဿ (= ၁၉-လုံး)က အကြောင်းတရား၊ ဒုတိယဇော ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။

၄။ အယောနိသောမနသိကာရ (= မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း = ၁၂)က အကြောင်းတရား၊ ဒုတိယဇော ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။

ဤမျှဆိုလျှင် ကျန်နာမ်ခန္ဓာတို့၌လည်း သဘောပေါက်သင့်ပြီ။ တတိယဇော ခန္ဓာငါးပါး စသည်တို့၌လည်း သဘောပေါက်သင့်ပြီ။ နည်းမှီး၍သာ သိမ်းဆည်းလေ။ ခန္ဓာငါးပါး အကွက်စေ့အောင်ကား သိမ်းဆည်းပါ။

ရူပါရုံလိုင်း - မနောဒွါရီထိ - လောဘဇောနောင် ပထမတဒါရုံ - ဝေဒနာက္ခန္ဓာ

အတိတ်အကြောင်းတရား (၅) ပါး

၁။ အဝိဇ္ဇာ (= ၂၀)က အကြောင်းတရား၊ ပထမတဒါရုံ ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။

၂။ တဏှာ (= ၂၀)က အကြောင်းတရား၊ ပထမတဒါရုံ ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။

၃။ ဥပါဒါန် (= ၂၀)က အကြောင်းတရား၊ ပထမတဒါရုံ ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။

၄။ သင်္ခါရ (= ၃၄)က အကြောင်းတရား၊ ပထမတဒါရုံ ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။

၅။ ကံ (= ၃၄-၏ ကမ္မသတ္တိ)က အကြောင်းတရား၊ ပထမတဒါရုံ ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။

ပစ္စုပ္ပန်အကြောင်းတရား (၃) ပါး

၆။ ဝတ္ထု (= ဟဒယ = ၆ = ၅၄)က အကြောင်းတရား၊ ပထမတဒါရုံ ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။

၇။ အာရုံ (= ရူပါရုံ)က အကြောင်းတရား၊ ပထမတဒါရုံ ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။

၈။ ဖဿ = (က) စက္ခုသမ္ပဿ (= ၈-လုံး)က အကြောင်းတရား၊ ပထမတဒါရုံ ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။

(ခ) ဘဝင် မနောသမ္ပဿ (= ၃၄-လုံး)က အကြောင်းတရား၊ ပထမတဒါရုံ ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။

(ဂ) သတ္တမဇော မနောသမ္ပဿ (= ၂၀-လုံး)က အကြောင်းတရား၊ ပထမတဒါရုံ ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။

(ဃ) ပထမတဒါရုံ မနောသမ္ပဿ (၁၁)လုံးက အကြောင်းတရား၊ ပထမတဒါရုံ ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။

ဤ၌ အဟိတ် ကုသလဝိပါက် သောမနဿသန္တီရဏ တဒါရုံကိုသာ ပုံစံအဖြစ် ဖော်ပြထားပါသည်။ မဟာဝိပါက် တဒါရုံနှင့် ဥပေက္ခာသန္တီရဏ တဒါရုံတို့၌ နည်းမှီး၍ ရူပါ။ တဒါရုံ (၁၁)မျိုးမှ ကျရာတဒါရုံ တစ်မျိုးမျိုးကိုသာ ရှုရန် ဖြစ်ပါသည်။

ရူပါရုံလိုင်း - မနောဒွါရဝိထိ - လောဘဇောနောင် ဒုတိယတဒါရုံ - ဝေဒနာက္ခန္ဓာ

အတိတ်အကြောင်းတရား (၅)ပါး၊ ပထမတဒါရုံနှင့် အားလုံးတူပြီ။

ပစ္စုပ္ပန်အကြောင်းတရား (၃) ပါး

- ၆။ ဝတ္ထု (= ဟဒယ = ၆ = ၅၄)က အကြောင်းတရား၊ ဒုတိယတဒါရုံ ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
- ၇။ အာရုံ (= ရူပါရုံ)က အကြောင်းတရား၊ ဒုတိယတဒါရုံ ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
- ၈။ ဖဿ = (က) စက္ခုသမ္ပဿ (= ၈-လုံး)က အကြောင်းတရား၊ ဒုတိယတဒါရုံ ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
 - (ခ) ဘဝင်မနောသမ္ပဿ (= ၃၄-လုံး)က အကြောင်းတရား၊ ဒုတိယတဒါရုံ ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
 - (ဂ) ပထမတဒါရုံ မနောသမ္ပဿ (= ၁၂-လုံး)က အကြောင်းတရား၊ ဒုတိယတဒါရုံ ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
 - (ဃ) ဒုတိယတဒါရုံ မနောသမ္ပဿ (= ၁၁-လုံး)က အကြောင်းတရား၊ ဒုတိယတဒါရုံ ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။

ယေဘုယျမှတ်သားရန်

ဤအထက်တွင် ဖော်ပြခဲ့သော စက္ခုဒွါရဝိထိ လောဘဒိဋ္ဌိအုပ်စု၊ ရူပါရုံကိုပင် အာရုံပြုသည့် ရူပါရုံလိုင်း နောက်လိုက် မနောဒွါရဝိထိ လောဘဒိဋ္ဌိအုပ်စုဟု အမည်တပ်ထားသော လောဘဇော စောသည့် စက္ခုဒွါရဝိထိ မနောဒွါရဝိထိတို့၌ ဝိထိစိတ္တက္ခဏတိုင်း ဝိထိစိတ္တက္ခဏတိုင်းဝယ် ခန္ဓာ (၅)ပါးဖွဲ့၍ အကြောင်းနှင့် အကျိုးကို ဆက်စပ်လျက် = အကြောင်းတရားကြောင့် အကျိုးတရားဖြစ်ပုံကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ အကြောင်းတရား အကျိုးတရားတို့ကို သိမ်းဆည်းပုံကို နည်းမှီး၍ ကြွင်းကျန်သော လောဘမာနစသည့် အကုသိုလ်ဇောများ စောကြသည့် ရူပါရုံကိုပင် အာရုံပြုကြသည့် စက္ခုဒွါရဝိထိ မနောဒွါရဝိထိတို့၌လည်း ဝိထိစိတ္တက္ခဏတိုင်း ဝိထိစိတ္တက္ခဏတိုင်းတွင် ခန္ဓာ (၅)ပါးဖွဲ့၍ အကြောင်းနှင့် အကျိုးကို ဆက်စပ်လျက် အကြောင်းတရားကြောင့် အကျိုးတရား ဖြစ်ပုံကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ အကြောင်းတရား အကျိုးတရားတို့ကို အကွက်စေ့အောင် သိမ်းဆည်းပါ။ လောဘမာန ဖြစ်အောင်၊ ဒေါသ ဖြစ်အောင်၊ ဒေါသဣဿာ ဖြစ်အောင်၊ ဒေါသမစ္ဆရိယ ဖြစ်အောင်၊ ဒေါသကုက္ကုစ္စ ဖြစ်အောင်၊ ဝိစိကိစ္ဆာဖြစ်အောင် နှလုံးသွင်းမှု မှန်သမျှသည် အယောနိသော-မနသိကာရချည်းပင်တည်းဟု မှတ်ပါ။ နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်းဇယားများကို ကြည့်၍ အကွက်စေ့အောင် ရှုပါ။

အပြောင်းအလဲ

- ၂။ သဒ္ဓါရုံလိုင်း၌ အာရုံအရ ရူပါရုံနေရာ၌ သဒ္ဓါရုံဟုလည်းကောင်း၊ စက္ခုသမ္ပဿနေရာ၌ သောတသမ္ပဿဟုလည်းကောင်း ပြောင်းလဲသွားသည်။
- ၃။ ဂန္ဓာရုံလိုင်း၌ အာရုံ၌ ဂန္ဓာရုံဟုလည်းကောင်း၊ ဖဿ၌ ယာနသမ္ပဿဟုလည်းကောင်း ပြောင်းလဲသွားသည်။
- ၄။ ရသာရုံလိုင်း၌ အာရုံ၌ ရသာရုံဟုလည်းကောင်း၊ ဖဿ၌ ဇိဝှါသမ္ပဿဟုလည်းကောင်း ပြောင်းလဲသွားသည်။
- ၅။ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံလိုင်း၌ အာရုံ၌ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံဟုလည်းကောင်း၊ ဖဿ၌ ကာယသမ္ပဿဟုလည်းကောင်း ပြောင်းလဲသွားသည်။

အဘိဓမ္မာကို ကျွမ်းကျင်လိမ္မာသူ သူတော်ကောင်းတို့ကား ဤမျှဆိုလျှင် သဘောပေါက် နားလည်သွား-
ကြမည် ဖြစ်၏။ ရှုတတ်ကြမည် ဖြစ်၏။ သို့သော် ဤမျှဖြင့် သဘောမပေါက်နိုင်သူ သူတော်ကောင်းတို့လည်း
ရှိကြပြန်၏။ အဘိဓမ္မာအခြေခံပညာ အားနည်းသူ ထိုသူတော်ကောင်းတို့အတွက် သဒ္ဓါရုံလိုင်းစသည်တို့၌ ရှုကွက်
ပုံစံ အနည်းငယ် အရိပ်အမြွက်မျှကို ဆက်လက်၍ တင်ပြပေအံ့။ အကောင်းအုပ်စု ကုသိုလ်ဇောဝီထိများကို
ရှေးဦးစွာ တင်ပြပေအံ့။ ကြိုတင်သိထားရန်အချက်မှာ — သဒ္ဓါရုံလိုင်း သောတဒ္ဓါရဝီထိနှင့် သဒ္ဓါရုံကိုပင်
ဆက်လက် အာရုံပြုကြသည့် မနောဒ္ဓါရဝီထိတို့၌လည်း ဝီထိစိတ္တက္ခဏတိုင်း ဝီထိစိတ္တက္ခဏတိုင်း၌ ခန္ဓာ (၅)ပါး
အသီးအသီး ဖွဲ့၍ အကြောင်းတရားကြောင့် အကျိုးတရားဖြစ်ပုံကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ အကြောင်းနှင့်
အကျိုးစပ်လျက် အကြောင်းတရား အကျိုးတရားတို့ကို သိမ်းဆည်းရမည်ဟူသော အချက်ပင်တည်း။

သဒ္ဓါရုံလိုင်း - သောတဒ္ဓါရဝီထိ - ပဉ္စဒ္ဓါရာဝဇ္ဇန်း - ဝေဒနာက္ခန္ဓာ (အကောင်းအုပ်စု)

ပစ္စုပ္ပန်အကြောင်းတရား (၃) ပါး

- ၁။ ဝတ္ထု (= ဟဒယ = ၆ = ၅၄)က အကြောင်းတရား၊ ပဉ္စဒ္ဓါရာဝဇ္ဇန်း ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
- ၂။ အာရုံ (= သဒ္ဓါရုံ)က အကြောင်းတရား၊ ပဉ္စဒ္ဓါရာဝဇ္ဇန်း ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
- ၃။ ဖဿ = (က) ဘဝင် မနောသမ္ပဿ (= ၃၄)က အကြောင်းတရား၊ ပဉ္စဒ္ဓါရာဝဇ္ဇန်း ဝေဒနာက္ခန္ဓာက
အကျိုးတရား။
(ခ) ပဉ္စဒ္ဓါရာဝဇ္ဇန်း မနောသမ္ပဿ (= ၁၀)က အကြောင်းတရား၊ ပဉ္စဒ္ဓါရာဝဇ္ဇန်း ဝေဒနာက္ခန္ဓာက
အကျိုးတရား။

သဒ္ဓါရုံလိုင်း - သောတဒ္ဓါရဝီထိ - ပဉ္စဒ္ဓါရာဝဇ္ဇန်း - ဝိညာဏက္ခန္ဓာ

- ၁။ ဘဝင် မနောသမ္ပဿ (= ၃၄)က အကြောင်းတရား၊ ပဉ္စဒ္ဓါရာဝဇ္ဇန်း ဝိညာဏက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
 - ၂။ နာမ်ရုပ်က အကြောင်းတရား၊ ပဉ္စဒ္ဓါရာဝဇ္ဇန်း ဝိညာဏက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
- နာမ် - ဟူသည် ပဉ္စဒ္ဓါရာဝဇ္ဇန်းစိတ်နှင့် ယှဉ်ဖက် စေတသိက် (၁၀)လုံးတည်း။
ရုပ် - ဟူသည် ဟဒယဝတ္ထုနှင့် တကွသော မှီရာဝတ္ထုရုပ် (၅၄)မျိုးနှင့် ရူပါရုံတည်း။
ကြွင်းကျန်သော ခန္ဓာတို့၌ သဘောပေါက်လောက်ပေပြီ။

သဒ္ဓါရုံလိုင်း - သောတဒ္ဓါရဝီထိ - သောတဝိညာဏ် - ဝေဒနာက္ခန္ဓာ

အတိတ်အကြောင်းတရား (၅) ပါး

- ၁။ အဝိဇ္ဇာ (= ၂၀)က အကြောင်းတရား၊ သောတဝိညာဏ် ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
- ၂။ တဏှာ (= ၂၀)က အကြောင်းတရား၊ သောတဝိညာဏ် ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
- ၃။ ဥပါဒါန် (= ၂၀)က အကြောင်းတရား၊ သောတဝိညာဏ် ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
- ၄။ သင်္ခါရ (= ၃၄)က အကြောင်းတရား၊ သောတဝိညာဏ် ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
- ၅။ ကံ (= ၃၄-၏ ကမ္မသတ္တိ)က အကြောင်းတရား၊ သောတဝိညာဏ် ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။

ပစ္စုပ္ပန်အကြောင်းတရား (၅) ပါး

- ၆။ ဝတ္ထု (= သောတ = ၆ = ၅၄)က အကြောင်းတရား၊ သောတဝိညာဏ် ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
- ၇။ အာရုံ (= သဒ္ဓါရုံ)က အကြောင်းတရား၊ သောတဝိညာဏ် ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
- ၈။ ဖဿ (= သောတသမ္ပဿ = ၇)က အကြောင်းတရား၊ သောတဝိညာဏ် ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
- ၉။ အာကာသ (= အကြားအပေါက်)က အကြောင်းတရား၊ သောတဝိညာဏ် ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
- ၁၀။ မနသိကာရ (= ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း = ၁၁)က အကြောင်းတရား၊ သောတဝိညာဏ် ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။

သဒ္ဓါရုံလှိုင်း - သောတဒ္ဓါရဝီထိ - သမ္ပဋိစိုက် - ဝေဒနာက္ခန္ဓာ

အတိတ်အကြောင်းတရား (၅) ပါး

- ၁။ အဝိဇ္ဇာ (= ၂၀)က အကြောင်းတရား၊ သမ္ပဋိစိုက် ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
- ၂။ တဏှာ (= ၂၀)က အကြောင်းတရား၊ သမ္ပဋိစိုက် ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
- ၃။ ဥပါဒါန် (= ၂၀)က အကြောင်းတရား၊ သမ္ပဋိစိုက် ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
- ၄။ သင်္ခါရ (= ၃၄)က အကြောင်းတရား၊ သမ္ပဋိစိုက် ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
- ၅။ ကံ (= ၃၄-၏ ကမ္မသတ္တိ)က အကြောင်းတရား၊ သမ္ပဋိစိုက် ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။

ပစ္စုပ္ပန်အကြောင်းတရား (၃) ပါး

- ၆။ ဝတ္ထု (= ဟဒယ = ၆ = ၅၄)က အကြောင်းတရား၊ သမ္ပဋိစိုက် ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
- ၇။ အာရုံ (= သဒ္ဓါရုံ)က အကြောင်းတရား၊ သမ္ပဋိစိုက် ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
- ၈။ ဖဿ = (က) သောတသမ္ပဿ (= ၈)က အကြောင်းတရား၊ သမ္ပဋိစိုက် ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
(ခ) သမ္ပဋိစိုက် မနောသမ္ပဿ (= ၁၁)က အကြောင်းတရား၊ သမ္ပဋိစိုက် ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။

သဒ္ဓါရုံလှိုင်း - သောတဒ္ဓါရဝီထိ - သမ္ပဋိစိုက် - သင်္ခါရက္ခန္ဓာ

(စေတသိက် - ၈ - လုံး ကောက် ဒုတိယနည်း)

အတိတ်အကြောင်းတရား (၅) ပါး

- ၁။ အဝိဇ္ဇာ (= ၂၀)က အကြောင်းတရား၊ သမ္ပဋိစိုက် သင်္ခါရက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
- ၂။ တဏှာ (= ၂၀)က အကြောင်းတရား၊ သမ္ပဋိစိုက် သင်္ခါရက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
- ၃။ ဥပါဒါန် (= ၂၀)က အကြောင်းတရား၊ သမ္ပဋိစိုက် သင်္ခါရက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
- ၄။ သင်္ခါရ (= ၃၄)က အကြောင်းတရား၊ သမ္ပဋိစိုက် သင်္ခါရက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
- ၅။ ကံ (= ၃၄-၏ ကမ္မသတ္တိ)က အကြောင်းတရား၊ သမ္ပဋိစိုက် သင်္ခါရက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။

ပစ္စုပ္ပန်အကြောင်းတရား (၃) ပါး

- ၆။ ဝတ္ထု (= ဟဒယ = ၆ = ၅၄)က အကြောင်းတရား၊ သမ္ပဋိစိုက် သင်္ခါရက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
- ၇။ အာရုံ (= သဒ္ဓါရုံ)က အကြောင်းတရား၊ သမ္ပဋိစိုက် သင်္ခါရက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း - အပိုင်း (က)

- ၈။ ဖဿ = (က) သောတသမ္ဘဿ (= ၈)က အကြောင်းတရား၊ သမ္ပဋိစ္ဆိုင်း သင်္ခါရက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
(ခ) ကျန်နာမ်ခန္ဓာ (၃)ပါးက အကြောင်းတရား၊ သမ္ပဋိစ္ဆိုင်း သင်္ခါရက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။

သဒ္ဓါရုံလိုင်း - သောတဒ္ဓါရဝိထိ - သမ္ပဋိစ္ဆိုင်း - ဝိညာဏက္ခန္ဓာ

အတိတ်အကြောင်းတရား (၅) ပါး

- ၁။ အဝိဇ္ဇာ (= ၂၀)က အကြောင်းတရား၊ သမ္ပဋိစ္ဆိုင်း ဝိညာဏက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
၂။ တဏှာ (= ၂၀)က အကြောင်းတရား၊ သမ္ပဋိစ္ဆိုင်း ဝိညာဏက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
၃။ ဥပါဒါန် (= ၂၀)က အကြောင်းတရား၊ သမ္ပဋိစ္ဆိုင်း ဝိညာဏက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
၄။ သင်္ခါရ (= ၃၄)က အကြောင်းတရား၊ သမ္ပဋိစ္ဆိုင်း ဝိညာဏက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
၅။ ကံ (= ၃၄-၏ ကမ္မသတ္တိ)က အကြောင်းတရား၊ သမ္ပဋိစ္ဆိုင်း ဝိညာဏက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။

ပစ္စုပ္ပန်အကြောင်းတရား (၂) ပါး

- ၆။ သောတသမ္ဘဿ (= ၈)က အကြောင်းတရား၊ သမ္ပဋိစ္ဆိုင်း ဝိညာဏက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
၇။ သမ္ပဋိစ္ဆိုင်း နာမ်ရုပ်က အကြောင်းတရား၊ သမ္ပဋိစ္ဆိုင်း ဝိညာဏက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
နာမ် - ဟူသည် သမ္ပဋိစ္ဆိုင်းစိတ်နှင့် ယှဉ်ဖက်စေတသိက် (၁၀)လုံးတည်း။
ရုပ် - ဟူသည် မှီရာ ဟဒယဝတ္ထုနှင့် တကွသော (၅၄)မျိုးသော ရုပ်နှင့် သဒ္ဓါရုံတည်း။

သဒ္ဓါရုံလိုင်း - သောတဒ္ဓါရဝိထိ - သန္တီရဏ - ဝေဒနာက္ခန္ဓာ

အတိတ်အကြောင်းတရား (၅) ပါး

- ၁။ အဝိဇ္ဇာ (= ၂၀)က အကြောင်းတရား၊ သန္တီရဏ ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
၂။ တဏှာ (= ၂၀)က အကြောင်းတရား၊ သန္တီရဏ ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
၃။ ဥပါဒါန် (= ၂၀)က အကြောင်းတရား၊ သန္တီရဏ ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
၄။ သင်္ခါရ (= ၃၄)က အကြောင်းတရား၊ သန္တီရဏ ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
၅။ ကံ (= ၃၄-၏ ကမ္မသတ္တိ)က အကြောင်းတရား၊ သန္တီရဏ ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။

ပစ္စုပ္ပန်အကြောင်းတရား (၃) ပါး

- ၆။ ဝတ္ထု (= ဟဒယ = ၆ = ၅၄)က အကြောင်းတရား၊ သန္တီရဏ ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
၇။ အာရုံ (= သဒ္ဓါရုံ)က အကြောင်းတရား၊ သန္တီရဏ ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
၈။ ဖဿ = (က) သောတသမ္ဘဿ (= ၈)က အကြောင်းတရား၊ သန္တီရဏ ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
(ခ) သမ္ပဋိစ္ဆိုင်း မနောသမ္ဘဿ (= ၁၁)က အကြောင်းတရား၊ သန္တီရဏ ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
(ဂ) သန္တီရဏ မနောသမ္ဘဿ (= ၁၁)က အကြောင်းတရား၊ သန္တီရဏ ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။

ဤ၌ သောမနဿ သန္တီရဏ နာမ်တရား (၁၂)လုံးအုပ်စု ဖြစ်သည်။ သဘောပေါက်နိုင်ရုံ အမြွက်မျှကိုသာ ဖော်ပြထားပါသည်။

သဒ္ဓါရုံလှိုင်း - သောတဒ္ဓါရဝီထိ - ကုသိုလ် ပထမဇော - ဝေဒနာက္ခန္ဓာ

ပစ္စုပ္ပန်အကြောင်းတရား (၄) ပါး

- ၁။ ဝတ္ထု (= ဟဒယ = ၆ = ၅၄)က အကြောင်းတရား၊ ပထမဇော ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
- ၂။ အာရုံ (= သဒ္ဓါရုံ)က အကြောင်းတရား၊ ပထမဇော ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
- ၃။ ဖဿ = (က) သောတသမ္ပဿ (= ၈)က အကြောင်းတရား၊ ပထမဇော ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
(ခ) ပထမဇော မနောသမ္ပဿ (= ၃၃)က အကြောင်းတရား၊ ပထမဇော ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
- ၄။ ယောနိသောမနသိကာရ (= ဝုဠော = ၁၂)က အကြောင်းတရား၊ ပထမဇော ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။

သဒ္ဓါရုံလှိုင်း - သောတဒ္ဓါရဝီထိ - ကုသိုလ် ဒုတိယဇော - ဝေဒနာက္ခန္ဓာ

ပစ္စုပ္ပန်အကြောင်းတရား (၄) ပါး

- ၁။ ဝတ္ထု (= ဟဒယ = ၆ = ၅၄)က အကြောင်းတရား၊ ဒုတိယဇော ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
- ၂။ အာရုံ (= သဒ္ဓါရုံ)က အကြောင်းတရား၊ ဒုတိယဇော ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
- ၃။ ဖဿ = (က) သောတသမ္ပဿ (= ၈)က အကြောင်းတရား၊ ဒုတိယဇော ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
(ခ) ပထမဇော မနောသမ္ပဿ (= ၃၄)က အကြောင်းတရား၊ ဒုတိယဇော ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
(ဂ) ဒုတိယဇောမနောသမ္ပဿ (= ၃၃)က အကြောင်းတရား၊ ဒုတိယဇော ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
- ၄။ ယောနိသောမနသိကာရ (= ဝုဠော = ၁၂)က အကြောင်းတရား၊ ဒုတိယဇော ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။

သဒ္ဓါရုံလှိုင်း - သောတဒ္ဓါရဝီထိ - ကုသိုလ်ဇောနှောင် ပထမတဒါရုံ - ဝေဒနာက္ခန္ဓာ

အတိတ်အကြောင်းတရား (၅) ပါး

- ၁။ အဝိဇ္ဇာ (= ၂၀)က အကြောင်းတရား၊ ပထမတဒါရုံ ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
- ၂။ တဏှာ (= ၂၀)က အကြောင်းတရား၊ ပထမတဒါရုံ ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
- ၃။ ဥပါဒါန် (= ၂၀)က အကြောင်းတရား၊ ပထမတဒါရုံ ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
- ၄။ သင်္ခါရ (= ၃၄)က အကြောင်းတရား၊ ပထမတဒါရုံ ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
- ၅။ ကံ (= ၃၄-၏ ကမ္မသတ္တိ)က အကြောင်းတရား၊ ပထမတဒါရုံ ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။

ပစ္စုပ္ပန်အကြောင်းတရား (၃) ပါး

- ၆။ ဝတ္ထု (= ဟဒယ = ၆ = ၅၄)က အကြောင်းတရား၊ ပထမတဒါရုံ ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
- ၇။ အာရုံ (= သဒ္ဓါရုံ)က အကြောင်းတရား၊ ပထမတဒါရုံ ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
- ၈။ ဖဿ = (က) သောတသမ္ပဿ (= ၈)က အကြောင်းတရား၊ ပထမတဒါရုံ ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
(ခ) သတ္တမဇော မနောသမ္ပဿ (= ၃၄)က အကြောင်းတရား၊ ပထမတဒါရုံ ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း - အပိုင်း (က)

(ဂ) ပထမတဒါရုံ မနောသမ္ပဿ (= ၃၃)က အကြောင်းတရား၊ ပထမတဒါရုံ ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။

သဒ္ဓါရုံလိုင်း-သောတဒ္ဓါရဝီထိ - ကုသိုလ်ဇောနောင် ဒုတိယတဒါရုံ - ဝေဒနာက္ခန္ဓာ

အတိတ်အကြောင်းတရား (၅)ပါးသည် ပထမတဒါရုံ ဝေဒနာက္ခန္ဓာနှင့် တူပြီ။

ပစ္စုပ္ပန်အကြောင်းတရား (၃) ပါး

၆။ ဝတ္ထု (= ဟဒယ = ၆ = ၅၄)က အကြောင်းတရား၊ ဒုတိယတဒါရုံ ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။

၇။ အာရုံ (= သဒ္ဓါရုံ)က အကြောင်းတရား၊ ဒုတိယတဒါရုံ ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။

၈။ ဖဿ = (က) သောတသမ္ပဿ (= ၈)က အကြောင်းတရား၊ ဒုတိယတဒါရုံ ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။

(ခ) ပထမတဒါရုံ မနောသမ္ပဿ (= ၃၄)က အကြောင်းတရား၊ ဒုတိယတဒါရုံ ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။

(ဂ) ဒုတိယတဒါရုံ မနောသမ္ပဿ (= ၃၃)က အကြောင်းတရား၊ ဒုတိယတဒါရုံ ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။

ဤမျှဆိုလျှင် သဒ္ဓါရုံလိုင်း သောတဒ္ဓါရဝီထိအတွင်း၌ တည်ရှိသော နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း ဇယားများတွင် ဖော်ပြထားသည့်အတိုင်း အတန်းတိုင်း အတန်းတိုင်းဝယ် စိတ္တက္ခဏ အသီးအသီး၏ ခန္ဓာ (၅)ပါးတိုင်း ခန္ဓာ (၅)ပါးတိုင်း၌ အကြောင်းတရားကြောင့် အကျိုးတရားဖြစ်ပုံကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ အကြောင်းနှင့် အကျိုးစပ်လျက် အကြောင်းတရား အကျိုးတရားတို့ကို သိမ်းဆည်းပုံကိုလည်း ရူပါရုံလိုင်း၌ ရေးသားတင်ပြခဲ့သည်များကိုလည်းကောင်း၊ ဤသဒ္ဓါရုံလိုင်း၌ ရေးသားတင်ပြခဲ့သည်များကိုလည်းကောင်း နည်းမှီ၍ ရှုနိုင်လောက်ပေပြီ။ ယခုတစ်ဖန် သဒ္ဓါရုံကိုပင် ဆက်လက်၍ အာရုံပြုကြသည့် နောက်လိုက် မနောဒ္ဓါရဝီထိစသော မနောဒ္ဓါရဝီထိများ၏ အတွင်းဝယ် ဝီထိစိတ် အသီးအသီး၏ စိတ္တက္ခဏတိုင်း စိတ္တက္ခဏတိုင်း၌လည်း ခန္ဓာ (၅)ပါး ဖွဲ့၍ အကြောင်း အကျိုး သိမ်းဆည်းပုံကို ပုံစံတူ နည်းမှီ၍ ရှုနိုင်ရန် မဟာကုသိုလ် မနောဒ္ဓါရိက ဒုတိယဇော ဝေဒနာက္ခန္ဓာကို နမူနာပုံစံအဖြစ် တင်ပြအပ်ပါသည်။ -

သဒ္ဓါရုံလိုင်း - မနောဒ္ဓါရဝီထိ - မဟာကုသိုလ် ဒုတိယဇော - ဝေဒနာက္ခန္ဓာ

ပစ္စုပ္ပန်အကြောင်းတရား (၄) ပါး

၁။ ဝတ္ထု (= ဟဒယ = ၆ = ၅၄)က အကြောင်းတရား၊ ဒုတိယဇော ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။

၂။ အာရုံ (= သဒ္ဓါရုံ)က အကြောင်းတရား၊ ဒုတိယဇော ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။

၃။ ဖဿ = (က) သောတသမ္ပဿ (= ၈)က အကြောင်းတရား၊ ဒုတိယဇော ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။

(ခ) ဘဝင် မနောသမ္ပဿ (= ၃၄)က အကြောင်းတရား၊ ဒုတိယဇော ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။

(ဂ) ပထမဇော မနောသမ္ပဿ (= ၃၄)က အကြောင်းတရား၊ ဒုတိယဇော ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။

(ဃ) ဒုတိယဇော မနောသမ္ပဿ (= ၃၃)က အကြောင်းတရား၊ ဒုတိယဇော ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။

၄။ ယောနိသောမနသိကာရ (= မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း = ၁၂)က အကြောင်းတရား၊ ဒုတိယဇော ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။

သဒ္ဓါရုံလိုင်း - မနောဒွါရဝိထိ - မဟာကုသိုလ်ဇောနောင် ဒုတိယတဒါရုံ - ဝေဒနာက္ခန္ဓာ

အတိတ်အကြောင်းတရား (၅) ပါး

- ၁။ အဝိဇ္ဇာ (= ၂၀)က အကြောင်းတရား၊ ဒုတိယတဒါရုံ ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
- ၂။ တဏှာ (= ၂၀)က အကြောင်းတရား၊ ဒုတိယတဒါရုံ ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
- ၃။ ဥပါဒါန် (= ၂၀)က အကြောင်းတရား၊ ဒုတိယတဒါရုံ ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
- ၄။ သင်္ခါရ (= ၃၄)က အကြောင်းတရား၊ ဒုတိယတဒါရုံ ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
- ၅။ ကံ (= ၃၄-၏ ကမ္မသတ္တိ)က အကြောင်းတရား၊ ဒုတိယတဒါရုံ ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။

ပစ္စုပ္ပန်အကြောင်းတရား (၃) ပါး

- ၆။ ဝတ္ထု (= ဟဒယ = ၆ = ၅၄)က အကြောင်းတရား၊ ဒုတိယတဒါရုံ ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
- ၇။ အာရုံ (= သဒ္ဓါရုံ)က အကြောင်းတရား၊ ဒုတိယတဒါရုံ ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
- ၈။ ဖဿ = (က) သောတသမ္ပဿ (= ၈)က အကြောင်းတရား၊ ဒုတိယတဒါရုံ ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
 - (ခ) ဘဝင်မနောသမ္ပဿ (= ၃၄)က အကြောင်းတရား၊ ဒုတိယတဒါရုံ ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
 - (ဂ) ပထမတဒါရုံ မနောသမ္ပဿ (= ၃၄)က အကြောင်းတရား၊ ဒုတိယတဒါရုံ ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
 - (ဃ) ဒုတိယတဒါရုံ မနောသမ္ပဿ (= ၃၃)က အကြောင်းတရား၊ ဒုတိယတဒါရုံ ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။

ဤမျှဆိုလျှင် သဒ္ဓါရုံလိုင်း ကြွင်းကျန်သော ခန္ဓာတို့၌လည်း နည်းမှီး၍ ရလောက်ပေပြီ။

ဂန္ဓာရုံလိုင်း - ဃာနဒွါရဝိထိ - ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း - ဝေဒနာက္ခန္ဓာ

ပစ္စုပ္ပန်အကြောင်းတရား (၃) ပါး

- ၁။ ဝတ္ထု (= ဟဒယ = ၆ = ၅၄)က အကြောင်းတရား၊ ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
- ၂။ အာရုံ (= ဂန္ဓာရုံ)က အကြောင်းတရား၊ ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
- ၃။ ဖဿ = (က) ဘဝင် မနောသမ္ပဿ (= ၃၄)က အကြောင်းတရား၊ ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
 - (ခ) ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း မနောသမ္ပဿ (= ၁၀)က အကြောင်းတရား၊ ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။

ဂန္ဓာရုံလှိုင်း - ဃာနဒွါရဝိထိ - ဃာနဝိညာဏ် - ဝေဒနာက္ခန္ဓာ

အတိတ်အကြောင်းတရား (၅) ပါး

- ၁။ အဝိဇ္ဇာ (= ၂၀)က အကြောင်းတရား၊ ဃာနဝိညာဏ်ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
- ၂။ တဏှာ (= ၂၀)က အကြောင်းတရား၊ ဃာနဝိညာဏ်ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
- ၃။ ဥပါဒါန် (= ၂၀)က အကြောင်းတရား၊ ဃာနဝိညာဏ်ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
- ၄။ သင်္ခါရ (= ၃၄)က အကြောင်းတရား၊ ဃာနဝိညာဏ်ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
- ၅။ ကံ (= ၃၄-၏ ကမ္မသတ္တိ)က အကြောင်းတရား၊ ဃာနဝိညာဏ်ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။

ပစ္စုပ္ပန်အကြောင်းတရား (၅) ပါး

- ၆။ ဝတ္ထု (= ဃာန = ၆ = ၅၄)က အကြောင်းတရား၊ ဃာနဝိညာဏ် ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
- ၇။ အာရုံ (= ဂန္ဓာရုံ)က အကြောင်းတရား၊ ဃာနဝိညာဏ် ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
- ၈။ ဖဿ (= ဃာနသမ္ပဿ = ၇)က အကြောင်းတရား၊ ဃာနဝိညာဏ် ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
- ၉။ ဝါယောဓာတ်က အကြောင်းတရား၊ ဃာနဝိညာဏ် ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
- ၁၀။ မနသိကာရ (= ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း = ၁၁)က အကြောင်းတရား၊ ဃာနဝိညာဏ် ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။

ဂန္ဓာရုံလှိုင်း - ဃာနဒွါရဝိထိ - သမ္ပဋိစ္စိုင်း - ဝေဒနာက္ခန္ဓာ

အတိတ်အကြောင်းတရား (၅) ပါး

- ၁။ အဝိဇ္ဇာ (= ၂၀)က အကြောင်းတရား၊ သမ္ပဋိစ္စိုင်း ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
- ၂။ တဏှာ (= ၂၀)က အကြောင်းတရား၊ သမ္ပဋိစ္စိုင်း ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
- ၃။ ဥပါဒါန် (= ၂၀)က အကြောင်းတရား၊ သမ္ပဋိစ္စိုင်း ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
- ၄။ သင်္ခါရ (= ၃၄)က အကြောင်းတရား၊ သမ္ပဋိစ္စိုင်း ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
- ၅။ ကံ (= ၃၄-၏ ကမ္မသတ္တိ)က အကြောင်းတရား၊ သမ္ပဋိစ္စိုင်း ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။

ပစ္စုပ္ပန်အကြောင်းတရား (၃) ပါး

- ၆။ ဝတ္ထု (= ဟဒယ = ၆ = ၅၄)က အကြောင်းတရား၊ သမ္ပဋိစ္စိုင်း ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
- ၇။ အာရုံ (= ဂန္ဓာရုံ)က အကြောင်းတရား၊ သမ္ပဋိစ္စိုင်း ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
- ၈။ ဖဿ = (က) ဃာနသမ္ပဿ (= ၈)က အကြောင်းတရား၊ သမ္ပဋိစ္စိုင်း ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
(ခ) သမ္ပဋိစ္စိုင်း မနောသမ္ပဿ (= ၁၀)က အကြောင်းတရား၊ သမ္ပဋိစ္စိုင်း ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။

ဂန္ဓာရုံလှိုင်း - ဃာနဒွါရဝိထိ - သန္တိရဏ - ဝေဒနာက္ခန္ဓာ

- ၁။ ၂။ ၃။ ၄။ ၅။ အတိတ်အကြောင်းတရား (၅)ပါး၊ သမ္ပဋိစ္စိုင်း ဝေဒနာက္ခန္ဓာနှင့် ရှုကွက်တူပြီ၊ နည်းမှီး၍ရှုပါ။

ပစ္စုပ္ပန်အကြောင်းတရား (၃) ပါး

- ၆။ ဝတ္ထု (= ဟဒယ = ၆ = ၅၄)က အကြောင်းတရား၊ သန္တိရဏ ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
- ၇။ အာရုံ (= ဂန္ဓာရုံ)က အကြောင်းတရား၊ သန္တိရဏ ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။

- ၈။ ဖဿ = (က) ယာနသမ္ပဿ (= ၈)က အကြောင်းတရား၊ သန္တီရဏ ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
(ခ) သမ္ပဋိတ္တိန္ဒြိယ မနောသမ္ပဿ (= ၁၁)က အကြောင်းတရား၊ သန္တီရဏ ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
(ဂ) သန္တီရဏ မနောသမ္ပဿ (= ၁၁)က အကြောင်းတရား၊ သန္တီရဏ ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။

ဤမျှဆိုလျှင် နည်းမှီးနိုင်လောက်ပေပြီ။ ရူပါရုံလိုင်းကို သဘောပေါက် ကျေပွန်ပါက သဒ္ဓါရုံလိုင်း ဂန္ဓာရုံလိုင်း စသည်တို့၌လည်း ရှုနိုင်မည် ဖြစ်ပေသည်။ ဤဂန္ဓာရုံလိုင်း၌ ရူပါရုံလိုင်းက စက္ခုသမ္ပဿအရာတွင် ယာနသမ္ပဿ ပြောင်းလဲလာသည်။ ရူပါရုံနေရာတွင် ဂန္ဓာရုံဟု ပြောင်းလဲလာသည်။ ဤသို့ စသည်ဖြင့် အနည်းငယ်မျှသာ ကွဲလွဲသည်။ တစ်ဖန် ယာနဝိညာဏ် သမ္ပဋိတ္တိန္ဒြိယ သန္တီရဏ ဝုဋ္ဌော ဇော တဒါရုံ၊ မနောဒွါရာ-ဝဇ္ဇန်း ဇော တဒါရုံဟူသော ဝိထိစိတ္တက္ခန္ဓာ အသီးအသီးဝယ် ဝိညာဏက္ခန္ဓာ အသီးအသီး၏ ပစ္စုပ္ပန် အကြောင်း တရားပိုင်းတွင် နာမ်ရုပ်ဟူသော အကြောင်းတရား၌ နာမ် - အရ ဆိုင်ရာ ဆိုင်ရာ ထိုအသိစိတ် ဝိညာဏက္ခန္ဓာနှင့် စိတ္တက္ခန္ဓာတစ်ခုအတွင်း၌ အတူယှဉ်တွဲဖြစ်သည့် သမ္ပယုတ် စေတသိက်တရားစုကို အရကောက်ယူပါ။ ရုပ် - အရ ဆိုင်ရာ မှီရာဝတ္ထုရုပ်နှင့် ဂန္ဓာရုံကို အရကောက်ယူပါ။ ကျန်လိုင်းတို့၌လည်း ဆိုင်ရာ ယှဉ်ဖက် စေတသိက်၊ ဆိုင်ရာဝတ္ထု၊ ဆိုင်ရာအာရုံတို့ကို ထိုက်သလို အရကောက်ယူပါ။

ရသာရုံလိုင်း - ဇိဝှါဒွါရဓီထိ - ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း - ဝေဒနာက္ခန္ဓာ

ပစ္စုပ္ပန်အကြောင်းတရား (၃) ပါး

- ၁။ ဝတ္ထု (= ဟဒယ = ၆ = ၅၄)က အကြောင်းတရား၊ ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
၂။ အာရုံ (= ရသာရုံ)က အကြောင်းတရား၊ ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
၃။ ဖဿ = (က) ဘဝင် မနောသမ္ပဿ (= ၃၄)က အကြောင်းတရား၊ ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
(ခ) ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း မနောသမ္ပဿ (= ၁၀)က အကြောင်းတရား၊ ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။

ရသာရုံလိုင်း - ဇိဝှါဒွါရဓီထိ - ဇိဝှါဝိညာဏ် - ဝေဒနာက္ခန္ဓာ

အတိတ်အကြောင်းတရား (၅) ပါး

- ၁။ အဝိဇ္ဇာ (= ၂၀)က အကြောင်းတရား၊ ဇိဝှါဝိညာဏ် ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
၂။ တဏှာ (= ၂၀)က အကြောင်းတရား၊ ဇိဝှါဝိညာဏ် ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
၃။ ဥပါဒါန် (= ၂၀)က အကြောင်းတရား၊ ဇိဝှါဝိညာဏ် ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
၄။ သင်္ခါရ (= ၃၄)က အကြောင်းတရား၊ ဇိဝှါဝိညာဏ် ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
၅။ ကံ (= ၃၄-၏ ကမ္မသတ္တိ)က အကြောင်းတရား၊ ဇိဝှါဝိညာဏ် ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။

ပစ္စုပ္ပန်အကြောင်းတရား (၅) ပါး

- ၆။ ဝတ္ထု (= ဇိဝှါဒွါရ = ၆ = ၅၄)က အကြောင်းတရား၊ ဇိဝှါဝိညာဏ် ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
၇။ အာရုံ (= ရသာရုံ)က အကြောင်းတရား၊ ဇိဝှါဝိညာဏ် ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း - အပိုင်း (က)

- ၈။ ဖဿ (= ဇိဝှိသမ္ပဿ = ၇)က အကြောင်းတရား၊ ဇိဝှိဝိညာဏ် ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
၉။ အာပေါဓာတ်က အကြောင်းတရား၊ ဇိဝှိဝိညာဏ် ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
၁၀။ မနသိကာရ (= ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း = ၁၁)က အကြောင်းတရား၊ ဇိဝှိဝိညာဏ် ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။

ရသာရုံလှိုင်း - ဇိဝှိဒွါရဝိထိ - သမ္ပဋိစ္ဆိုင်း - ဝေဒနာက္ခန္ဓာ

၁။ ၂။ ၃။ ၄။ ၅။ အတိတ်အကြောင်းတရား (၅)ပါး၊ ဇိဝှိဝိညာဏ် ဝေဒနာက္ခန္ဓာနှင့် ရှုကွက်တူပြီ။

ပစ္စုပ္ပန်အကြောင်းတရား (၃) ပါး

- ၆။ ဝတ္ထု (= ဟဒယ = ၆ = ၅၄)က အကြောင်းတရား၊ သမ္ပဋိစ္ဆိုင်း ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
၇။ အာရုံ (= ရသာရုံ)က အကြောင်းတရား၊ သမ္ပဋိစ္ဆိုင်း ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
၈။ ဖဿ = (က) ဇိဝှိသမ္ပဿ (= ၈)က အကြောင်းတရား၊ သမ္ပဋိစ္ဆိုင်း ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
(ခ) သမ္ပဋိစ္ဆိုင်း မနောသမ္ပဿ (= ၁၀)က အကြောင်းတရား၊ သမ္ပဋိစ္ဆိုင်း ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။

ရသာရုံလှိုင်း - ဇိဝှိဒွါရဝိထိ - သန္တိရဏ - ဝေဒနာက္ခန္ဓာ

၁။ ၂။ ၃။ ၄။ ၅။ အတိတ်အကြောင်းတရား (၅)ပါး၊ ဇိဝှိဝိညာဏ် ဝေဒနာက္ခန္ဓာနှင့် ရှုကွက်တူပြီ။

ပစ္စုပ္ပန်အကြောင်းတရား (၃) ပါး

- ၆။ ဝတ္ထု (= ဟဒယ = ၆ = ၅၄)က အကြောင်းတရား၊ သန္တိရဏ ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
၇။ အာရုံ (= ရသာရုံ)က အကြောင်းတရား၊ သန္တိရဏ ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
၈။ ဖဿ = (က) ဇိဝှိသမ္ပဿ (= ၈)က အကြောင်းတရား၊ သန္တိရဏ ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
(ခ) သမ္ပဋိစ္ဆိုင်း မနောသမ္ပဿ (= ၁၁)က အကြောင်းတရား၊ သန္တိရဏ ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
(ဂ) သန္တိရဏ မနောသမ္ပဿ (= ၁၁)က အကြောင်းတရား၊ သန္တိရဏ ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။

ရသာရုံလှိုင်း - ဇိဝှိဒွါရဝိထိ - မဟာကုသိုလ် ဒုတိယဇော - ဝေဒနာက္ခန္ဓာ

ပစ္စုပ္ပန်အကြောင်းတရား (၄) ပါး

- ၁။ ဝတ္ထု (= ဟဒယ = ၆ = ၅၄)က အကြောင်းတရား၊ ဒုတိယဇော ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
၂။ အာရုံ (= ရသာရုံ)က အကြောင်းတရား၊ ဒုတိယဇော ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
၃။ ဖဿ = (က) ဇိဝှိသမ္ပဿ (= ၈)က အကြောင်းတရား၊ ဒုတိယဇော ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
(ခ) ပထမဇော မနောသမ္ပဿ (= ၃၄)က အကြောင်းတရား၊ ဒုတိယဇော ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
(ဂ) ဒုတိယဇော မနောသမ္ပဿ (= ၃၃)က အကြောင်းတရား၊ ဒုတိယဇော ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
၄။ ယောနိသောမနသိကာရ (= ဝုဠော = ၁၂)က အကြောင်းတရား၊ ဒုတိယဇော ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။

ရသာရုံလှိုင်း - မနောဒွါရဝိထိ - မဟာကုသိုလ် ဒုတိယဇော - ဝေဒနာက္ခန္ဓာ

ပစ္စုပ္ပန်အကြောင်းတရား (၄) ပါး

- ၁။ ဝတ္ထု (= ဟဒယ = ၆ = ၅၄)က အကြောင်းတရား၊ ဒုတိယဇော ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
၂။ အာရုံ (= ရသာရုံ)က အကြောင်းတရား၊ ဒုတိယဇော ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
၃။ ဖဿ = (က) ဇိဝှိသမ္ပဿ (= ၈)က အကြောင်းတရား၊ ဒုတိယဇော ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
 (ခ) ဘဝင် မနောသမ္ပဿ (= ၃၄)က အကြောင်းတရား၊ ဒုတိယဇော ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
 (ဂ) ပထမဇော မနောသမ္ပဿ (= ၃၄)က အကြောင်းတရား၊ ဒုတိယဇော ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
 (ဃ) ဒုတိယဇော မနောသမ္ပဿ (= ၃၃)က အကြောင်းတရား၊ ဒုတိယဇော ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
၄။ ယောနိသောမနသိကာရ (= မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း = ၁၂)က အကြောင်းတရား၊ ဒုတိယဇော ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။

ရသာရုံလှိုင်း - မနောဒွါရဝိထိ - မဟာကုသိုလ် ဒုတိယဇော - ဝိညာဏက္ခန္ဓာ

ပစ္စုပ္ပန်အကြောင်းတရား (၃) ပါး

- ၁။ ဖဿ = (က) ဇိဝှိသမ္ပဿ (= ၈)က အကြောင်းတရား၊ ဒုတိယဇော ဝိညာဏက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
 (ခ) ဘဝင် မနောသမ္ပဿ (= ၃၄)က အကြောင်းတရား၊ ဒုတိယဇော ဝိညာဏက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
 (ဂ) ပထမဇော မနောသမ္ပဿ (= ၃၄)က အကြောင်းတရား၊ ဒုတိယဇော ဝိညာဏက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
၂။ ဒုတိယဇော နာမ်ရုပ်က အကြောင်းတရား၊ ဒုတိယဇော ဝိညာဏက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
၃။ ယောနိသောမနသိကာရ (= မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း = ၁၂)က အကြောင်းတရား၊ ဒုတိယဇော ဝိညာဏက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။

နာမ် - ဟူသည် မဟာကုသိုလ် ဒုတိယဇော ဝိညာဏက္ခန္ဓာနှင့် ယှဉ်သည့် စေတသိက် (၃၃)တည်း။

ရုပ် - ဟူသည် မှီရာဝတ္ထုရုပ် (၅၄)မျိုးနှင့် ရသာရုံတည်း။

ဤမျှဆိုလျှင် ရသာရုံလှိုင်း အကောင်းအုပ်စု၌ နည်းမှီး၍ ရလောက်ပေပြီ။ မကောင်းအုပ်စု၌ ယောနိသော-မနသိကာရအရာတွင် အယောနိသောမနသိကာရ ဝင်လာသည်။ ဤမျှသာထူးသည်။ သင်္ခါရက္ခန္ဓာနှင့် မနောသမ္ပဿစသည်တို့၌ ယှဉ်ဖက် စေတသိက် အရေအတွက်သို့လိုက်၍ စေတသိက် အတိုးအဆုတ်ရှိသည်။ နည်းမှီး၍ သိမ်းဆည်းပါ။

ဟေဠုဗ္ဗာရုံလှိုင်း - ကာယဒွါရဝိထိ - ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း - ဝေဒနာက္ခန္ဓာ

ပစ္စုပ္ပန်အကြောင်းတရား (၃) ပါး

- ၁။ ဝတ္ထု (= ဟဒယ = ၆ = ၅၄)က အကြောင်းတရား၊ ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
၂။ အာရုံ (= ဟေဠုဗ္ဗာရုံ)က အကြောင်းတရား၊ ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း - အပိုင်း (က)

၃။ ဖဿ = (က) ဘဝင် မနောသမ္ပဿ (= ၃၄)က အကြောင်းတရား၊ ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။

(ခ) ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း မနောသမ္ပဿ (= ၁၀)က အကြောင်းတရား၊ ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။

ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံလှိုင်း - ကာယဒွါရဝီထိ - ကာယဝိညာဏ် - ဝေဒနာက္ခန္ဓာ

အတိတ်အကြောင်းတရား (၅) ပါး

၁။ အဝိဇ္ဇာ (= ၂၀)က အကြောင်းတရား၊ ကာယဝိညာဏ် ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။

၂။ တဏှာ (= ၂၀)က အကြောင်းတရား၊ ကာယဝိညာဏ် ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။

၃။ ဥပါဒါန် (= ၂၀)က အကြောင်းတရား၊ ကာယဝိညာဏ် ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။

၄။ သင်္ခါရ (= ၃၄)က အကြောင်းတရား၊ ကာယဝိညာဏ် ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။

၅။ ကံ (= ၃၄-၏ ကမ္မသတ္တိ)က အကြောင်းတရား၊ ကာယဝိညာဏ် ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။

ပစ္စုပ္ပန်အကြောင်းတရား (၃) ပါး

၆။ ဝတ္ထု (= ကာယဒွါရ = ၅ = ၄၄)က အကြောင်းတရား၊ ကာယဝိညာဏ် ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။

၇။ အာရုံ (= ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ)က အကြောင်းတရား၊ ကာယဝိညာဏ် ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။

၈။ ဖဿ (= ကာယသမ္ပဿ = ၇)က အကြောင်းတရား၊ ကာယဝိညာဏ် ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။

၉။ ပထဝီဓာတ်က အကြောင်းတရား၊ ကာယဝိညာဏ် ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။

၁၀။ မနသိကာရ (= ပဉ္စဒွါရာဝဇ္ဇန်း = ၁၁)က အကြောင်းတရား၊ ကာယဝိညာဏ် ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။

ပထဝီဓာတ် - ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံသည် ကာယပသာဒ၌ ထိခိုက်သည့်အခါ ကာယပသာဒတွင်သာ တန့်ရပ်မနေ၊ ကာယပသာဒ အကြည်ဓာတ်၏ မှီရာမဟာဘူတကိုလည်း ထိခိုက်လေ၏။ ထိုမဟာဘူတဓာတ်ကြီးလေးပါးတို့တွင် ပထဝီဓာတ်သည် အချုပ်အခြာ အမာခံဓာတ်တည်း။ ထို့ကြောင့် ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံ၏ ကာယဒွါရဝယ် ထင်လာရာ၌ ပထဝီဓာတ်သည် အရေးကြီးသော အထောက်အပံ့တစ်ခုပေတည်း။ ကာယအကြည်ဓာတ် ကာယဒွါရကိုလည်း- ကောင်း၊ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံကိုလည်းကောင်း အစွဲပြု၍ ကာယဝိညာဏ်စိတ်သည် ဖြစ်ပေါ်လာရ၏။ သို့အတွက် အာရုံနှင့် ဒွါရတို့၏ ထိခိုက်မှု ရှိပါမှသာလျှင် ဒွါရနှင့် အာရုံကို အစွဲပြု၍ ကာယဝိညာဏ် နာမ်တရားစုတို့ ဖြစ်ပေါ်လာနိုင် ကြသဖြင့် အာရုံ ဒွါရ ထိခိုက်မှုတွင် အရေးပါသော ပထဝီဓာတ်သည်လည်း ကာယဝိညာဏ် နာမ်တရားစု၏ အကြောင်းတစ်ရပ် ဖြစ်ရပေသည်။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၁- ၃၂၂။)

အာကာသဓာတ် - ပဉ္စဒွါရဝယ် ပဉ္စာရုံတို့ ထင်လာကြရာ၌ အာရုံနှင့် ဒွါရ စုစည်းမိရုံမျှဖြင့် ပေါင်းဆုံမိရုံ မျှဖြင့် ထင်လာနိုင်ကြသည်ကား မဟုတ်၊ စက္ခုဒွါရဝယ် အာလောက (= အရောင်အလင်း) ရှိပါမှ ထင်လာနိုင်သည်။ သောတဒွါရဝယ် အာကာသ (= အပေါက်အကြား) ရှိပါမှ ထင်နိုင်သည်။ အသံနှင့် သောတပသာဒတို့၏ အကြား- ဝယ် အပေါက်အကြားမရှိပါက တစ်စုံတစ်ခု ကာဆီးပိတ်ဆို့နေပါက ယင်းအသံသည် သောတဒွါရ၌ မထင်နိုင်။ သောတဒွါရ၌ အသံသဒ္ဓါရုံ ထင်လာပါမှလည်း သောတဝိညာဏ် နာမ်တရားစု ဖြစ်နိုင်သည်။ ထို့ကြောင့် အာကာသ ဓာတ်သည်လည်း သောတဝိညာဏ် နာမ်တရားစု၏ အကြောင်းတစ်ရပ်ပင် ဖြစ်ရပေသည်။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၁- ၃၂၂။)

ဝါယောဓာတ် - ဃာနဒွါရဝယ် ဂန္ဓာရုံ ထင်လာရာ၌လည်း ဂန္ဓာရုံကို ဝါယောလေဓာတ်က သယ်ဆောင် ပေးပါမှသာလျှင် ထင်လာနိုင်သည်။ ဃာနဒွါရဝယ် ဂန္ဓာရုံထင်လာပါမှလည်း ဃာနဝိညာဏ် နာမ်တရားစု ဖြစ်နိုင်

သည်။ သို့အတွက် ဝါယောဓာတ်သည်လည်း ယာနဝိညာဏ် နာမ်တရားစု၏ အထောက်အပံ့ အကြောင်းတစ်ရပ် ဖြစ်ရပေသည်။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၁- ၃၂၂။)

အာပေါဓာတ် - တစ်ဖန် ဇိဝှိပသာဒ ဇိဝှိဒ္ဓါရဝယ် ရသာရုံ ထင်လာရာ၌လည်း အာပ (= အရည်)ဟူသော အာပေါဓာတ်၏ အထောက်အပံ့ကို ရရှိပါမှသာလျှင် ထင်လာနိုင်၏။ ခြောက်သွေ့သော အစာအာဟာရကို လျှာပေါ်မှာ တင်ထားသော်လည်း အရသာမပေါ်သေး၊ လျှာရည်က ထိုအစာကို စွတ်စိုစေသည့်အခါမှ အရသာ ပေါ်လာလေသည်။ ထိုအခါမှ ဇိဝှိဝိညာဏ်စိတ် ဖြစ်နိုင်လေသည်။ သို့အတွက် အာပေါဓာတ်ရည်သည်လည်း ဇိဝှိဝိညာဏ် နာမ်တရားစု ဖြစ်ပေါ်လာအောင် အထောက်အကူပြုပေးနေသော အကြောင်းတစ်ရပ် ဖြစ်ရပေသည်။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၁- ၃၂၂။)

မောဠဗ္ဗာရုံလိုင်း - ကာယဒွါရဝိထိ - သမ္ပဋိစ္ဆိင်း - ဝေဒနာက္ခန္ဓာ

၁။ ၂။ ၃။ ၄။ ၅။ အတိတ်အကြောင်းတရား (၅)ပါး ရှုကွက် တူပြီ၊ နည်းမှီး၍ ရှုပါ။

ပစ္စုပ္ပန်အကြောင်းတရား (၃) ပါး

- ၆။ ဝတ္ထု (= ဟဒယ = ၆ = ၅၄)က အကြောင်းတရား၊ သမ္ပဋိစ္ဆိင်း ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
- ၇။ အာရုံ (= ဖောဠဗ္ဗာရုံ)က အကြောင်းတရား၊ သမ္ပဋိစ္ဆိင်း ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
- ၈။ ဖဿ = (က) ကာယသမ္ပဿ (= ၈)က အကြောင်းတရား၊ သမ္ပဋိစ္ဆိင်း ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
(ခ) သမ္ပဋိစ္ဆိင်း မနောသမ္ပဿ (= ၁၀)က အကြောင်းတရား၊ သမ္ပဋိစ္ဆိင်း ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။

မောဠဗ္ဗာရုံလိုင်း - ကာယဒွါရဝိထိ - သန္တိရဏ - ဝေဒနာက္ခန္ဓာ

၁။ ၂။ ၃။ ၄။ ၅။ အတိတ်အကြောင်းတရား (၅)ပါးရှုကွက် တူပြီ၊ နည်းမှီး၍ ရှုပါ။

ပစ္စုပ္ပန်အကြောင်းတရား (၃) ပါး

- ၆။ ဝတ္ထု (= ဟဒယ = ၆ = ၅၄)က အကြောင်းတရား၊ သန္တိရဏ ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
- ၇။ အာရုံ (= ဖောဠဗ္ဗာရုံ)က အကြောင်းတရား၊ သန္တိရဏ ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
- ၈။ ဖဿ = (က) ကာယသမ္ပဿ (= ၈)က အကြောင်းတရား၊ သန္တိရဏ ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
(ခ) သမ္ပဋိစ္ဆိင်း မနောသမ္ပဿ (= ၁၁)က အကြောင်းတရား၊ သန္တိရဏ ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
(ဂ) သန္တိရဏ မနောသမ္ပဿ (= ၁၁)က အကြောင်းတရား၊ သန္တိရဏ ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။

မောဠဗ္ဗာရုံလိုင်း - ကာယဒွါရဝိထိ - ဒုတိယဇော - ဝေဒနာက္ခန္ဓာ

ပစ္စုပ္ပန်အကြောင်းတရား (၄) ပါး

- ၁။ ဝတ္ထု (= ဟဒယ = ၆ = ၅၄)က အကြောင်းတရား၊ ဒုတိယဇော ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
- ၂။ အာရုံ (= ဖောဠဗ္ဗာရုံ)က အကြောင်းတရား၊ ဒုတိယဇော ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
- ၃။ ဖဿ = (က) ကာယသမ္ပဿ (= ၈)က အကြောင်းတရား၊ ဒုတိယဇော ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း - အပိုင်း (က)

(ခ) ပထမဇော မနောသမ္ပဿ (= ၃၄)က အကြောင်းတရား၊ ဒုတိယဇော ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။

(ဂ) ဒုတိယဇော မနောသမ္ပဿ (= ၃၃)က အကြောင်းတရား၊ ဒုတိယဇော ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။

၄။ ယောနိသောမနသိကာရ (= ၃၄)က အကြောင်းတရား၊ ဒုတိယဇော ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။

ဟေဋ္ဌဗ္ဗာရုံလှိုင်း - မနောဒွါရဝိသိ - ဒုတိယဇော - ဝေဒနာက္ခန္ဓာ

ပစ္စုပ္ပန်အကြောင်းတရား (၄) ပါး

၁။ ဝတ္ထု (= ဟဒယ = ၆ = ၅၄)က အကြောင်းတရား၊ ဒုတိယဇော ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။

၂။ အာရုံ (= ဖောဠဗ္ဗာရုံ)က အကြောင်းတရား၊ ဒုတိယဇော ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။

၃။ ဖဿ = (က) ကာယသမ္ပဿ (= ၈)က အကြောင်းတရား၊ ဒုတိယဇော ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။

(ခ) ဘဝင် မနောသမ္ပဿ (= ၃၄)က အကြောင်းတရား၊ ဒုတိယဇော ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။

(ဂ) ပထမဇော မနောသမ္ပဿ (= ၃၄)က အကြောင်းတရား၊ ဒုတိယဇော ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။

(ဃ) ဒုတိယဇောမနောသမ္ပဿ (= ၃၃)က အကြောင်းတရား၊ ဒုတိယဇော ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။

၄။ ယောနိသောမနသိကာရ (= မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း = ၁၂)က အကြောင်းတရား၊ ဒုတိယဇော ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။

ဟေဋ္ဌဗ္ဗာရုံလှိုင်း - မနောဒွါရဝိသိ - ဒုတိယတဒါရုံ - ဝေဒနာက္ခန္ဓာ

အတိတ်အကြောင်းတရား (၅) ပါး

၁။ အဝိဇ္ဇာ (= ၂၀)က အကြောင်းတရား၊ ဒုတိယတဒါရုံ ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။

၂။ တဏှာ (= ၂၀)က အကြောင်းတရား၊ ဒုတိယတဒါရုံ ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။

၃။ ဥပါဒါန် (= ၂၀)က အကြောင်းတရား၊ ဒုတိယတဒါရုံ ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။

၄။ သင်္ခါရ (= ၃၄)က အကြောင်းတရား၊ ဒုတိယတဒါရုံ ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။

၅။ ကံ (= ၃၄-၏ ကမ္မသတ္တိ)က အကြောင်းတရား၊ ဒုတိယတဒါရုံ ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။

ပစ္စုပ္ပန်အကြောင်းတရား (၃) ပါး

၆။ ဝတ္ထု (= ဟဒယ = ၆ = ၅၄)က အကြောင်းတရား၊ ဒုတိယတဒါရုံ ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။

၇။ အာရုံ (= ဖောဠဗ္ဗာရုံ)က အကြောင်းတရား၊ ဒုတိယတဒါရုံ ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။

၈။ ဖဿ = (က) ကာယသမ္ပဿ (= ၈)က အကြောင်းတရား၊ ဒုတိယတဒါရုံ ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။

(ခ) ဘဝင် မနောသမ္ပဿ (= ၃၄)က အကြောင်းတရား၊ ဒုတိယတဒါရုံ ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။

(ဂ) ပထမတဒါရုံ မနောသမ္ပဿ (= ၃၄)က အကြောင်းတရား၊ ဒုတိယတဒါရုံ ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။

(ဃ) ဒုတိယတဒါရုံ မနောသမ္ပဿ (= ၃၃)က အကြောင်းတရား၊ ဒုတိယတဒါရုံ ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။

ဤမျှဆိုလျှင် ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံလိုင်း၌ ဝီထိစိတ္တက္ခန္ဓာတိုင်း၌ ခန္ဓာ (၅)ပါးဖွဲ့၍ အကြောင်း အကျိုး သိမ်းဆည်းပုံ ကို သဘောပေါက်သင့်ပေပြီ။ ယခုအခါတွင် ဓမ္မာရုံအမည်ရသည့် ရုပ်အစစ် ရုပ်အတုတို့ကို အာရုံပြု၍ ဖြစ်ပေါ်လာကြသော မနောဒွါရဝီထိတို့၌ စိတ္တက္ခန္ဓာတိုင်းဝယ် ခန္ဓာ (၅)ပါးဖွဲ့၍ အကြောင်းတရား အကျိုးတရားတို့ကို သိမ်းဆည်းဖို့ရန် အလှည့်အကြိမ်သို့ ဆိုက်ရောက်လာပြီ ဖြစ်ပေသည်။ ဤတွင် စက္ခုအကြည်ဓာတ် အာရုံကို အာရုံပြု၍ ဖြစ်ပေါ်လာကြသော ကုသိုလ်ဇော စောသည့် အကောင်းအုပ်စု မနောဒွါရဝီထိတို့၌ စိတ္တက္ခန္ဓာတိုင်း၌ ခန္ဓာ (၅)ပါးဖွဲ့၍ သိမ်းဆည်းပုံ အရိပ်အမြွက်မျှကို ဖော်ပြပေအံ့ -

ဓမ္မာရုံလိုင်း - မနောဒွါရဝီထိ - မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း - ဝေဒနာက္ခန္ဓာ

ပစ္စုပ္ပန်အကြောင်းတရား (၃) ပါး

- ၁။ ဝတ္ထု (= ဟဒယ = ၆ = ၅၄)က အကြောင်းတရား၊ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
 - ၂။ အာရုံ (= စက္ခုအကြည်ဓာတ်ဓမ္မာရုံ)က အကြောင်းတရား၊ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
 - ၃။ ဖဿ = (က) ဘဝင် မနောသမ္ပဿ (= ၃၄)က အကြောင်းတရား၊ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
- (ခ) မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း မနောသမ္ပဿ (= ၁၁)က အကြောင်းတရား၊ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း ဝေဒနာ-က္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။

ဓမ္မာရုံလိုင်း - မနောဒွါရဝီထိ - ပထမဇော - ဝေဒနာက္ခန္ဓာ

ပစ္စုပ္ပန်အကြောင်းတရား (၄) ပါး

- ၁။ ဝတ္ထု (= ဟဒယ = ၆ = ၅၄)က အကြောင်းတရား၊ ပထမဇော ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
 - ၂။ အာရုံ (= စက္ခုအကြည်ဓာတ်ဓမ္မာရုံ)က အကြောင်းတရား၊ ပထမဇော ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
 - ၃။ ဖဿ = (က) ဘဝင် မနောသမ္ပဿ (= ၃၄)က အကြောင်းတရား၊ ပထမဇော ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
- (ခ) ပထမဇော မနောသမ္ပဿ (= ၃၃)က အကြောင်းတရား၊ ပထမဇော ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
- ၄။ ယောနိသောမနသိကာရ (= မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း = ၁၂)က အကြောင်းတရား၊ ပထမဇော ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။

ဓမ္မာရုံလိုင်း - မနောဒွါရဝီထိ - ဒုတိယဇော - ဝေဒနာက္ခန္ဓာ

ပစ္စုပ္ပန်အကြောင်းတရား (၄) ပါး

- ၁။ ဝတ္ထု (= ဟဒယ = ၆ = ၅၄)က အကြောင်းတရား၊ ဒုတိယဇော ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
- ၂။ အာရုံ (= စက္ခုအကြည်ဓာတ်ဓမ္မာရုံ)က အကြောင်းတရား၊ ဒုတိယဇော ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
- ၃။ ဖဿ = (က) ဘဝင် မနောသမ္ပဿ (= ၃၄)က အကြောင်းတရား၊ ဒုတိယဇော ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုး-တရား။

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း - အပိုင်း (က)

- (ခ) ပထမဇော မနောသမ္ပဿ (= ၃၄)က အကြောင်းတရား၊ ဒုတိယဇော ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
- (ဂ) ဒုတိယဇော မနောသမ္ပဿ (၃၃)က အကြောင်းတရား၊ ဒုတိယဇော ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
- ၄။ ယောနိသောမနသိကာရ (= မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း = ၁၂)က အကြောင်းတရား၊ ဒုတိယဇော ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။

ဓမ္မာရုံလိုင်း - မနောဒွါရဝီထိ - ဒုတိယဇော - ဝိညာဏက္ခန္ဓာ

ပစ္စုပ္ပန်အကြောင်းတရား (၂) ပါး

- ၁။ ဖဿ = (က) ဘဝင် မနောသမ္ပဿ (= ၃၄)က အကြောင်းတရား၊ ဒုတိယဇော ဝိညာဏက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
 - (ခ) ပထမဇော မနောသမ္ပဿ (= ၃၄)က အကြောင်းတရား၊ ဒုတိယဇော ဝိညာဏက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
- ၂။ ဒုတိယဇော နာမ်ရုပ်က အကြောင်းတရား၊ ဒုတိယဇော ဝိညာဏက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
 - နာမ် - ဟူသည် မဟာကုသိုလ် ဒုတိယဇောနှင့် ယှဉ်သော စေတသိက် (၃၃)တည်း။
 - ရုပ် - ဟူသည် မှီရာဝတ္ထုရုပ် (၅၄)နှင့် စက္ခုအကြည်ဓာတ် အာရုံတည်း။

ဓမ္မာရုံလိုင်း - မနောဒွါရဝီထိ - (မဟာဝိပါက်) ဒုတိယတဒါရုံ - ဝေဒနာက္ခန္ဓာ

အတိတ်အကြောင်းတရား (၅) ပါး

- ၁။ အဝိဇ္ဇာ (= ၂၀) ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဒုတိယတဒါရုံ ဝေဒနာက္ခန္ဓာ ဖြစ်၏။
အဝိဇ္ဇာ (= ၂၀)က အကြောင်းတရား၊ ဒုတိယတဒါရုံ ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
- ၂။ တဏှာ (= ၂၀) ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဒုတိယတဒါရုံ ဝေဒနာက္ခန္ဓာ ဖြစ်၏။
တဏှာ (= ၂၀)က အကြောင်းတရား၊ ဒုတိယတဒါရုံ ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
- ၃။ ဥပါဒါန် (= ၂၀) ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဒုတိယတဒါရုံ ဝေဒနာက္ခန္ဓာ ဖြစ်၏။
ဥပါဒါန် (= ၂၀)က အကြောင်းတရား၊ ဒုတိယတဒါရုံ ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
- ၄။ သင်္ခါရ (= ၃၄) ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဒုတိယတဒါရုံ ဝေဒနာက္ခန္ဓာ ဖြစ်၏။
သင်္ခါရ (= ၃၄)က အကြောင်းတရား၊ ဒုတိယတဒါရုံ ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
- ၅။ ကံ (= ၃၄-၏ ကမ္မသတ္တိ) ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဒုတိယတဒါရုံ ဝေဒနာက္ခန္ဓာ ဖြစ်၏။
ကံ (= ၃၄-၏ ကမ္မသတ္တိ)က အကြောင်းတရား၊ ဒုတိယတဒါရုံ ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။

ပစ္စုပ္ပန်အကြောင်းတရား (၃) ပါး

- ၆။ ဝတ္ထု (= ဟဒယ = ၆ = ၅၄) ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဒုတိယတဒါရုံ ဝေဒနာက္ခန္ဓာ ဖြစ်၏။
ဝတ္ထုက အကြောင်းတရား၊ ဒုတိယတဒါရုံ ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
- ၇။ အာရုံ (= စက္ခုအကြည်ဓာတ်ဓမ္မာရုံ) ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဒုတိယတဒါရုံ ဝေဒနာက္ခန္ဓာဖြစ်၏။
အာရုံက အကြောင်းတရား၊ ဒုတိယတဒါရုံ ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။

- ၈။ ဖဿ = (က) ဘဝင် မနောသမ္ပဿ (= ၃၄) ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဒုတိယတဒါရုံ ဝေဒနာက္ခန္ဓာဖြစ်၏။
ဘဝင် မနောသမ္ပဿ (= ၃၄)က အကြောင်းတရား၊ ဒုတိယတဒါရုံ ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
- (ခ) ပထမတဒါရုံ မနောသမ္ပဿ (= ၃၄) ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဒုတိယတဒါရုံ ဝေဒနာက္ခန္ဓာဖြစ်၏။
ပထမတဒါရုံ မနောသမ္ပဿ (= ၃၄)က အကြောင်းတရား၊ ဒုတိယတဒါရုံ ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
- (ဂ) ဒုတိယတဒါရုံ မနောသမ္ပဿ (= ၃၄) ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဒုတိယတဒါရုံ ဝေဒနာက္ခန္ဓာဖြစ်၏။
ဒုတိယတဒါရုံ မနောသမ္ပဿက အကြောင်းတရား၊ ဒုတိယတဒါရုံ ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။

အကြောင်း အကျိုး သိမ်းဆည်းရာ၌ သတိပြန်၍ ရစေရန် ထပ်မံ ဖော်ပြခြင်း ဖြစ်ပေသည်။ ဤမျှဆိုလျှင် အကောင်းအုပ်စု၌ နည်းမှီး၍ ရှုနိုင်လောက်ပေပြီ။ ယခုအခါ၌ အကုသိုလ်ဇော စောသည့် မကောင်းအုပ်စု မနောဒွါရဝီထိတို့၌ အကြောင်းတရား အကျိုးတရား သိမ်းဆည်းပုံ ပုံစံတစ်ခုကို ဆက်လက်၍ ဖော်ပြအပ်ပါသည်။ သဒ္ဓါရုံလိုင်း ဂန္ဓာရုံလိုင်း ရသာရုံလိုင်း ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံလိုင်းတို့၌လည်း အကုသိုလ်ဇောဝီထိ စိတ္တက္ခဏတို့၌ နည်းမှီး၍ အလားတူပင် အကြောင်း အကျိုး သိမ်းဆည်းပါ။

ဓမ္မာရုံလိုင်း - မနောဒွါရဝီထိ - လောဘဒိဋ္ဌိအုပ်စု - လောဘမူ ဒုတိယဇော - ဝေဒနာက္ခန္ဓာ

ပစ္ဆမ္ပန်အကြောင်းတရား (၄) ပါး

- ၁။ ဝတ္ထု (= ဟဒယ = ၆ = ၅၄) ဖြစ်ခြင်းကြောင့် လောဘမူ ဒုတိယဇော ဝေဒနာက္ခန္ဓာ ဖြစ်၏။
ဝတ္ထုက အကြောင်းတရား၊ လောဘမူ ဒုတိယဇော ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
- ၂။ အာရုံ (= စက္ခုအကြည်ဓာတ်ဓမ္မာရုံ) ဖြစ်ခြင်းကြောင့် လောဘမူ ဒုတိယဇော ဝေဒနာက္ခန္ဓာဖြစ်၏။
အာရုံ (= စက္ခုအကြည်ဓာတ်ဓမ္မာရုံ)က အကြောင်းတရား၊ လောဘမူ ဒုတိယဇော ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
- ၃။ ဖဿ = (က) ဘဝင် မနောသမ္ပဿ (= ၃၄) ဖြစ်ခြင်းကြောင့် လောဘမူ ဒုတိယဇော ဝေဒနာက္ခန္ဓာဖြစ်၏။
ဘဝင် မနောသမ္ပဿ (= ၃၄)က အကြောင်းတရား၊ လောဘမူ ဒုတိယဇော ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
- (ခ) လောဘမူ ပထမဇော မနောသမ္ပဿ (= ၂၀) ဖြစ်ခြင်းကြောင့် လောဘမူ ဒုတိယဇော ဝေဒနာက္ခန္ဓာ ဖြစ်၏။
လောဘမူ ပထမဇော မနောသမ္ပဿက အကြောင်းတရား၊ လောဘမူ ဒုတိယဇော ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
- (ဂ) လောဘမူ ဒုတိယဇော မနောသမ္ပဿ (= ၁၉) ဖြစ်ခြင်းကြောင့် လောဘမူ ဒုတိယဇော ဝေဒနာက္ခန္ဓာ ဖြစ်၏။
လောဘမူ ဒုတိယဇော မနောသမ္ပဿ (= ၁၉)က အကြောင်းတရား၊ လောဘမူ ဒုတိယဇော ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
- ၄။ အယောနိသောမနသိကာရ (= မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း = ၁၂) ဖြစ်ခြင်းကြောင့် လောဘမူ ဒုတိယဇော

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း - အပိုင်း (က)

ဝေဒနာက္ခန္ဓာ ဖြစ်၏။ အယောနိသောမနသိကာရက အကြောင်းတရား၊ လောဘမူ ဒုတိယဇော
ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။

ဤမျှဆိုလျှင် ဓမ္မာရုံလိုင်း မကောင်းအုပ်စုတို့၌ အကြောင်း အကျိုး သိမ်းဆည်းပုံကို နည်းမှီနိုင်လောက်
ပေပြီ။ ဘဝနိကန္တိက လောဘဇောဝီထိ၌ ဝီထိစိတ္တက္ခန္ဓာတိုင်း၌ ဤဓမ္မာရုံလိုင်း လောဘ-ဒိဋ္ဌိအုပ်စုကိုပင်
နည်းမှီ၍ အကြောင်း အကျိုး သိမ်းဆည်းပါ။ ထိုဘဝနိကန္တိက လောဘဇော၏ အာရုံမှာ -

- ၁။ အမျိုးသား ယောဂီသူတော်ကောင်းဖြစ်က အမျိုးသားဘဝသစ် အာရုံ၊
- ၂။ အမျိုးသမီး ယောဂီသူတော်ကောင်းဖြစ်က အမျိုးသမီးဘဝသစ် အာရုံပင် ဖြစ်ပေသည်။ အာရုံသာ
အပြောင်း အလဲရှိသည်။ ကြွင်းကျန်သော အကြောင်းတရားတို့ကား တူညီလေပြီ။

ယခုတစ်ဖန် ဆက်လက်၍ ဓမ္မာရုံလိုင်းတွင် အကျိုးဝင်သော ဈာနသမာပတ္တိဝီထိတို့၌ စိတ္တက္ခန္ဓာတိုင်း၌
ခန္ဓာ (၅)ပါးဖွဲ့၍ အကြောင်း အကျိုး သိမ်းဆည်းပုံ အရိပ်အမြွက်ကို တင်ပြပေအံ့ - အာနာပါနပဋိဘာဂ-
နိမိတ်ကို အာရုံယူ၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော အာနာပါန ပထမဈာနသမာပတ္တိဝီထိတွင် - မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း တစ်ကြိမ်၊
ပရိကံ၊ ဥပစာ၊ အနုလုံ၊ ဂေါတြဘူဟူသော ကာမာဝစရ ဥပစာရသမာဓိဇော (၄)ကြိမ်၊ ထိုနောင် ဈာန်ဇော
အကြိမ်များစွာ ကျ၏။ ယင်းဈာန်ဇောတို့တွင် အမှတ်မထား တစ်ပါးပါးသော ဇောခန္ဓာ (၅)ပါး၌ ပုံစံတစ်ခုကို
ထုတ်ဖော်ပြအပ်ပါသည်။ ယင်းဇောကို နောက်နောက်ဇောဟု ခေါ်ဝေါ်အသုံးပြု၍ ယင်းဇော၏ ရှေး၌ရှိသော
အနန္တရသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုသော ဇောကို ရှေးရှေးဇောဟု ခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲထားပါသည်။

**ဓမ္မာရုံလိုင်း - ပထမဈာနသမာပတ္တိ မနောဒွါရဝီထိ၌ အမှတ်မရှိသော ဈာန်ဇော - ဝေဒနာက္ခန္ဓာ
(နောက်နောက်သော ဈာန်ဇော)**

ပစ္စုပ္ပန်အကြောင်းတရား (၄) ပါး

- ၁။ ဝတ္ထု (= ဟဒယ = ၆ = ၅၄) ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဈာန်ဇော ဝေဒနာက္ခန္ဓာ ဖြစ်၏။
ဝတ္ထုက အကြောင်းတရား၊ ဈာန်ဇော ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
- ၂။ အာရုံ (= အာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ်အာရုံ) ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဈာန်ဇော ဝေဒနာက္ခန္ဓာဖြစ်၏။
အာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ်အာရုံက အကြောင်းတရား၊ ဈာန်ဇော ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။
- ၃။ ဖဿ = (က) ဘဝင် မနောသမ္ပဿ (= ၃၄) ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဈာန်ဇော ဝေဒနာက္ခန္ဓာဖြစ်၏။
ဘဝင် မနောသမ္ပဿ (= ၃၄)က အကြောင်းတရား၊ ဈာန်ဇော ဝေဒနာက္ခန္ဓာက
အကျိုးတရား။
 - (ခ) ရှေးရှေးဇော မနောသမ္ပဿ (= ၃၄) ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဈာန်ဇော ဝေဒနာက္ခန္ဓာဖြစ်၏။
ရှေးရှေးဇော မနောသမ္ပဿ (= ၃၄)က အကြောင်းတရား၊ ဈာန်ဇော ဝေဒနာက္ခန္ဓာက
အကျိုးတရား။
 - (ဂ) နောက်နောက်သော ဈာန်ဇော မနောသမ္ပဿ (= ၃၃) ဖြစ်ခြင်းကြောင့် နောက်နောက်
ဈာန်ဇော ဝေဒနာက္ခန္ဓာဖြစ်၏။
နောက်နောက်သော ဈာန်ဇော မနောသမ္ပဿ (= ၃၃)က အကြောင်းတရား၊
(စိတ္တက္ခန္ဓာတူ) နောက်နောက် ဈာန်ဇော ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။

၄။ ယောနိသောမနသိကာရ (= မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း = ၁၂) ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဈာန်ဇော ဝေဒနာက္ခန္ဓာ ဖြစ်၏။
ယောနိသောမနသိကာရက အကြောင်းတရား၊ ဈာန်ဇော ဝေဒနာက္ခန္ဓာက အကျိုးတရား။

မှတ်ချက် — ကြွင်းကျန်သော ဈာန်ဇောခန္ဓာတို့၌လည်း သဘောပေါက်နိုင်လောက်ပေပြီ။ ဒုတိယဈာန် စသည်၌ ဝိတက် ဝိစာရစသည် စေတသိက်အရေအတွက် အနည်းငယ်လျော့သွား၏။ ဤမျှသာထူး၏။ ကသိုဏ်းဈာန် ပြဟ္မဝိဟာရဈာန် စသည်တို့၌လည်းကောင်း၊ စတုရာရက္ခကမ္မဋ္ဌာန်းတို့၌လည်းကောင်း နည်းမှီး၍ ရှုပါလေ။

ရူပါရုံလိုင်း၊ သဒ္ဓါရုံလိုင်း၊ ဂန္ဓာရုံလိုင်း၊ ရသာရုံလိုင်း၊ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံလိုင်း၊ ဓမ္မာရုံလိုင်းဟု (၆)လိုင်း သတ်မှတ်၍ ဖော်ပြထားသော နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း ဇယားများအတိုင်း (၁)လိုင်း (၁)လိုင်း၌ အကောင်းအုပ်စု မကောင်းအုပ်စုများကို ကုန်စင်အောင် သိမ်းဆည်းပါ။ ဝိထိတိုင်း ဝိထိတိုင်းဝယ် စိတ္တက္ခဏတိုင်း စိတ္တက္ခဏ-တိုင်း၌ ခန္ဓာ (၅)ပါးဖွဲ့၍ အကြောင်း အကျိုး သိမ်းဆည်းပါ။

ရုပ်နာမ်ကို သိမ်းဆည်းခဲ့စဉ် ရုပ်နာမ်ကို ပိုင်းခြား မှတ်သားခဲ့စဉ်က အာယတနဒွါရအလိုက် (၆)လိုင်း လုံး၌ အကောင်းအုပ်စု မကောင်းအုပ်စုများကို ကုန်စင်အောင် စိတ္တက္ခဏတိုင်း၌ ရုပ်နာမ်ကို ခွဲခဲ့၏။ ယင်းရုပ်နာမ်တို့ကိုပင် ခန္ဓာ (၅)ပါးနည်းအရ (၅)ပုံ ပုံ၍ အကြောင်းနှင့် အကျိုးတို့၏ ကြောင်း-ကျိုး ဆက်နွယ်မှု သဘောကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ အကြောင်း အကျိုးစပ်လျက် အကြောင်းတရား အကျိုးတရားတို့ကို သိမ်းဆည်းခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ ယင်းအာရုံ (၆)ပါးကို အာရုံပြု၍ ဖြစ်ပေါ်လာကြကုန်သော (၆)လိုင်းလုံးအတွင်း၌ တည်ရှိကြသော ဝိထိတိုင်း ဝိထိတိုင်း၏ စိတ္တက္ခဏတိုင်း စိတ္တက္ခဏတိုင်း၌ ခန္ဓာ (၅)ပါးတို့ကို အကြောင်း အကျိုးစပ်လျက် နေရာတကျ သိမ်းဆည်းမိပါက ဘဝတစ်လျှောက်လုံး ဖြစ်ပေါ်နေသော နာမ်တရားများမှာလည်း ထိုအမျိုးအစားများတွင်ပင် ပါဝင်၍ သွားပေသည်။ အမျိုးအစားများကိုကား သာဝကတို့သည် ကုန်စင်အောင် သိမ်းဆည်းနိုင်ကြ၏။ တစ်ဘဝလုံး ဘဝတစ်လျှောက်လုံး ဖြစ်နေကြသည့် မျိုးတူ နာမ်တရားအားလုံးကို ကုန်စင်အောင် သိမ်းဆည်းနိုင်ဖို့ကား သာဝကတို့၏ ဉာဏ်အရာကား မဟုတ်ပေ။ သာဝကတို့သည် ရုပ်+နာမ်+ ကြောင်း+ကျိုး = သင်္ခါရတရားတို့ကို တစ်စိတ်တစ်ဒေသသာ သိမ်းဆည်းနိုင် ရှုပွားနိုင်သောကြောင့် ဖြစ်သည်။ အမျိုးအစားကိုကား ကုန်စင်အောင် သိမ်းဆည်းနိုင်၏။ တစ်မျိုး တစ်မျိုး၌ အရေအတွက်ကိုကား ကုန်စင်အောင် မသိမ်းဆည်းနိုင်၊ မရှုပွားနိုင်၊ ဥပမာ-ပထဝီဓာတ်ကိုကား သာဝကတို့သည် ရှုနိုင်ကြ၏။ သိမ်းဆည်းနိုင်ကြ၏။ အဇ္ဈတ္တ ဗဟိဒ္ဓ (၂)ဌာနတို့၌ ရုပ်ကလာပ်တိုင်း ရုပ်ကလာပ်တိုင်း၌ ပထဝီဓာတ် ပါဝင်လေရာ ယင်းရုပ်ကလာပ် တိုင်း၌ တည်ရှိသော ပထဝီဓာတ်တိုင်း ပထဝီဓာတ်တိုင်းကိုကား သာဝကတို့သည် ကုန်စင်အောင် မရှုနိုင်ကြ။ ပထဝီဓာတ် အချို့အဝက်လောက်ကိုသာ ရှုနိုင်ကြ၏။ — ဤသို့စသည်ဖြင့် သဘောပေါက်ပါလေ။

ပဋိသန္ဓေနာမ်တရားစုနှင့် ဘဝတစ်လျှောက်အတွင်း ဖြစ်ပေါ်နေကြသော ဘဝင်နာမ်တရားစု၊ နောက်ဆုံး ဖြစ်သည့် စုတိနာမ်တရားစုတို့ကား ပဋိသန္ဓေကျိုးကို ပေးတတ်သော = ပဋိသန္ဓေကျိုးကို ဖြစ်စေတတ်သော ယင်းဇနကကံကြောင့်ပင် ဖြစ်ကြ၏။ အခြားအခြားသော ပဝတ္တိ ဝိပါက်ဝိညာဏ် အမည်ရကြသော ပဉ္စဝိညာဏ်၊ သမ္ပဋိစိုင်း၊ သန္တီရဏ၊ တဒါရုံ ဝိပါက်နာမ်တရားတို့ကား ယင်းပဋိသန္ဓေကျိုးကို ဖြစ်စေတတ်သော ယင်းဇနက-ကံကြောင့်ပင် ဖြစ်သည်လည်း ရှိရာ၏။ မဖြစ်သည်လည်း ရှိရာ၏။ အထက်တွင်ဖော်ပြခဲ့သော ဘုရားရှင်၏ ဝိပါက်တော် (၁၂)ပါးကိုပင် ပြန်၍ အာရုံယူကြည့်ပါ။ ဘဝတစ်လျှောက် ဝိပါက် နာမ်တရားစုအားလုံးကို ဖြစ်စေ တတ်သည့် ဆိုင်ရာဆိုင်ရာ အကြောင်းကံအားလုံးတို့ကိုကား သာဝကများသည် ကုန်စင်အောင် မသိနိုင်။ အချို့အဝက် တစ်စိတ်တစ်ဒေသမျှလောက်ကိုသာ သိနိုင်သဖြင့် ဤကျမ်းတွင် ပဋိသန္ဓေကျိုးကို ပေးတတ်သော

ဇနကကံကိုသာ ပဓာနထား၍ ပုံစံထား၍ ဖော်ပြထားပါသည်။ အကယ်၍ အသင်သူတော်ကောင်းသည် အတိတ် အဆက်ဆက်သို့ ဉာဏ်ကို စေလွှတ်၍ အကြောင်းတရားများကို ထပ်မံရှာဖွေပါက ပဉ္စဝိညာဏ်၊ သမ္မုဒ္ဓိစ္စိုင်း၊ သန္တီရဏ တဒါရုံတို့ကဲ့သို့သော အချို့အချို့သော ပဝတ္တိ ဝိပါကဝိညာဏ်များကို ဖြစ်စေတတ်သော ကုသိုလ်ကံ အကုသိုလ်ကံများကိုလည်း တွေ့ရှိကောင်း တွေ့ရှိနိုင်ပါသည်။ ထိုအခါတွင်လည်း ယင်းအကြောင်းကံနှင့် ယင်း ပဝတ္တိ ဝိပါကဝိညာဏ်များကို အကြောင်း အကျိုးစပ်လျက် အကြောင်းတရား အကျိုးတရားတို့ကို ဆက်လက်၍ သိမ်းဆည်းပါလေ။ ယင်း ကုသိုလ်ကံ အကုသိုလ်ကံတို့ကြောင့် မည်ကဲ့သို့သော ကောင်းကျိုး ဆိုးပြစ်များကို ဤ ပစ္စုပ္ပန်တွင် ရရှိနေသည်ကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင် ရှုပါ။ ဇနက အကြောင်း ဥပတ္တမ္ဘက အကြောင်းများကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင် ရှုပါ။

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် ပဉ္စမနည်း

ဤဖော်ပြခဲ့ပြီးသော ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် ကြောင်း-ကျိုးဆက် ရှုကွက်ကို ဤကျမ်းတွင် **ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် ပဉ္စမနည်း**-ဟုပင် ခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲထားပါသည်။ ဤမျှ ရှည်လျားစွာ အကြောင်း အကျိုး သိမ်းဆည်းပုံကို ဖတ်ရှုရသော အဘိဓမ္မာဉာဏ် ရင့်ကျက်သူ ယောဂီသူတော်စင်ကြီးတို့ကား ငြီးငွေ့ကြမည်ပင် ဖြစ်သည်။ သို့သော် အဘိဓမ္မာကို မသင်ကြားဖူးသူ ယောဂီသူတော်စင်တို့တွင် ဤမျှ အရိပ်အမြွက် ပြရုံဖြင့်ပင် သဘောမပေါက်နိုင်သေးသော ယောဂီသူတော်စင်များလည်း ရှိနေကြပြန်သေးသည်။ သို့အတွက် အဘိဓမ္မာကို မသင်ကြားဖူးသူ အဘိဓမ္မာ အခြေခံပညာ အားနည်းသူတို့အတွက် ငဲ့ညှာ၍ တင်ပြနေခြင်း ဖြစ်သဖြင့် ခွင့်လွှတ်နိုင်လိမ့်မည်ဟု မျှော်လင့်အပ်ပါသည်။

အတိတ်အဆက်ဆက်သို့

“အတိတေပိ ပစ္စယာ စေဝ ပစ္စယသမုပ္ပန္နဓမ္မာ စ၊ အနာဂတေပိ ဧတရဟိပိ ပစ္စယာ စေဝ ပစ္စယသမုပ္ပန္နဓမ္မာ စ၊ တတော ဥဒ္ဓံ သတ္တော ဝါ ပုဂ္ဂလော ဝါ နတ္ထိ၊ သုဒ္ဓ သင်္ခါရပုဇ္ဈော ဧဝါ”တိ တီသု အဒ္ဓါသု ကင်္ခိ ဝိတရတိ။
(အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၂၄၂။)

- ၁။ အတိတ်၌လည်း အကြောင်းတရားနှင့် အကျိုးတရားသာ ရှိ၏။
- ၂။ ပစ္စုပ္ပန်၌လည်း အကြောင်းတရားနှင့် အကျိုးတရားသာ ရှိ၏။
- ၃။ အနာဂတ်၌လည်း အကြောင်းတရားနှင့် အကျိုးတရားသာ ရှိ၏။

ဤသို့လျှင် ကာလသုံးပါးလုံး၌ အကြောင်းတရားနှင့် အကျိုးတရားသာ ရှိ၏ဟု သိအောင် အသင် သူတော်ကောင်းသည် ဆက်လက်၍ ကြိုးပမ်းရဦးမည် ဖြစ်ပေသည်။

ယခုလက်ရှိဘဝ၏ ပဋိသန္ဓေစသော အကျိုးတရားတို့ကို ဖြစ်စေတတ်သော အတိတ်အကြောင်းတရားများ ရှိကြ၏။ ယင်းအတိတ်အကြောင်းတရားတို့မှာလည်း အကြောင်းခန္ဓာ (၅)ပါး = ရုပ်နာမ် (၂)ပါးပင် ဖြစ်ကြ၏။ ယင်းအကြောင်းတရား ရုပ်တရား နာမ်တရားတို့သည်လည်း သင်္ခတပရမတ်တရားတို့သာ ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ယင်းအကြောင်းတရားတို့ကို ဖြစ်ပေါ်စေတတ်သော ဆိုင်ရာဆိုင်ရာ အကြောင်းတရားများလည်း ရှိကြသည်သာ ဖြစ်၏။ တစ်ဖန် ယင်းအကြောင်း ရုပ်နာမ်တို့၏ စွဲမီ၍ ဖြစ်ခဲ့ရာ အတိတ်ခန္ဓာအိမ်၌လည်း ယင်းအကြောင်း ရုပ်နာမ်မှ တစ်ပါးသော အခြားအခြားသော ရုပ်နာမ်တို့သည်လည်း ဘဝတစ်လျှောက် အဆက်မပြတ် အထပ်ထပ် များစွာ ဖြစ်ခဲ့ကြ၏။ ယင်းရုပ်နာမ်တို့သည်လည်း သင်္ခတတရားတို့သာ ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ဆိုင်ရာဆိုင်ရာ အကြောင်းတရားများကြောင့်သာ ဖြစ်ပေါ်နေကြသည့် ပရမတ္ထ ဓမ္မသဘာဝတို့သာ ဖြစ်ကြရကား ယင်းဆိုင်ရာ-

ဆိုင်ရာ အကြောင်းတရားတို့ကိုလည်း ထပ်မံရှာဖွေလျက် အကြောင်းနှင့် အကျိုး ဆက်စပ်ကာ အတိတ်၌လည်း အကြောင်းတရားနှင့် အကျိုးတရားသာ ရှိသည်ဟု သိအောင် ထပ်မံ၍ ရှုရမည် ဖြစ်သည်။

ဗဟိဒ္ဓသို့ ဉာဏ်ကို စေလွှတ်ပါ

အတိတ်အဆက်ဆက်သို့ ထပ်မံ၍ အကြောင်းတရားများကို မရှာဖွေမီ ရှေးဦးစွာ အဇ္ဈတ္တ၌ အကြောင်း-တရား အကျိုးတရားတို့ကို သိမ်းဆည်းသည့် ပုံစံအတိုင်းပင် ဗဟိဒ္ဓ၌လည်း ယောက်ျား မိန်းမ ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါ မည်သူမည်ဝါ ခွဲခြားဝေဖန်မှု မပြုဘဲ ဗဟိဒ္ဓချင်း တူညီ၍ သာမန် ပေါင်းစုခြင်းက (၆)လိုင်းလုံး၌ စိတ္တက္ခဏ တိုင်းဝယ် ခန္ဓာ (၅)ပါး ဖွဲ့၍ အကြောင်းတရား အကျိုးတရားတို့ကို ကုန်စင်အောင် သိမ်းဆည်းပါ။ အဇ္ဈတ္တ တစ်လှည့်၊ ဗဟိဒ္ဓတစ်လှည့် သိမ်းဆည်းပါ။ ကျေညက်သောအခါ ကျေနပ်မှုရသောအခါ နောက်ထပ် အတိတ်သို့ ဉာဏ်ကို စေလွှတ်နိုင်ပြီ။

ပထမအတိတ်မှ ဒုတိယအတိတ်သို့

ပထမအတိတ်ဘဝဝယ် ပစ္စုပ္ပန်ပဋိသန္ဓေစသည့် ဝိပါကဝဋ်တရားတို့ကို ဖြစ်စေတတ်သည့် ကိလေသဝဋ် ကမ္မဝဋ် အကြောင်းတရားတို့ကို ပြုစုပျိုးထောင်ခဲ့သည့် အချိန်ကာလက ဖြစ်ခဲ့သော ရုပ်နာမ်တို့က စ၍ဖြစ်စေ၊ အတိတ်ဘဝ မရဏာသန္ဓေအခါ ရုပ်နာမ်တို့က စ၍ဖြစ်စေ၊ အတိတ်ဘဝ ခန္ဓာအစဉ် ရုပ်နာမ်တို့ကို စတင် သိမ်းဆည်းပါ။ ထိုသို့ သိမ်းဆည်းရာ၌ အခက်အခဲရှိပါမူ အတိတ် သင်္ခါရ-ကံတို့ကို အားထုတ်ခဲ့စဉ် အချိန်က (၆)ဒွါရ၊ (၄၂)ကောဠာသတို့၌ တည်ရှိကြသော ရုပ်တရားတို့က စ၍ဖြစ်စေ၊ မရဏာသန္ဓေအခါ (၆)ဒွါရ၊ (၄၂) ကောဠာသတို့၌ တည်ရှိကြသော ရုပ်တရားတို့က စ၍ဖြစ်စေ ရုပ်တရားတို့ကို ရှေးဦးစွာ သိမ်းဆည်းပါ။ ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးကို ဦးတည်၍သာ ရုပ်တရားတို့ကို သိမ်းဆည်းပါ။ ထို ရုပ်တရားတို့ကို သိမ်းဆည်းမှု အောင်မြင်သောအခါ ဟဒယဝတ္ထုကို ထပ်မံ၍ အာရုံယူကြည့်ပါ။ ထပ်မံ၍ သိမ်းဆည်းပါ။ ယင်းဟဒယဝတ္ထုကို မှီ၍ ဖြစ်နေသော အတိတ်ဘဝ၏ အိမ်ရှင် ဘဝင်မနောအကြည်ဓာတ်ကို တစ်ဖန် ထပ်၍ မိအောင် စိုက်ရှုပါ။ သိမ်းဆည်းပါ။ ထိုမှတစ်ဆင့် ဘဝင်မနောအကြည်ဓာတ်ကို အစွဲပြု၍ ဟဒယဝတ္ထုကို မှီတွယ်၍ ဖြစ်ပေါ်သွားခဲ့ကြသော နာမ်တရားတို့ကို ဆက်လက်၍ သိမ်းဆည်းပါ။ အောင်မြင်မှု ရခဲ့သော် အတိတ်ဘဝ၏ ပဋိသန္ဓေဘက်သို့ တာစူ၍ အတိတ်ဘဝ ရုပ်နာမ်တို့ကို ဖြစ်ခဲ့သည့်အတိုင်း တဖြည်းဖြည်း တစ်စတစ်စ တိုး၍ “ရုပ်တရား နာမ်တရား၊ ရုပ်တရား နာမ်တရား”ဟု သိမ်းဆည်းပါ။ အတိတ်ဘဝ ကလလရေကြည်သို့တိုင်အောင် ရုပ်နာမ်တို့ကို ဆက်လက်၍ သိမ်းဆည်းပါ။

ဝိဇ္ဇာမျိုးစေ့ - စရဏမျိုးစေ့များကို သတိပြုကြည့်ပါ

ထိုသို့ သိမ်းဆည်းရာ၌ နိဗ္ဗာန်ကို ရည်ရွယ်တောင့်တ၍ ပြုစုပျိုးထောင်ခဲ့သည့် ဒါန သီလ သမထဘာဝနာ တည်းဟူသော စရဏမျိုးစေ့၊ နာမရူပပရိစ္ဆေဒဉာဏ်၊ ပစ္စယပရိဂ္ဂဟဉာဏ်၊ ဝိပဿနာဉာဏ်တည်းဟူသော ဝိဇ္ဇာမျိုးစေ့ကောင်းများကို ကြံချ စိုက်ပျိုးခဲ့မှု ရှိမရှိကိုပါ သတိပြု၍ သိမ်းဆည်းပါ။ အကယ်၍ တွေ့ရှိခဲ့သော် ယင်းစရဏမျိုးစေ့ ဝိဇ္ဇာမျိုးစေ့ ကုသိုလ်တရားတို့က ယခုဘဝတွင် အသင်သူတော်ကောင်းကိုယ်တိုင် ကြိုးစား အားထုတ် ရှာဖွေနေသော သို့မဟုတ် ရှုပွားနေသော - သိမ်းဆည်းနေသော -

- ၁။ ရုပ်နာမ်ကို သိမ်းဆည်းနေသည့် နာမရူပပရိစ္ဆေဒဉာဏ်၊
- ၂။ အကြောင်းတရားတို့ကို သိမ်းဆည်းနေသည့် ပစ္စယပရိဂ္ဂဟဉာဏ်၊

၃။ အကယ်၍ ဝိပဿနာပိုင်းသို့ ရောက်ခဲ့လျှင် ယင်းဝိပဿနာဉာဏ်တို့အား

ဥပတ္တမ္ဘကသတ္တိဖြင့် အားပေးထောက်ပံ့လျက် ကျေးဇူးပြုမှု ရှိမရှိကို သတိပြု၍ အကြောင်း အကျိုး စပ်ကြည့်ပါ။ ကျေးဇူးပြုမြဲမေ့တာသာ များသည်။

ဥပပိဋ္ဌကကံ = ကပ်၍ ညည်းဆဲတတ်သော ကံ

ဥပတ္တမ္ဘကကံကိုသာမက ဥပပိဋ္ဌကကံကိုလည်း တွေ့ရတတ်၏။ ယောဂီတစ်ဦး၏ လက်ရှိပစ္စုပ္ပန်ဘဝ၏ ပဋိသန္ဓေကို ဖြစ်စေတတ်သော ဇနကကံမှာ လျောင်းတော်မူတစ်ဆူအား ပန်း ရေချမ်း တံခွန်များ လှူဒါန်းသည့် ကုသိုလ်စေတနာကံ ဖြစ်၏။ ပထမအတိတ်က ထူထောင်ခဲ့သောကံ ဖြစ်၏။ ယင်းပထမအတိတ်တွင် ကလေးငယ်ဘဝ မီးလုံရင်း အမှိုက်များကို မီးပုံထဲသို့ ထည့်လေရာ ခါချဉ်ကောင်များ အသက်ရှင်နေသေးသည့် ခါချဉ်ထုပ်တစ်ခုကိုပါ မီးပုံထဲသို့ ထည့်မိခဲ့၏။ ယင်းအကုသိုလ်ကံက ယခုဘဝတွင် ခေါင်းကိုက်တတ်သည့်ရောဂါနှင့် အသက်ရှူမဝသည့် ရင်ကျပ်ရောဂါကို ဖြစ်စေသော ဟူ၏။ လျောင်းတော်မူအား ပန်း ရေချမ်း တံခွန်များ လှူဒါန်းခဲ့သည့် ကံကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော အကျိုး ဝိပါက် ရုပ်နာမ်အစဉ်ကို ကပ်၍ ညည်းပန်း နှိပ်စက်တတ်သော ဥပပိဋ္ဌကကံပင်တည်း။

အသင်သူတော်ကောင်းသည်လည်း အတိတ်ရုပ်နာမ်တို့ကို သိမ်းဆည်းရာ၌ ကံအမျိုးမျိုးကိုလည်း တွေ့ရှိနိုင်ပေသည်။ ထိုအခါတွင် ယင်းကံတို့နှင့် ပစ္စုပ္ပန် အကျိုးဝိပါကဝဋ် အချို့တို့၏ ကြောင်း-ကျိုး ဆက်နွယ်မှု ရှိမရှိကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ ကြောင်း-ကျိုး ဆက်နွယ်မှု ရှိနေပါက ယင်းအကြောင်းတရား အကျိုး-တရားတို့ကိုလည်း ဆက်လက်၍ သိမ်းဆည်းပါ။

အကယ်၍ ပထမအတိတ် ကလလရေကြည်သို့တိုင်အောင်သော၊ သို့မဟုတ် ပဋိသန္ဓေသို့တိုင်အောင်သော ရုပ်နာမ်တို့ကို သိမ်းဆည်းရာ၌ အောင်မြင်မှုရခဲ့သော် ကောင်း၏။ အောင်မြင်မှု မရခဲ့သော် ဝိပဿနာ၏ အခြေပါဒကပြုထားသော ဥပစာရသမာဓိကို ဖြစ်စေ၊ အာနာပါန စတုတ္ထဈာန်ကဲ့သို့သော စတုတ္ထဈာန်သမာဓိကိုဖြစ်စေ မိမိရရှိထားသော သမာဓိကို တစ်ဖန်ပြန်၍ ထူထောင်ပါ။ သမာဓိ၏ အရှိန်အဝါ အားကောင်းလာသောအခါ ပရိသုဒ္ဓ ပရိယောဒါတဖြစ်၍ နီဝရဏအညစ်အကြေးများ ကင်းစင်သဖြင့် ယင်းသမာဓိနှင့် ယှဉ်သော ဉာဏ်ကြောင့် အရောင်အလင်းများသည် ပြိုးပြိုးပြက်ပြက် အရောင်တလက်လက် တောက်ပလာသောအခါ ရုပ်နာမ်တို့ကို ထပ်မံ၍ သိမ်းဆည်းပါ။

ပထမအတိတ်၏ ကလလရေကြည်အခိုက် သို့မဟုတ် ပဋိသန္ဓေအခိုက် တည်ရှိကြသော ရုပ်နာမ်သို့ တိုင်အောင် ရုပ်နာမ်တို့ကို သိမ်းဆည်းနိုင်ခဲ့သော် ထိုရုပ်နာမ်များသည် မည်သည့်အကြောင်းတရားများကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာကြရပါသနည်းဟု သိလိုသော စိတ်ထား စူးစမ်းရှာဖွေတတ်သော ဉာဏ်ပညာတရားဖြင့် ဒုတိယအတိတ်ဘက်သို့ စိုက်ရှုကြည့်ပါ။ ထိုဒုတိယအတိတ် မရဏာသန္ဓေအချိန်အခါကို တွေ့သော် ထိုအချိန်၌ တည်ရှိသော ရုပ်နာမ်တို့ကို ဆက်လက်၍ သိမ်းဆည်းပါ။ အောင်မြင်မှုမရခဲ့သော် ထိုဒုတိယအတိတ် သေခါနီးပုံ၌ ဓာတ်ကြီး (၄)ပါးကို စတင်၍ ရှုပါ။ ရုပ်ကလာပ်အမှုန်များကိုတွေ့သော် ရုပ်တရားတို့ကို ဆက်လက် သိမ်းဆည်းပါ။ ဟဒယဝတ္ထုကို ထပ်မံ၍ သိမ်းဆည်းပါ။ တစ်ဖန် ထိုဟဒယဝတ္ထုရုပ်ကို မှီ၍ ဖြစ်နေသော အိမ်ရှင် ဘဝင်မနော-အကြည်ဓာတ်ကို ဆက်လက်၍ သိမ်းဆည်းပါ။ ထိုအိမ်ရှင် ဘဝင်မနောအကြည်ဓာတ်ကို သိမ်းဆည်းနိုင်သော အခါ ထိုဘဝင်မနောအကြည်ဓာတ်ကိုပင် မရဏာသန္ဓေ ရှေးပိုင်းသို့လည်းကောင်း၊ သေခါနီး မရဏာသန္ဓေပိုင်းသို့လည်းကောင်း ရှေ့တိုး နောက်ဆုတ် ပြုလုပ်၍ အကြိမ်ကြိမ် ရှုကြည့်ပါ။ ထိုအခါ သေခါနီး မရဏာသန္ဓေအခါ၌

ထိုဘဝင်မနောအကြည်ဓာတ်တို့၏ အကြား အကြား၌ ဖြစ်ပေါ်သွားကြသော နာမ်တရားတို့ကိုလည်းကောင်း၊ သေခါနီး မရုဏာသန္ဓေအခါ၌ ယင်းဘဝင်မနောအကြည် = မနောဒွါရ၌ ထင်လာသော ကံ ကမ္မနိမိတ် ဂတိနိမိတ် ဟူသော နိမိတ် (၃)မျိုးတို့တွင် တစ်မျိုးမျိုးသော အာရုံကိုလည်းကောင်း တွေ့ရှိနိုင်ပေသည်။

ယင်းနိမိတ်အာရုံကား အကျိုးပေးတော့မည့်ကံ၏ စွမ်းအားကြောင့် ထင်လာသော နိမိတ်ဖြစ်သဖြင့် အကျိုး ပေးတော့မည့် ကံကို ရှာဖွေရာ၌ အရေးအကြီးဆုံးသော အင်္ဂါရပ် အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုကို တွေ့ရှိခြင်းပင် ဖြစ်သည်။

ယင်းနိမိတ်ကို ရှာဖွေတွေ့ရှိခဲ့သော် အဝိဇ္ဇာ-တဏှာ- ဥပါဒါန်-သင်္ခါရ-ကံတို့ကို ဆက်လက်၍ ရှာဖွေပါ။ ကောင်းမှုပြုစဉ် သို့မဟုတ် မကောင်းမှုပြုစဉ်က ဖြစ်ခဲ့သော နာမ်တရားတို့ကို ရှေးဦးစွာ သိမ်းဆည်းပါ။ ယင်းနာမ်-တရားတို့တွင် အဝိဇ္ဇာ-တဏှာ-ဥပါဒါန်တို့ကို ရှေးဦးစွာ ရှာဖွေပါ။ တစ်ဖန် ယင်းအဝိဇ္ဇာ-တဏှာ-ဥပါဒါန်တို့ ခြံရံထားသည့် သင်္ခါရ-ကံတို့ကို ဆက်လက် ရှာဖွေပါ။ တွေ့ရှိခဲ့သော် ယင်းဒုတိယအတိတ်တွင် ပြုစုပျိုးထောင် ခဲ့သော အကြောင်းတရားများကြောင့် ပထမအတိတ် ပဋိသန္ဓေ ကလလရေကြည်အခိုက် တည်ရှိကြသော ပဋိသန္ဓေ ရုပ်တရား နာမ်တရားတို့သည် ဖြစ်ပေါ်လာကြသည်၊ သို့မဟုတ် ဖြစ်ပေါ်မလာကြသည်ကို ဉာဏ်ဖြင့် စူးစမ်း ရှာဖွေကြည့်ပါ။ အကြောင်း အကျိုး ဆက်စပ်မှု ရှိမရှိကို ဉာဏ်ဖြင့် စူးစမ်းကြည့်ပါ။ ယင်းအကြောင်း-တရားများကြောင့်ပင် ပဋိသန္ဓေ ဝိပါက်ရုပ်နာမ်စသော အကျိုးတရားများ ထင်ရှားဖြစ်လာကြသည်ကို ဟုတ်တိုင်း မှန်စွာ ဉာဏ်ဖြင့် သိမြင်လာသောအခါ အကြောင်းတရားနှင့် အကျိုးတရားတို့ကို ဆက်စပ်လျက် အကြောင်းတရား အကျိုးတရားတို့ကို သိမ်းဆည်းပါ။

ပစ္စုပ္ပန်၌ အကြောင်းတရား အကျိုးတရားတို့ကို သိမ်းဆည်းသည့် ပုံစံအတိုင်း (၆)လိုင်းလုံး ကုန်စင်အောင် စိတ္တက္ခဏတိုင်း၌ ခန္ဓာ (၅)ပါးဖွဲ့၍ အကြောင်းတရား အကျိုးတရားတို့ကို သိမ်းဆည်းပါလေ။ ထိုသို့ သိမ်းဆည်းရာ၌ အသင်သူတော်ကောင်းသည် ပထမအတိတ်ဘဝ၌ ဈာန်များကို မရခဲ့ဖူးလျှင် ဓမ္မာရုံလိုင်းတွင် ဈာန်တရားများ လျော့သွားမည် ဖြစ်၏။ ဈာန်နှင့် ပတ်သက်သည့် အကြောင်းတရား အကျိုးတရားတို့ကို သိမ်းဆည်းရန် မလိုပါ။ အလားတူပင် ပထမအတိတ်၌ ရုပ်နာမ်တို့ကို မသိမ်းဆည်းခဲ့ဖူးလျှင် (= ရုပ်နာမ်တို့ကို ပရမတ်သို့ ဆိုက်အောင် မရှုခဲ့ဖူးလျှင်)ယင်းပရမတ္ထရုပ်နာမ်တို့ကို အာရုံယူ၍ ဖြစ်ပေါ်လာကြသော ပရမတ္ထရုပ်နာမ်တို့ကို ထိုးထွင်း သိမြင်နေသော နာမ်တရားတို့ကိုလည်း သိမ်းဆည်းရန် မလိုတော့ပေ။ ပရမတ်ကို ထိုးထွင်း သိမြင်နေသော နာမ်တရားများသည် ပထမအတိတ်တွင် မဖြစ်ခဲ့ဖူးသောကြောင့် ဖြစ်၏။ ဥပမာ - စက္ခုအကြည်ဓာတ်ကို ထိုးထွင်း သိမြင်နေသော -

- ၁။ စက္ခုအကြည်ဓာတ်ဟု သိနေသော မနောဒွါရဝီထိနာမ်တရားများ၊
- ၂။ ယင်းစက္ခုအကြည်ဓာတ်ကို ရုပ်တရားဟု သိမြင်နေသော မနောဒွါရဝီထိနာမ်တရားများ၊
- ၃။ ယင်းစက္ခုအကြည်ဓာတ်ကို အနိစ္စဟု သိနေသော မနောဒွါရဝီထိနာမ်တရားများ၊
- ၄။ အလားတူပင် ဒုက္ခဟု သိနေသော မနောဒွါရဝီထိနာမ်တရားများ၊
- ၅။ အနတ္တဟု သိနေသော မနောဒွါရဝီထိနာမ်တရားများ၊
- ၆။ အသုဘဟု သိနေသော မနောဒွါရဝီထိနာမ်တရားများ၊

ဤသို့စသည့် ပရမတ်ကို အာရုံယူနေသည့် နာမ်တရားများကို ထည့်သွင်း၍ အကြောင်း အကျိုး သိမ်းဆည်းရန် မလိုပါ။ သို့သော် အကယ်၍ အသင်သူတော်ကောင်းသည် ရုပ်နာမ်တို့ကို ပရမတ်သို့ဆိုက်အောင် ရှုခဲ့ဖူးလျှင်ကား ထိုရုပ်တရားတို့ကို အာရုံပြု၍ ဖြစ်ပေါ်လာသော နာမ်တရားတို့ကိုလည်း သိမ်းဆည်းဖို့ လိုပေ-သည်။ ယင်းနာမ်တရားတို့၏ အကြောင်းတရားတို့ကိုလည်း သိမ်းဆည်းဖို့ လိုပေသည်။

အကယ်၍ ပထမအတိတ်ဝယ် ရုပ်နာမ်တို့ကို ပရမတ်သို့ ဆိုက်အောင် မသိမ်းဆည်းခဲ့ဖူးလျှင်ကား အကောင်းအုပ်စုဝယ် -

- ၁။ ရူပါရုံလိုင်း၌ အရောင်မျှကိုသာ သိသော စက္ခုဒွါရဝီထိစိတ် မနောဒွါရဝီထိစိတ်၊
- ၂။ သဒ္ဓါရုံလိုင်း၌ အသံမျှကိုသာ သိသော သောတဒွါရဝီထိစိတ် မနောဒွါရဝီထိစိတ်၊
- ၃။ ဂန္ဓာရုံလိုင်း၌ အနံ့မျှကိုသာ သိသော ယာနဒွါရဝီထိစိတ် မနောဒွါရဝီထိစိတ်၊
- ၄။ ရသာရုံလိုင်း၌ အရသာမျှကိုသာ သိသော ဇိဌာဒွါရဝီထိစိတ် မနောဒွါရဝီထိစိတ်၊
- ၅။ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံလိုင်း၌ အတွေ့အထိမျှကိုသာ သိသော ကာယဒွါရဝီထိစိတ် မနောဒွါရဝီထိစိတ်၊
- ၆။ ဓမ္မာရုံလိုင်း၌ ပညတ်ဓမ္မသဘောတို့ကို အာရုံပြုသော မနောဒွါရဝီထိစိတ်၊

ဤကုသိုလ်ဇော စောသည့် ဝီထိစိတ်များကိုသာ သိမ်းဆည်းပါ။ ယင်းနာမ်တရားတို့၏ အကြောင်းတရား-တို့ကိုသာ သိမ်းဆည်းပါ။ အလားတူပင် အရောင်အတုံးအခဲ အသံအတုံးအခဲ စသည်ကို အာရုံပြုကြသော အကုသိုလ်ဇောစောသည့် စက္ခုဒွါရဝီထိ မနောဒွါရဝီထိ၊ သောတဒွါရဝီထိ မနောဒွါရဝီထိစသည်တို့ကို လည်းကောင်း၊ ယင်းနာမ်တရားတို့၏ အကြောင်းတရားတို့ကိုလည်းကောင်း သိမ်းဆည်းပါ။ (၆)လိုင်းလုံး၌ သိမ်းဆည်းပါ။

အကယ်၍ ပထမအတိတ်ဘဝက ဈာန်များကိုလည်း ရခဲ့ဖူးလျှင်၊ ရုပ်နာမ်တို့ကိုလည်း ပရမတ်သို့ ဆိုက်အောင် သိမ်းဆည်းခဲ့ဖူးလျှင် ပစ္စုပ္ပန်၌ အကြောင်းတရားတို့ကို သိမ်းဆည်းသည့် ပုံစံအတိုင်းပင် နည်းမှီး၍ သိမ်းဆည်းပါ။

ဤနည်းစနစ်ကို အခြေခံ၍ တတိယအတိတ် စတုတ္ထအတိတ်စသည့် အတိတ်အဆက်ဆက်သို့ ဉာဏ်ကို စေလွှတ်၍ အကြောင်းတရား အကျိုးတရားတို့ကို သိမ်းဆည်းပါ။ အနည်းဆုံး ပမာဏအားဖြင့် ဝိဇ္ဇာမျိုးစေ့ စရဏမျိုးစေ့များကို ကြံချစိုက်ပျိုးခဲ့ရာ ဘဝအထိ အကြောင်းတရား အကျိုးတရားတို့ကို ဆက်စပ်လျက် သိမ်းဆည်းပါ။

တန်ဖိုးမပြတ်နိုင်သော ဘဝသင်ခန်းစာများ

အတိတ်ဘဝအဆက်ဆက် ခပ်များများ၌ အကြောင်းတရား အကျိုးတရားတို့ကို များများ သိမ်းဆည်းနိုင်လေ တန်ဖိုးမပြတ်နိုင်သော ဘဝသင်ခန်းစာများကိုလည်း ရရှိလေဖြစ်သည်။ အတိတ်ဘဝခရီးတစ်လျှောက်၌ အထက်-တန်းကျသည့်ဘဝ၊ အောက်တန်းကျသည့်ဘဝ အတွေ့အကြုံများကို၊ တောင်ထိပ် တစ်နေရာမှ တောင်အောက် တစ်နေရာသို့ လှမ်းကြည့်၍ မြင်ရသကဲ့သို့၊ ဉာဏ်မျက်စိဖြင့် မြင်တွေ့နေရသောအခါ ထိုသူတော်ကောင်းသည်-

- ၁။ ဗြဟ္မာဘဝကိုလည်းကောင်း၊ ဗြဟ္မာ့ပြည်သို့ ရောက်ကြောင်းကံကိုလည်းကောင်း၊
- ၂။ နတ်ဘဝကိုလည်းကောင်း၊ နတ်ပြည်သို့ ရောက်ကြောင်းကံကိုလည်းကောင်း၊
- ၃။ လူ့ဘဝကိုလည်းကောင်း၊ လူ့ပြည်သို့ ရောက်ကြောင်းကံကိုလည်းကောင်း၊
- ၄။ တိရစ္ဆာန်ဘဝကိုလည်းကောင်း၊ တိရစ္ဆာန်ဘဝသို့ ရောက်ကြောင်းကံကိုလည်းကောင်း၊
- ၅။ ပြိတ္တာဘဝကိုလည်းကောင်း၊ ပြိတ္တာဘဝသို့ ရောက်ကြောင်းကံကိုလည်းကောင်း၊
- ၆။ ငရဲဘဝကိုလည်းကောင်း၊ ငရဲဘဝသို့ ရောက်ကြောင်းကံကိုလည်းကောင်း၊

ကွဲကွဲ ပြားပြား ကျကျနန ဂယနဏ ထိထိမိမိ ဉာဏ်မျက်စိဖြင့် မြင်သိနေ၏။ ထိုအခါ ထိုသူတော်ကောင်း၏ သန္တာန်ဝယ် တန်ဖိုးမပြတ်နိုင်သော ဘဝသင်ခန်းစာများကို များစွာ ရရှိနိုင်၏။

“ဤမည်သော ကောင်းမှုကြောင့် ဤမည်သော ကောင်းကျိုးကို ရခဲ့၏။
ဤမည်သော မကောင်းမှုကြောင့် ဤမည်သော မကောင်းကျိုးကို ရခဲ့၏။”

ဤကဲ့သို့သော အသိဉာဏ်များကား တန်ဖိုးမဖြတ်နိုင်သော ဘဝသင်ခန်းစာများပင် ဖြစ်ကြ၏။ သံသရာ ခရီးကို ရွံရှာစက်ဆုပ်သည့် စိတ်ဓာတ်များလည်း များစွာ ကိန်းဝပ်လာနိုင်၏။ သံဝေဂဉာဏ်များလည်း များစွာ ဖြစ်ပွားလာနိုင်၏။ ဘဝ၏ အထင်ကြီးစရာ မရှိပုံ မခိုင်မြဲပုံ အနှစ်သာရ မရှိပုံတို့ကိုလည်း ပိုမို၍ နက်ရှိုင်းစွာ သဘောပေါက်လာနိုင်၏။ သတ္တဝါတို့သည် ဘဝဟောင်းကို မေ့နေကြ၍ မိမိကိုယ်ကို မိမိ မာနကြီးတစ်ခွဲသားဖြင့် အထင်ကြီးနေကြခြင်း ဖြစ်၏။

ဤမည်သော မကောင်းမှုကြောင့် ဤမည်သော တိရစ္ဆာန်ဘဝ၊ ဤမည်သော ပြိတ္တာဘဝ၊ ဤမည်သော ငရဲဘဝသို့ ရောက်ရှိခဲ့ရ၏ဟု သိရှိလာသော အသိဉာဏ်ကား အလွန် တန်ဖိုးကြီးလှ၏။ ထိုသို့ သိနေသော သူတော်ကောင်းသည် နောက်ထပ် ထိုကဲ့သို့သော မကောင်းမှုမျိုးကို ပြုဝံ့တော့မည်ကား မဟုတ်ပေ။ သံသရာ ခရီးကိုလည်း အလွန်ကြောက်ရွံ့၍ နေပေလိမ့်မည်။ ဤသည်မှာလည်း တန်ဖိုးမဖြတ်နိုင်သော သင်ခန်းစာ တစ်ရပ်ပင် ဖြစ်ပေသည်။

နက်လည်း နက်၏ - ခက်လည်း ခက်၏

အတိတ်ဘဝ အဆက်ဆက်၌ အကြောင်းတရားများကို ရှာဖွေရာ၌ ရံခါ နိမိတ်များသည် အရောရော အနှောနှော ထင်လာတတ်၏။ ထိုအခါ၌ အကျိုးပေးသော ကံကို ရှာဖွေရာတွင် သဘောပေါက်ရန် ရှေးဦးစွာ အောက်ပါစည်းမျဉ်း ဥပဒေသကို မှတ်သားထားပါ။

အထက်တွင် အကြိမ်ကြိမ် ရှင်းပြခဲ့သည့်အတိုင်း တစ်ခုသောဘဝ၌ ပဋိသန္ဓေ-ဘဝင်-စုတိ ဤသုံးမျိုးတို့၏ အာရုံသည် တူမြဲဖြစ်၏။ ထိုသုံးမျိုးတို့၏ အာရုံမှာလည်း ပဋိသန္ဓေမတိုင်မီ လွန်ခဲ့သည့် အတိတ်ဘဝက မရဏာသန္ဓေဇောသည် ယူခဲ့သော အာရုံသာ ဖြစ်ပေသည်။ ထိုမရဏာသန္ဓေဇောက “ကံ”အာရုံကို ယူခဲ့လျှင် ပဋိသန္ဓေ-ဘဝင်-စုတိတို့သည်လည်း ယင်းကံအာရုံကိုပင် ယူကြ၏။ အကယ်၍ မရဏာသန္ဓေဇောက ကမ္မနိမိတ် အာရုံကို ယူခဲ့လျှင် ပဋိသန္ဓေ-ဘဝင်-စုတိတို့ကလည်း ယင်းကမ္မနိမိတ်အာရုံကိုပင် ယူကြ၏။ အကယ်၍ မရဏာသန္ဓေဇောက ဂတိနိမိတ်အာရုံကို ယူခဲ့လျှင် ပဋိသန္ဓေ-ဘဝင်-စုတိတို့ကလည်း ယင်းဂတိနိမိတ်အာရုံကိုပင် ဆက်လက်၍ အာရုံယူကြသည်။ ဤစကားကို တစ်နည်းဆိုရသော် ဤသို့ ဖြစ်၏။ -

- ၁။ အတိတ်ဘဝ မရဏာသန္ဓေဇော၏ အာရုံ၊
- ၂။ ပစ္စုပ္ပန်ဘဝ ပဋိသန္ဓေ၏ အာရုံ၊
- ၃။ ပစ္စုပ္ပန်ဘဝ ဘဝင်၏ အာရုံ၊
- ၄။ ပစ္စုပ္ပန်ဘဝ စုတိ၏ အာရုံ၊

ဤ (၄)မျိုးသည် အာရုံချင်း တူညီ၏။ တစ်ခုတည်းသာ ဖြစ်၏။ အလားတူပင် -

- ၁။ ဒုတိယအတိတ်ဘဝ မရဏာသန္ဓေဇော၏ အာရုံ၊
- ၂။ ပထမအတိတ်ဘဝ ပဋိသန္ဓေ၏ အာရုံ၊
- ၃။ ပထမအတိတ်ဘဝ ဘဝင်၏ အာရုံ၊
- ၄။ ပထမအတိတ်ဘဝ စုတိ၏ အာရုံ၊

ဤ (၄)မျိုးသည်လည်း အာရုံချင်း တူညီ၏။ အာရုံ တစ်မျိုးတည်းသာ ဖြစ်၏။ အတိတ်ဘဝ အဆက်ဆက်၌ လည်းကောင်း အနာဂတ်ဘဝ အဆက်ဆက်၌လည်းကောင်း နည်းတူသဘောပေါက်ပါ။

ဤအပိုင်းတွင် သဘောပေါက်လွယ်စေရန် ပုံစံတစ်ခုကို တင်ပြအပ်ပါသည်။ ယောဂီတစ်ဦးသည် ပဋိသန္ဓေ ကလလရေကြည်သို့တိုင်အောင် ရုပ်နာမ်တို့ကို သိမ်းဆည်းပြီးနောက် အတိတ်အကြောင်းတရားများကို ရှာဖွေ- လိုက်သောအခါ -

- ၁။ တောက်ပနေသော ဆီမီးတိုင် ကမ္မနိမိတ်အာရုံ တစ်ခု၊
- ၂။ သံဃာတော်များအား ထီးနှင့် သင်္ကန်းလှူနေသည့် ကံအာရုံ တစ်ခု၊

ဤအာရုံနှစ်ခုကို အတိတ်ဘဝ မရဏာသန္ဓေအခါ၌ မနောဒွါရတွင် ထင်နေသည်ကို တွေ့ရှိရ၏။ မရဏာ- သန္ဓေအခါဟု ဆိုသော်လည်း မရဏာသန္ဓေဇောအခိုက်ကို မဆိုလိုသေးပါ။ မရဏာသန္ဓေဇော၏ ဝန်းကျင်တွင် ယင်းအာရုံနှစ်မျိုးကို တစ်လှည့်စီ တွေ့နေခြင်းကိုသာ ဆိုလိုသည်။

ထပ်မံ၍ ဉာဏ်ဖြင့် စူးစမ်းရှာဖွေလိုက်သောအခါ ယခုလက်ရှိ ပစ္စုပ္ပန်ဘဝ၏ ပဋိသန္ဓေစသည့် အချို့သော ဝိပါကဝဋ် ရုပ်နာမ်တို့ကို ဖြစ်စေတတ်သော ဇနကကံမှာ ထီးနှင့် သင်္ကန်းလှူသော ကံပင် ဖြစ်၏။ တစ်ဖန် ပထမ အတိတ်ဘဝ၏ ပဋိသန္ဓေသို့တိုင်အောင်သော ရုပ်နာမ်တို့ကို သိမ်းဆည်းပြီးနောက် ယင်းပဋိသန္ဓေ ရုပ်နာမ်တို့၏ အကြောင်းတရားများကို စူးစမ်းရှာဖွေလျက် ဒုတိယ အတိတ်ဘဝ၏ သေခါနီး မရဏာသန္ဓေအခါသို့ စိုက်ရှုလိုက်သောအခါ ယင်းဆီမီးတိုင် ကမ္မနိမိတ်အာရုံသည် တစ်ဖန်ပြန်၍ ပေါ်လာ၏။ ယင်းဆီမီးတိုင် ကမ္မ- နိမိတ်အာရုံ၏ မြစ်ဖျားခံရာ ကံကို ဆက်လက်၍ စူးစမ်းရှာဖွေသောအခါ -

- ၁။ စေတီတော်တစ်ဆူတွင် ပူဇော်ထားသော ဆီမီးဖြစ်ကြောင်းကိုလည်းကောင်း၊
- ၂။ စေတီတော်အား ဆီမီးလှူသည့် ကံကိုလည်းကောင်း တွေ့ရှိရပေသည်။ ဤတွင် -
- ၁။ ဒုတိယအတိတ် မရဏာသန္ဓေဇော၏ အာရုံမှာ ဆီမီးတိုင် ကမ္မနိမိတ်အာရုံ ဖြစ်သည်။
- ၂။ ပထမအတိတ် ပဋိသန္ဓေ၏ အာရုံမှာ ယင်းဆီမီးတိုင် ကမ္မနိမိတ်အာရုံပင် ဖြစ်သည်။
- ၃။ ပထမအတိတ် ဘဝ၏ အာရုံမှာလည်း ယင်းဆီမီးတိုင် ကမ္မနိမိတ်အာရုံပင် ဖြစ်သည်။
- ၄။ ပထမအတိတ် မရဏာသန္ဓေဇော၏ အာရုံမှာ သံဃာတော်များအား ထီးသင်္ကန်းလှူသည့် ကံအာရုံ ဖြစ်သည်။
- ၅။ ပထမအတိတ် စုတိ၏ အာရုံမှာ ယင်းဆီမီးတိုင် ကမ္မနိမိတ်အာရုံပင် ဖြစ်သည်။
- ၆။ တစ်ဖန် ပစ္စုပ္ပန်ဘဝ၏ ပဋိသန္ဓေ၏ အာရုံ -
- ၇။ ဘဝ၏ အာရုံ -
- ၈။ စုတိ၏ အာရုံ - ဤအာရုံတို့မှာ သံဃာတော်တို့အား ထီးသင်္ကန်းလှူသည့် ကံအာရုံပင် ဖြစ်သည်။

ထိုယောဂီကား ပထမအတိတ်ဘဝတွင် မရဏာသန္ဓေဇောနှင့် စုတိ၏ အကြားတွင် ဘဝအကျများခဲ့သော ယောဂီတစ်ဦးဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် အတိတ်ဘဝ သေခါနီးကာလသို့ လှမ်းရှုလိုက်သောအခါ -

- ၁။ ထိုပထမအတိတ်ဘဝ ဘဝ စုတိတို့၏ အာရုံဖြစ်သော ဆီမီးတိုင် ကမ္မနိမိတ်အာရုံကိုလည်းကောင်း၊
- ၂။ ပထမအတိတ်ဘဝ မရဏာသန္ဓေဇော၏ အာရုံဖြစ်သော သံဃာတော်တို့အား ထီးနှင့် သင်္ကန်း လှူဒါန်း ပူဇော်သည့် ကံအာရုံကိုလည်းကောင်း၊ တွေ့ရှိခြင်းပင် ဖြစ်၏။

အဝိဇ္ဇာ - တဏှာ - ဥပါဒါန်

၁။ တစ်ဖန် ဒုတိယအတိတ်ဘဝ စေတီတော်အား ဆီမီးလှူဒါန်းခဲ့စဉ်က - တရားထူးတရားမြတ် ရနိုင်သည့် အမျိုးကောင်းသမီးဖြစ်ရန် ဆုတောင်းပန်ထွာလျက် လှူဒါန်းပူဇော်ခဲ့၏။ ဆီမီးလှူဒါန်းပူဇော်ခြင်း ကုသိုလ် သင်္ခါရကို ပြုစုပျိုးထောင်ခဲ့၏။

၂။ ပထမအတိတ်၌ မဏ္ဍပ်တစ်ခု၏ အတွင်းဝယ် သံဃာတော်များအား ထီးနှင့် သင်္ကန်းများကို လှူဒါန်း ခဲ့စဉ်ကမူ အနီးအနားတွင် တည်ရှိနေသော ဣန္ဒြေသိက္ခာနှင့် ပြည့်စုံသည့် သီလရှင်တစ်ပါးအား အားကျလျက် ဣန္ဒြေသိက္ခာနှင့် ပြည့်စုံသော အမျိုးကောင်းသမီးဘဝကို လိုလားတောင့်တလျက် ဆုတောင်းပန်ထွာလျက် သံဃာတော်များအား ထီးနှင့်သင်္ကန်း လှူဒါန်းခြင်း ကုသိုလ်သင်္ခါရကို ပြုစုပျိုးထောင်ခဲ့၏။

ထိုတွင် တရားထူးတရားမြတ်ရနိုင်သည့် အမျိုးကောင်းသမီးဘဝကို တွယ်တာတပ်မက်သည့် အဝိဇ္ဇာ-တဏှာ-ဥပါဒါန်တို့ ခြံရံထားသည့် စေတီတော်အား ဆီမီးလှူဒါန်းပူဇော်ခဲ့သည့်ကံက ပထမအတိတ်ဘဝတွင် ပဋိသန္ဓေစသော ဝိပါကဝဋ်တရားအချို့တို့ကို ဖြစ်စေ၍ -

ဣန္ဒြေသိက္ခာနှင့် ပြည့်စုံသည့် အမျိုးကောင်းသမီးဘဝကို တွယ်တာတပ်မက်သည့် အဝိဇ္ဇာ-တဏှာ-ဥပါဒါန်တို့ ခြံရံထားသော သံဃာတော်တို့အား ထီးနှင့် သင်္ကန်း လှူဒါန်းပူဇော်သည့် ကုသိုလ်ကံက ဤပစ္စုပ္ပန် ဘဝ၏ ပဋိသန္ဓေစသော အချို့သော ဝိပါကဝဋ်တရားတို့ကို ဖြစ်စေသည်ကို ကိုယ်တိုင် ဉာဏ်ဖြင့် ထိုးထွင်း သိသွား၏။

ဥပတ္တမ္ဘကကံ

ဤတွင် အလွန်စိတ်ဝင်စားဖွယ် အချက်တစ်ရပ်ကား ဥပတ္တမ္ဘကကံပင် ဖြစ်၏။ ဒုတိယအတိတ်ဘဝတွင် တရားထူးတရားမြတ်ရနိုင်သည့် အမျိုးကောင်းသမီးဘဝကို လိုလားတောင့်တလျက် ပြုစုပျိုးထောင်ခဲ့သော စေတီတော်အား ဆီမီးလှူဒါန်းသည့် ကုသိုလ် သင်္ခါရကံသည် ပထမအတိတ်ဘဝတွင် ပဋိသန္ဓေစသော အချို့သော ဝိပါကဝဋ်တရားတို့ကို ဖြစ်စေပြီးနောက် ဤပစ္စုပ္ပန်ဘဝတွင်လည်း ယင်းကံက ဝိပဿနာဉာဏ်များကို အားကောင်းအောင် အထောက်အကူပြုပေးနေသည့် ဥပတ္တမ္ဘကကံလည်း ဖြစ်နေခြင်းပင်တည်း။

အတိတ် အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန်ဟူသော ကာလသုံးပါးအတွင်း၌ တည်ရှိကြသော ရုပ်တရား နာမ်တရား အကြောင်းတရား အကျိုးတရားတို့ကို လက္ခဏာ-ရသ-ပစ္စုပ္ပန်-ပဒုဋ္ဌာန်နည်းအားဖြင့် နေရာတကျ သိမ်းဆည်း ပြီးသောအခါ ထိုယောဂီပုဂ္ဂိုလ်သည် ဝိပဿနာပိုင်းသို့ ကူးသွား၏။ ဝိပဿနာပိုင်းသို့ ရောက်ရှိ၍ ဝိပဿနာ-ဉာဏ်များသည် အားကောင်းလာသောအခါ ဥပတ္တမ္ဘကကံနှင့် ဆက်စပ်၍ ထိုယောဂီပုဂ္ဂိုလ်၏ လျှောက်ထား-ချက်မှာ အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်၏ -

“အတိတ် အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန်ဟူသော ကာလသုံးပါးအတွင်း၌ တည်ရှိသော -

- ၁။ ရုပ်တရား
- ၂။ နာမ်တရား
- ၃။ အကြောင်းတရား
- ၄။ အကျိုးတရားတို့ကို -

ရုပ်တစ်လှည့်၊ နာမ်တစ်လှည့်၊ အကြောင်းတစ်လှည့်၊ အကျိုးတစ်လှည့်၊ အဇ္ဈတ္တတစ်လှည့်၊ ဗဟိဒ္ဓတစ်လှည့်၊

လှည့်လည်၍ လက္ခဏာရေးသုံးတန်တွင်လည်း အနိစ္စတစ်လှည့်၊ ဒုက္ခတစ်လှည့်၊ အနတ္တတစ်လှည့် တစ်လှည့်စီ တင်၍ ဝိပဿနာရှုနေသည့်အခါ ဝိပဿနာရှုလို့ အရှိန်အားကောင်းလာလျှင် ဒုတိယအတိတ်ဘဝက ပြုစုပျိုးထောင်ခဲ့သည့် ဆီမီးတိုင် ကမ္မနိမိတ်အာရုံသည် လက်ရှိဘဝ ဘဝင်မနောအကြည်ဓာတ်တွင် လာ၍ ထင်နေတတ်၏။ တစ်ဖန် ထိုဆီမီးတိုင်နိမိတ်ဘက်သို့ အာရုံစိုက်၍ ရှုလိုက်သောအခါ ထိုဆီမီးလှူခဲ့သည့် ကုသိုလ်စေတနာ သင်္ခါရအုပ်စု၏ ကမ္မသတ္တိက လက်ရှိ ဝိပဿနာဉာဏ်အား အရှိန်အဝါ စွမ်းအင်များ ပို၍ ပို၍ အားကောင်းအောင် အားပေးထောက်ပံ့နေသည်ကို တွေ့ရ၏။ ယင်းဆီမီးလှူခဲ့သည့် ကံက ဝင်၍ ဝိပဿနာဉာဏ်အား အားပေးထောက်ပံ့လိုက်သောအခါ ဝိပဿနာရှုရသည်မှာ ပိုမို၍ ကောင်းမွန်သွက်လက်လာ၏။ ဝိပဿနာဉာဏ်မှာ ပို၍ ပို၍ စူးရှထက်မြက်လာ၏။ ဝိပဿနာဉာဏ်ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော လင်းရောင်ခြည်စွမ်းအင်မှာ ပို၍ ပို၍ တောက်ပလာတတ်၏။ ထိုအခါမျိုးတွင် အတိတ် အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန်ဟူသော ကာလသုံးပါး၊ အဇ္ဈတ္တ ဗဟိဒ္ဓဟူသော သန္တာန်နှစ်ပါးအတွင်း၌ တည်ရှိကြသော ရုပ်နာမ်ဓမ္မ သင်္ခါရတရားတို့၏ အနိစ္စအချက် ဒုက္ခအချက် အနတ္တအချက်တို့မှာ ပို၍ ပို၍ပင် အသိဉာဏ်၌ သန့်ရှင်းသည်ထက် သန့်ရှင်းလာသည်ကို တွေ့ရ၏။ အကယ်၍ အကြောင်းတရားနှင့် အကျိုးတရားတို့၏ ကြောင်း-ကျိုး ဆက်နွှယ်မှုသဘောကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ အကြောင်းတရား အကျိုးတရားတို့ကို ဝိပဿနာရှုလျှင်လည်း နည်းတူပင် အသိဉာဏ်မှာ သန့်ရှင်းသည်ထက် သန့်ရှင်း၍ လင်းသထက် လင်းလာသည်ကို တွေ့ရ၏။”

ဤကား ထိုယောဂီ၏ လျှောက်ထားချက်များပင် ဖြစ်၏။

သတိ သံသာရပွဝတ္တိယာ အဟောသိကမ္မံ နာမ န ဟောတိ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၃၆။)

သံသရာဝယ် ဆက်လက်ဖြစ်ရခြင်း သဘောတရားသည် ထင်ရှားရှိနေခဲ့ပါမူ ဘဝထိုထိုက ပြုစုပျိုးထောင်ခဲ့သော အပရာပရိယဝေဒနီယ အမည်ရသော ကံတို့သည် အဟောသိကံ ဖြစ်သွားသည်ဟူ၍ မရှိစကောင်းပေ။ (ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၃၆။)

ဤကဲ့သို့သော ဗုဒ္ဓအဘိဓမ္မာ၏ ကမ္မသတ္တိ စည်းမျဉ်းဥပဒေသကို မှန်ကန်တိကျကြောင်းကို ထောက်ခံလျက် ရှိသော သာဓကတစ်ခုပင် ဖြစ်၏။

ယင်းဆီမီးလှူခဲ့သည့် ကံသည် ပထမအတိတ်တွင် အကျိုးပေးပြီးဖြစ်၍ ယခု ပစ္စုပ္ပန်ဘဝအထိ အဘယ်-ကြောင့်လိုက်၍ အကျိုးပေးနေရသနည်းဟု စောကြောနေဖွယ်ကား မလိုပေ။

- ၁။ ဆီမီးမလှူမီ ရှေ့ပိုင်း၌လည်းကောင်း၊
- ၂။ ဆီမီးလှူနေစဉ်၌လည်းကောင်း၊
- ၃။ ဆီမီးလှူပြီး နောက်ပိုင်း၌လည်းကောင်း၊

မဟာကုသိုလ် မနောဒွါရိက ဇောဝီထိပေါင်း မရေမတွက်နိုင်အောင် များစွာ စောခဲ့၏။ ကမ္မသတ္တိများလည်း များစွာပင် ရှိခဲ့၏။ ယင်းကံတို့တွင် အလယ်ဇော (၅)တန်တို့၏ စွမ်းအင်သတ္တိများလည်း များစွာပင် ပါဝင်လျက် ရှိ၏။ မဟာကုသိုလ် မနောဒွါရိကဇောဝီထိတိုင်း၌ အလယ်ဇောငါးတန်တို့ကား ပါဝင်လျက်ပင် ရှိကြ၏။ သတ္တမဇော စေတနာတို့က ပထမအတိတ်တွင် အကျိုးပေးခဲ့ပြီး ဖြစ်သော်လည်း ယင်းအလယ်ဇော (၅)တန်တို့၏ စွမ်းအင်သတ္တိများက ယခု ပစ္စုပ္ပန်ဘဝတွင် ဥပတ္တပ္ပကကံအဖြစ် အကျိုးပေးဖို့ရန် အခါအခွင့် သင့်လာကြ၏။ အပရာပရိယဝေဒနီယ အမည်ရသော ကံများပင် ဖြစ်ကြ၏။

အားရကျေနပ်ဖွယ် အချက်တစ်ရပ်

တရားထူးတရားမြတ်ကို ရရှိရန်ဟူသော ဦးတည်ချက်ဖြင့် တစ်နည်းဆိုသော် မဂ်ဉာဏ် ဖိုလ်ဉာဏ် နိဗ္ဗာန်ကို ရရှိရန်ဟူသော ရည်ရွယ်တောင့်တချက်ဖြင့် ပြုစုပျိုးထောင်ခဲ့သော ကံများသည် ယခုကဲ့သို့ မဂ် ဖိုလ် နိဗ္ဗာန်ကို ရရာရကြောင်း ရောက်ရာရောက်ကြောင်း ဖြစ်သည့် သမထဝိပဿနာ ဘာဝနာလုပ်ငန်းရပ်တို့ကို ကျင့်ကြံ ကြိုးကုတ် ပွားများ အားထုတ်ရာ၌ ကြောင့်ကြမဲ့ လက်ပိုက်ကြည့်မနေကြဘဲ အခါအခွင့်သင့်တိုင်း ဝင်ရောက်၍ အားပေး ထောက်ပံ့တတ်သည်ဟူသော အချက်မှာ အလွန် အားရကျေနပ်ဖွယ်ကောင်းသော အချက်တစ်ရပ်ပင် ဖြစ်ပေသည်။ ထို့ကြောင့် သံသရာဝဋ်ဆင်းရဲဒုက္ခမှ ကျွတ်လိုလွတ်လိုသည့် သူတော်ကောင်း သူမြတ်လောင်း မှန်သမျှသည် မည်သည့် ကောင်းမှုကုသိုလ်မျိုးကိုမဆို ပြုလုပ်တိုင်း ပြုလုပ်တိုင်း နိဗ္ဗာန်ကို စွဲစွဲမြဲမြဲ ဆုတောင်းသင့် လှပေသည်။ စွဲမြဲသည့် ဦးတည်ချက် တစ်ခုကား ရှိသင့်လှပေသည်။

သံသရာကျွေးများ၌ လောကဓံလေလှိုင်းများ

ယင်းသို့ အတိတ်အဆက်ဆက်သို့ ဉာဏ်ကို စေလွှတ်၍ ရုပ်-နာမ်-ကြောင်း-ကျိုး (= သင်္ခါရတရား)တို့ကို သိမ်းဆည်းရာ၌ ရံခါကုသိုလ်ကံများက ပဋိသန္ဓေစသော အကျိုးကိုပေး၍၊ ရံခါ ကုသိုလ်ကံတစ်ခုက အခြား ကုသိုလ်ကံ တစ်ခုကို အားပေးထောက်ပံ့တတ်သည်ကို တွေ့ရတတ်သော်လည်း၊ ရံခါ အကုသိုလ်ကံများက ကုသိုလ်၏ အကျိုးကို ပယ်သတ်ကာ မကောင်းကျိုးများကို ပေးတတ်သည်ကိုလည်း တွေ့ရတတ်ပါသည်။ ကုသိုလ်ကံက အကျိုးပေးခွင့်သာ၍ လူ့ဘဝကို ရရှိခိုက် ကုသိုလ်တရားတို့၌ မေ့လျော့ကာ ဒုစရိုက်များနှင့် ပျော်ခဲ့မှု၊ လောဘ၊ ဒေါသ၊ မောဟ၊ မာန်မာန၊ ဣဿာ၊ မစ္ဆရိယစသော အကုသိုလ် တရားဆိုးများကို အဖော်ပြုခဲ့မှုကြောင့် တိရစ္ဆာန်ဘဝ ပြိတ္တာဘဝစသည့် ထိုထိုဒုဂ္ဂတိဘဝတို့၌ မြုပ်ခဲ့ မျောခဲ့ရသည်တို့ကိုလည်း တွေ့နိုင်ပေသည်။

ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးသည် ဝိပဿနာဉာဏ်များ အတော်အသင့် ရင့်ကျက်လာသောအခါ အတိတ် သံသရာ အဆက်ဆက်၌ ကြောင်း-ကျိုးဆက် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်သဘောတရားတို့ကို ခပ်များများ ရှုကြည့်၏။ လူ့ဘဝ၊ နတ်ဘဝ၊ ဗြဟ္မာဘဝ၊ ယောကျ်ားဘဝ၊ မိန်းမဘဝ၊ တိရစ္ဆာန်ဘဝ၊ ပြိတ္တာဘဝ၊ ငရဲဘဝစသည့် ဘဝပေါင်းများစွာကို လည်းကောင်း၊ ထိုထိုဘဝသို့ ရောက်ကြောင်းကံတို့ကိုလည်းကောင်း သိမ်းဆည်းနိုင်ခဲ့၏။ ဝိပဿနာရှုနိုင်ခဲ့၏။ နိဗ္ဗိန္ဒဉာဏ်များလည်း ဖြစ်ခဲ့၏။

ထိုတွင် ဘဝတစ်ခုတွင် ဒီးဒုတ်ဖြစ်ခဲ့၏။ ထိုဒီးဒုတ်ဘဝတွင် ဇီးကွက်ငယ် တစ်ကောင်ကို ရေအိုင်ငယ် တစ်ခုတွင် အကြောင်းမဲ့သက်သက် စိတ်ရှည်လက်ရှည် နှုတ်သီးဖြင့် ပေါက်သတ်ခဲ့၏။ အပူညာဘိသင်္ခါရ အမည်ရသော ဒေါသပြဓာန်းသည့် ထိုမကောင်းမှု အကုသိုလ်ကံကြောင့် ငရဲဘဝ၊ ပြိတ္တာဘဝ၊ တိရစ္ဆာန်ဘဝ စသည့် ထိုထိုဒုဂ္ဂတိဘဝ၌ နှစ်ပေါင်းများစွာ ဆင်းရဲဒုက္ခခံခဲ့ရ၏။ - ထိုယောဂီအတွက်ကား တန်ဖိုးမဖြတ်နိုင်သော ဘဝသင်ခန်းစာပင် ဖြစ်၏။

အသိမှားမှု အဝိဇ္ဇာကို အခြေခံ၍ ဖြစ်ပေါ်လာကြကုန်သော အပူညာဘိသင်္ခါရ အမည်ရသော အကုသိုလ် သင်္ခါရကံတို့ကြောင့် ဝိပါကဝဋ် အမည်ရသော ဒုဂ္ဂတိပဋိသန္ဓေစသော အကျိုးတရားများဖြစ်ပုံတည်း။

၁။ ယောကျ်ား မိန်းမ ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါစသည်ဖြင့် အသိမှားမှု ဇီးကွက်ငယ်ဟု အသိမှားမှု သဘောကား အဝိဇ္ဇာတည်း။

၂။ ယင်းအဝိဇ္ဇာကို အခြေခံ၍ ကာယဒုစရိုက်မှု ဝစီဒုစရိုက်မှု မနောဒုစရိုက်မှုတို့၌ နှစ်ခြိုက်မှု မွေ့လျော်မှု

တွယ်တာမှုသဘောကား တဏှာတည်း။ ဥပမာ တောမလိုက်ရ မနေနိုင်မှု၊ အတင်းအဖျင်း မပြောရ မနေနိုင်မှု၊ အတင်းအဖျင်းပြောမှုတို့၌ မွေ့လျော်မှု ပျော်ပိုက်မှုမျိုးတည်း။ အထက်တွင် ပုံစံထုတ်ပြထားသည့်အတိုင်း ဇီးကွက်ငယ်ကို မသတ်ဘဲ မနေနိုင်မှုမျိုးတည်း။

၃။ ယင်းဒုစရိုက်မှုတို့၌ စိတ်ကပ်ရောက်စွဲနေမှုကား ဥပါဒါန်တည်း။

၄။ ကာယဒုစရိုက် ဝစီဒုစရိုက် မနောဒုစရိုက်တို့ကို လွန်ကျူးခြင်းကား အပညာဘိသင်္ခါရ အမည်ရသော အကုသိုလ် စေတနာအုပ်စု သင်္ခါရတရားတို့ကို ပြုစုပျိုးထောင်ခြင်းတည်း။ ဇီးကွက်ငယ်အား နှုတ်သီးဖြင့် ပေါက်သတ်သည့် ပါဏာတိပါတ ကာယဒုစရိုက် အကုသိုလ်စေတနာမျိုးတည်း။

၅။ ယင်းအကုသိုလ်စေတနာ သင်္ခါရအုပ်စု၏ ချုပ်ပျက်သွားသည့်အခါ ရုပ်နာမ်အစဉ်တွင် မြှုပ်နှံထားခဲ့သည့် မကောင်းကျိုးကိုပေးမည့် စွမ်းအင်သတ္တိကား ကံတည်း။

[မှတ်ချက် - အပါယ်ဒုဂ္ဂတိဘဝကို မတွယ်တာသော်လည်း အပါယ်ရောက်ကြောင်း ဒုစရိုက်တရားတို့ကို လည်းကောင်း၊ အကုသိုလ်တရားတို့ကိုလည်းကောင်း မလွန်ကျူးရလျှင် မနေနိုင်အောင် တွယ်တာနေလျှင်လည်း တဏှာ ဥပါဒါန်တို့ အမည်ရသည်သာဟု မှတ်ပါ။]

ဤသို့လျှင် အဝိဇ္ဇာ-တဏှာ-ဥပါဒါန်တို့ကိုလည်းကောင်း၊ အပညာဘိသင်္ခါရ အမည်ရသော အကုသိုလ် သင်္ခါရ-ကံတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ယင်းအကုသိုလ်ကံကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာရသည့် အကုသလဝိပါက် အကျိုး-တရားစုတို့ကိုလည်းကောင်း ဉာဏ်ဖြင့်မြင်အောင်ကြည့်၍ အကြောင်းတရား အကျိုးတရားတို့ကို သိမ်းဆည်းပါ။

ဒေါသကြောင့်သာ အပါယ်ဒုဂ္ဂတိသို့ ရောက်ရှိရသည် မဟုတ်သေး၊ လောဘကြောင့်လည်း အပါယ် ဒုဂ္ဂတိသို့ ရောက်ရှိနိုင်သည်သာ ဖြစ်၏။ ယောဂီတစ်ဦးကား ဒုတိယအတိတ်ဘဝ၏ သေခါနီး မရဏာသန္ဓေအခါသို့ စိုက်၍ ရှုလိုက်သောအခါ ယင်းသေခါနီးကာလ ဘဝင်မနောဒွါရတွင် မိမိအမွေရရှိထားသော ရွှေထည်ပစ္စည်း အစုအပုံကြီး ထင်နေ၏။ ယင်းရွှေထည်ပစ္စည်း အစုအပုံကို မစွန့်လွှတ်နိုင်သော သဘောမျိုးဖြင့် တွယ်တာ တပ်မက်မှု မရှိသော်လည်း ယင်းရွှေထည်ပစ္စည်း အစုအပုံကို သာယာတပ်မက်နေသည့် လောဘဇောကား စောနေ၏။ ယင်းလောဘဇောက မရဏာသန္ဓေ၏ နေရာကို ယူသွား၏။ ပြိတ္တာဘဝသို့ ရောက်ရှိသွား၏။ ဓနလောဘကြောင့် တောဒေယျ ပုဏ္ဏားကြီးသည် ခွေးဘဝသို့ ရောက်ရှိသွားရသကဲ့သို့ ဤယောဂီသည်လည်း ဓနလောဘကြောင့်ပင်လျှင် ပြိတ္တာဘဝသို့ ရောက်ရှိသွားခဲ့ရ၏။ အလားတူပင် ဣဿာ၊ မစ္ဆရိယ၊ မာန်မာနစသော အကုသိုလ် တရားဆိုးတို့ကြောင့်လည်း အပါယ်သို့ ရောက်ရှိနိုင်သည်သာ ဖြစ်ပေသည်။

သဗ္ဗပါပဿ အကရဏံ၊ ကုသလဿုပသမ္ပဒါ။
သစိတ္တပရိယောဒပနံ၊ ဧတံ ဗုဒ္ဓါနုသာသနံ။

၁။ အကုသိုလ် မကောင်းမှု မှန်သမျှကို မပြုလုပ်ရာ။

၂။ ကုသိုလ်တရားမှန်သမျှကို ပြည့်စုံစေရာ၏။

၃။ မိမိတို့၏ စိတ်ကို အရဟတ္တဖိုလ်ရေစင်ဖြင့် စင်ကြယ်အောင် ဆေးကြောသုတ်သင်ရာ၏။ -

ဤသည်ကား ဂင်္ဂါဝါလု သဲစုမျှမက ပွင့်တော်မူကြပြီးကုန်သော အဆူဆူသော ဘုရားရှင်တို့၏ အဆုံးအမ အနုသာသနီ တရားတော်ပါပေတည်း။

ရူပါဝစရ ပုညာဘိသင်္ခါရနှင့် အာနေဉ္ဇာဘိသင်္ခါရ

ထိုသို့ အတိတ်ဘက်သို့ ဉာဏ်ကို စေလွှတ်၍ ရုပ်တရား၊ နာမ်တရား၊ အကြောင်းတရား အကျိုးတရားတို့ကို သိမ်းဆည်းရာ၌ အသင်သူတော်ကောင်း၏ ဉာဏ်သည် ထက်လျှင် ထက်သလို ဉာဏ်ကြောင့် အရောင်အလင်း သည်လည်း ထွက်ပေါ်နေမည်သာ ဖြစ်သည်။ ထိုဉာဏ်ရောင်သည်လည်း သမာဓိအားကောင်းလျှင် အားကောင်း သလို ထက်မြက် စူးရှလာတတ်၏။ ထိုဉာဏ်အရောင်အလင်းသည် အတိတ်ဇာတ်ကြောင်းစုံကို မီးမောင်း ထိုးပြနေမည်သာ ဖြစ်သည်။ ထိုဉာဏ်အရောင်အလင်း၏ စွမ်းအင်ဖြင့် အတိတ်ဘဝ ဇာတ်လမ်းများကို တစ်နည်းဆိုရသော် အတိတ် အကြောင်းတရားများကို တွေ့ရှိနေမည်သာ ဖြစ်ပေသည်။

ထိုသို့ အတိတ်သို့ ဉာဏ်ကို စေလွှတ်၍ အတိတ်အကြောင်းတရားများကို တစ်စ တစ်စ တစ်ဘဝပြီး တစ်ဘဝ ရှုသွားရာ၌ (၄)ဘဝ၊ (၅)ဘဝစသည်ကို ရှုပြီးသည်နောက် ဆက်လက်၍ ခပ်များများရှုလိုသေးပါက ပဋိသန္ဓေ ခန္ဓာ (၅)ပါးလောက်မျှနှင့်သာ အကြောင်း အကျိုးစပ်၍ အကြောင်းတရား အကျိုးတရားတို့ကို သိမ်းဆည်းပြီးနောက် ကျန်ပဝတ္တိ ဝိပါကိဝိညာဏ် စသည်တို့၌ အကြောင်း အကျိုးစပ်၍ အကြောင်းတရား အကျိုးတရားတို့ကို မသိမ်းဆည်းတော့ဘဲ အတိတ်ဘဝ တစ်ခုပြီး တစ်ခု ဆက်လက် ရှုနိုင်ပါသည်။ သို့သော် အနည်းဆုံး ပမာဏအားဖြင့် အတိတ်၌လည်း အကြောင်းတရားနှင့် အကျိုးတရားသာ ရှိသည်ဟု သမ္မာဒိဋ္ဌိ ဉာဏ်ပညာဖြင့် ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက် ထွင်းဖောက်သိမြင်အောင် အတိတ်ဘဝ (၃ - ၄)ဘဝလောက်တွင် (၆)လိုင်းလုံး၌ စိတ္တက္ခဏတိုင်း စိတ္တက္ခဏတိုင်းဝယ် ခန္ဓာ (၅)ပါးဖွဲ့၍ အကြောင်းတရားနှင့် အကျိုးတရားတို့၏ ကြောင်း-ကျိုး ဆက်နွှယ်မှုသဘောကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ အကြောင်းတရား အကျိုးတရားတို့ကို သိမ်းဆည်းပါ။

ထိုသို့ အတိတ်သို့ ဉာဏ်ကို စေလွှတ်၍ အကြောင်းတရား အကျိုးတရားတို့ကို တစ်စ တစ်စ သိမ်းဆည်း သွားရာ၌ အခါအခွင့်အားလျော်စွာ ဈာန်ရခဲ့သည့်ဘဝများကိုလည်း တွေ့ရှိနိုင်ပေသည်။ အကယ်၍ တွေ့ရှိခဲ့လျှင် ထိုဈာန်များမှာ ရူပါဝစရဈာန် = ရူပါဝစရ ပုညာဘိသင်္ခါရ ဖြစ်ခဲ့သော် အဝိဇ္ဇာ-တဏှာ-ဥပါဒါန်-သင်္ခါရ-ကံ တို့ကို စုံအောင် ရှာဖွေလျက် ရူပါဝစရ ပဋိသန္ဓေ ခန္ဓာ (၅)ပါးနှင့် အကြောင်း အကျိုးစပ်၍ ကြည့်ပါ။ အကြောင်းတရား အကျိုးတရားတို့ကို သိမ်းဆည်းပါ။ ဤရှုကွက်မှာ ထိုဈာန်က သေသည့်တိုင်အောင် မလျှောကျသဖြင့် ရူပဗြဟ္မာဘဝကို ရရှိလာသောအခါကို တွေ့ရှိမှသာလျှင် ရှုရန် ဖြစ်သည်။ အကယ်၍ ရပြီးဈာန်သည် မသေခင် တစ်ချိန်၌ အရှင်ဒေဝဒတ်တို့ကဲ့သို့ လျှောကျခဲ့သော်လည်းကောင်း၊ ရူပဗြဟ္မာဘဝကို မရခဲ့သော်လည်းကောင်း ရှုရန်မလိုပါ။

အကယ်၍ အာနေဉ္ဇာဘိသင်္ခါရ အမည်ရသည့် အရူပဈာန်များကို ရရှိခဲ့ဖူး၍ အရူပဘုံသို့ ရောက်ခဲ့ဖူး လျှင်လည်း မိမိထူထောင်ထားသည့် အဝိဇ္ဇာ-တဏှာ-ဥပါဒါန်-သင်္ခါရ-ကံတို့ကို ပြည့်ပြည့်စုံစုံ ရှာဖွေလျက် မိမိရရှိဖူးသော အရူပ ပဋိသန္ဓေ နာမ်ခန္ဓာ (၄)ပါးနှင့် အကြောင်း အကျိုးစပ်၍ အကြောင်းတရား အကျိုးတရား တို့ကို သိမ်းဆည်းပါ။ (အကြောင်းတရားများကို ရှာဖွေပုံကို သဘောပေါက်သင့်ပြီ။)

အနာဂတ်သို့ ဉာဏ်ကို စေလွှတ်ပါ

အတိတ်၌လည်း အကြောင်းတရားနှင့် အကျိုးတရားသာ ရှိ၏။ ပစ္စုပ္ပန်၌လည်း အကြောင်းတရားနှင့် အကျိုးတရားသာရှိ၏ဟု ဉာဏ်ဖြင့် ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက် ထွင်းဖောက်သိမြင်ပြီးသောအခါ အနာဂတ်၌လည်း အကြောင်းတရားနှင့် အကျိုးတရားသာရှိ၏ဟု သိအောင် ဆက်လက်၍ ရှုရဦးမည်သာ ဖြစ်သည်။

၁။ ထိုသို့ ရှုရာ၌ ဤပစ္စုပ္ပန်ဘဝတွင် မိမိကိုယ်တိုင် နောင်အနာဂတ် ဘဝအတွက် ရည်ရွယ်တောင့်တ၍ ပြုစု ပျိုးထောင်ထားသော ပြုလုပ်နေကျ ဖြစ်သော အဝိဇ္ဇာ-တဏှာ-ဥပါဒါန်-သင်္ခါရ-ကံတို့ကို ရှာဖွေ၍ ထိုကံကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာမည့် နောင်အနာဂတ်ခန္ဓာတို့ကို လှမ်းမျှော်ရှုကြည့်လျှင်လည်း အနာဂတ်ခန္ဓာတို့ကို တွေ့ရှိနိုင်ပေသည်။

၂။ ထိုသို့ ရှု၍ မတွေ့ရှိခဲ့သော် ယခုလက်ရှိ ပစ္စုပ္ပန်ရုပ်နာမ်တို့ကို သိမ်းဆည်းပြီးလျှင် ဤဘဝ စုတိဟူသော အနာဂတ်ဘက်သို့ ဉာဏ်ကို စေလွှတ်၍ ရုပ်နာမ်တို့ကို တဖြည်းဖြည်း သိမ်းဆည်းပါ။ စုတိရှေ့ မရဏာသန္ဓေ သေခါနီးအခါ၌ တည်ရှိသော ဘဝင်မနောအကြည်ဓာတ် မနောဒွါရကို ထိထိမိမိ သိမ်းဆည်းပါ။ ထိုသေခါနီး မနောဒွါရ၌ အနာဂတ်ပဋိသန္ဓေကို ဖြစ်စေမည့် အကျိုးပေးတော့မည့် ကံ၏ စွမ်းအင်သတ္တိကြောင့် ကံ-ကမ္မနိမိတ်-ဂတိနိမိတ်ဟူသော အာရုံသုံးမျိုးတို့တွင် တစ်မျိုးမျိုးသည် ထင်နေမြဲ ဓမ္မတာပင် ဖြစ်၏။ ဤသို့ ထင်မှုမှာလည်း သံသရာခရီး မဆုံးသေးသူအတွက်သာ ဆိုလိုပါသည်။ ယင်းနိမိတ်သည် အနာဂတ်ဘဝ ပဋိသန္ဓေကို ဖြစ်စေမည့် ဇနကကံ၏ စွမ်းအားကြောင့် ထင်လာသော နိမိတ်ဖြစ်ရကား ယင်းနိမိတ်ကို အခြေခံ၍ သင်္ခါရ-ကံတို့ကို လည်းကောင်း အဝိဇ္ဇာ-တဏှာ-ဥပါဒါန်တို့ကိုလည်းကောင်း ရှာဖွေပြီးလျှင် ယင်းသင်္ခါရ-ကံကြောင့် ဖြစ်ပေါ် လာမည့် အနာဂတ် ပဋိသန္ဓေကို လှမ်း၍ ရှုပါကလည်း ထိုပဋိသန္ဓေခန္ဓာတို့ကို တွေ့ရှိနိုင်ပေသည်။

ပုံစံတစ်ခုဖြင့် ဆိုရသော်

ထို (၂)မျိုးတို့တွင် နံပါတ် (၁)၌ ဖော်ပြခဲ့သော စနစ်အရ အကြောင်း အကျိုး သိမ်းဆည်းပုံ ရှုကွက် အတိုချုပ်ကို ပုံစံထုတ်၍ တင်ပြပေအံ့ -

အသင်သူတော်ကောင်းသည် နောင်အနာဂတ်ဘဝ၌ အထက်တန်းကျသည့် အထက်နတ်အမျိုးအစားတွင် ပါဝင်သည့် ဓမ္မကထိကနတ်သား ဖြစ်ရန် ရည်ရွယ်တောင့်တ၍ ဤပစ္စုပ္ပန်ဘဝတွင် ကုသိုလ်ကောင်းမှု သင်္ခါရ မျိုးစေ့တို့ကို အကြိမ်များစွာ ကြံချ စိုက်ပျိုးခဲ့သည် ဖြစ်အံ့။ ထိုကောင်းမှု ကုသိုလ်တို့တွင် နှစ်နှစ်ကာကာ စိတ်ပါလက်ပါ အမှတ်တရ ပြုမိသည့် ကောင်းမှုကုသိုလ်တစ်ခုကို ရွေးချယ်ပါ။ ဥပမာ - စေတီတော်အား ပန်း ဆီမီး လှူဒါန်း၍ အထက်တန်းကျသည့် ဓမ္မကထိကနတ်သားဖြစ်ရန် ဆုတောင်းပန်ထွာခဲ့ဖူးသည် ဆိုပါစို့။

၁။ အဝိဇ္ဇာ = ဓမ္မကထိကနတ်သားဟု အသိမှားမှုသဘော၊

၂။ တဏှာ = ယင်းဓမ္မကထိကနတ်သားဘဝကို တွယ်တာ တပ်မက်မှုသဘော၊

၃။ ဥပါဒါန် = ယင်းဓမ္မကထိကနတ်သားဘဝသို့ စိတ်ကပ်ရောက် စွဲနေမှုသဘော၊

၄။ သင်္ခါရ = စေတီတော်အား ပန်း ဆီမီး လှူသည့် ကုသိုလ်စေတနာအုပ်စု၊

၅။ ကံ = ယင်းကုသိုလ်စေတနာ သင်္ခါရအုပ်စု၏ ကမ္မသတ္တိ၊

အတိတ် အကြောင်းတရားများကြောင့် ပစ္စုပ္ပန် အကျိုးတရားများ ဖြစ်ပုံကိုလည်းကောင်း၊ ဆိုင်ရာဆိုင်ရာ အတိတ် အကြောင်းတရားများကြောင့် ဆိုင်ရာဆိုင်ရာ အတိတ် အကျိုးတရားများ ဖြစ်ပုံကိုလည်းကောင်း ကျေကျေပွန်ပွန် ရှုထားပြီးသော အသင်ယောဂီသူတော်ကောင်းသည် ပစ္စုပ္ပန်အကြောင်းတရားများကြောင့်

တစ်နည်းဆိုသော် ယင်းဖော်ပြပါ ကမ္မသတ္တိကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာမည့် အနာဂတ် ဓမ္မကထိကနတ်သားဘဝ၏ ခန္ဓာ (၅)ပါးကို လှမ်းမြော်၍ ကြည့်လိုက်ပါက လွယ်လွယ်ကူကူပင် တွေ့ရှိမည် ဖြစ်ပါသည်။ ယင်းဇနကကံမှာ ဝမ်းမြောက် ဝမ်းသာ စိတ်ပါလက်ပါဖြင့် ထူထောင်ခဲ့သော တိဟိတ် သောမနဿ မဟာကုသိုလ်ကံမျိုး ဖြစ်သဖြင့် ယင်းကံကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာမည့် အနာဂတ်နတ်သားဘဝ၏ ပဋိသန္ဓေအခိုက်၌ ဩပပါတိက ပဋိသန္ဓေ ဖြစ်သဖြင့် စက္ခု-သောတ-ဃာန-ဇိဝှါ-ကာယ-ဘာဝ-ဟဒယဟူသော ဒသကကလာပ် (၇)မျိုးသည် ပြိုင်တူဖြစ်၍ တိဟိတ် သောမနဿ ပဋိသန္ဓေ နာမ်တရား (= ၃၄)လုံး ရှိမည် ဖြစ်သည်။ ယင်းပဋိသန္ဓေ ရုပ်နာမ်တို့နှင့် ယင်းကမ္မသတ္တိ တို့၏ ကြောင်း-ကျိုး ဆက်နွယ်မှုသဘောကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ ယင်းပဋိသန္ဓေ ခန္ဓာ (၅)ပါးမှ စတင်၍ အကြောင်းတရား အကျိုးတရားတို့ကို သိမ်းဆည်းပါ။

ရှေးဦးစွာ နတ်သားဘဝ၏ ပဋိသန္ဓေ ခန္ဓာ (၅)ပါးတို့ကို သိမ်းဆည်းနိုင်ပါက ထိုမှတစ်ဆင့် နတ်သားဘဝ၏ ရုပ်သန္တတိအစဉ်တွင် တည်ရှိကြသော စတုသမုဋ္ဌာနိကရုပ်တရားတို့ကိုလည်းကောင်း ယင်းနတ်သားဘဝ၏ နာမ်သန္တတိအစဉ်တွင် တည်ရှိကြသော နာမ်တရားတို့ကိုလည်းကောင်း သိမ်းဆည်းပါ။ နတ်သားဘဝ၏ ပဋိသန္ဓေမှသည် စုတိသို့တိုင်အောင် ဘဝတစ်လျှောက်တည်ရှိကြသော ရုပ်နာမ်တို့ကို တစ်စ တစ်စ တဖြည်းဖြည်း သိမ်းဆည်းသွားပါ။

ယင်းဘဝတစ်လျှောက် ဖြစ်ပေါ်နေသော နာမ်တရားတို့မှာ ပေါင်းရုံးလိုက်ပါက ရူပါရုံစသည့် အာရုံ (၆)ပါး ကိုပင် ထိုက်သလို အာရုံပြု၍ ဖြစ်ပေါ်လာကြသော နာမ်တရားတို့ပင် ဖြစ်ကြသည်။ ယင်းနာမ်တရားတို့ကို ဝီထိ-စိတ္တက္ခဏတိုင်း၌ ခန္ဓာ (၅)ပါးဖွဲ့၍ ပစ္စုပ္ပန်၌ အကြောင်းတရား အကျိုးတရားတို့ကို သိမ်းဆည်းသည့် ပုံစံအတိုင်းပင် သိမ်းဆည်းပါ။ နတ်သား၏ ဘဝတစ်လျှောက် ဖြစ်ပေါ်သွားကြသော နာမ်တရားအားလုံးတို့၌ အကြောင်းတရား အကျိုးတရားတို့ကို ကုန်စင်အောင်ကား မသိမ်းဆည်းနိုင်သဖြင့် ရူပါရုံစသည့် အာရုံ (၆)ပါးကို ထိုက်သလို အာရုံပြု၍ ဖြစ်ပေါ်လာကြသည့် နာမ်တရား အမျိုးအစားတို့ကိုသာ ပစ္စုပ္ပန်၌ အကြောင်း အကျိုး သိမ်းဆည်း သည့် ပုံစံအတိုင်း သိမ်းဆည်းရန် တင်ပြခြင်း ဖြစ်ပေသည်။ စက္ခုဒွါရဝီထိ၊ သောတဒွါရဝီထိ၊ ဃာနဒွါရဝီထိ၊ ဇိဝှါဒွါရဝီထိ၊ ကာယဒွါရဝီထိ၊ မနောဒွါရဝီထိဟူသော ဝီထိအမျိုးအစား (၆)မျိုးတို့၏ အတွင်း၌ ပါဝင်တည်ရှိ ကြသော စိတ္တက္ခဏတိုင်း၌ တည်ရှိကြသော နာမ်တရားတို့ပင်တည်း။

သတိပြုရန် အချက်တစ်ရပ်

ထိုသို့ အနာဂတ်ဘဝ၌ အကြောင်းတရား အကျိုးတရားတို့ကို ဉာဏ်ဖြင့် လှမ်း၍ သိမ်းဆည်းရာ၌ လူ့ဘဝ နတ်ဘဝစသည့် ထိုထိုဘဝကို ရည်ရွယ်တောင့်တ၍ ပြုစုပျိုးထောင်ထားသည့် ဝဋ္ဋနိဿိတကုသိုလ်မျိုးနှင့်သာ အကြောင်း အကျိုးစပ်၍ သိမ်းဆည်းပါ။ ဝိဝဋ္ဋနိဿိတဖြစ်သည့် နိဗ္ဗာန်ကိုသာ ရည်ရွယ်မှန်းထား၍ ပြုစု ပျိုးထောင်ထားသော ကုသိုလ်မျိုးနှင့် အကြောင်း အကျိုး မစပ်ပါနှင့်။ ဝိဝဋ္ဋနိဿိတကုသိုလ်မျိုးနှင့် အကြောင်း အကျိုး စပ်ကြည့်ပါက အနာဂတ်ခန္ဓာ (၅)ပါးကို ဉာဏ်ဖြင့် တွေ့မြင်ရန် ခဲယဉ်းသောကြောင့် ဖြစ်၏။ အကယ်၍ အသင်သူတော်ကောင်းအဖို့ ဝိဝဋ္ဋနိဿိတကုသိုလ်မျိုးသာ ထင်ရှားရှိနေ၍ အဖြစ်များနေ၍ ဝဋ္ဋနိဿိတ ကုသိုလ်မျိုးကို ဉာဏ်ဖြင့် ရှာဖွေ၍ မတွေ့ဖြစ်နေလျှင် ထိုအခါမျိုး၌ အသစ်စက်စက် ဝဋ္ဋနိဿိတကုသိုလ်တစ်ခုကို ထပ်ပြုပါ။ ဥပမာ - ဘုရားအား ပန်း ဆီမီး လှူ၍ ရဟန်းဘဝ သို့မဟုတ် ဓမ္မကထိကနတ်သားဘဝကို ဆုတောင်း ပန်ထွာပါ။ ထိုကံကြောင့် နောင်အနာဂတ်တွင် ဖြစ်ပေါ်လာမည့် ရဟန်းဘဝ ခန္ဓာ (၅)ပါးကို သို့မဟုတ် ဓမ္မကထိက နတ်သားဘဝ ခန္ဓာ (၅)ပါးကို ဉာဏ်ဖြင့် လှမ်းရှုပါ။ ဉာဏ်ဖြင့် တွေ့မြင်နိုင်ပါသည်။

အကယ်၍ ဤနည်းစနစ်ဖြင့် အောင်မြင်မှုကို မရရှိခဲ့ပါက နံပါတ် (၂)အဖြစ် ဖော်ပြထားသော နည်းစနစ်ကို အသုံးပြုပါ။ ဤပစ္စုပ္ပန်ဘဝ၏ ယခုလက်ရှိ အခြေအနေ၌ တည်ရှိသော ရုပ်နာမ်တို့ကစ၍ စုတိတိုင်အောင်သော ရုပ်နာမ်တို့ကို တစ်စ တစ်စ သိမ်းဆည်းပါ။ ဤဘဝ သေခါနီးကာလ မရဏာသန္ဓေအခါ မနောဒွါရတွင် ထင်နေသော ကံ-ကမ္မနိမိတ်-ဂတိနိမိတ်ဟူသော နိမိတ်သုံးမျိုးတို့တွင် တစ်မျိုးမျိုးသော နိမိတ်အာရုံကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင် ရှုပါ။ အကယ်၍ ကောင်းမှုကုသိုလ်ကံကြောင့် ထင်နေသော ယင်းနိမိတ်ကို တွေ့ရှိပါက ယင်းကောင်းမှု ကုသိုလ်ကံကိုလည်းကောင်း၊ ကောင်းမှုပြုစဉ်က ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သော နာမ်သန္တတိအစဉ်ကိုလည်းကောင်း၊ အဝိဇ္ဇာ-တဏှာ-ဥပါဒါန်တို့ကိုလည်းကောင်း ဆက်လက်၍ ရှာဖွေပါ။ ယင်းအဝိဇ္ဇာ-တဏှာ-ဥပါဒါန်-သင်္ခါရ-ကံတို့ကို ရှာဖွေတွေ့ရှိသောအခါ ယင်းကံကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာမည့် အနာဂတ်ဘဝ၏ ပဋိသန္ဓေ ခန္ဓာ (၅)ပါးတို့ကို ဆက်လက်၍ သိမ်းဆည်းပါ။ စက္ခုဉ္စ ပဋိစ္စ ရူပေစ ဥပ္ပဇ္ဇတိ စက္ခုဝိညာဏံ၊ တိဏ္ဍံ သင်္ဂတိ ဖဿော၊ ဖဿပစ္စယာ ဝေဒနာ — (သံ-၁-၃၀၁။) ဤသို့စသော ဒေသနာတော်များနှင့် အညီပင်တည်း။

အပါယ် ဒုဂ္ဂတိဘဝ ပဋိသန္ဓေ

ဧဝံ သင်္ခါရေ သလ္လက္ခေတွာ ဌိတဿ ပန ဘိက္ခုဿ ဒသဗလဿ သာသနေ မူလံ ဩတိဏ္ဍံ နာမ ဟောတိ၊ ပတိဋ္ဌာ လဒ္ဓါနာမ၊ စူဠသောတာပန္နော နာမ ဟောတိ နိယတဂတိကော။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၂၄၂။)

ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ် တစ်ဦးသည် အထက်တွင် ဖော်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း နာမရူပပရိစ္ဆေဒဉာဏ်နှင့် ပစ္စယ-ပရိဂ္ဂဟဉာဏ်တို့ကို အကယ်၍ ရရှိထားပြီးသည် ဖြစ်ငြားအံ့၊ ဤသို့ ရုပ်-နာမ်-ကြောင်း-ကျိုး (= သင်္ခါရတရား)တို့ကို ဉာဏ်ဖြင့် ကောင်းစွာ ပိုင်းခြား မှတ်သား၍ တည်နေသော ယောဂါဝစရရဟန်းတော်အဖို့ ဘုရားရှင်၏ သာသနာတော်၌ အမြစ်အရင်းသို့ သက်ဝင် တည်နေသည် မည်၏၊ သာသနာတော်မှ မခွဲနိုင်အောင် အမြစ်-တွယ်သွားပြီ ဖြစ်၏၊ သာသနာတော်၌ ထောက်ရာတည်ရာကို ရရှိသည်မည်၏၊ ကောင်းရာသုဂတိဟူသော မြဲသော ဂတိရှိသော စူဠသောတာပန် မည်၏။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၂၄၂။)

ဤအထက်ပါ အဋ္ဌကထာ အဖွင့်များနှင့်အညီ ဤပစ္စယပရိဂ္ဂဟဉာဏ်ပိုင်းသို့ ရောက်ရှိလာပြီးသော သူတော်ကောင်းတစ်ဦးအဖို့ ဒုဂ္ဂတိဘဝ အပါယ်ပဋိသန္ဓေကား မမျှော်လင့်အပ်သော အရာသာ ဖြစ်ပေသည်။ အပါယ် ဒုဂ္ဂတိဘဝဟူသော အပါယ်သံသရာဘေးဆိုးကြီးကား ကျော်လွှားလွန်မြောက်ဖို့ရန် အလွန်ခက်ခဲသော အရာဌာန တစ်ခု ဖြစ်၏။ ဤကဲ့သို့သော ဘေးဆိုးကြီးမှ ထုတ်ဆောင်ကယ်တင် ပေးနိုင်သည့် စွမ်းအင် အပြည့် အဝရှိသော ဤတရားမျိုးကိုကား ယခုကဲ့သို့သော သာသနာတော်နှင့် ကြုံခိုက် အမြော်အမြင်ရှိသော ပညာရှိ သူတော်ကောင်း မှန်သမျှသည် အရယူထားထိုက်လှပေသည်။

ဦးခေါင်းကို မီးလောင်နေသော ယောက်ျားအတွက် ဦးခေါင်း၌ လောင်နေသည့် မီးကို ငြိမ်းအောင် ငြိမ်းဖို့သည် အရေးအကြီးဆုံး လုပ်ငန်းတစ်ခု ဖြစ်၏။ ပုဆိုးကို မီးလောင်နေသော ယောက်ျားအတွက် ပုဆိုး၌ လောင်နေသော မီးကို ငြိမ်းအောင် ငြိမ်းဖို့သည် အရေးအကြီးဆုံး လုပ်ငန်းတစ်ခု ဖြစ်၏။ သက္ကာယဒိဋ္ဌိ တည်းဟူသော အပါယ် ငရဲမီးကြီးကို ငြိမ်းအောင် ငြိမ်းဖို့ကား ပို၍ ပို၍ပင် အရေးကြီးလှ၏။ ဦးခေါင်း၌ စွဲလောင်-နေသော မီးကို မငြိမ်းသေးဘဲ၊ ဝတ်ထားသော ပုဆိုး၌ စွဲလောင်နေသော မီးကို မငြိမ်းသေးဘဲ သက္ကာယဒိဋ္ဌိ ငရဲမီးကြီးကို ငြိမ်းအောင် ငြိမ်းသင့်၏ဟု ဘုရားရှင်က ဆိုဆုံးမထားတော်မူ၏။

လိပ်ကန်းထမ်းပိုး ဥပမာဖြင့် ဟောကြားထားတော်မူအပ်သော ဆိဂ္ဂဥယုဂသုတ္တန်များကို (သံ-၃-၃၉၇။) ထောက်ရှုပါက အပါယ်သံသရာဟူသည် ဝင်ပေါက်သာရှိ၍ ထွက်ပေါက် မရှိဟု ဆိုထိုက်၏။ စုန်လမ်းသာရှိ၍

ဆန်လမ်းမရှိဟု ဆိုထိုက်၏။ မြပ်လမ်းသာရှိ၍ ပေါ်လမ်းမရှိဟု ဆိုထိုက်၏။ (လယ်တီဆရာတော်ဘုရား။)

ဤမျှ ကြောက်မက်ဖွယ် ကောင်းလှသော အပါယ်ဘေးဆိုးကြီးမှ ထုတ်ဆောင်ကယ်တင်ပေးမည့် တရားတစ်ခုကို အသိအလိမ္မာ ဉာဏ်ပညာရှိသော အဘယ်မည်သော ယောက်ျားသည် ရရှိအောင် မယူထားဘဲ နေထိုက်ပါအံ့နည်း။

အနာဂတ် အပြောင်းအလဲ

အကယ်၍ အသင်သူတော်ကောင်းသည် သမထယာနိကပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်၍ အာနာပါနစတုတ္ထဈာန်ကဲ့သို့သော စတုတ္ထဈာန်စသည့် အပ္ပနာဈာန် သမာဓိတစ်ခုခုကို ရရှိထားသူ ဖြစ်အံ့၊ ယင်းအပ္ပနာဈာန်သမာဓိကို မရမီ ရှေးအဖို့က နောင်အနာဂတ် ပဋိသန္ဓေစသည့် အကျိုးကို ပေးဖို့ရန် အခါအခွင့် သာနေသော ကာမာဝစရက်များသည် နောက်သို့ ဆုတ်သွားတတ်ကြ၏။ အပ္ပနာဈာန် သမာဓိများမှာ ဂရုကကံဖြစ်သောကြောင့်တည်း။ သို့သော် အသင် သူတော်ကောင်းဘက်ကလည်း ယင်းဈာန်ကို မလျှော့ကျအောင် အမြတ်စား သို့မဟုတ် အလတ်စား သို့မဟုတ် အညံ့စား ပွားထားနိုင်ပါမှ၊ ဗြဟ္မာဘဝကိုလည်း လိုလားတောင့်တသည့် အဝိဇ္ဇာ-တဏှာ-ဥပါဒါန် တို့သည်လည်း အနုသယဓာတ် (= အငုပ်ဓာတ်) အနေဖြင့် ဖြစ်စေ၊ ပရိယုဋ္ဌာန = စိတ်အစဉ်တွင် ဥပါဒ်-ဌီ-ဘင် အားဖြင့် ထင်ရှား ဖြစ်ပေါ်လာသည့် အနေဖြင့် ဖြစ်စေ ထင်ရှားရှိပါမှသာလျှင် ယင်းအပ္ပနာဈာန်သမာဓိဟူသော ဂရုကကံက ဗြဟ္မာဘဝဟူသော ခန္ဓာကို ဖြစ်စေနိုင်မည် ဖြစ်ပေသည်။

ဝိပဿနာဉာဏ်နှင့် ဈာန်သမာပတ်တရားတို့ကား အပြန်အလှန် ကျေးဇူးပြုပေးနေသော တရားများ ဖြစ်ကြသဖြင့် ဝိပဿနာဉာဏ်ကြောင့်လည်း ဈာန်သမာပတ်တို့သည် ခိုင်ခံ့တတ်သော သဘောရှိ၏။ သို့အတွက် အသင် သူတော်ကောင်းသည် ဗြဟ္မာဘဝ (= ဗြဟ္မာ ခန္ဓာငါးပါး)ကို လိုလား တောင့်တသည့် စိတ်ဓာတ်ဖြင့် မိမိရရှိထားသည့် အပ္ပနာဈာန်သမာဓိကို ကြိမ်ဖန်များစွာ ဝင်စားကြည့်ပါ။ သို့မဟုတ် ဗြဟ္မာဘဝကို ရလိုပါကြောင်း ဆုတောင်း ပန်ထွာလျက် မိမိရရှိထားသည့် အပ္ပနာဈာန်သမာဓိကို ကြိမ်ဖန်များစွာ ဝင်စားကြည့်ပါ။ ထိုဈာန်မှထသောအခါ ဗြဟ္မာဘဝကို ဆုတောင်းပန်ထွာနေသည့် အဝိဇ္ဇာ-တဏှာ-ဥပါဒါန် ဦးဆောင်သည့် နာမ်တရားစုတို့ကိုလည်း ကောင်း၊ မိမိဝင်စားထားသည့် မိမိထူထောင်ထားသည့် အပ္ပနာဈာန် ကုသိုလ်သင်္ခါရတရားတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ကမ္မသတ္တိကိုလည်းကောင်း ပြန်လည်၍ သိမ်းဆည်းပါ။ ယင်းကမ္မသတ္တိကို သိမ်းဆည်းနိုင်သောအခါ ယင်းကမ္မသတ္တိကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာမည့် အနာဂတ် ဗြဟ္မာဘဝ၏ ခန္ဓာ (၅)ပါးကို ဉာဏ်ဖြင့်မြင်အောင် လှမ်းရှုပါ။

ဤနည်းစနစ်ဖြင့် မအောင်မြင်ခဲ့သော် ဤဘဝ သေခါနီး မရဏာသန္ဓေအခါသို့တိုင်အောင်သော ရုပ်နာမ်တို့ကို တစ်ဖန်ပြန်၍ သိမ်းဆည်းပါ။ သေခါနီး မရဏာသန္ဓေအခါ၌ ယင်းအပ္ပနာဈာန်ကုသိုလ် သင်္ခါရ-ကံတို့၏ စွမ်းအင်ကြောင့် ထင်လာသော နိမိတ်ကို လှမ်းရှုကြည့်ပါ။ အကယ်၍ ယင်းဂရုကကံက အကျိုးပေးတော့မည် မှန်လျှင် ယင်းကံ၏ စွမ်းအင်ကြောင့် အာနာပါနပဋိဘဂနိမိတ်ကဲ့သို့သော ကမ္မနိမိတ်အာရုံသည်လည်းကောင်း၊ သြဒါတကသိုဏ်းကဲ့သို့သော ကမ္မနိမိတ်အာရုံသည်လည်းကောင်း မနောဒွါရ၌ ထင်နေပေလတ္တံ့။ ထိုအခါ အဝိဇ္ဇာ-တဏှာ-ဥပါဒါန်-သင်္ခါရ-ကံတို့ကို ရှာဖွေလျက် ယင်းမဟဂ္ဂုတ်ကံ (= ဂရုကကံ = အပ္ပနာဈာန်ကံ)ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာမည့် ရူပဗြဟ္မာဘဝ ခန္ဓာ (၅)ပါးကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင် လှမ်းရှုပါ။ တွေ့ရှိမည်သာ ဖြစ်ပေသည်။ ထိုအခါ အကြောင်းတရား အကျိုးတရားတို့ကို ဆက်လက်သိမ်းဆည်းပါ။

ရူပလောကေ ပန ယာနာဒိတ္ထယံ နတ္ထိ။ (အဘိဓမ္မတ္ထသင်္ဂဟ) - ဟူသည်နှင့် အညီ ရူပဗြဟ္မာဘုံ၌ ယာနပသာဒ၊ ဇိဝှိပသာဒ၊ ကာယပသာဒ ဟူသော အကြည်ဓာတ်များလည်း မရှိပေ။ ယာနဒွါရဝီထိ ဇိဝှိဒွါရဝီထိ ကာယဒွါရဝီထိ စိတ်များလည်း မဖြစ်၊ ဖြစ်သည့် ဝီထိများ၌လည်း တဒါရုံမကျ၊ သဘောပေါက်အောင် ကြည့်လေ။

ရူပါဝစရ - (၁၆) ဆုံ

- ၁။ ဗြဟ္မပါရိသဇ္ဇာ၊ ဗြဟ္မပုရောဟိတာ၊ မဟာဗြဟ္မာ - ဟု ပထမဈာန်ဆုံ (၃)ဆုံ၊
 - ၂။ ပရိတ္တာဘာ၊ အပ္ပမာဏာဘာ၊ အာဘဿရာ - ဟု ဒုတိယဈာန်ဆုံ (၃)ဆုံ၊
 - ၃။ ပရိတ္တသုဘာ၊ အပ္ပမာဏသုဘာ၊ သုဘကိဏှာ - ဟု တတိယဈာန်ဆုံ (၃)ဆုံ၊
 - ၄။ ဝေဟပ္ဖိလ်၊ အသညသတ်၊ သုဒ္ဓါဝါသ (၅)ဆုံ - ဟု စတုတ္ထဈာန်ဆုံ (၇)ဆုံ၊
- အားလုံးပေါင်းသော် ရူပါဝစရ (၁၆)ဆုံတည်း။

သုဒ္ဓါဝါသ (၅) ဆုံ

အဝိဟာ၊ အတပ္ပ၊ သုဒဿာ၊ သုဒဿီ၊ အကနိဋ္ဌ - ဟု သုဒ္ဓါဝါသ (၅)ဆုံ ရှိ၏။ စင်ကြယ်သော အနာဂါမ် ရဟန္တာအရှင်မြတ်တို့၏သာ တည်နေရာ ဘုံများတည်း။

ပရိတ္တ - မဇ္ဈိမ - ပဏီတ

- ၁။ ဆန္ဒ = လိုလားတောင့်တသည့် ဆန္ဒဓာတ်၊
- ၂။ စိတ္တ = အသိစိတ်ဓာတ်၊
- ၃။ ဝီရိယ = ကြိုးစားအားထုတ်မှု ဝီရိယဓာတ်၊
- ၄။ ဝိမံသ = ပညာဓာတ်၊

ဤတရား (၄)ပါးကား အဓိပတိတရားလေးပါးတည်း။ အပ္ပနာဈာန်ကဲ့သို့သော ကုသိုလ်တရားတို့ကို ကြိုးစားအားထုတ်ရာဝယ် ထိုသို့ ကြိုးစားအားထုတ်နေသော ကံကို ပြုစုပျိုးထောင်နေသော စိတ်အစဉ်ဝယ် အကြီးအကဲ ဖြစ်ထိုက်သော တရားတို့တည်း။ လိုလားတောင့်တသည့် ဆန္ဒဓာတ်က ပြင်းပြလျှင်၊ အသိစိတ်ဓာတ်က ပြင်းထန်လျှင်၊ ဝီရိယဓာတ်က အားကောင်းလျှင်၊ ပညာဓာတ်က စူးရှထက်မြက်လျှင် ဤတရားတစ်ပါးပါးက အားကောင်းလျှင် ထိုစိတ်အစဉ်၌ အဓိပတိတရား ကိန်းဝပ်နေပြီဟု ဆိုရ၏။

ဈာန်ကို ရရှိအောင် အားထုတ်ရာ၌ ယင်းဈာန်ဝယ် ဆန္ဒ၊ စိတ္တ၊ ဝီရိယ၊ ဝိမံသတရားတို့လည်း ယှဉ်လျက်ပင် ရှိကြ၏။ ဆန္ဒ၊ စိတ္တ၊ ဝီရိယ၊ ဝိမံသဟူသော ဈာန်နှင့် ယှဉ်ဖက်တရားတို့တွင် တစ်ပါးပါးသည် အဓိပတိ (= အကြီးအကဲ) ဖြစ်ရိုးတည်း။ ထိုအဓိပတိ ဖြစ်ထိုက်သော တရားသည် ညံ့နေ လျော့နေလျှင် ထိုဈာန်သည် ပရိတ္တဈာန် ဖြစ်၏။ တန်ခိုးအာနိသင် ညံ့သော ဈာန်တည်း။ ထိုအဓိပတိဖြစ်ထိုက်သော တရားက အလယ်အလတ်တန်းစားသို့ ရောက်နေလျှင် ထိုဈာန်သည် မဇ္ဈိမဈာန်ဖြစ်၏။ တန်ခိုးအာနိသင် အလယ်အလတ်တန်းစားရှိသော ဈာန်တည်း။ ထိုအဓိပတိဖြစ်ထိုက်သော တရားက ထက်မြက်လျှင် ပဏီတဈာန် ဖြစ်၏။ အမြတ်စားဈာန် အထက်တန်းစား အကျိုးကို ဖြစ်စေနိုင်သော ဈာန်တည်း။

၁။ ရူပါဝစရကုသိုလ် ပထမဈာန်ကို ပရိတ္တဈာန်ဖြစ်အောင် ပွားများထားခဲ့သော် ယင်းဈာန်ကုသိုလ်ကံက ဗြဟ္မပါရိသဇ္ဇာဘုံ၌ ပထမဈာန်ဝိပါက်ကို ဖြစ်စေ၏။ မဇ္ဈိမဈာန် ဖြစ်အောင်ပွားခဲ့သော် ဗြဟ္မပုရောဟိတာဘုံ၌၊ ပဏီတဈာန် ဖြစ်အောင် ပွားခဲ့သော် မဟာဗြဟ္မာဘုံ၌ ပထမဈာန်ဝိပါက်ကို ဖြစ်စေ၏။

၂။ ပဉ္စကနည်းအားဖြင့် ဒုတိယဈာန် တတိယဈာန်ကို စတုတ္ထနည်းအားဖြင့် ဒုတိယဈာန်ကို ပရိတ္တဈာန်

ဖြစ်အောင် ပွားခဲ့သော် ပရိတ္တာဘာဘုံ၌၊ မဇ္ဈိမဈာန်ဖြစ်အောင် ပွားခဲ့သော် အပ္ပမာဏဘာဘုံ၌၊ ပဏီတဈာန် ဖြစ်အောင် ပွားခဲ့သော် အာဘဿရာဘုံ၌ ပဉ္စကနည်းအားဖြင့် ဒုတိယဈာန်ဝိပါက် တတိယဈာန်ဝိပါက်ကို စတုတ္ထနည်းအားဖြင့် ဒုတိယဈာန်ဝိပါက်ကို ဖြစ်စေ၏။

၃။ ပဉ္စကနည်းအားဖြင့် စတုတ္ထဈာန်ကို၊ စတုတ္ထနည်းအားဖြင့် တတိယဈာန်ကို ပရိတ္တဈာန်ဖြစ်အောင် ပွားခဲ့သော် ပရိတ္တသုဘာဘုံ၌၊ မဇ္ဈိမဈာန်ဖြစ်အောင် ပွားခဲ့သော် အပ္ပမာဏသုဘာဘုံ၌၊ ပဏီတဈာန်ဖြစ်အောင် ပွားခဲ့သော် သုဘကိဏှာဘုံ၌ ပဉ္စကနည်းအားဖြင့် စတုတ္ထဈာန်ဝိပါက်ကို စတုတ္ထနည်းအားဖြင့် တတိယဈာန် ဝိပါက်ကို ဖြစ်စေ၏။

၄။ ပဉ္စကနည်းအားဖြင့် ပဉ္စမဈာန်ကို၊ စတုတ္ထနည်းအားဖြင့် စတုတ္ထဈာန်ကို ပွားများ အားထုတ်ထားခြင်း- ကြောင့် ယင်းကံကြောင့် ဝေဟပ္ဖိလ်ဘုံ၌ ပဉ္စကနည်းအားဖြင့် ပဉ္စမဈာန်ဝိပါက်ကို စတုတ္ထနည်းအားဖြင့် စတုတ္ထဈာန် ဝိပါက်ကို ဖြစ်စေ၏။

၅။ ထိုပဉ္စမဈာန် သို့မဟုတ် စတုတ္ထဈာန်ကိုပင် သညာဝိရာဂဘာဝနာ (= စိတ်စေတသိက်တို့ကို စက်ဆုပ်သော ဘာဝနာ) ဖြစ်အောင် ပွားခဲ့သော် အသညသတ်ဘုံ၌ ရုပ်ပဋိသန္ဓေကို ဖြစ်စေ၏။

၆။ ပဉ္စမဈာန် သို့မဟုတ် စတုတ္ထနည်းအရ စတုတ္ထဈာန်ကို ရရှိပြီးသော အနာဂါမ်အရိယာသူတော်ကောင်း တို့သည် အလိုရှိပါက သုဒ္ဓါဝါသ ဗြဟ္မာပြည် (၅)ဘုံ တစ်ဘုံဘုံ၌ ပဋိသန္ဓေတည်နေခွင့်ရှိ၏။ ပဉ္စကနည်းအရ ယင်းပဉ္စမဈာန်ကုသိုလ်က၊ စတုတ္ထနည်းအရ ယင်းစတုတ္ထဈာန်ကုသိုလ်က၊ ပဉ္စကနည်းအရ ပဉ္စမဈာန်ဝိပါက်ကို၊ စတုတ္ထနည်းအရ စတုတ္ထဈာန်ဝိပါက်ကို သုဒ္ဓါဝါသ (၅)ဘုံတွင် တစ်ဘုံဘုံ၌ ဖြစ်စေ၏။ သဟမ္ပတိဗြဟ္မာကြီးတို့ကဲ့သို့ ပထမဈာန်ဘုံကိုသာ အလိုရှိခဲ့လျှင်လည်း ပထမဈာန်ဘုံ၌ပင် ဖြစ်ခွင့်ရှိ၏။ သဟမ္ပတိဗြဟ္မာကြီးကား ကဿပ ဘုရားရှင် လက်ထက်တော်က သဟက အမည်ရသော အနာဂါမ် ရဟန်းတော်တစ်ပါး ဖြစ်ခဲ့၏။ ပထမဈာန်ကို အမြတ်စား ပဏီတဈာန်ဖြစ်အောင် ပွားများခဲ့သဖြင့် ပထမဈာန် (၃)ဘုံတွင် အမြတ်စား မဟာဗြဟ္မာဘုံ၌ ဖြစ်ရ၏။
(သံ-ဋ္ဌ-၁-၁၈၂။ သံ-၃-၂၁၄။)

အသင်သူတော်ကောင်းသည် မိမိ ရရှိထားသောဈာန်၏ ပရိတ္တဖြစ်ပုံ၊ မဇ္ဈိမဖြစ်ပုံ၊ ပဏီတဖြစ်ပုံကို သုံးသပ်၍ ယင်းဈာန်က မည်သည့် ဝိပါက်တရားကို ဖြစ်စေသည်ဟု တိတိကျကျ သိအောင် သိမ်းဆည်းရှုပွားပါ။

အာနေဇ္ဇာဘိသင်္ခါရ - အကယ်၍ အသင်သူတော်ကောင်းသည် အရူပဈာန်သမာပတ်များကိုပါ ရရှိထားသူ ဖြစ်အံ့၊ အရူပဗြဟ္မာဘဝကိုလည်း ဆုတောင်းကြည့်ပါ။ သို့သော် အရူပဘုံသို့ရောက်ရှိလိုသော ဆန္ဒဓာတ် မရှိလျှင် ကား ဤရှုကွက်ကို မရှုပါနှင့်၊ အရူပဘုံသို့ ရောက်ရှိလိုသော ဆန္ဒဓာတ် ရှိပါမှသာလျှင် (= အဝိဇ္ဇာ-တဏှာ-ဥပါဒါန် ထင်ရှားရှိပါမှသာလျှင်) ဤရှုကွက်ကို ရှုပါ။ ထိုသို့ အဝိဇ္ဇာ-တဏှာ-ဥပါဒါန် ထင်ရှားရှိနေလျှင် မိမိ ရရှိထားသည့် အရူပဈာန်သမာပတ် တစ်ခုခုကို ကြိမ်ဖန်များစွာ ဝင်စားကြည့်ပါ။ ယင်းဈာန်မှ ထသောအခါ အဝိဇ္ဇာ-တဏှာ-ဥပါဒါန်-သင်္ခါရ-ကံ တို့ကို တစ်ဖန်ပြန်၍ သိမ်းဆည်းပါ။ ယင်းကံနှင့် အရူပဗြဟ္မာဘဝ၌ တည်ရှိသော နာမ်ခန္ဓာ (၄)ပါးနှင့် အကြောင်းအကျိုးစပ်ကာ အကြောင်းတရား အကျိုးတရားတို့ကို သိမ်းဆည်းပါ။ ယင်းအရူပဘုံ၌ တဒါရုံမကျသည့် မနောဒွါရဝီရိယိတိအစဉ်များသာ ဘဝင်ခြားလျက် ဖြစ်နေကြ၏။ ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ သိမ်းဆည်းပါလေ။ အာကာသာနဉ္စာယတနဈာန် ကုသိုလ်ကံက အာကာသာနဉ္စာယတနဘုံ၌ အာကာသာနဉ္စာယတနဝိပါက် ပဋိသန္ဓေကို ဖြစ်စေ၏။ ဤသို့ စသည်ဖြင့် အစဉ်အတိုင်း သဘောပေါက်ပါ။

မှတ်ချက် - အပါယ် (၄)ဘုံနှင့် ကာမသုဂတိ (၇)ဘုံတို့ကား ထင်ရှားပြီးဖြစ်၍ မဖော်ပြတော့ပြီ။

အနာဂတ်မှ အနာဂတ်သို့

အသင်သူတော်ကောင်းသည် ပထမအနာဂတ်ဘဝ၌ အကြောင်းတရား အကျိုးတရားတို့ကို သိမ်းဆည်းပြီး သောအခါ ပထမအနာဂတ်ဘဝ၌ ရုပ်နာမ်တို့ကို ယင်းပထမအနာဂတ်ဘဝ၏ စုတိသို့တိုင်အောင် တစ်ဖန်ပြန်၍ သိမ်းဆည်းပါ။ ထိုပထမအနာဂတ် စုတိ၏ ရှေးတွင် တည်ရှိသော မရဏာသန္ဓေ၏ အာရုံကို ဂရုပြု၍ သိမ်းဆည်းပါ။ ယင်းမရဏာသန္ဓေ၏ အာရုံနိမိတ်သည်လည်း နောက်ထပ် ဒုတိယအနာဂတ်ဘဝ၏ ပဋိသန္ဓေ ခန္ဓာ (၅)ပါးစသည့် ဝိပါကဝဋ် အကျိုးတရားတို့ကို ဖြစ်စေမည့် ကံကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော အာရုံနိမိတ်ပင် ဖြစ်သည်။

အကယ်၍ အသင်သူတော်ကောင်းသည် ပထမအနာဂတ်ဘဝတွင်ပင် သံသရာခရီးကို အဆုံးသတ်နိုင်မည့် သူတော်ကောင်းဖြစ်ပါကား မရဏာသန္ဓေ၌ ထိုအာရုံနိမိတ်များ ထင်နေတော့မည် မဟုတ်ပေ။ မရဏာသန္ဓေနှင့်တကွ မရဏာသန္ဓေမတိုင်မီ မနောဒွါရိကဇာတိထိစိတ်အစဉ်တို့သည် ရုပ်နာမ် ဓမ္မ သင်္ခါရတရားတို့၏ ချုပ်ငြိမ်းရာ သဘာဝကို အာရုံမူနေကြမည်သာ ဖြစ်ပေသည်။

အကယ်၍ အသင်သူတော်ကောင်းသည် ပထမအနာဂတ်ဘဝ၏ မရဏာသန္ဓေအခါ၌ ထင်လာသော ကံ-ကမ္မနိမိတ်-ဂတိနိမိတ်ဟူသော အာရုံ (၃)မျိုးတို့တွင် တစ်မျိုးမျိုးသော အာရုံနိမိတ်ကို တွေ့ရှိခဲ့သော် အကျိုးပေးမည့် ကံကို ဆက်လက်၍ ရှာဖွေပါ။ ထိုကံကို တွေ့ရှိပါက ကံကို ပြုစုပျိုးထောင်စဉ်က ကောင်းမှုရှင်၏ ရုပ်နာမ်အစဉ်တွင် ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သော အဝိဇ္ဇာ-တဏှာ-ဥပါဒါန်တို့ကို လည်းကောင်း၊ သင်္ခါရ-ကံတို့ကိုလည်းကောင်း ဆက်လက်၍ သိမ်းဆည်းပါ။ ယင်းအဝိဇ္ဇာ-တဏှာ-ဥပါဒါန်-သင်္ခါရ-ကံတို့ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာမည့် ဒုတိယအနာဂတ် ပဋိသန္ဓေ ခန္ဓာ (၅)ပါးတို့ကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ အကြောင်းတရား အကျိုးတရားတို့ကို ဆက်လက်၍ သိမ်းဆည်းပါ။ ထိုသို့ သိမ်းဆည်းရာ၌ အသင်သူတော်ကောင်း၏ ဉာဏ်အရောင်အလင်းသည် မှေးမှိန်နေပါက သမာဓိကို တစ်ဖန် ပြန်၍ ထူထောင်ပါ။ လင်းရောင်ခြည် စွမ်းအင်များ ထက်မြက်စူးရှလာသော အခါ တစ်ဖန် ရုပ်-နာမ်-ကြောင်း-ကျိုး = သင်္ခါရတရားတို့ကို ပြန်လည်၍ သိမ်းဆည်းပါ။ ဤနည်းစနစ်ကိုပင် နည်းမှီး၍ အနာဂတ်ဘဝ အဆက်ဆက်သို့ ဉာဏ်ကို စေလွှတ်၍ အကြောင်းတရား အကျိုးတရားတို့ကို သိမ်းဆည်းပါ။ အဝိဇ္ဇာ-တဏှာ-ဥပါဒါန်-သင်္ခါရ-ကံ ဟူသော အကြောင်းတရားများ၏ အကြွင်းမဲ့ ချုပ်ငြိမ်းသွားခြင်းကြောင့် ခန္ဓာ (၅)ပါး ရုပ်နာမ်တရားတည်းဟူသော အကျိုးတရားစု၏ အကြွင်းမဲ့ ချုပ်ငြိမ်းသွားသည့် ဘဝတစ်ခုခုကိုကား တွေ့ရှိမည်သာ ဖြစ်ပေသည်။

အချို့ယောဂီသူတော်ကောင်းများ၌ကား တစ်ဘဝ နှစ်ဘဝအတွင်းလောက်မှာပင် သံသရာခရီးကို အဆုံးသတ်ရမည့်ဘဝကို ရှာဖွေတွေ့ရှိတတ်၏။ (၄)ဘဝ, (၅)ဘဝစသည် လွန်မှ သံသရာခရီးကို အဆုံးသတ်ရမည့်ဘဝကို ရှာဖွေတွေ့ရှိသူ သူတော်ကောင်းတို့လည်း ရှိတတ်၏။ အချို့ ယောဂီများ၌ကား ဤဘဝ၌သော်လည်းကောင်း၊ ပထမအနာဂတ်ဘဝ၌သော်လည်းကောင်း၊ ဒုတိယအနာဂတ်စသည့် ဘဝတစ်ခုခု၌သော်လည်းကောင်း သံသရာခရီးကို အဆုံးသတ်လိုကလည်း အဆုံးသတ်နိုင်၍ သံသရာခရီးကို အဆုံးမသတ်လိုသေးကလည်း ဆက်လက် ဖြစ်နိုင်ခွင့်ရှိသည့် ဘဝများကိုလည်း ဉာဏ်ဖြင့် တွေ့မြင်နေတတ်၏။ မဟာဓနသူဌေးသား ဇနီးမောင်နှံတို့ကဲ့သို့ ပစ္စိမာဘိကအတုများဟု ယူဆရမည် ဖြစ်ပေသည်။

အလောင်းတော် သုမေဓာရှင်ရသေ့သည်လည်း သုမေဓာ ရှင်ရသေ့ ဘဝတွင် အကယ်၍ အရဟတ္တဖိုလ်ကို အလိုရှိခဲ့လျှင် ရနိုင်သည့် ပါရမီမျိုးစေ့ကောင်းများ ရှိနေ၏။ ဥဋ္ဌဋီတညုပုဂ္ဂိုလ် အမျိုးအစားတွင် ပါဝင်လျက် ရှိ၏။ သစ္စာလေးပါးနှင့်စပ်သည့် တရားစကားများကို တစ်ပုဒ် တစ်ဂါထာမျှ နာကြားခွင့် ရခဲ့လျှင် အရဟတ္တဖိုလ်ကို

အရယူနိုင်သော စွမ်းအားများ အပြည့်အဝ ရှိခဲ့၏။ သို့သော် လက်တော်သို့ ရောက်လုဆဲဆဲ ဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်ချမ်းသာမြတ်ကြီးကို စွန့်လွှတ်၍ သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်မြတ်ကို ရရှိရန် ရည်သန်တောင့်တတော်မူလျက် လေးသင်္ချေနှင့် ကမ္ဘာတစ်သိန်းတို့ ကာလပတ်လုံး ပါရမီတော်မြတ်အပေါင်းကို ဖြည့်ကျင့် ဆည်းပူးတော်မူခဲ့၏။ ဤအနာဂတ်ပိုင်းတွင်လည်း ဤကဲ့သို့သော ထုံးဟောင်းများကို အထူးသတိပြုလေရာသည်။

အဝိဇ္ဇာယတွေဝ အသေသင်္ခရာဂနိရောဓာ သင်္ခါရနိရောဓော

ထိုသို့ အကြောင်းတရားများ၏ အရဟတ္တမဂ်ကြောင့် အကြွင်းမဲ့ ချုပ်ငြိမ်းသွားခြင်းကြောင့် အကျိုးတရား များ၏လည်း နောင်တစ်ဖန် မဖြစ်သော ချုပ်ငြိမ်းခြင်းဖြင့် ချုပ်ငြိမ်းခြင်း အနုပ္ပါဒနိရောဓ သဘောကို ယောဂါ ၀စရ ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးသည် မိမိကိုယ်တိုင်ပင် သမ္မာဒိဋ္ဌိ ဉာဏ်ပညာဖြင့် ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက် ထွင်းဖောက် သိမြင်ပါက - အဝိဇ္ဇာ၏ အနုပ္ပါဒနိရောဓသဘောအားဖြင့် အကြွင်းမဲ့ ချုပ်ငြိမ်းကြောင့် သင်္ခါရတရားတို့၏ အနုပ္ပါဒနိရောဓ သဘောအားဖြင့် အကြွင်းမဲ့ ချုပ်ငြိမ်းခြင်းစသော ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ သံသရာစက်ရဟတ်၏ ချုပ်ငြိမ်းမှု ရပ်နားမှု ပဋိလောမ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ သဘောတရားတို့ကိုလည်း ဝိပဿနာဉာဏ်ဖြင့် ဆက်လက်၍ ရှုပွားနိုင်- တော့မည် ဖြစ်ပေသည်။ ထိုအခါတွင် - ဝယဓမ္မာနုပဿီ ဝါ ကာယသ္မိံ ဝိဟရတိ - စသည်ဖြင့် သတိပဋ္ဌာန် ကျင့်စဉ်၌ ဘုရားရှင် ညွှန်ကြားထားတော်မူသော -

- ၁။ အဝိဇ္ဇာ-တဏှာ-ဥပါဒါန်-သင်္ခါရ-ကံစသော အကြောင်းတရားတို့၏ ချုပ်ငြိမ်းခြင်းကြောင့် ကာယ-ဝေဒနာ- စိတ္တ-ဓမ္မ အမည်ရသော အကျိုးတရားစုတို့၏ ချုပ်ငြိမ်းပုံကို လည်းကောင်း၊
- ၂။ ကာယ-ဝေဒနာ-စိတ္တ-ဓမ္မတို့၏ ပျက်ခြင်းဘင်ကိုလည်းကောင်း

ဆက်လက်၍ ရှုပွားနိုင်ပြီ ဖြစ်ပေသည်။ ထိုသို့ ရှုနိုင်ရေးအတွက် ယခုကဲ့သို့ အနာဂတ်ဘဝ အဆက်ဆက်၌ အကြောင်းတရား အကျိုးတရားတို့ကို သိမ်းဆည်းရာတွင် သံသရာခရီးဝယ် လည်ပတ်နေသော ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ စက်ရဟတ်၏ ရပ်နားသည့် ချုပ်ဆုံးသည့် ဘဝသို့တိုင်အောင်ကား အနာဂတ်တွင် ဆက်လက်ရှုသင့်ပေသည်။ အကြောင်းတရား အကျိုးတရားတို့ကို သိမ်းဆည်းသင့်ပေသည်။

အလွန်ရနိုင်ခဲ့သော အခွင့်ကောင်းကြီးတစ်ရပ်

ထိုသို့ လည်ပတ်နေသော သံသရာစက်ရဟတ်ကြီး၏ ရပ်နားမည့် အချိန်အခါ ကာလကို လှမ်းမြော်၍ ကိုယ်တိုင်သိနိုင်ခြင်း၊ ရပ်နားမည့် ကျင့်စဉ်ကို ကိုယ်တိုင်ကျင့်နိုင်ခြင်းကား ဘုရားသာသနာတော်နှင့် တွေ့ကြုံခဲ့က် လက်တွေ့ကျင့်နိုင်သဖြင့်သာ ရရှိသော အခွင့်အလမ်းကြီးတစ်ခု ဖြစ်၏။ အခွင့်ကောင်းကြီးတစ်ခု ဖြစ်၏။

အတိတ်သံသရာတစ်လျှောက်ဝယ် သုဂတိ ဒုဂ္ဂတိ ဘဝမျိုးစုံ၌ ဒုက္ခမျိုးစုံကို ခံစားခဲ့ရသည့် အတွေ့အကြုံ ခပ်များများကို ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက် ထွင်းဖောက်သိမြင်ပြီးသော သူတော်ကောင်းကြီးတို့ကား သံသရာခရီး၏ အဆုံးသတ်ရမည့် အချိန်အခါကိုသာ အထူးမျှော်လင့်တောင့်တနေကြ၏။ မည်သည့် အချိန်အခါတွင် မိမိ၏ သံသရာခရီးသည် အဆုံးသတ်ရတော့မည်ဟု ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက် ထွင်းဖောက်သိမြင်သောအခါ၌ကား - အမောအပြေကြီး ပြေသွားကြ၏။ ဝမ်းအသာကြီး သာသွားကြ၏။ စိတ်အစဉ်တွင် ပီတိသောမနဿပန်းများ ပွင့်လန်းဝေဆာသွားကြ၏။

သံသရာတစ်လျှောက်၌ မြုပ်ခဲ့ မျောခဲ့ရသဖြင့် အမောကြီး မောခဲ့ရ၏။ အပူကြီး ပူခဲ့ရ၏။ ထိုကြောင့် ယခုကဲ့သို့ သံသရာခရီး၏ ပြီးဆုံးရမည့် အချိန်အခါကို လှမ်းမြင်လိုက်သောအခါ အမောအပြေကြီး ပြေသွား၏။ အအေးကြီး အေးသွား၏။ အပူမီးကြီးလည်း အငြိမ်းကြီး ငြိမ်းသွား၏။

အကယ်၍ ထိုသူတော်ကောင်းသည် ယင်းအနာဂတ်၌လည်း အကြောင်းတရား အကျိုးတရားတို့ကို လက္ခဏာရေးသုံးတန်တင်ကာ တွင်တွင်ကြီး ဝိပဿနာရှုနိုင်ပါက ယင်းအနာဂတ် ခန္ဓာ (၅)ပါးတို့ကို လက္ခဏာရေး သုံးတန်တင်ကာ တွင်တွင်ကြီးဝိပဿနာရှုနိုင်ပါက ယင်းအနာဂတ် ခန္ဓာ (၅)ပါး၊ အကြောင်းတရား အကျိုးတရား- တို့အပေါ်၌ အစွဲကြီးစွဲနေသော တဏှာစွဲ မာနစွဲ ဒိဋ္ဌိစွဲတို့ကိုလည်း ယင်းဝိပဿနာဉာဏ်က ဖြိုခွဲနိုင်မည် ဖြစ်၏။ အကယ်၍ အနာဂတ် ဘဝအပေါ်၌ စွဲနေသော အစွဲတို့ကို အကြွင်းမဲ့ ချုပ်ငြိမ်းအောင် ကျင့်နိုင်ပါက အတိတ် ခန္ဓာ (၅)ပါး၊ ပစ္စုပ္ပန်ခန္ဓာ (၅)ပါးတို့အပေါ်၌ စွဲနေသော အစွဲတို့ကိုလည်း အကြွင်းမဲ့ ချုပ်ငြိမ်းအောင် ကျင့်နိုင်- ပါက ဤဘဝတွင်ပင် သံသရာခရီးကို အဆုံးသတ်နိုင်မည် ဖြစ်ပေသည်။ ထို့ကြောင့် အတိတ် အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန် ဟူသော ကာလသုံးပါးအတွင်း၌ တည်ရှိကြသော ခန္ဓာ (၅)ပါး၊ အကြောင်းတရား အကျိုးတရားတို့ကို ဝိပဿနာ ရှုခြင်းပင် ဖြစ်ပေသည်။

အထူးမှတ်စားချက်

ပစ္စယပရိဂ္ဂဟဉာဏ်ပိုင်းတွင် ဤပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် ပဉ္စမနည်း တစ်ခုတည်းဖြင့်ပင် အတိတ် အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန် ကာလသုံးပါးတို့၌ အကြောင်းတရား အကျိုးတရားတို့ကို သိမ်းဆည်းပြီးလျှင် လက္ခဏာ-ရသ-ပစ္စုပ္ပန်-ပဒဋ္ဌာန် နည်းအားဖြင့် ယင်းရုပ်-နာမ်-ကြောင်း-ကျိုး သင်္ခါရတရားတို့ကို တစ်ဖန် ပြန်သိမ်းဆည်းလျက် ဝိပဿနာသို့ ကူးလိုက ကူးနိုင်ပေပြီ။ ဤမျှဖြင့် မကျေနပ်သေး၍ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် ပထမနည်းစသည့် ရှုကွက်များကိုပါ ဆက်လက် ရှုလိုသေးပါက ရှုနိုင်သေး၏။ ယင်းသို့ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် သံသရာ ပင်လယ်ပြင်၌ ဉာဏ်ဖြင့် ကူးခပ်လို သေးသူ ဉာဏ်ဖြင့် ကျက်စားလိုသေးသူ ယောဂီသူတော်စင်တို့အား ရည်ညွှန်း၍ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် ပထမနည်းရှုကွက် အမည်ရသော အကြောင်း အကျိုး သိမ်းဆည်းပုံ နည်းစနစ်ကို ဆက်လက်၍ တင်ပြပေအံ့ -

သေသုနှင့် ရှင်သု

~~~~~

* သည်းချာသားလှ၊ သဘောကျလော့ - ဗာလအမှု၊ ဒုစရိတ၊ ဒုကမ္မဖြင့်၊ ပါပမလျော်၊ မသူတော်ကား၊ နေသော် နေမှား၊ သွားသော် သွားဆိုး၊ မကောင်းကျိုးတိ၊ ကြိုးသို့လည်းငြိ၊ ဘေးသာ ထိရှင့် - ပြုမိသမျှ၊ အပြစ်ရခဲ့ - (မဃဒေဝ - စာပိုဒ်-၂၈၁။)

* တန်ခိုး ပေါ်ထင်၊ ကုသိုလ်ရှင်မှာ၊ လူတွင် မညှိုး၊ စည်းစိမ် ပြိုး၏။ ကျင့်ရိုး အရှိ၊ လမ်းမှန် သိလော့၊ လောကီချမ်းသာ၊ နောင်ဖို့ ရှာသည့်၊ ပညာရှိပေါင်း၊ သူမြတ်ကောင်းတို့၊ နှစ်ထောင်း ဝမ်းသာ၊ ပြုအပ်စွာရှင့်၊ လူ့ရွာ နောက်နောင်၊ ကြံတိုင်း အောင်လိမ့်၊ သားမောင် သက်နှင်း၊ ကျင့်မပျင်းနှင့်၊ ကြောင်းရင်းကြမ္မာ၊ ကံမပါလျှင်၊ ကြံရာမပြီး၊ အချည်းနှီးဖြင့်၊ ပျက်စီးတတ်စွာ၊ မချွတ်ရာတည့်၊ ကလျာဏာ - ကလျာဏ၊ ကျင့်ကမ္မဖြင့်၊ ပုည၊ ပါပ၊ ကိစ္စအမှု၊ ခွဲဝေရှုသော်၊ အကုသိုလ်၊ ကုသိုလ်၊ နှစ်ခုကိုလည်း၊ မပြုလိုခဲ၊ ပြုလိုရဲ၏။ ကံမဲ့မပြောင်၊ ကံမဆောင်လျှင်၊ ဂုဏ်ရောင် မလှ၊ မထွန်းပဘူး၊ ဒုက္ခလူ့ဘောင်၊ ဆင်းရဲခေါင်လိမ့်၊ ကျင့်ဆောင် မယုတ်၊ စောင့် ကိုယ်၊ နှုတ်နှင့်၊ ဥပုသ်ဗြဟ္မ၊ စရိယလည်း၊ ကာလအစဉ်၊ အမြဲ ယှဉ်လော့၊ ဖဲကြည့် စေတနာ၊ တစ်ညစာဖြင့်၊ အင်္ဂါမပျက်၊ နေ့တစ်ဝက်မျှ၊ ကျိုးစက်လွန်အောင်၊ မင်းဖြစ်ဆောင်၏။

(မဃဒေဝ - စာပိုဒ်-၂၈၉။)

* ဆယ်ပါးပညတ်၊ ကုသိုလ်ရပ်ကို၊ ပြုအပ်ပြီးသည်၊ လူတမည်ကား၊ လူ့ပြည်၊ နတ်ပွဲ၊ ရမခဲတည်း၊ ယူစွဲမုချ၊ ယွင်းမခွဘူး။ - ဒါန သီလ၊ ကုသလ၌၊ လုံ့လ လွတ်လျော့၊ လေးဖင့်ပေါ့၍၊ မေ့လျော့သောသူ၊ သူသေဟူ၏။ - အလှူသီတင်း၊ မကင်း ဘာဝနာ၊ မချာ ရက်နေ၊ မမေ့လျော့တတ်၊ ထိုသူမြတ်တို့၊ လူ၊ နတ် ခန္ဓာ၊ ပြောင်းလဲကာလျှင်၊ ချမ်းသာသုခ၊ မပျက်ကြကြောင့်၊ ဘဝသဘော၊ ရွှေ့လျောခြင်းဟူ၊ စုတိမူလည်း၊ သေသု မမည်၊ ဟူတုံသည်တည်း။ (မဃဒေဝ - စာပိုဒ်-၂၉၁။)

* ဝိပလ္လာသ၊ ဖောက်ပြန်ကလည်း၊ မောဟ လွမ်းပြီး၊ အယူသီး၍၊ စပါးကြီးချက်ငြိ၊ ဟူတုံ ဘိသို့၊ အဝီစိသွား၊ အကျင့်မှားကို၊ မြစ်တားမရ၊ ဆုံးမ မနာ၊ ရှိတတ်စွာခဲ့၊ ပညာ အားနည်း၊ သဒ္ဓါ သည်းက၊ အရည်း မည်ကာ၊ ယူမိစ္ဆာ၌၊ သဒ္ဓါ လေးမြတ်၊ ဆည်းကပ်တတ်၏၊ ပရမတ်အရာ၊ မလိမ္မာဘဲ၊ သဒ္ဓါ နှံနဲ့၊ ပညာကဲလည်း၊ အလွဲ ပြေးဝင်၊ အမြင် ယွင်းခွ၊ တိမ်းပါးကြလျက်၊ မီးပြ သမား၊ တွင်းကျွံမှားသို့၊ ဆယ်ပါးကောင်းမှု၊ လှူဝတ္ထုကို၊ စွန့်ပြု မလွတ်၊ စိတ္တုပြိဒ်မျှ၊ ဒါနအလှူ၊ မြောက်သောဟူ၍၊ အယူဖောက်လွဲ၊ မိစ္ဆာစွဲ၏၊ လိပ်ခဲပမာ၊ မြဲမြံစွာလျက်၊ သတ္တဝါတစ်ယောက်၊ ယူမှားမှောက်ကို၊ သိန်းလောက် ဘုရား၊ လှန်သောအားဖြင့်၊ ဟောကြား ချေချွတ်၊ ဖြေမလွတ်ဘူး၊ အကျွတ်မရ၊ နိယတဖြင့်၊ ဝါဒအလို၊ မြေကြီးမျိုလည်း၊ ယူကို စွန့်ဘဲ၊ အကျင့် လွဲ၍၊ ငရဲ ခံလိမ့် မည်သောကြောင့်၊ - (မဃဒေဝ - စာပိုဒ်-၃၁၉။)

နိဗ္ဗာနဂါမိနိပဋိပဒါ
နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်းကျင့်စဉ် - တတိယတွဲ
ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း - အပိုင်း (ခ)

ဟားအောက်တောရဆရာတော်

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း - အပိုင်း (ခ)

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် ပထမနည်း

အနုလောမ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် ရှုကွက်

အဝိဇ္ဇာ

ယခုအခါတွင် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် ပထမနည်းဟု ခေါ်ဆိုအပ်သော အနုလောမ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ရှုကွက်ကို ဆက်လက်၍ တင်ပြပေအံ့ -

သုတ္တန်နည်းအရ ဒုက္ခသစ္စာ၊ သမုဒယသစ္စာ၊ နိရောသစ္စာ၊ မဂ္ဂသစ္စာဟူသော သစ္စာလေးပါးတို့၌ တစ်နည်းဆိုသော် သစ္စာလေးပါးဖြင့် သိမ်းကျုံးရေတွက်ထားအပ်သော ပရမတ္ထဓာတ်သား အသီးအသီး၌ ယင်းပရမတ္ထဓာတ်သား အသီးအသီး၏ မဖောက်မပြန် ဟုတ်မှန်တိုင်းသော မိမိ မိမိ၏ ကိုယ်ပိုင် သဘာဝလက္ခဏာ အသီးအသီးကို သိခြင်းငှာ မြင်ခြင်းငှာ ဉာဏ်ဖြင့် ထွင်းဖောက်သိမြင်ခြင်းငှာ သိခြင်းကို မြင်ခြင်းကို ဉာဏ်ဖြင့်ထွင်းဖောက် သိမြင်ခြင်းကို မပေးဘဲ ဖုံးလွှမ်း၍ မြွေးယှက်၍ ထုံးဖွဲ့၍ တည်တတ်သော သဘောတရားသည် **အဝိဇ္ဇာ** မည်၏။

အဘိဓမ္မာနည်းအရ သစ္စာလေးပါး၌ အကျုံးဝင်သော ပရမတ္ထဓာတ်သား အသီးအသီး၏ လည်းကောင်း၊ ပုဗ္ဗန္တအမည်ရသော အတိတ် ခန္ဓာ-ဓာတ်-အာယတနတရား၊ အပရန္တအမည်ရသော အနာဂတ် ခန္ဓာ-ဓာတ်-အာယတနတရား၊ ပုဗ္ဗန္တာပရန္တ အမည်ရသော အတိတ် အနာဂတ် ခန္ဓာ-ဓာတ်-အာယတနတရား၊ ကြောင်း-ကျိုးဆက် = ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် သဘောတရား - တို့၌ အကျုံးဝင်သော ပရမတ္ထဓာတ်သား အသီးအသီး၏လည်းကောင်း - ဤ (၈)ဌာနတို့၌ အကျုံးဝင်သော ပရမတ္ထဓာတ်သား အသီးအသီး၏ မဖောက်မပြန် ဟုတ်မှန်တိုင်းသော မိမိ မိမိ၏ ကိုယ်ပိုင် သဘာဝလက္ခဏာ အသီးအသီးကို သိခြင်းငှာ မြင်ခြင်းငှာ ဉာဏ်ဖြင့် ထွင်းဖောက် သိမြင်ခြင်းငှာ သိခြင်းကို မြင်ခြင်းကို ဉာဏ်ဖြင့်ထွင်းဖောက် သိမြင်ခြင်းကို မပေးဘဲ ဖုံးလွှမ်း၍ မြွေးယှက်၍ ထုံးဖွဲ့၍ တည်တတ်သော သဘောတရားသည် **အဝိဇ္ဇာ** မည်ပေသည်။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၃၁။ ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၁၆၁။)

ပရမတ္ထတော အဝိဇ္ဇမာနေသု ကုတ္တိပုရိသာဒီသု ဇေတိ၊ ဝိဇ္ဇမာနေသုပိ ခန္ဓာဒီသု န ဇေတိတိ **အဝိဇ္ဇာ**။ အပိစ စက္ခုဝိညာဏာဒီနံ ဝတ္ထာရမ္မဏာနံ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပဋိစ္စသမုပ္ပန္နာနဉ္စ ဓမ္မာနံ ဆာဒနတောပိ **အဝိဇ္ဇာ**။

(ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၁၅၇-၁၅၈။)

= ပရမတ်အားဖြင့် ထင်ရှားမရှိကုန်သော မိန်းမ ယောက်ျားစသော ပညတ်တို့၌ ဖြစ်တတ်၍ ပရမတ်အားဖြင့် ထင်ရှားရှိသည်လည်း ဖြစ်ကုန်သော ခန္ဓာ-အာယတန-ဓာတ်-သစ္စာ-ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်စသော သဘောတရားတို့၌ မဖြစ်တတ်သောကြောင့် အဝိဇ္ဇာမည်၏။ (ခန္ဓာ-အာယတန-ဓာတ်-သစ္စာ-ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် ကြောင်း-ကျိုးဆက် သဘောတရားများဟု မသိဘဲ ယောက်ျား မိန်းမစသည်ဖြင့် ပြောင်းပြန် သိနေတတ်သော အသိမှားနေသော သဘောဟုဆိုလိုသည်။)

တစ်နည်း - စက္ခုဝိညာဏ်စသော တရားတို့၏ “ဤကား မှီရာ ဝတ္ထုရုပ်တရားတည်း၊ ဤကား အာရုံတရားတည်း”ဟု ဝတ္ထု အာရုံတရားတို့ကိုလည်းကောင်း၊ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် အမည်ရသော အဝိဇ္ဇာစသော အကြောင်းတရား၊ ပဋိစ္စသမုပ္ပန္နအမည်ရသော ဇရာမရဏစသော အကျိုးတရားတို့ကိုလည်းကောင်း ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ ပရမတ္ထဓမ္မ သဘာဝလက္ခဏာသို့ ဆိုက်အောင် သိခွင့်မပေးဘဲ ဖုံးလွှမ်းထားတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်း **အဝိဇ္ဇာ** မည်ပေသည်။

အဝိဇ္ဇာ၏ အကြောင်းရင်း

အဝိဇ္ဇာသမုဒယာ အာသဝသမုဒယော။ အဝိဇ္ဇာနိရောဓာ အာသဝနိရောဓော။ (မ-၁-၆၇။)

အာသဝသမုဒယာ အဝိဇ္ဇာသမုဒယော၊ အာသဝနိရောဓာ အဝိဇ္ဇာနိရောဓော။ (မ-၁-၆၈။)

အဝိဇ္ဇာသမုဒယာ အာသဝသမုဒယော။ (ဒီ-၂-၂၆။ သံ-၁-၂၄၆။)

အာသဝသမုဒယာတိ ဧတ္ထ ပန ကာမာသဝဘဝါသဝါ သဟဇာတာဒိဝသေန အဝိဇ္ဇာယ ပစ္စယာ ဟောန္တိ။ အဝိဇ္ဇာသဝေါ ဥပနိဿယဝသေနော။ ပုဗ္ဗပ္ပန္နာ စေတ္ထ အဝိဇ္ဇာ အဝိဇ္ဇာသဝေါတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ သာ အပရာပရူပန္နာယ အဝိဇ္ဇာယ ဥပနိဿယပစ္စယော ဟောတိ။ (မ-ဋ္ဌ-၁-၂၂၉။)

အဝိဇ္ဇာသမုဒယာတိ ဧတ္ထ အဝိဇ္ဇာကာမာသဝဘဝါသဝါနံ သဟဇာတာဒိဝသေန ပစ္စယော ဟောတိ။ အဝိဇ္ဇာသဝဿ ဥပနိဿယဝသေနော။ အပရာပရူပန္နာ စေတ္ထ အဝိဇ္ဇာ အဝိဇ္ဇာသဝေါတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ ပုဗ္ဗပ္ပန္နာ အဝိဇ္ဇာယေဝဿ အပရာပရူပန္နဿ အဝိဇ္ဇာသဝဿ ဥပနိဿယ ပစ္စယော ဟောတိ။ ပ ။ အယံ ဝါရော ယာ ဧသာ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒပဒေသု ဇေဋ္ဌိကာ အဝိဇ္ဇာ၊ တဿာပိ ပစ္စယဒဿနဝသေန ဝုတ္တော။ ဧဝံ ဝုတ္တေန ဝါရေန သံသာရဿ အနမတဂ္ဂတာ သာမိတာ ဟောတိ။ ကထံ? အာသဝသမုဒယေန ဟိ အဝိဇ္ဇာ သမုဒယော။ အဝိဇ္ဇာသမုဒယေနာပိ အာသဝသမုဒယော။ ဧဝံ အာသဝါ အဝိဇ္ဇာယ အဝိဇ္ဇာပိ အာသဝါနံ ပစ္စယောတိ ကတွာ ပုဗ္ဗကောဋီ န ပညာယတိ အဝိဇ္ဇာယ၊ တဿာ အပညာယနတော သံသာရဿ အနမတဂ္ဂတာ သိဒ္ဓါ ဟောတိတိ။ (မ-ဋ္ဌ-၁-၂၂၉။)

အာသဝသမုဒယေနာတိ အတိတဘဝေ အာသဝါနံ သမုဒယေန ဧတရဟိ အဝိဇ္ဇာယ သမုဒယော။ ဧတရဟိ အဝိဇ္ဇာယ သမုဒယေန အနာဂတေ အာသဝသမုဒယောတိ ဧဝံ အာသဝါဝိဇ္ဇာနံ ပစ္စယပစ္စယုပ္ပန္နက-ဘာဝေန အပရာပရံ ပဝတ္တမာနံ အာဒိကောဋီအဘာဝေနော တန္တိမိတ္တဿ သံသာရဿ အာဒိကောဋီ အဘာဝတော အနမတဂ္ဂတာ သိဒ္ဓိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ (မ-ဋီ-၁-၃၂၇။)

အဝိဇ္ဇာဖြစ်ခြင်းကြောင့် အာသဝဖြစ်၏။ အဝိဇ္ဇာချုပ်ခြင်းကြောင့် အာသဝချုပ်၏။ ပ ။ အာသဝဖြစ်ခြင်းကြောင့် အဝိဇ္ဇာဖြစ်၏။ အာသဝချုပ်ခြင်းကြောင့် အဝိဇ္ဇာချုပ်၏။ (မ-၁-၆၇-၆၈။)

ဤပါဠိတော်၏ ဆိုလိုရင်းမှာ ဤသို့ဖြစ်၏ - အတိတ်ဘဝ၌ အာသဝေါတရားတို့၏ ဖြစ်ခဲ့ခြင်းကြောင့် ယခုပစ္စုပ္ပန်ဘဝ၌ အဝိဇ္ဇာသည် ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ယခုပစ္စုပ္ပန်ဘဝ၌ အဝိဇ္ဇာ၏ ထင်ရှားဖြစ်ခြင်းကြောင့် နောင်အနာဂတ်၌ အာသဝေါတရားတို့သည် ထင်ရှား ဖြစ်ကြရပြန်၏။ တစ်ဖန် အဝိဇ္ဇာ ချုပ်ငြိမ်းခြင်းကြောင့် အာသဝေါတရားလည်း ချုပ်ငြိမ်းသွား၏။ အာသဝေါတရား ချုပ်ငြိမ်းခြင်းကြောင့်လည်း အဝိဇ္ဇာသည် ချုပ်ငြိမ်းသွား၏။ - ဤကား အထက်ပါ ပါဠိတော်၏ ဆိုလိုရင်းတည်း။

ဤသို့လျှင် အဝိဇ္ဇာနှင့် အာသဝတို့သည် အကြောင်း အကျိုး အဖြစ်ဖြင့် တပြောင်းပြန်ပြန် ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သော် အာဒိကောဋီဟူသော အစအစွန်းမရှိ ဖြစ်နေ၏။ ယင်းသို့လျှင် အဝိဇ္ဇာနှင့် အာသဝတို့၏ အစအစွန်းမရှိသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်ပင်လျှင် ထိုအဝိဇ္ဇာ အာသဝတို့လျှင် အကြောင်းရင်းခံရှိသော ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် သံသရာစက်ရဟတ်၏ အစအစွန်း = အာဒိကောဋီလည်း မရှိဖြစ်၏။ ထို့ကြောင့် သံသရာ၏ အနမတဂ္ဂ = ဉာဏ်ဖြင့် အစဉ်လျှောက်၍ သော်လည်း မသိအပ် မသိနိုင်သော အစရှိမှုသဘောသည်လည်း ပြီးစီးသွား၏ဟု သိရှိပါလေ။

အာသဝ - ဟူသည်

- ၁။ ကာမာသဝ - ဝတ္ထုအာရုံ ကာမဂုဏ်၌ တပ်မက်သော တဏှာတည်း။ တရားကိုယ်ကား လောဘမူစိတ် (၈)ခု၌ ရှိသော လောဘစေတသိက်တည်း။ ကာမ (၁၁)ဘုံအတွင်း၌ တည်ရှိသော သက်ရှိ သက်မဲ့ ကာမဝတ္ထု အစုစုအပေါ်၌ တွယ်တာ တပ်မက်သော တဏှာလောဘတည်း။
- ၂။ ဘဝါသဝ - ဘဝအရ ရူပ အရူပဈာန်နှင့် ထိုဈာန်၏ အကျိုးဝိပါက်ကို ကောက်ယူပါ။ ထိုဘဝ၌ နှစ်သက်မှု တဏှာကို ဘဝါသဝဟု ဆို၏။ တရားကိုယ်မှာ ဒိဋ္ဌိဂတဝိပဿနာစိတ် = ဒိဋ္ဌိနှင့်မယှဉ်သော လောဘမူစိတ် (၄)မျိုး၌ ယှဉ်သော လောဘတည်း။ ဘဝါသဝမှ ကြွင်းသော လောဘမှန်သမျှသည် ကာမာသဝချည်းပင် တည်း။
- ၃။ ဒိဋ္ဌာသဝ - မှားယွင်းသော မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ အယူဝါဒ အမျိုးမျိုး အပေါ်၌ စွဲလမ်းယုံကြည်မှု = ခံယူချက် မှားမှုတည်း။ လောဘမူ ဒိဋ္ဌိနှင့် ယှဉ်သော ဒိဋ္ဌိဂတသမ္ပယုတ်စိတ် (၄)မျိုး၌ ယှဉ်သော ဒိဋ္ဌိစေတသိက်တည်း။
- ၄။ အဝိဇ္ဇာသဝ - အသိမှားမှု အဝိဇ္ဇာတည်း။ အကုသိုလ်စိတ် (၁၂)မျိုး၌ ယှဉ်သော မောဟတည်း။

ဤလောဘ-ဒိဋ္ဌိ-မောဟဟူသော အာသဝေါတရားတို့သည် အနမတဂ္ဂသံသရာတစ်ခွင်ဝယ် ခန္ဓာအစဉ်၌ ကြာမြင့်စွာ ထုံအပ်သည်၏အဖြစ်ဟူသော အနက်ကြောင့် အာသဝတို့မည်ကုန်၏။

တစ်နည်း ဤလောဘ-ဒိဋ္ဌိ-မောဟတည်းဟူသော အာသဝေါတရားတို့သည် ကြာမြင့်စွာ ထုံထားအပ်သော အရက်စိမ်းရည်နှင့် တူသည်၏အဖြစ်ကြောင့် သဒိဿပစာရနည်းအားဖြင့် အာသဝတို့မည်ကုန်၏။

ဤလောက၌ ကြာမြင့်စွာထုံအပ် စိမ်းထားအပ်သော အရက်စိမ်းရည်သည် သုံးစွဲစားသောက်သူ ဟူသမျှကို မူးယစ်စေကုန်၏။ သောက်စားမိလျှင် အကောင်းအဆိုး အကျိုးအပြစ်ကို မမြင်နိုင်ဘဲ တမူးထဲမူးကာ ထင်မိ ထင်ရာကို ပြုတတ်ကြ၏။ ဒုက္ခအမျိုးမျိုးကို တွေ့ရတတ်၏။ ဆင်းရဲဒုက္ခ မတွေ့ရစေကာမူ ဘုရားအစရှိသော ပညာရှိသူတော်ကောင်းတို့၏ အထင်အမြင်သေးခြင်း ကဲ့ရဲ့ခြင်းကိုကား မုချခံရတော့၏။

ထို့အတူ ကိလေသာထူပြောသည့် ပုထုဇန့်တို့၏ ခန္ဓာကိုယ်ဆိုး အရက်အိုးဝယ် အစမထင် အနမတဂ္ဂ သံသရာတစ်ခွင်၌ ကြာမြင့်စွာ ထုံထားအပ်သော လောဘ-ဒိဋ္ဌိ-မောဟ (= အဝိဇ္ဇာ)တို့သည်လည်း မိမိတို့ ထကြွ လာသည့်အခါ ပုထုဇန့် သတ္တဝါများကို တွေဝေယစ်မူးစေကြကုန်၏။ အရူးဖြစ်စေကြကုန်၏။ ထိုလောဘ-ဒိဋ္ဌိ-မောဟဟူသော အာသဝေါတရားစုကြောင့် တစ်နည်းဆိုသော် အဝိဇ္ဇာ၏ အမှန်တရားကို မသိအောင် ပိတ်ဖုံး ကာကွယ်ထားမှု၊ တဏှာလောဘ၏ တွယ်တာမက်မောမှု အရှိန်အဝါအားကောင်းမှု၊ ဒိဋ္ဌိ၏ ခံယူချက်မှားမှု တို့ကြောင့် သတ္တဝါတို့သည် မကောင်းမှုဒုစရိုက်များကိုပင် အကောင်းထင်လျက် ခင်ခင်မင်မင် မက်မက်မောမော ရက်ရက်ရောရော ပြုနိုင်ကြကုန်၏။ ထိုဒုစရိုက်မှုတွေကြောင့် ပုထုဇန့် သတ္တဝါအများတို့သည် အပါယ်လေးပါး တည်းဟူသော ဇာတ်ခုံ၌ ကပြ အသုံးတော်ခံကြရပြန်ကုန်၏။ ဒုစရိုက်ကံများ၏ အကျိုးပေးဖို့ရန် အခါအခွင့် မသင့်သေး မရင့်ကျက်သေးခြင်းကြောင့် တကယ် ဒုက္ခနှင့် မတွေ့ရသေးစေကာမူ ဘုရားအစရှိသော အရိယာ သူတော်ကောင်းတို့၏ အထင်အမြင်သေးခြင်း ကဲ့ရဲ့ခြင်းကိုကား ဧကန်မုချ ခံကြရတော့၏။ ထို့ကြောင့် လောဘ-ဒိဋ္ဌိ-မောဟတို့သည် ကြာမြင့်စွာ ထုံထားအပ်သော စိမ်းရည်အရက်များနှင့် အလားတူကြသဖြင့် သဒိဿပစာရ အားဖြင့် အာသဝဟူသော အမည်ကို ရရှိကြလေသည်။

တစ်နည်း - ယင်း လောဘ-ဒိဋ္ဌိ-မောဟ (= အဝိဇ္ဇာ)တည်းဟူသော အာသဝေါတရားတို့သည် ဘုံအားဖြင့် ဘဝဂ်တိုင်အောင် အာရုံပြုနိုင်ကြ၏။ ဓမ္မအားဖြင့် အရိယမဂ်တို့၏ ရှေး၌ရှိသော ဂေါတြဘူ၊ ဝေါဒါန်တိုင်အောင်၊

အရိယဖိုလ်တို့၏ ရှေး၌ရှိသော ပရိကံတိုင်အောင် အာရုံပြုနိုင်ကြ၏။ ယင်းသို့ အာရုံပြုနိုင်ခြင်းကိုပင် ဘုံအားဖြင့် ဘဝကတိုင်အောင် ဓမ္မအားဖြင့် ဂေါတြဘူ (ဝေါဒါနံ - ပရိကံ)တိုင်အောင် ယိုစီးစိမ့်ဝင်တတ်၏ဟုဆို၏။ ဤသို့လျှင် လောဘ-ဒိဋ္ဌိ-မောဟ တရားဆိုးတို့သည် ဘုံအားဖြင့်ဘဝကတိုင်အောင်, ဓမ္မအားဖြင့် ဂေါတြဘူတိုင်အောင် ယိုစီးစိမ့်ဝင်တတ်သောကြောင့်လည်း အာသဝဟူသော အမည်ကို ရရှိကြလေသည်။ အနာမူ ပြည်စေးများ ယိုစီး၍ ကျလာသကဲ့သို့ စက္ခုဒွါရစသော ဒွါရ ၆-ပါး (= တံခါး ၆-ပေါက်)မှ ထိုလောဘ-ဒိဋ္ဌိ-မောဟတည်းဟူသော စက်ဆုပ်ဖွယ် ကိလေသာပြည်ပုပ်တို့သည် ယိုစီးထွက်ပေါ်လာကြသည်ဟု ဆိုလိုသည်။

ဤအာသဝေါတရားလေးပါးတို့တွင် ကာမာသဝ ဘဝါသဝအမည်ရသော တဏှာလောဘသည် အဝိဇ္ဇာသဝ အမည်ရသော အဝိဇ္ဇာ (= မောဟ)နှင့်အတူ စိတ္တက္ခဏတစ်ခု၏ အတွင်း၌ အတူယှဉ်တွဲ၍လည်း ဖြစ်နိုင်၏။ လောဘဒိဋ္ဌိအုပ်စု, လောဘမာနအုပ်စုဟူသော လောဘမူစိတ်နှင့် ယှဉ်တွဲနေသော မောဟကို ဆိုလိုသည်။ တဏှာလောဘဖြစ်လျှင် အပြစ်ကို မမြင်အောင် ကွယ်ကာတားဆီးတတ်သည့် (= မိမိတွယ်တာနေသော ကာမဘဝ ရူပဘဝ အရူပဘဝတို့၌ တည်ရှိသော ရုပ်နာမ်ပရမတ္ထဓာတ်သားတို့၏ သဘာဝလက္ခဏာ သာမညလက္ခဏာဟု ခေါ်ဆိုအပ်သော သဘာဝမှန်ကို မသိမမြင်အောင် အနိစ္စအပြစ် ဒုက္ခအပြစ် ဖောက်ပြန် ပြောင်းလဲနေသည့် ဝိပရိကာမအပြစ်တို့ကို မမြင်အောင် ကွယ်ကာတားဆီး ပိတ်ပင်ထားတတ်သည့်) မောဟလည်း ပါဝင်လျက်ရှိ၏။ တွယ်တာတပ်မက်မှု ဒဏ်ချက်က သိပ်ပြင်းထန်လျှင် ယင်းအပြစ်များကိုပင် မမြင်နိုင်ပေ။ သို့အတွက် ကာမာသဝ ဘဝါသဝ အမည်ရသော တဏှာလောဘသည် အဝိဇ္ဇာသဝ အမည်ရသော အဝိဇ္ဇာအား သဟဇာတစသော ပစ္စယသတ္တိတို့ဖြင့် ကျေးဇူးပြုပေးလျက်ရှိ၏။

တစ်ဖန် အဝိဇ္ဇာသဝကြောင့်လည်း အဝိဇ္ဇာဖြစ်နိုင်ပြန်၏။ အဝိဇ္ဇာသဝဟူသည် အဆင့်ဆင့် ဖြစ်ပေါ်နေသော ရှေးရှေးက ဖြစ်ပေါ်သွားသော အဝိဇ္ဇာတည်း။ ထိုရှေးရှေးက ဖြစ်သော အဝိဇ္ဇာသည် နောက်နောက်၌ ဖြစ်သော အဝိဇ္ဇာအား အားကြီးသောမှီရာ ဥပနိဿယပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုပေး၏။

တစ်ဖန် အဝိဇ္ဇာဖြစ်ခြင်းကြောင့် အာသဝေါတရားတို့ ဖြစ်ကုန်၏ဟူရာ၌ အဝိဇ္ဇာသည် ကာမာသဝ ဘဝါသဝ အမည်ရသော ထိုထိုဘုံဘဝ၌ တွယ်တာ တပ်မက်သည့် တဏှာလောဘအား သဟဇာတစသော ပစ္စယသတ္တိ တို့ဖြင့် ကျေးဇူးပြုပေး၏။ ရှေးရှေး၌ ဖြစ်သော အဝိဇ္ဇာသည်ပင် နောက်နောက်၌ အဆင့်ဆင့် ဖြစ်နေသော ထိုအဝိဇ္ဇာသဝအား အားကြီးသောမှီရာ ဥပနိဿယပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုပေး၏။

ကာမဘဝ, ရူပဘဝ, အရူပဘဝတို့၌ တည်ရှိကြသော ရုပ်တရားအစုအပုံ, နာမ်တရားအစုအပုံ, ရုပ်နာမ် အစုအပုံတို့၏ ပရမတ္ထဓမ္မသဘာဝမှန်ကို မသိမမြင်ခြင်း, ယင်းပရမတ္ထဓမ္မသဘာဝတို့၏ အနိစ္စအချက် ဒုက္ခ အချက် အနတ္တအချက်တို့ကို ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ မသိခြင်း, ယောက်ျား မိန်းမ ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါ လူ နတ် ဗြဟ္မစသည် ဖြင့် အသိမှားခြင်း (= အဝိဇ္ဇာ)ကို အကြောင်းခံ၍ ထိုကာမဘဝ ရူပဘဝ အရူပဘဝတို့၌ တွယ်တာတပ်မက်မှု ကာမာသဝ ဘဝါသဝတည်းဟူသော တဏှာလောဘသည် အရှိန်အဝါ ပိုမို၍ အားကောင်းလာခြင်း ဖြစ်၏။

တစ်ဖန် အသိမှားမှု အဝိဇ္ဇာတစ်ခုကို အခြေခံ အကြောင်းခံ၍ နောက်ထပ် အသိမှားမှု အဝိဇ္ဇာများ ထပ်ကာထပ်ကာ ဖြစ်နိုင်ကြပြန်၏။ ရုပ်နာမ် သဘာဝမှန်ကို ပရမတ်သို့ ဉာဏ်အမြင်ဆိုက်အောင် မမြင်သေးခင်က ရုပ်နာမ်အစုအပုံ တစ်ခုကို “အမေ”ဟု တစ်ခါ အသိမှားထား၏။ နောက်ထပ် အမေဟု သမုတ်ထားအပ်သော ယင်းရုပ်နာမ်အစုအပုံကို တွေ့တိုင်းတွေ့တိုင်း အမေဟုပင် ထပ်ကာထပ်ကာ အသိမှား ပြန်၏။ ရုပ်နာမ်အစုအပုံ တစ်ခုကို “အဖေ”ဟု တစ်ခါ အသိမှားထား၏။ နောက်ထပ် အဖေဟု သမုတ်ထားအပ်သော ယင်းရုပ်နာမ် အစုအပုံကို တွေ့တိုင်းတွေ့တိုင်း အဖေဟုပင် ထပ်ကာထပ်ကာ အသိမှားပြန်၏။ ဤသို့ စသည်ဖြင့် သဘောပေါက် ပါလေ။

တစ်ဖန် သစ္စာလေးပါး အမှန်တရားကို မသိမှု ယောက်ျား မိန်းမ ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါ လူ နတ် ဗြဟ္မာ စသည်ဖြင့် အသိမှားမှု အဝိဇ္ဇာကို အခြေခံ၍ ကမ္ဘာလောကကြီးနှင့်တကွ သတ္တဝါအားလုံးကို မဟာဗြဟ္မာကြီးက ဖန်ဆင်းပါသည်ဟူသော ခံယူချက်မှားမှု ဒိဋ္ဌာသဝမှာလည်း လွန်စွာတိုးပွား၍ လာနိုင်၏။ ဤကား အဝိဇ္ဇာကြောင့် အာသဝေါတရားတို့ ဖြစ်ပုံတည်း။

အာသဝဖြစ်ခြင်းကြောင့် အဝိဇ္ဇာဖြစ်၏။ ပ ။ အဝိဇ္ဇာဖြစ်ခြင်းကြောင့် အာသဝဖြစ်၏ဟူသော ဤဝါရကို ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် (= ကြောင်း-ကျိုးဆက်နွယ်မှု) သဘောတရားတို့၌ အကြီးအကဲဖြစ်သော အဝိဇ္ဇာ၏လည်း အကြောင်းတရားရှိသည်၏ အဖြစ်ကို ထင်ရှားပြသည်၏ အစွမ်းဖြင့် ဟောကြားထားတော်မူအပ်ပေသည်။ ဤသို့ ဟောကြားတော်မူအပ်သော ဝါရဖြင့် သံသရာ၏ ဉာဏ်ဖြင့် အစဉ်လျှောက်၍ မသိအပ် မသိနိုင်သော အစရှိမှု (= အနမတဂ္ဂသဘော)လည်း ပြီးစီးပြီး ဖြစ်သွား၏။ အဘယ်သို့ ပြီးစီးသနည်းဟူမူ -

“အာသဝ ဖြစ်ခြင်းကြောင့် အဝိဇ္ဇာ ဖြစ်၏။ အဝိဇ္ဇာ ဖြစ်ခြင်းကြောင့်လည်း အာသဝ ဖြစ်၏။” - ဤသို့လျှင် အာသဝသည် အဝိဇ္ဇာ၏၊ အဝိဇ္ဇာသည် အာသဝတို့၏ အကြောင်းတရား ဖြစ်မှုကို နှလုံးသွင်းနိုင်ခဲ့သော် အဝိဇ္ဇာ၏ ပုဗ္ဗကောဋီဟု ခေါ်ဆိုအပ်သော ရွှေအစွန်းသည်လည်း မထင်ရှားတော့ပေ။ ထိုအဝိဇ္ဇာ၏ ရွှေအစွန်း မထင်နိုင်ခြင်းကြောင့် သံသရာ၏ ဉာဏ်ဖြင့် အစဉ်လျှောက်၍သော်လည်း မသိအပ် မသိနိုင်သော အစရှိမှု (= အနမတဂ္ဂ သဘောတရား)လည်း ပြီးစီးပြီး ဖြစ်သွားပေသည် - ဟုဆိုလိုသည်။ ဤကား အထက်ပါ အဋ္ဌကထာဋီကာတို့၏ ဆိုလိုရင်းတည်း။

ထပ်မံရှင်းလင်းချက်

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် သံသရာစက်ရဟတ်၏ လည်ပတ်ပုံကို ဟောပြရာဝယ် အဝိဇ္ဇာကို အစထား၍ ဇာတိ-ဇရာမရဏ-သောက-ပရိဒေဝ-ဒုက္ခ-ဒေါမနဿ-ဥပါယာသဟူသော ဒုက္ခတွေ့ကို အထွဋ်တင်လျက် ဟောကြားထားတော်မူခဲ့၏။ အဝိဇ္ဇာ သင်္ခါရစသော တရားများကို ပေါင်းရုံးလိုက်လျှင် ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါ လူ နတ် ဗြဟ္မာမရှိ၊ အကြောင်း အကျိုးဟု ခေါ်ဆိုအပ်သော ရုပ်နာမ်အစုအပုံသာ ရှိ၏။ ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် ယင်းအကြောင်း အကျိုး အစုအပုံဟူသော ရုပ်နာမ် အစုအပုံတို့ကို သိမြင်အောင် သိမ်းဆည်း ရှုပွားရမည် ဖြစ်၏။ ယင်းသို့ သိမ်းဆည်း ရှုပွားသောအခါ အတိတ် အနာဂတ် ပစ္စုပ္ပန်ဟူသော ကာလသုံးပါးလုံး၌ အကြောင်း-အကျိုး (= ရုပ်နာမ် အစုအပုံ)သာ ရှိသည်ဟု သမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်ပညာဖြင့် ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက် ထွင်းဖောက်သိမြင်ခဲ့သော် ထိုအကြောင်း အကျိုး (= ရုပ်နာမ်အစုအပုံ)ပေါ်၌ ဇာတိ-ဇရာမရဏ-သောက-ပရိဒေဝ-ဒုက္ခ-ဒေါမနဿ-ဥပါယာသဟူသော အထွဋ်များကိုလည်း ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် တွေ့မြင်တော့မည်သာ ဖြစ်၏။ ထိုသို့ သိမြင်သဖြင့် အကြောင်း-အကျိုး (= ရုပ်နာမ်အားလုံး)သည် ဒုက္ခတုံး ဒုက္ခအစုအပုံသာ ဖြစ်ကြောင်းကို အသိဉာဏ်၌ အကြမ်းအားဖြင့် ထင်ရှားပြီ ဖြစ်၏။

နောက်နောက်သော ရုပ်နာမ်အစုအပုံကို ရရှိဖို့ရန် ရှေးရှေးအဖို့၌ ဒုက္ခခံ၍ သင်္ခါရမှုတို့ကို ပြုလုပ်စီမံရ၏။ ဒါနမှု သီလမှု ဘာဝနာမှုတို့ကို အထက်သုဂတိ သံသရာခရီး၌ တည်ရှိကြသော ရုပ်နာမ်တို့ကို လိုလားတောင့်တသူတို့သည် ပြုစုပျိုးထောင်ကြရ၏။ ဒါနဟူသည် သူဌေးတစ်ယောက်ကို နေ့ချင်းမွဲစေနိုင်၏။ တစ်ဖန် ဒါနဝတ္ထုကို ရရှိဖို့ရန် ကာယိကဒုက္ခ စေတသိကဒုက္ခ အဝဝကို ရင်းနှီးရ၏။ သီလကံကို ပြုစုပျိုးထောင်ရာ၌ ကာယကံမှု ဝီစကံမှု မနောကံမှုတို့ကို အထူးလုံခြုံအောင် ကြပ်တည်းစွာ စောင့်စည်းရ၏။ ဆာလောင်မွတ်သိပ်မှုစသည့် ကာယိကဒုက္ခ စေတသိကဒုက္ခ အဝဝကို ရင်းနှီးရ၏။ ဘာဝနာကံကို ပြုစုပျိုးထောင်ရာ၌ကား အလွန် ပြင်းထန်သော ကာယိကဝီရိယ၊ စေတသိကဝီရိယတို့ဖြင့် အပြင်းအထန် ကြိုးပမ်းရ၏။ ဤသို့လျှင် ဒါနမှု သီလမှု

ဘာဝနာမှုတို့ကို ပြုစု ပျိုးထောင်ရာ၌လည်း ကာယိကဒုက္ခ စေတသိကဒုက္ခများ မကင်းနိုင်ပုံကို ယောဂီ သူတော်ကောင်းတို့သည် ယခု ပစ္စက္ခဘဝတွင်ပင် လွယ်လွယ်နှင့် သိနိုင် မြင်နိုင်၏။ ဤကား အဝိဇ္ဇာ သင်္ခါရတို့၏ နယ်မြေအတွင်း၌ ဒုက္ခ မကင်းပုံတည်း။

အဝိဇ္ဇာကို အကြောင်းခံလျက် ထိုသင်္ခါရဒုက္ခကို တည်ထောင် ဖန်ဆင်းပြီးနောက် ယင်းသင်္ခါရကြောင့် ဝိညာဏ် နာမ်ရုပ်စသော အကျိုးတရားများသည် ဘဝခြားလျက် ထင်ရှား ဖြစ်ပေါ်လာကြပြန်၏။ အကယ်၍ သတ္တဝါတစ်ဦးသည် အကုသိုလ် သင်္ခါရတို့ကို ပြုစုပျိုးထောင်ခဲ့မိပါက ယင်းအကုသိုလ်သင်္ခါရတို့က ထိုသတ္တဝါ၏ ရုပ်နာမ် သန္တာန်အစဉ်ကို အပါယ်သို့ ပစ်ချကြ၏။ အပါယ်ဘုံ၌ ဝိညာဏ် နာမ်ရုပ် သဠာယတန ဖဿ ဝေဒနာ စသော အကျိုးတရားများကို ရရှိပြန်၏။ ဆင်းရဲအတိသာဖြစ်၏။

အပါယ်၌ ဒုက္ခအတိ ဖြစ်ပုံကိုမဆိုထားဘိ ကုသိုလ်သင်္ခါရကို ပြုစုပျိုးထောင်ခဲ့ခြင်းကြောင့် ရရှိလာသော လူ့ဘုံ၌ပင်လျှင် ဇာတိ ဇရာမရဏ သောက ပရိဒေဝ ဒုက္ခ ဒေါမနဿ ဥပါယာသစသော ဒုက္ခများ စုပုံလျက်သာ ရှိသည်ကို တွေ့နိုင်၏။ (၃၁)ဘုံတွင် ချမ်းသာအရာတွင် ထိပ်တန်း၌ တည်ကြသော “ချမ်းသာပါပေ” ဆိုသည့် နတ် ဗြဟ္မာဘုံများ၌လည်း ဖောက်ပြန်ပျက်စီးခြင်း ဝိပရိဏာမဒုက္ခဟူသော အဆုံးသတ် ဒုက္ခနှင့် မုချ တွေ့ကြရ၏။

သို့ဖြစ်၍ ဒုက္ခမှ လွတ်လျက် သက်သက်ချမ်းသာသော အရာမည်သည် (၃၁)ဘုံ အတွင်း၌ မရှိပေ။ သင်္ခါရဒုက္ခ၊ ဒုက္ခဒုက္ခ၊ ဝိပရိဏာမဒုက္ခတွေသာ လွှမ်းမိုးနေသောကြောင့် ကေဝလဿ ဒုက္ခက္ခန္ဓဿ သမုဒယော ဟောတိ (= ချမ်းသာမဖက် သက်သက်သော ဒုက္ခတုံး ဒုက္ခအစုအပုံကြီး ဖြစ်နေသည်)ဟု ဟောတော်မူပေသည်။

၁။ ဒုက္ခသဟဂုတ် ကာယဝိညာဏ်နှင့် ယှဉ်သော ကိုယ်၌ဖြစ်သော ကာယိက ဒုက္ခဝေဒနာ၊ ဒေါသမူဒွေ၌ ယှဉ်သော စိတ်မချမ်းသာခြင်း ဒေါမနဿဝေဒနာဟူသော စိတ်၌ဖြစ်သော စေတသိက ဒုက္ခဝေဒနာ - ဤနှစ်မျိုး သော ဒုက္ခဝေဒနာသည် သဘာဝအားဖြင့်လည်းကောင်း အမည်နာမအားဖြင့်လည်းကောင်း တကယ် ဆင်းရဲသည့် ဒုက္ခအစစ်ဖြစ်သောကြောင့် ဒုက္ခဒုက္ခမည်၏။ ငရဲကား ယင်းဒုက္ခဒုက္ခတို့ဖြင့် အတိပြီးသော ထိပ်ဆုံးဘုံတည်း။

၂။ သုခဝေဒနာသည် ဖောက်ပြန်ပျက်စီးခြင်းဖြင့် ဆင်းရဲဒုက္ခ၏ အကြောင်းဖြစ်သောကြောင့် ဝိပရိဏာမ ဒုက္ခမည်၏။

၃။ ဥပေက္ခာဝေဒနာသည်လည်းကောင်း ကြွင်းသော ကာမ ရူပ အရူပတည်းဟူသော ဘုံသုံးပါးအတွင်း၌ တည်ရှိသော တေဘူမက သင်္ခါရတရားမှန်သမျှတို့သည်လည်းကောင်း ဖြစ်ခြင်း ပျက်ခြင်း ဒဏ်ချက်ဖြင့် အမြဲမပြတ် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခံနေရသည့် အတွက်ကြောင့် သင်္ခါရဒုက္ခမည်၏။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၈၈။)

ယင်းသို့လျှင် အဝိဇ္ဇာကို ရှေးဦးအစထား၍ သောကစသည်ကို အဆုံးသတ်လျက် ဟောကြားထားသဖြင့် အဝိဇ္ဇာသည် အကြောင်းမရှိဘဲ ဖြစ်လေသလောဟု စောကြောဖွယ်ရာရှိ၍ အာသဝကြောင့် ဖြစ်ရ၏ဟု ဖြေဆိုထား ၏။ တစ်ဖန် ဘဝစက်ကို သောက ပရိဒေဝ ဒုက္ခ ဒေါမနဿ ဥပါယာသတို့တွင် အဆုံးသတ်ထားသဖြင့် ဘဝစက်သည် ဥပါယာသတွင်ပင် ပြတ်ပါသလောဟုလည်း မေးဖွယ်ရာရှိလာပြန်၏။ အဖြေမှာ ဤသို့ဖြစ်၏ -

သောကစသည်

သောက ဒေါမနဿ ဥပါယာသတရားတို့သည် ဒေါသမူစိတ်၌ ယှဉ်သော တရားများတည်း။ ထို့ကြောင့် ထိုသောက ဒေါမနဿ ဥပါယာသတို့ဖြစ်တိုင်း အဝိဇ္ဇာဟူသော မောဟတရားလည်း အမြဲယှဉ်လျက်ပါ၏။ (နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်း ဇယားများတွင် ဒေါသအုပ်စု နာမ်တရားစုတို့ကို ပြန်ကြည့်ပါ။)

ဥပမာ - သားကို အကြောင်းပြု၍ သောက ဒေါမနဿ ဥပါယာသ ဖြစ်ရလျှင် သားဟု အသိမှားမှု (= ရုပ် နာမ်အစုအပုံဟု မသိမှုအဝိဇ္ဇာ)လည်း ကပ်လျက်ပါ၏။ ရွှေ-ငွေကို အကြောင်းပြု၍ သောက ဒေါမနဿ ဥပါယာသ ဖြစ်ရလျှင် ရွှေ-ငွေဟု အသိမှားမှု (= ယင်းရွှေငွေကို အဋ္ဌကလာပ်ရုပ်တို့၏ အပေါင်းအစုဟု မသိမှု အဝိဇ္ဇာ)လည်း ကပ်လျက်ပါ၏။ ဤသို့စသည်ဖြင့် သဘောပေါက်ပါ။

တစ်ဖန် ပရိဒေဝဟူသော ငိုကြွေးမှုမှာလည်း ရုပ်-နာမ်-ကြောင်း-ကျိုး = သင်္ခါရတရားတို့၌ ပရမတ်သို့ ဆိုက်အောင် အမှန်မမြင်သူ တွေဝေသူ အဝိဇ္ဇာမကင်းသူ၌သာ ဖြစ်လေ့ရှိ၏။ သားအတွက် ငိုကြွေးရလျှင် သားဟု အသိမှားမှု ရွှေ-ငွေအတွက် ငိုကြွေးရလျှင် ရွှေငွေဟု အသိမှားမှု အဝိဇ္ဇာ ကပ်လျက်ပါနေ၏။

တစ်ဖန် ပရိဒေဝနောင်၌ ဆက်လက်ဖော်ပြထားသော ဒုက္ခကား ဒုက္ခသဟဂုတ် ကာယဝိညာဏ်၌ ယှဉ်သော ဝေဒနာတည်း။ ယင်းဒုက္ခသဟဂုတ် ကာယဝိညာဏ်၌ အဝိဇ္ဇာကား တိုက်ရိုက် မယှဉ်နိုင်။ သို့သော် အဝိဇ္ဇာမကင်း- သေးသူတို့အဖို့ ယင်းကာယိကဒုက္ခကို ခံစားရာ၌ အယောနိသောမနသိကာရဖြစ်နေ၍ ဒေါမနဿဝေဒနာဖြစ်နေ လျှင် ရှေးအဖို့ နောက်အဖို့၌ အဝိဇ္ဇာယှဉ်လျက်ပါ၏။ သားသမီးအတွက် အပင်ပန်း အဆင်းရဲခံ၏။ ရွှေ ငွေ ရရှိရေးအတွက် အပင်ပန်း အဆင်းရဲခံ၏။ လူဘဝ နတ်ဘဝရရှိရေးအတွက် အပင်ပန်း အဆင်းရဲခံ၏။ ထိုသို့ အပင်ပန်း အဆင်းရဲခံရာ၌ အဝိဇ္ဇာမကင်းသေးသူ ယောနိသောမနသိကာရ မရှိသူ အယောနိသောမနသိကာရ ဖြစ်နေသူတို့အဖို့ သား သမီး ရွှေ ငွေ လူဘဝ နတ်ဘဝဟု အသိမှားမှုများသည် ထိုကာယိကဒုက္ခ၏ ရှေ့အဖို့ နောက်အဖို့တို့တွင် ခြံရံလျက်ရှိ၏။ ရုပ်တရားအစုအပုံ နာမ်တရားအစုအပုံ ရုပ်နာမ်အစုအပုံဟု မသိဘဲ သား သမီး ရွှေ ငွေ လူဘဝ နတ်ဘဝစသည်ဖြင့် အသိမှားမှုကား အဝိဇ္ဇာတည်း။

ထို့ကြောင့် သောက ပရိဒေဝ ဒုက္ခ ဒေါမနဿ ဥပါယာသတို့ ဖြစ်တိုင်း အဝိဇ္ဇာလည်း အတူတကွဖြစ်စေ ရှေ့အဖို့ နောက်အဖို့၌ဖြစ်စေ ပါဝင်လျက် ရှိပေသည်။ အဝိဇ္ဇာထင်ရှား ဖြစ်ပေါ်လာလျှင် သင်္ခါရစသည်တို့ သည်လည်း ဖြစ်ကြမြဲ ဓမ္မတာသာတည်း။ ဤနည်းအားဖြင့် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် သံသရာဘဝစက်သည် ပြတ်၍ မသွားဘဲ အဝိဇ္ဇာထပ်လျက် လည်ပတ်နေသည်ဟု မှတ်ပါ။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၇၉။ ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၁၁-ကြည့်။)

သောကစသည် ဖြစ်ကြောင်း

ဤနည်း၌ - “သောကစသည် ဖြစ်လျှင် အဝိဇ္ဇာ ပါဝင်နေ၏” - ဟုဆိုလျှင် “ထိုသောကစသည်တို့ကား အဘယ်အကြောင်းကြောင့် ဖြစ်ပါကုန်သနည်း”ဟု မေးဖွယ်ရှိ၏။ မှန်ပေသည် - “ဇာတိပစ္စယာ ဇရာမရဏံ သောကပရိဒေဝဒုက္ခဒေါမနဿဥပါယာသာ သမ္ဘဝန္တိ = ဇာတိအကြောင်းခံကြောင့် ဇရာမရဏ သောက ပရိဒေဝ ဒုက္ခ ဒေါမနဿ ဥပါယာသတို့သည် ဖြစ်ပေါ်လာကြကုန်၏” - ဟု ဟောကြားထားတော်မူအပ်သော်လည်း သောကစသည်တို့သည် ဇာတိ၏ အကျိုးရင်းမဟုတ်၊ အဆက်ဆက် ဖြစ်တတ်သော အကျိုးဆက်မျှသာ ဖြစ်ရကား ထိုသောကစသည်တို့၏ အကြောင်းကိုလည်း မေးသင့်၏ - ထိုအကြောင်းကား အဘယ်ပါနည်းဆိုသော် အဖြေကား အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်၏ -

ဇရာမရဏဟူသော အိုခြင်း သေခြင်း ဒုက္ခတရားတို့သည် တွေ့ထိ နှိပ်စက်အပ်သောကြောင့် ဖြစ်စေ၊ ဆွေမျိုးတို့၏ ပျက်စီးခြင်း ဉာတိဗျသန၊ စည်းစိမ်ဥစ္စာတို့၏ ပျက်စီးခြင်း ဘောဂဗျသန၊ အနာရောဂါကြောင့် ပျက်စီးခြင်း ရောဂဗျသန၊ သီလ၏ ပျက်စီးခြင်း သီလဗျသန၊ မှန်ကန်သောသမ္မာဒိဋ္ဌိ အယူဝါဒ၏ ပျက်စီးခြင်း ဒိဋ္ဌိဗျသနဟူသော ဗျသနတရား တစ်ပါးပါးဖြင့် တွေ့ထိ နှိပ်စက်အပ်သောကြောင့် ဖြစ်စေ သောကစသည်တို့သည် ဖြစ်တတ်ရကား ဇရာမရဏဟူသော ဒုက္ခဓမ္မနှင့် တွေ့ထိခြင်းသည်လည်းကောင်း၊ ဉာတိဗျသနစသော ဗျသန တရား တစ်မျိုးမျိုးနှင့် တွေ့ထိခြင်းသည်လည်းကောင်း သောကစသည်တို့၏ အကြောင်း ဖြစ်သည်။

သောကစသည် ဖြစ်သောအခါ အဝိဇ္ဇာလည်း ပါဝင်ပြီးစီးပုံကို တစ်နည်းပြလိုပြန်သဖြင့် နောက်တစ်နည်းကို အောက်ပါအတိုင်း ဆက်လက်ဖွင့်ဆိုပြန်သည်။ -

တစ်နည်းအပြေ

(အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၇၉-၁၈၀။ ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၁၁။)

အာသဝသမုဒယာ အဝိဇ္ဇာသမုဒယော (= အာသဝ ဖြစ်ခြင်းကြောင့် အဝိဇ္ဇာ ဖြစ်၏)ဟု ဘုရားရှင်သည် ဟောကြားထားတော်မူ၏။ အာသဝဖြစ်ခြင်းကြောင့်လည်း ထိုသောက စသည်တို့သည် ဖြစ်ပေါ်လာကြကုန်၏။ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဒေသနာတော်တွင် ဇာတိကြောင့် ဇရာမရဏ သောက ပရိဒေဝ ဒုက္ခ ဒေါမနဿ ဥပါယာသတရား တို့ ဖြစ်ပေါ်လာကြောင်းကို ဟောကြားထားတော်မူသော်လည်း ဇာတိမှာ သောကစသည်တို့ ဖြစ်ပေါ်လာဖို့ရန် မကင်းစကောင်းသော ဝေးသော အကြောင်းတရားသာတည်း။ သောကစသည်တို့ ဖြစ်ပေါ်လာဖို့ရန် အနီးစပ်ဆုံး အကြောင်းတရားများမှာ အာသဝေါတရားတို့ပင် ဖြစ်ကြသည်။

ကာမာသဝကြောင့် သောကစသည်ဖြစ်ပုံ

တဿ စေ ကာမယာနဿ၊ ဆန္ဒဇာတဿ ဇန္တုနော။
တေ ကာမာ ပရိဟာယန္တိ၊ သလ္လဝိဒ္ဓေါဝ ရုပ္ပတိ။ (ခု-၁-၃၉၉။)
ကာမတော ဇာယတီ သောကော။ (ခု-၁-၄၅။)

ဤဒေသနာတော်များနှင့် အညီ - သက်ရှိသက်မဲ့ ကာမဝတ္ထု အစုစုကို လိုလားတောင့်တနေသော သတ္တဝါအဖို့ ထိုကာမဝတ္ထု အစုစုတို့၏ ဖောက်ပြန်ပျက်စီးသွားသောအခါ မြားဖြင့် ပစ်ခွင်းခံရသော သားကောင် ကဲ့သို့ သောကစသော မြားငြောင့်တို့၏ စူးဝင်ခံရမှုကြောင့် စိတ်ဖောက်ပြန်လာတတ်ပေသည်။ ထိုသို့ သက်ရှိသက်မဲ့ ကာမဝတ္ထု အစုစုတို့၏ ပျက်စီး၍ သောကစသည်တို့ ဖြစ်ပေါ်လာရာ၌ ထိုသက်ရှိသက်မဲ့ ကာမဝတ္ထုအစုစု အပေါ်၌ ချစ်ခင်တွယ်တာ မက်မောမှု လိုလားတောင့်တမှု ကာမာသဝကို အကြောင်းခံလျက် ရှိ၏။ ယင်းကာမာသဝဖြစ်လျှင် ယင်းသက်ရှိသက်မဲ့ ကာမဝတ္ထု အစုစုတို့အပေါ်၌ သား သမီး ဇနီး မြေး ရွှေ ငွေစသည်ဖြင့် အသိမှားမှု အဝိဇ္ဇာ လည်း ကပ်လျက်ပါလာ၏။ အလားတူပင်လျှင် ယင်းသက်ရှိသက်မဲ့ ကာမဝတ္ထု အစုစုတို့ကို အကြောင်းပြု၍ သောကစသည်ဖြစ်ရာ၌လည်း ယင်းအဝိဇ္ဇာသည် ကပ်လျက်ပါနေ၏။ သို့သော် တပ်မက်မှု ကာမာသဝ အားကောင်းနေပါလျှင် ယင်းသက်ရှိသက်မဲ့ ကာမဝတ္ထု အစုစုဟူသော ရုပ်နာမ် အစုအပုံကို ပရမတ်သို့ ဆိုက်အောင် မမြင်တတ်ပေ။ မြင်အောင် မကြိုးစားသော်လည်း ရှိတတ်၏။ သောကစသည် ဖြစ်ရာ၌လည်း နည်းတူပင် ဖြစ်သည်။

ဒိဋ္ဌာသဝကြောင့် သောကစသည်ဖြစ်ပုံ

တဿ အဟံ ရူပံ မမ ရူပန္တိ ပရိယုဋ္ဌဌာယိနော ရူပဝိပရိဏာမညထာဘာဝါ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ သောကပရိဒေဝ ဒုက္ခဒေါမနဿုပါယာသာ။ (သံ-၂-၃။)

“ရုပ်ဟူသည် ငါတည်း၊ ငါ၏ ရုပ်တရားတည်း”ဟု ဒိဋ္ဌာသဝဖြင့် လုလုယက်ယက် စွဲလမ်းလျက် တည်နေသူမှာ ရုပ်တရား၏ ဖောက်ပြန်မှု တစ်မျိုးတစ်မည် ပြောင်းလဲမှုကြောင့် သောက ပရိဒေဝ ဒုက္ခ ဒေါမနဿ ဥပါယာသ တို့သည် ဖြစ်ပေါ်လာကြရလေသည်။ ဤ၌ ရုပ်တရားကိုပင် “အတ္တဟုလည်းကောင်း၊ အတ္တ၏ ရုပ်တရားဟု လည်းကောင်း” စွဲလမ်း ယုံကြည်နေ၏။ ထိုသို့ စွဲလမ်းယုံကြည်နေသူ၏ သန္တာန်၌ ခံယူချက်မှားမှု ဒိဋ္ဌာသဝသည်

တည်ရှိနေ၏။ ရုပ်တရားကို “အတ္တဟု၊ အတ္တ၏ ရုပ်တရားဟု” — ခံယူချက်မှားမှု သဘောကား ဒိဋ္ဌိတည်း ဒိဋ္ဌာသဝတည်း။ ရုပ်တရားကို “အတ္တဟု၊ အတ္တ၏ရုပ်တရားဟု” — အသိမှားမှု သဘောကား အဝိဇ္ဇာတည်း အဝိဇ္ဇာသဝတည်း။ ထို့ကြောင့် ရုပ်တရားအပေါ်၌ ဒိဋ္ဌာသဝဖြင့် လုလုယက်ယက် စွဲလမ်းလျက် တည်နေသူမှာ ရုပ်တရား၏ ဖောက်ပြန်ပျက်စီးမှု တစ်မျိုးတစ်မည် ပြောင်းလဲမှုကြောင့် သောကစသည်တို့ ဖြစ်ရာ၌လည်းကောင်း၊ ဒိဋ္ဌာသဝဖြစ်ရာ၌လည်းကောင်း “ငါ၊ ငါ၏ရုပ်”ဟု အသိမှားမှု အဝိဇ္ဇာလည်း ကပ်လျက်ပင် ပါဝင်နေသည်ကို သိရှိပါလေ။

ဘဝါသဝကြောင့် သောကစသည် ဖြစ်ပုံ

ယေဝိ တေ ဘိက္ခဝေ ဒေဝါ ဒီဃာယုကာ ဝဏ္ဏဝန္တော သုခဗဟုလာ ဥစ္စေသု ဝိမာနေသု စိရဋ္ဌိတိကာ၊ တေပိ တထာဂတဿ ဓမ္မဒေသနံ သုတွာ ယေဘုယျေန ဘယံ သံဝေဂံ သန္တာသံ အာပဇ္ဇန္တိ။

(သံ-၂-၇၀။ အံ-၁-၃၄၂။)

= ရဟန်းတို့ . . . အသက်ရှည်၍ အဆင်းလှကာ သုခများလျက် အလွန်မြင့်မောက် အထက်တန်းသို့ ရောက်နေသည့် ဘုံဗိမာန်တို့ဝယ် ကြာမြင့်စွာ တည်နေရသည့်အတွက် မိမိ၏ ဗြဟ္မာဘဝကို တွယ်တာ တပ်မက်သည့် ဘဝါသဝဖြင့် အားရနှစ်သက်ကြသော ဗြဟ္မာတို့သည် ဘုရားရှင်၏ အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တနှင့် စပ်သည့် တရားဒေသနာသံကို ကြားနာကြရသည့်အခါ များသောအားဖြင့် မိမိတို့ဘဝ၏ မမြဲသော အချက်ကို တွေးတော မိကာ လွန်စွာ ကြောက်ရွံ့ထိတ်လန့်လျက် သံဝေဂ ဖြစ်ကြရလေသည်။ (သံ-၂-၇၀၊ အံ-၁-၃၄၂။)

ဤ၌လည်း မိမိတို့၏ ဘဝကို နတ်ဗြဟ္မာဟု အသိမှားမှု၊ ငါတို့ဟု အသိမှားမှု အဝိဇ္ဇာများ ကပ်လျက် ပါဝင်နေသည်ကို သတိပြုပါ။ ဤဗြဟ္မာတို့ကား အလွန် အသက်ရှည်ကြ၏။ ဘုရားရှင်၏တရားတော်ကို နာကြားရ သဖြင့် အနိစ္စဟု မိမိတို့၏ဘဝကို သိမြင်လာသောအခါ အလွန် ကြောက်ရွံ့ ထိတ်လန့်လာကြကုန်၏။ နတ်တို့သည် နတ်သက်ကြွေခါနီး ကာလဝယ် ပုဗ္ဗနိမိတ် (၅)ပါးတို့ကို တွေ့မြင်ကြရသဖြင့် သေဘေးမှ အလွန် ကြောက်လန့်ကြ ကုန်၏။ သေဘေးဆိုးကြီးက လွန်စွာ ခြိမ်းခြောက်အပ်ကုန်သော နတ်တို့သည် လွန်စွာ ကြောက်ရွံ့ထိတ်လန့် လျက် ဒေါသ ဒေါမနဿ ဖြစ်ကြရကုန်သကဲ့သို့ အလားတူပင် ယင်းဗြဟ္မာတို့သည်လည်း လွန်စွာ ကြောက်ရွံ့ ထိတ်လန့်လျက် သံဝေဂ ဖြစ်ကြရလေသည်။

ပုဗ္ဗနိမိတ် (၅) ပါး

မာလာ မိလာယန္တိ၊ ဝတ္ထာနိ ကိလိဿန္တိ၊ ကစ္ဆေဟိ သေဒါ မုစ္ဆန္တိ၊ ကာယေ ဝေဝဏ္ဏိယံ ဩက္ကမတိ၊ ဒေဝေါ ဒေဝါသနေ နာဘိရမတိ။ (ခု-၁-၂၄၇။)

- ၁။ နတ်ပန်းတို့သည် ညှိုးနွမ်းကုန်၏။
- ၂။ နတ်အဝတ်တို့သည် ညစ်နွမ်းကုန်၏။
- ၃။ လက်ကတီးကြားတို့မှ (= ချိုင်းကြားတို့မှ) ချွေးတို့သည် ယိုထွက်ကုန်၏။
- ၄။ ကိုယ်၌ ဖောက်ပြန်သော အရေအဆင်း ရှိသူ၏အဖြစ်သည် သက်ရောက်လာ၏။
(အသားအရောင် ပြောင်းလဲလာ၏။)
- ၅။ နတ်သည် နတ်တို့၏နေရာ ဘုံဗိမာန်၌ မမွေ့လျော် ဖြစ်နေ၏။

ဤ (၅)ပါးတို့ကား နတ်တို့ သေခါနီးကာလဝယ် သေခြင်းရှေ့ပြေး နိမိတ်တို့တည်း။

(ခု-၁-၂၄၇-ဣတိဝုတ်ပါဠိတော်။)

အဝိဇ္ဇာသဝကြောင့် သောကစသည် ပြန်ပုံ

သ ခေါ သော ဘိက္ခုဝေ ဗာလော တိဝိဓံ ဒိဋ္ဌေဝဓမ္မေ ဒုက္ခံ ဒေါမနဿံ ပဋိသံဝေဒေတိ။ (မ-၃-၂၀၂။)

= ရဟန်းတို့ . . . ထိုအဝိဇ္ဇာမကင်းသေးသည့် လူဖျင်း လူအ လူ့ဗာလသည် အဝိဇ္ဇာသဝကြောင့် မျက်မှောက်ဘဝမှာပင် -

- ၁။ ဒုက္ခသဟဂုတ် ကာယဝိညာဏ်၌ ယှဉ်သော ကာယိက ဒုက္ခဝေဒနာ၊
- ၂။ ဒေါသမူဒွေ၌ ယှဉ်သော အသင်္ခါရိက စေတသိက ဒေါမနဿဝေဒနာ၊
- ၃။ သသင်္ခါရိက စေတသိက ဒေါမနဿဝေဒနာ၊

ဤ (၃)မျိုးသော ဒုက္ခဝေဒနာကို ခံစားရပေသည်။ ယင်းဝေဒနာ (၃)မျိုးတို့၏ အကြောင်းရင်း နိဒါန်းမှာ သုံးမျိုးပင်ရှိ၏။ -

- ၁။ တဿာရပ္ပကထာသဝနံ = မကောင်းမှု ဒုစရိုက် အကုသိုလ်တို့ကို ပြုမိသဖြင့် ယင်းမကောင်းမှုအား လျှောက်ပတ်သော ကဲ့ရဲ့စကားကို ကြားနာရခြင်း၊
- ၂။ ကမ္မကာရဏာဒဿနံ = (၃၂)ပါးသော ကံကြမ္မာဟူသော ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုကို တွေ့မြင်နေရခြင်း၊
- ၃။ မရဏကာလကမ္မောပဋ္ဌာနံ = သေရာညောင်စောင်း လျောင်းစက်ရာအခါ၌ အကုသိုလ်ကံအာရုံ ထင်လာခြင်း

ဤအကြောင်း (၃)ရပ်ကို (မူလဋီကာ-၂-၁၂၅။)၌ ဖော်ပြထား၏။ ယင်းအကြောင်း (၃)မျိုးကြောင့် (၃)မျိုးသော ဒုက္ခဝေဒနာကို ခံစားရာ၌လည်းကောင်း၊ မကောင်းမှု ဒုစရိုက်တို့ကို လွန်ကျူးရာ၌လည်းကောင်း “ငါ သူတစ်ပါး”စသည်ဖြင့် အသိမှားမှု အဝိဇ္ဇာသည် အကြောင်းခံလျက်ပင်ရှိ၏။

ဣတိ ယသ္မာ အာသဝသမုဒယာ ဧတေ ဓမ္မာ ဟောန္တိ၊ တသ္မာ ဧတေ သိဇ္ဈမာနာ အဝိဇ္ဇာယ ဟေတုဘူတေ အာသဝေ သာဓေန္တိ။ အာသဝေသု စ သိဒ္ဓေသု ပစ္စယဘာဝေ ဘာဝတော အဝိဇ္ဇာပိ သိဒ္ဓါဝ ဟောတီတိ။

(အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၈၀။ ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၂၁၂။)

ဤသို့လျှင် အာသဝေါတရားတို့၏ ထင်ရှား ဖြစ်ခြင်းကြောင့် သောကစသည်တို့သည် ထင်ရှား ဖြစ်ပေါ်လာကုန်၏။ ထို့ကြောင့် ထိုသောကစသည်တို့၏ ဖြစ်မှုသည် ပြီးစီးကုန်လတ်သော် အဝိဇ္ဇာ၏ အကြောင်းရင်း ဖြစ်သော အာသဝေါတရားတို့၏ ဖြစ်မှုသည်လည်း ပြီးစီးပြီးသာ ဖြစ်ကုန်၏။

“အောက်အကြွေ၌ ရေတိုးလာသည်ကို မြင်လျှင် အထက်အညာ၌ မိုးရွာပြီ”ဟု သိရသကဲ့သို့၊ အလားတူပင် သောကစသည့် အကျိုးတရားကို မြင်ရသဖြင့် အကြောင်း အာသဝေါတရားတို့ကိုလည်း ထိုအကျိုးက သိစေနိုင်ပေသည်။ ယင်းသို့ သိစေနိုင်ခြင်းကိုပင် ဤ၌ “အာသဝေါတရားတို့ကို ပြီးစီးစေနိုင်ကုန်၏”ဟု ဆိုသည်။

အာသဝေါတရားတို့၏ ဖြစ်မှုသည် ပြီးစီးခဲ့သော် အာသဝေါတရားတည်းဟူသော အကြောင်းတရားသည် ထင်ရှားဖြစ်ခဲ့သော် အဝိဇ္ဇာဟူသော အကျိုးတရားသည်လည်း ထင်ရှား ဖြစ်ခြင်းကြောင့် အဝိဇ္ဇာ၏ ထင်ရှား ဖြစ်ပေါ်မှုသည်လည်း ပြီးစီးပြီးသားသာ ဖြစ်သွား၏။ ယင်းသို့ အဝိဇ္ဇာ၏ ထင်ရှားဖြစ်မှုသည် ပြီးစီးခဲ့သော် တစ်ဖန် အဝိဇ္ဇာ အကြောင်းခံကြောင့် သင်္ခါရတို့သည် ဖြစ်ကြပြန်ကုန်၏။ တစ်ဖန် သင်္ခါရကြောင့် ဝိညာဏ်သည် ဖြစ်ပြန်၏။ ဤသို့လျှင် အကြောင်းနှင့် အကျိုး အဆက်ဆက်အားဖြင့် အဆုံးအပိုင်းအခြား မရှိတော့ပေ။

ဤသို့လျှင် အာသဝေါတရားများကြောင့် အဝိဇ္ဇာဖြစ်၍ အဝိဇ္ဇာကြောင့်လည်း အာသဝေါတရားများ ဖြစ်ကြရပြန်သည်။ အဝိဇ္ဇာကြောင့် အာသဝေါတရားများ ဖြစ်ပေါ်လာရာ၌ ကာမာသဝ၊ ဘဝိသဝ၊ ဒိဋ္ဌာသဝတို့သည်

အဝိဇ္ဇာနှင့် သဟဇာတစသော သဘောအားဖြင့် အတူယှဉ်တွဲ၍လည်း ဖြစ်နိုင်ကုန်၏။ အဝိဇ္ဇာက ဥပနိဿယ သတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုပေးလိုက်သဖြင့် စိတ္တက္ခဏပေါင်းများစွာ ခြားလျက်လည်း ဖြစ်နိုင်ကုန်၏။ အဝိဇ္ဇာနှင့် ယှဉ်တွဲ၍ ဖြစ်ရာ၌ အဝိဇ္ဇာ၏ အကူအညီ အကြောင်းတရားများ အဖြစ် အဝိဇ္ဇာအား သဟဇာတစသော သတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြု ပေး၏။ တစ်ဖန် အဝိဇ္ဇာကလည်း ယင်းအာသဝေါတရားတို့အား သဟဇာတစသော ပစ္စယသတ္တိတို့ဖြင့် ကျေးဇူးပြု ပေး၏။

တစ်ဖန် အဝိဇ္ဇာက ဥပနိဿယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုပေးလိုက်သဖြင့် အဝိဇ္ဇာနှင့် စိတ္တက္ခဏပေါင်းများစွာ ကွာခြား၍လည်း အာသဝေါတရားတို့သည် ဖြစ်ခဲ့သော် ယင်းအာသဝတို့သည် သင်္ခါရနှင့် ကမ္မဘဝ (= ကံ) တို့တွင် ထိုက်သလို အကျိုးဝင်ကြ၏။ အပုညာဘိသင်္ခါရနှင့် အကုသိုလ်ကံတရားများ ဖြစ်ကြ၏။ ယင်းအပုညာဘိ သင်္ခါရနှင့် အကုသိုလ်ကံတို့ ဖြစ်ပေါ်လာရာ၌လည်း အဝိဇ္ဇာသည် ယင်းအပုညာဘိသင်္ခါရနှင့် အကုသိုလ်ကံ တို့အား ဥပနိဿယသတ္တိဖြင့်လည်းကောင်း၊ သဟဇာတစသော သတ္တိဖြင့်လည်းကောင်း ကျေးဇူးပြုပေးလျက်ပင် ရှိသည်။ ရှေးရှေးသော အဝိဇ္ဇာသည် နောက်နောက်သော အပုညာဘိသင်္ခါရ၊ အကုသိုလ်ကံတို့အား ဥပနိဿယ သတ္တိဖြင့်၊ စိတ္တက္ခဏတစ်ခု၏ အတွင်း၌ အတူယှဉ်တွဲ ဖြစ်သော အဝိဇ္ဇာသည် မိမိနှင့် ယှဉ်ဖက် သမ္ပယုတ် ဖြစ်သော အပုညာဘိသင်္ခါရ၊ အကုသိုလ်ကံတို့အား သဟဇာတစသော သတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုပေး၏ဟု ဆိုလိုသည်။ (အဝိဇ္ဇာက ပုညာဘိသင်္ခါရ အာနေဇ္ဇာဘိသင်္ခါရတို့အား ကျေးဇူးပြုပုံသည် နောက်တွင် ထင်ရှား လတ္တံ့။) သို့အတွက် အဝိဇ္ဇာနှင့် အာသဝတို့သည် အစနှင့် အဆုံးကို ရှာဖွေ၍ မရနိုင်လောက်အောင် သံသရာ စက်ရဟတ်ကို ရှည်လျားစွာ လည်ပတ်စေသော ဓာတ်ငွေ့များ ဖြစ်ကြသည်ဟု သဘောပေါက်ပါလေ။

အဝိဇ္ဇာကို အစထား၍ ဟောတော်မူရခြင်း အကြောင်း

အာသဝကြောင့် အဝိဇ္ဇာဖြစ်လျှင် အဘယ်ကြောင့် အဝိဇ္ဇာကို အစဆုံး ဟောပြတော်မူရသနည်းဟု မေးသင့် ပြန်၏။ အဝိဇ္ဇာသည် ဝဋ်တရားအပေါင်းတို့တွင် ဦးခေါင်းပမာ လွန်စွာ အရေးကြီး၏။ သံသရာစက်ရဟတ်၏ လည်ပတ်နေပုံအကြောင်းကို ဟောပြသော ဒေသနာတော်သည် ဝဋ်ကထာမည်၏။ အဝိဇ္ဇာကား ယင်းဝဋ်ကထာ တရားစကား၏ အဦးပဓာန ဖြစ်၏။ သံသရာစက်ရဟတ်ကို လည်ပတ်စေတတ် ဖြစ်စေတတ်သော အကြောင်းရင်း ကား ကံတရားဖြစ်၏။ အဝိဇ္ဇာသည် ယင်းကံတရား၏ အကြောင်းရင်းဖြစ်၏။

ထင်ရှားစေအံ့ - ဘုရားရှင်သည် ဝဋ်ကထာ ဒေသနာတော်ကို ဟောကြားတော်မူသည်ရှိသော် အဝိဇ္ဇာကို သော်လည်းကောင်း၊ ဘဝတဏှာကိုသော်လည်းကောင်း နှစ်ပါးကုန်သောတရားတို့ကို အဦးပဓာနပြု၍ ဟောကြား တော်မူလေသည်။ အဝိဇ္ဇာကို အဦးပဓာနထား၍ ဟောကြားတော်မူပုံကား ဤသို့တည်း -

“ပုရိမာ ဘိက္ခဝေ ကောဋိ န ပညာယတိ အဝိဇ္ဇာယ ‘ဣတော ပုဗ္ဗေ အဝိဇ္ဇာ နာဟောသိ၊ အထ ပစ္ဆာ သမဘဝီ’တိ။ ဧဝဉ္ဇေတံ ဘိက္ခဝေ ဝုစ္စတိ၊ အထ စ ပန ပညာယတိ ‘ဣဒပ္ပတ္တိယာ အဝိဇ္ဇာ’တိ။” (အံ-၃-၃၄၆။)

= ရဟန်းတို့ . . . ဤမည်သော မင်း၊ ဤမည်သော ဘုရားရှင်၏ လက်ထက်တော်မှ ရှေး၌ အဝိဇ္ဇာသည် မဖြစ်ပေါ်ခဲ့သေး၊ ထိုမည်သော မင်း၊ ထိုမည်သော ဘုရားရှင်၏ လက်ထက်တော်မှ နောက်ပိုင်းကာလ၌သာ စ၍ ဖြစ်ခဲ့ပြီဟု ဤသို့လျှင် အဝိဇ္ဇာ၏ ရှေး၌ဖြစ်သော အစွန်းအစ အပိုင်းအခြားသည် မထင်ရှားပေ။ ရဟန်းတို့ ဤသို့လျှင် ဤအဝိဇ္ဇာ၏ ရှေး၌ဖြစ်သော အစွန်းအစ အပိုင်းအခြား၏ မထင်ရှားခြင်းကို ဆိုအပ်၏။ ထိုသို့ပင် ဆိုအပ်သော်လည်း ဤအာသဝေါတရားဟူသော အကြောင်းကြောင့် အဝိဇ္ဇာသည်ထင်ရှား၏ (= ထင်ရှား ဖြစ်ပေါ်လာ၏။) (အံ-၃-၃၄၆။)

တစ်ဖန် ဘဝတဏှာကို အဦးပဓာန ထား၍ ဟောတော်မူပုံမှာ ဤသို့ ဖြစ်၏ -

“ပုရိမာ ဘိက္ခဝေ ကောဋိ န ပညာယတိ ဘဝတဏှာယ ‘ဣတော ပုဗ္ဗေ ဘဝတဏှာ နာ ဟောသိ၊ အထ ပစ္ဆာ သမဘဝီ’တိ။ ဧဝဉ္စေတံ ဘိက္ခဝေ ဂုစ္စတိ၊ အထ စ ပန ပညာယတိ ‘ဣဒပ္ပတ္တယာ ဘဝတဏှာ’တိ။”
(အံ-၃-၃၄၈။)

= ရဟန်းတို့ . . . ဤမည်သော မင်း၊ ဤမည်သော ဘုရားရှင်၏ လက်ထက်တော်မှ ရှေး၌ ဘဝတဏှာ သည် မဖြစ်ပေါ်ခဲ့သေး၊ ထိုမည်သော မင်း၊ ထိုမည်သော ဘုရားရှင်၏ လက်ထက်တော်မှ နောက်ပိုင်းကာလ၌သာ စ၍ ဖြစ်ခဲ့ပြီ - ဟု ဤသို့လျှင် ဘဝတဏှာ၏ ရှေး၌ဖြစ်သော အစွန်းအစ အပိုင်းအခြားသည် မထင်ရှားပေ။ ရဟန်းတို့ . . . ဤသို့လျှင် ဤဘဝတဏှာ၏ ရှေး၌ ဖြစ်သော အစွန်းအစ အပိုင်းအခြား၏ မထင်ရှားခြင်းကို ဆိုအပ်၏။ ထိုသို့ပင်ဆိုအပ်သော်လည်း ဤဝေဒနာဟူသော အကြောင်းကြောင့် ဘဝတဏှာသည် ထင်ရှား၏။
(အံ-၃-၃၄၈။)

အကြောင်းပြချက်

ဘုရားရှင်သည် အဘယ်ကြောင့် ဝဇ္ဇကထာ တရားဒေသနာတော်ကို ဟောကြားတော်မူရာဝယ် ဤအဝိဇ္ဇာ နှင့် ဘဝတဏှာဟူသော တရား (၂)ပါးကို အဦးပဓာနထား၍ ဟောကြားတော်မူအပ်ပါသနည်း ဟူမူ -

သုဂတိ ဒုဂ္ဂတိဂါမိနော ကမ္မဿ ဝိသေသဟေတု ဘူတတာ။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၂၆။ ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၁၅၆။)

သုဂတိ ဒုဂ္ဂတိဟူသော ထိုထို ဘုံဘဝ ရောက်ကြောင်းဖြစ်သော ကံတရား၏ ထူးကဲသော အကြောင်းတရား များ ဖြစ်သောကြောင့် ဤအဝိဇ္ဇာနှင့် ဘဝတဏှာတရား (၂)ပါးကို အဦးပဓာနထား၍ ဟောကြားတော်မူအပ်ပါ၏ - ဟူပေ။

အဝိဇ္ဇာ - အဝိဇ္ဇာသည် ဒုဂ္ဂတိဘဝသို့ ရောက်ကြောင်းဖြစ်သော အကုသိုလ်ကံ၏ ထူးကဲသော အကြောင်း တရားဖြစ်၏။ သစ္စာလေးချက် သဘောနက်ကို ပြက်ပြက် ထင်ထင် လင်းလင်းကြီး မသိမမြင်ဘဲ ယောက်ျား မိန်းမ ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါ လူ နတ် ဗြဟ္မာစသည်ဖြင့်လည်းကောင်း၊ ထိန်ထိန်လျှံတောက်သည့် ရွှေ ငွေ စိန် ကျောက် စသည်ဖြင့်လည်းကောင်း အသိမှားမှု အဝိဇ္ဇာ အမှောင်ထုသည် လွှမ်းမိုးဖိစီး နှိပ်စက်အပ်သော ပုထုဇန်သည် - မီးဖြင့် ပြင်းထန်စွာ လောင်မြိုက်ခံရခြင်း လက်ရိုက်ဖြင့် ပြင်းထန်စွာ အရိုက်အနှက်ခံရခြင်းကြောင့်ဖြစ်သော ပင်ပန်းဆင်းရဲခြင်းသည် လွှမ်းမိုးနှိပ်စက်အပ်သော သတ်ထိုက်သော သတ်ရန် အသင့်ဖြစ်နေသော နွားမသည် ထိုပင်ပန်းဆင်းရဲခြင်းဖြင့် လွန်စွာနာကျင်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် မသာယာသင့် မသာယာထိုက်သည်လည်း ဖြစ်သော မိမိ၏ အကျိုးစီးပွားမဲ့ကို ဆောင်နိုင်သည်လည်း ဖြစ်သော ရေပူကိုသော်လည်း သောက်ခြင်းကို အားထုတ်ဘိသကဲ့သို့ - ထိုအတူ ကိလေသာ အပူမီး၏ ပြင်းထန်စွာ လောင်မြိုက်မှုကြောင့် မသာယာသင့် မသာယာထိုက်သည်လည်း ဖြစ်သော အပါယ်ဒုဂ္ဂတိဘုံဘဝသို့ ကျရောက်စေနိုင်ခြင်းကြောင့် မိမိ၏ အကျိုး စီးပွားမဲ့ကို ရွက်ဆောင်နိုင်သည်လည်းဖြစ်သော ပါဏာတိပါတစသော တစ်ပါးမက များပြားလှသော ဒုဂ္ဂတိ ဘဝသို့ ရောက်ကြောင်း အကုသိုလ်ကံကို အားထုတ်မိ၏။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၂၆။ ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၁၅၆-၁၅၇။)

ဘဝတဏှာ - တစ်ဖန် ထိုထို ဘုံဘဝကို လိုလားတောင့်တတတ် တွယ်တာတပ်မက်တတ်သော ဘဝတဏှာ သည် သုဂတိဘုံဘဝသို့ ရောက်ကြောင်းဖြစ်သော ကုသိုလ်ကံ၏ ထူးကဲသော အကြောင်းတရား ဖြစ်၏။ - ဘဝတဏှာသည် လွှမ်းမိုးနှိပ်စက်အပ်သော (= လူဖြစ်ချင်သည့် နတ်ဖြစ်ချင်သည့် ဗြဟ္မာဖြစ်ချင်သည့် လူ့ဘဝ

နတ်ဘဝ ဗြဟ္မာဘဝကို တပ်မက်မောသည့် တဏှာသည် နှိပ်စက်အပ်သော) ပုထုဇန့်သည် - အထက်တွင် ဖော်ပြခဲ့သော နွားမမျိုးသည် ရေအေး၌ တပ်မက်မောသော တဏှာဖြင့် သာယာဖွယ်နှင့်လည်း တကွဖြစ်သော မိမိ၏ ပင်ပန်းနွမ်းနယ်မှုကို ပယ်ဖျောက်ပေးနိုင်သည်လည်းဖြစ်သော ရေအေးကို သောက်ခြင်းကို အားထုတ်ဘိ သကဲ့သို့ - ထို့အတူ ကိလေသာ အပူဓာတ်မီး၏ ပြင်းထန်စွာ ပူလောင်ခြင်း ဒဏ်ချက်မှ ကင်းခြင်းကြောင့် သာယာဖွယ်နှင့်လည်းတကွဖြစ်သော, သုဂတိဘုံဘဝသို့ ကောင်းစွာ ရောက်စေနိုင်ခြင်းကြောင့် (မိမိ၏ ဒုဂ္ဂတိ ဒုက္ခတည်းဟူသော ပင်ပန်းခြင်းကို ပယ်ဖျောက်နိုင်သည်လည်း ဖြစ်သော) ပါဏာတိပါတမှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်းစသော များပြားလှသော သုဂတိဘုံဘဝသို့ ရောက်ကြောင်းကို အားထုတ်၏။ (အဘိ-၄-၂-၁၂၆။ ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၁၅၇။)

ဆိုလိုသည့်သဘောတရား

ရှေးယခင်က နွားသတ်သမား လူရိုင်းတို့သည် နွားမကို မီးဖြင့်တိုက်၍ ထုရိုက်သောအခါ အသားနှင့်အရိုး တို့ကို ကပ်နေအောင် ဖွဲ့စပ်ထားသော အသားမျှင်ကလေးများ အကြောမျှင်ကလေးများသည် ပြတ်ပြီးလျှင် ဖူးရောင်၍ နေ၏။ ထိုအခါ နွားမကို ရေနွေး တိုက်ကြ၏။ နွားမက ရေနွေးကို သောက်လိုက်သောအခါ ဝမ်းလျှောလာသဖြင့် အညစ်အကြေးတို့မှ ကင်းဆိတ်သွား၏။ အသားလည်း အရိုးမှ လွတ်လာလေပြီ။ ထိုအခါ ရောက်မှ နွားမကို သတ်ကြသော ဟူ၏။ ထို့ကြောင့် အထက်ပါ ဥပမာစကားရပ်ကို အဋ္ဌကထာဆရာတော်က ဖွင့်ဆိုသွားတော်မူခြင်း ဖြစ်သည်။

ထိုဥပမာစကားရပ်၌ သတ်ထိုက်သော နွားမသည်လည်း အဝိဇ္ဇာသည် လွှမ်းမိုးအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော ရေပူကို သောက်ခြင်းကို အားထုတ်သကဲ့သို့ အလားတူပင် ပုထုဇန့် ငမိုက်သားသည် အထက်၌ ဆိုအပ်ခဲ့ပြီးသော ဒုဂ္ဂတိဘဝသို့ ရောက်ကြောင်း ဖြစ်သည့် ဒုစရိုက် အကုသိုလ်ကံကို အဝိဇ္ဇာဖုံးလွှမ်းထားသည့် အတွက်ကြောင့် အားထုတ်မိခြင်း ဖြစ်၏။

တစ်ဖန် ထိုနွားမသည် ရေပူကိုသောက်ခြင်း၌ အပြစ်ကိုမြင်၍ တပ်မက်မှု တဏှာ၏ အစွမ်းဖြင့် ရေအေးကို သောက်ခြင်းကို အားထုတ်ဘိသကဲ့သို့ အလားတူပင် ဤပုထုဇန့် ငမိုက်သားသည် အဝိဇ္ဇာအားနည်းသည်၏ အဖြစ်ကြောင့် ဒုဂ္ဂတိဘဝသို့ ရောက်ကြောင်း ဖြစ်သည့် အကုသိုလ်ကံ၌ အပြစ်ကိုမြင်၍ တပ်မက်မှု တဏှာ၏ အစွမ်းဖြင့် သုဂတိဘဝသို့ ရောက်ကြောင်းဖြစ်သည့် ကုသိုလ်ကံကို အားထုတ်၏။

ဒုက္ခေ ဟိ အဝိဇ္ဇံ တဏှာ အနုဝတ္တတိ၊ သုခေ တဏှံ အဝိဇ္ဇာတိ။ (မူလဋီ-၂-၈၈။)

မှန်ပေသည် ဒုက္ခရောက်ကြောင်း ဖြစ်သော ဒုဂ္ဂတိကံ (= အကုသိုလ်ကံ)ကို ပြုလုပ်သောအခါ အဝိဇ္ဇာသည် ရွှေ့သွားဖြစ်၍ တဏှာသည် အဝိဇ္ဇာ၏ နောက်လိုက်ဖြစ်၏။ သုဂတိဘုံဘဝသို့ ရောက်ကြောင်း ချမ်းသာကြောင်း ဖြစ်သည့် သုဂတိကံ (= ကုသိုလ်ကံ)ကို ပြုစုပျိုးထောင်သောအခါ၌ တဏှာသည် ရွှေ့သွားဖြစ်၍ အဝိဇ္ဇာသည် တဏှာ၏ နောက်လိုက် ဖြစ်ပေသည်။ အကုသိုလ်ကို ပြုလုပ်ရာ၌ အဝိဇ္ဇာထူထည်သည် အားကြီး၏။ ယင်းအဝိဇ္ဇာ ထူထည်ကို တဏှာက မလွှမ်းမိုးနိုင်။ သုဂတိဘုံဘဝသို့ ရောက်ကြောင်း ဖြစ်သည့် ကုသိုလ်ကံကို ပြုစုပျိုးထောင် ရာ၌ တဏှာထူထည်သည် အားကြီး၏။ ယင်းတဏှာထူထည်ကို အဝိဇ္ဇာက မလွှမ်းမိုးနိုင်။ သို့အတွက် အကု သိုလ်မှု၌ အဝိဇ္ဇာနောက်သို့ တဏှာကလိုက်ရ၍ ကုသိုလ်မှု၌ တဏှာနောက်သို့ အဝိဇ္ဇာက လိုက်ပါရပေသည်။

(မူလဋီ-၂-၈၇-၈၈။ အနုဋီ-၂-၉၄။)

တစ်ဖန် ဝဋ္ဋကထာ၏ ဦးခေါင်းသဖွယ် အဦးပဓာနဖြစ်၍ ဖြစ်ကုန်သော အဝိဇ္ဇာ - ဘဝတဏှာ တရား (၂)မျိုးတို့တွင် အချို့သော သုတ္တန်၌ ဘုရားရှင်သည် သံသရာဝဋ်မြစ်တရား တစ်မျိုးသာပါသော ဒေသနာကို

ဟောကြားထားတော်မူ၏။ အချို့သော သုတ္တန်၌ သံသရာဝဋ်မြစ်တရား နှစ်မျိုးလုံးကိုပင် မူလထား၍ ဟောကြားထားတော်မူ၏။

အဝိဇ္ဇာကို မူလထား၍ ဟောကြားထားတော်မူပုံ

ဣတိ ခေါ ဘိက္ခဝေ အဝိဇ္ဇုပနိဿာ သင်္ခါရာ၊ သင်္ခါရူပနိဿံ ဝိညာဏံ။ (သံ-၁-၂၆၉။)

= ရဟန်းတို့ . . . ဤသို့လျှင် သင်္ခါရတို့သည် အဝိဇ္ဇာဟူသော မှီရာ အကြောင်းရှိကုန်၏။ ဝိညာဏ်သည် သင်္ခါရဟူသော မှီရာအကြောင်းရှိ၏။ (သံ-၁-၂၆၉။) -

ဤသို့စသော ဒေသနာတော်တည်း။ (နိဒါနဝဂ္ဂသံယုတ် ဒသဗလဝဂ် ဥပနိသသုတ်။)

တဏှာကို မူလထား၍ ဟောကြားထားတော်မူပုံ

ဥပါဒါနိယေသု ဘိက္ခဝေ ဓမ္မေသု အဿာဒါနုပဿိနော ဝိဟရတော တဏှာ ပဝနုတိ၊ တဏှာပစ္စယာ ဥပါဒါနံ။ (သံ-၁-၃၁၁။)

= ရဟန်းတို့ . . . ဥပါဒါနိ၏ အာရုံဖြစ်ကုန်သော ဘုံသုံးပါးအတွင်း၌ တည်ရှိကြကုန်သော သင်္ခါရတရားတို့၌ သာယာဖွယ်ဟု အဖန်ဖန် ရှုလေ့ရှိသည် ဖြစ်၍နေသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်ဝယ် တဏှာသည် တိုးပွားလာ၏။ တဏှာဟူသော အကြောင်းတရား၏ ထင်ရှား ဖြစ်ပေါ်မှုကြောင့် ဥပါဒါနိသည် ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာ၏။ (သံ-၁-၃၁၁။)

ဤသို့စသော ဥပါဒါနိသုတ္တန်ဒေသနာတော်တည်း။

အဝိဇ္ဇာ တဏှာ နှစ်မျိုးလုံးကို မူလထား၍ ဟောကြားထားတော်မူပုံ

အဝိဇ္ဇာနိဝရဏဿ ဘိက္ခဝေ ဗာလဿ တဏှာယ သမ္ပယုတ္တဿ ဧဝမယံ ကာယော သမုဒါဂတော။ ဣတိ အယဉ္ဇေဝ ကာယော ဗဟိဒ္ဓါ စ နာမရူပံ၊ ဣတ္ထေတံ ဒွယံ၊ ဒွယံ ပဋိစ္စ ဖဿော သဠေဝါယတနာနိ၊ ယေဟိ ဖုဠော ဗာလော သုခဒုက္ခံ ပဋိသံဝေဒေတိ။ (သံ-၁-၂၆၂။)

ရဟန်းတို့ . . . အဝိဇ္ဇာအမှောင်ထုသည် ပိတ်ဖုံး ကာဆီးအပ်သော တဏှာနှင့် ယှဉ်တွဲလျက်ရှိသော (= တဏှာသံယောဇဉ်ကြိုးဖြင့် နှောင်ဖွဲ့ခံရသော) လူမိုက်အား (လူမိုက်၏) ဤဆိုအပ်ပြီးသော အဝိဇ္ဇာ တဏှာဟူသော အကြောင်းကြောင့် ဤသဝိညာဏက ခန္ဓာ (၅)ပါးတို့၏ အပေါင်းဟူသော ကိုယ်သည် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ဤသို့လျှင် ဤအဇ္ဈတ္တဖြစ်သော ကိုယ်သည်လည်းကောင်း၊ ဗဟိဒ္ဓဖြစ်သော နာမ်ရုပ်သည်လည်းကောင်း ဤသို့အပြားရှိသော ဤတရား (၂)ပါး အပေါင်းသည် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ဤတရား (၂)ပါး အပေါင်းကို အစွဲပြု၍ ဖဿသည်လည်းကောင်း၊ အာယတန (၆)ပါးတို့သည်လည်းကောင်း ဖြစ်ပေါ်လာကြကုန်၏။ ယင်း (၆)ပါးကုန်သော အာယတနတို့ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော ဖဿသည် တွေ့ထိအပ်သော လူမိုက်သည် သုခဝေဒနာ ဒုက္ခဝေဒနာကို ခံစားရ၏။ (သံ-၁-၂၆၂။) (နိဒါနဝဂ္ဂသံယုတ် ဗာလပဏ္ဍိတသုတ်။)

ဤသို့စသော ဒေသနာတည်း။

ဤသို့ဟောကြားတော်မူအပ်သော ဒေသနာအမျိုးမျိုးတို့တွင် ဤအနုလောမ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် ဒေသနာတော်အရာ၌ ဤအဝိဇ္ဇာပစ္စယာ သင်္ခါရာစသည်ဖြင့် ဟောကြားတော်မူအပ်သော ဤဒေသနာတော်သည် အဝိဇ္ဇာ၏

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း - အပိုင်း (ခ)

အစွမ်းဖြင့် အဝိဇ္ဇာကို အဦးပဓာနထား၍ အဝိဇ္ဇာဟူသော တရားတစ်ခုကိုသာ မူလထား၍ ဟောကြားတော် မူအပ်သော ဒေသနာတော်ဖြစ်သည်ဟု သိရှိပါလေ။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၂၆-၁၂၇၊ ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၁၅၆-၁၅၇။)

အဝိဇ္ဇာ-တဏှာဟူသော သံသရာဝဋ်မြစ် မူလတရား (၂)ပါးတို့သည် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် ဝဋ်တရား အပေါင်းတွင် ဦးခေါင်းပမာ လွန်စွာ အရေးကြီး၏။ ထိုထိုသံသရာဝဋ်ကို လည်ပတ်စေတတ်သော သံသရာဝဋ်၏ အကြောင်းရင်း သင်္ခါရ-ကံတို့ကို ပြုစုပျိုးထောင်ရာ၌ အဝိဇ္ဇာက အမှန်တရားကို မသိအောင် ဖုံးကွယ်ထားသည့် အတွက် (= ငါ-သူတစ်ပါး ယောက်ျား မိန်းမ ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါ လူ နတ် ဗြဟ္မာစသည်ဖြင့် အသိမှားနေသည့် အတွက်) တဏှာဖြင့် မက်မောမိ၍ ပြုမိကြခြင်း ဖြစ်သည်။ သို့အတွက် ထိုအဝိဇ္ဇာ-တဏှာတို့တွင် အဝိဇ္ဇာသည် ဘဝတဏှာ၏လည်း အကြောင်းရင်း ဖြစ်၏။ အဝိဇ္ဇာသည် ဖုံးလွှမ်းအပ်သော အပြစ်ရှိသော လူ့ဘဝ နတ်ဘဝ ဗြဟ္မာဘဝစသော ထိုထိုဘဝ၌သာလျှင် တဏှာက မက်မောနေသောကြောင့် ဖြစ်၏။ လူ့ဘဝ နတ်ဘဝ ဗြဟ္မာဘဝ စသည်၌ တည်ရှိကြသော ရုပ်ခန္ဓာ၊ နာမ်ခန္ဓာ၊ ရုပ်နာမ်ခန္ဓာတို့ကို ပရမတ်သို့ ဆိုက်အောင် မသိမမြင်မှု၊ ယင်းခန္ဓာတို့၏ အနိစ္စအချက် ဒုက္ခအချက် အနတ္တအချက် ဝိပရိဏာမအချက်တို့ကို မသိမမြင်မှုသည်ပင် အဝိဇ္ဇာဖြစ်၏။ အဝိဇ္ဇာက ထိုထိုဘဝ၏ ယင်းအနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တ ဝိပရိဏာမ အပြစ်တို့ကို မသိမမြင်အောင် ဖုံးထားသဖြင့် လူမိုက်တို့သည် ထိုထိုဘဝ၌ တွယ်တာတပ်မက်ကြခြင်း ဖြစ်၏။ ဤသို့လျှင် ဘဝထိုထို၌ တွယ်တာ တပ်မက်မှု ဘဝတဏှာသည် အဝိဇ္ဇာလျှင် အကြောင်းရင်းခံရှိသောကြောင့် အဝိဇ္ဇာသည် ဘဝတဏှာ၏ အကြောင်းရင်း ဖြစ်၏။ ဤသို့လျှင် ဝဋ်တရား၌ ဦးခေါင်းပမာ လွန်စွာ အရေးကြီးသော တရားဖြစ်၍ အဝိဇ္ဇာကို ရှေးဦးအစ၌ထား၍ ဟောပြတော်မူရသည်။ (ဖြစ်စဉ်မှာ အဝိဇ္ဇာက အစဆုံး ဖြစ်သည် မဟုတ်၊ အဝိဇ္ဇာ ဖြစ်ဖို့ရာလည်း အာသဝေါတရားဟူသော အကြောင်းတရားများ ထင်ရှားရှိကြသည်သာ ဖြစ်ပေသည်။)

(အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၂၆-၁၂၇။ ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၁၅၆-၁၅၇-ကြည့်။)

အဝိဇ္ဇာ၏ သဘောလက္ခဏာ

တတ္ထ ကတမာ အဝိဇ္ဇာ၊ ယံ အညာဏံ အဒဿနံ အနဘိသမယော အနနုဗောဓော အသမ္မောဓော အပ္ပဋ္ဌိဝေဓော အသင်္ခါဟဏာ (အသင်္ခါဟနာ) အပရိယောဂါဟဏာ (အပရိယောဂါဟနာ) အသမပေက္ခဏာ အပစ္စဝေက္ခဏာ အပစ္စက္ခကမ္ပံ ဒုဗ္ဗေဇ္ဈံ ဗာလုံ အသမ္ပဇညံ မောဟော ပမောဟော သမ္မောဟော အဝိဇ္ဇာ အဝိဇ္ဇောယော အဝိဇ္ဇာယောဂေါ အဝိဇ္ဇာနုသယော အဝိဇ္ဇာပရိယုဋ္ဌာနံ၊ အဝိဇ္ဇာလင်္ကီ မောဟော အကုသလမူလံ။ အယံ ဝုစ္စတိ အဝိဇ္ဇာ။ (အဘိ-၂-၁၅၀။)

၁။ **အညာဏ** - ဉာဏ်မည်သည်ကား အပြားအားဖြင့် သိတတ်သော ပညာတည်း။ ဉာဏ်အမည်ရသော ထိုပညာဟူသည် အကျိုး၏ အကျိုးကိုလည်းကောင်း၊ တစ်နည်းဆိုသော် အကျိုးတိုင်းကိုလည်းကောင်း၊ မှန်ကန်သော အကျိုးကိုလည်းကောင်း၊ အကြောင်း၏ အကြောင်းကိုလည်းကောင်း၊ တစ်နည်းဆိုသော် အကြောင်းတိုင်းကိုလည်းကောင်း၊ မှန်ကန်သော အကြောင်းကိုလည်းကောင်း၊ အရိယသစ္စာလေးရပ် တရားမြတ်ကိုလည်းကောင်း ထင်ရှားသည်ကို ပြုလုပ်တတ်၏။ သို့သော် ဤအဝိဇ္ဇာသည်ကား ဖြစ်ပေါ်၍ လာလတ်သော် ထိုမှန်ကန်သော အကျိုးတရား၊ မှန်ကန်သော အကြောင်းတရား၊ မှန်ကန်သော သစ္စာလေးပါးကို ထင်ထင်ရှားရှား သိခွင့် ထင်ထင်ရှားရှား သိအောင် ပြုခွင့်ကို မပေးပေ။ ဤသို့လျှင် ဉာဏ်အမည်ရသော ပညာ၏ ဆန့်ကျင်ဘက် ဖြစ်သောကြောင့် ဤအဝိဇ္ဇာသည် အညာဏ မည်၏။

၂။ **အဒဿန** - မြင်တတ်သော သဘောတရား (= ဒဿန) ဟူသည်လည်း ပညာပင်တည်း။ ထိုဒဿန မည်သော ပညာသည်လည်း -

- (က) အတ္တတ္ထ = မှန်ကန်သော အကျိုးတရား၊
- (ခ) ကာရဏကာရဏ = မှန်ကန်သော အကြောင်းတရား၊
- (ဂ) စတုသစ္စဓမ္မ = သစ္စာလေးပါး -

ဟူသော ထိုအခြင်းအရာ အာကာရကို မြင်တတ်၏။ သို့သော် အဝိဇ္ဇာသည်ကား ဖြစ်ပေါ်လာလတ်သော် ထိုအတ္တတ္ထ၊ ကာရဏကာရဏ၊ စတုသစ္စဓမ္မဟူသော သုံးမျိုးသော အခြင်းအရာကို မြင်ခြင်းကို မြင်ခွင့်ကို မပေးတတ်ပေ။ ထို့ကြောင့် ယင်းအဝိဇ္ဇာသည် အဒဿနမည်၏။

၃။ **အနဘိသမယ** - ထိုးထွင်း၍ သိတတ်သော သဘောတရား (= အဘိသမယ)ဟူသည်လည်း ပညာပင်တည်း။ ထိုအဘိသမယအမည်ရသော ပညာသည် - ထို အတ္တတ္ထ၊ ကာရဏကာရဏ၊ စတုသစ္စဓမ္မဟူသော ထိုအခြင်းအရာကို ထိုးထွင်း၍ သိတတ်၏။ သို့သော် အဝိဇ္ဇာသည်ကား ဖြစ်ပေါ်၍လာလတ်သော် ထိုအတ္တတ္ထ၊ ကာရဏကာရဏ၊ စတုသစ္စဓမ္မဟူသော အခြင်းအရာကို ထိုးထွင်း၍ သိခြင်းငှာ ထိုးထွင်း၍ သိခွင့်ကို မပေးတတ်ပေ။ ထို့ကြောင့် ယင်းအဝိဇ္ဇာသည် အနဘိသမယမည်၏။

၄။ **အနုနုဗောဓ**၊ ၅။ **အသမ္မောဓ**၊ ၆။ **အပ္ပဋိဝေဓ** - လျော်စွာသိတတ်သော သဘောတရား (= အနုဗောဓ) ဟူသည်လည်း ပညာပင်တည်း။ မဖောက်မပြန် အမှန်အတိုင်း သိတတ်သော သဘောတရား (= သမ္မောဓ)ဟူသည်လည်း ပညာပင်တည်း။ ထိုးထွင်း၍ သိတတ်သော သဘောတရား (= အပ္ပဋိဝေဓ)ဟူသည်လည်း ပညာပင်တည်း။ ထိုအနုဗောဓ၊ သမ္မောဓ၊ အပ္ပဋိဝေဓအမည်ရသော ပညာသည် ထိုအတ္တတ္ထ၊ ကာရဏကာရဏ၊ စတုသစ္စဓမ္မဟူသော အခြင်းအရာကို လျော်စွာသိတတ်၏။ မဖောက်မပြန် အမှန်အတိုင်း သိတတ်၏။ ထိုးထွင်း၍ သိတတ်၏။ သို့သော် အဝိဇ္ဇာသည်ကား ဖြစ်ပေါ်လာလတ်သော် ထိုအတ္တတ္ထ၊ ကာရဏကာရဏ၊ စတုသစ္စဓမ္မဟူသော အခြင်းအရာကို လျော်စွာသိခြင်းငှာ၊ မဖောက်မပြန် အမှန်အတိုင်း သိခြင်းငှာ၊ ထိုးထွင်း၍ သိခြင်းငှာ၊ လျော်စွာသိခွင့်ကို မဖောက်မပြန် အမှန်အတိုင်း သိခွင့်ကို၊ ထိုးထွင်း၍ သိခွင့်ကို မပေးတတ်ပေ။ ထို့ကြောင့် ယင်းအဝိဇ္ဇာသည် အနုနုဗောဓ၊ အသမ္မောဓ၊ အပ္ပဋိဝေဓမည်၏။

၇။ **အသင်္ဂါဟနာ** - သက်ဝင်တတ်သောသဘောတရား (= သင်္ဂါဟနာ)ဟူသည်လည်း ပညာပင်တည်း။ ထိုသင်္ဂါဟနာ အမည်ရသော ပညာသည်လည်း ထိုအတ္တတ္ထ၊ ကာရဏကာရဏ၊ စတုသစ္စဓမ္မဟူသော အခြင်းအရာသို့ သက်ဝင်၍ ပွတ်တိုက်၍ သိမ်းဆည်းတတ်၏ ရယူတတ်၏။ သို့သော် အဝိဇ္ဇာသည်ကား ဖြစ်ပေါ်၍ လာလတ်သော် ထိုအတ္တတ္ထ၊ ကာရဏကာရဏ၊ စတုသစ္စဓမ္မဟူသော အခြင်းအရာသို့ သက်ဝင်၍ ပွတ်တိုက်၍ သိမ်းဆည်းခြင်းငှာ ရယူခြင်းငှာ သိမ်းဆည်းနိုင်ခွင့် ရယူနိုင်ခွင့်ကို မပေးတတ်။ ထို့ကြောင့် ယင်းအဝိဇ္ဇာသည် အသင်္ဂါဟနာမည်၏။

၈။ **အပရိယောဂါဟနာ** - ထက်ဝန်းကျင် သက်ဝင်တတ်သော သဘောတရား (= ပရိယောဂါဟနာ) ဟူသည်လည်း ပညာပင်တည်း။ ထိုပရိယောဂါဟနာ အမည်ရသော ပညာသည် ထိုအတ္တတ္ထ၊ ကာရဏကာရဏ၊ စတုသစ္စဓမ္မဟူသော အခြင်းအရာကို သက်ဝင်၍ အစဉ်အတိုင်း ဝင်၍ ရယူတတ်၏။ သို့သော် အဝိဇ္ဇာသည်ကား ဖြစ်ပေါ်လာလတ်သော် ထိုအခြင်းအရာကို သက်ဝင်၍ အစဉ်အတိုင်းဝင်၍ ရယူခြင်းငှာ ရယူခွင့်ကို မပေးတတ်ပေ။ ထို့ကြောင့် ယင်းအဝိဇ္ဇာသည် အပရိယောဂါဟနာမည်၏။

၉။ **အသမပေက္ခဏာ** - အညီအမျှ ရှုတတ်သော သဘောတရား (= သမပေက္ခဏာ)ဟူသည်လည်း ပညာပင်တည်း။ ထိုသမပေက္ခဏာအမည်ရသော ပညာသည် ထိုအတ္တတ္ထ၊ ကာရဏကာရဏ၊ စတုသစ္စဓမ္မဟူသော အခြင်းအရာကို အညီအမျှလည်းကောင်း၊ ကောင်းစွာလည်းကောင်း ရှုတတ်၏။ သို့သော် အဝိဇ္ဇာသည်ကား

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း - အပိုင်း (ခ)

ဖြစ်ပေါ်လာလတ်သော် ထိုအခြင်းအရာကို အညီအမျှလည်းကောင်း၊ ကောင်းစွာလည်းကောင်း ရှုခြင်းငှာ ရှုခွင့်ကို မပေးတတ်ပေ။ ထို့ကြောင့် ယင်းအဝိဇ္ဇာသည် အသမပေက္ခဏာ မည်၏။

၁၀။ **အပစ္စဝေက္ခဏာ** - တစ်ဖန်ရှုတတ်သော သဘောတရား (= ပစ္စဝေက္ခဏာ)ဟူသည်လည်း ပညာပင်တည်း။ ထိုပစ္စဝေက္ခဏာအမည်ရသော ပညာသည် ထိုအတ္တတ္ထ၊ ကာရဏကာရဏ၊ စတုသစ္စဓမ္မဟူသော အခြင်းအရာကို တစ်ဖန် ရှုတတ်၏။ သို့သော် အဝိဇ္ဇာသည်ကား ဖြစ်ပေါ်လာလတ်သော် ထိုအခြင်းအရာကို တစ်ဖန်ရှုခြင်းငှာ တစ်ဖန် ရှုခွင့်ကို မပေးတတ်ပေ။ ထို့ကြောင့် ယင်းအဝိဇ္ဇာသည် အပစ္စဝေက္ခဏာမည်၏။

၁၁။ **အပစ္စက္ခကမ္မ** - ထိုအဝိဇ္ဇာ၏ မျက်မှောက်ပြုအပ်သော တစ်စုံတစ်ခုသော အမှုသည် မရှိ၊ အဝိဇ္ဇာဟူသော မိမိကိုယ်တိုင်လည်း မစူးစမ်း မဆင်ခြင်ဘဲ အလုပ်ကို ပြုလုပ်အပ်၏။ ထို့ကြောင့် ယင်းအဝိဇ္ဇာသည် အပစ္စက္ခ-ကမ္မမည်၏။

၁၂။ **ဒုမ္မေဇ္ဈ** - ယင်းအဝိဇ္ဇာသည် ပညာမရှိသူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ဖြစ်သောကြောင့် ဒုမ္မေဇ္ဈမည်၏။

၁၃။ **ဗာလျ** - မလိမ္မာသူ၏ ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ လူမိုက်ဖြစ်ကြောင်းဖြစ်ရာ ဖြစ်သောကြောင့် ဗာလျမည်၏။

၁၄။ **အသမ္မုဇဉ** - ကောင်းစွာ အပြားအားဖြင့် သိတတ်သောသဘောတရား (= သမ္မုဇဉ)ဟူသည်လည်း ပညာပင်တည်း။ ထိုသမ္မုဇဉ်မည်သော ပညာသည် အတ္တတ္ထ၊ ကာရဏကာရဏ၊ စတုသစ္စဓမ္မဟူသော မှန်ကန်သော အကျိုး၊ မှန်ကန်သော အကြောင်း၊ သစ္စာလေးပါးတို့ကို ကောင်းမွန်မှန်ကန်စွာ ကွဲကွဲပြားပြား သိတတ်၏။ သို့သော် အဝိဇ္ဇာသည်ကား ဖြစ်ပေါ်လာလတ်သော် ထိုအတ္တတ္ထ၊ ကာရဏကာရဏ၊ စတုသစ္စဓမ္မဟူသော အခြင်းအရာကို ကွဲကွဲပြားပြား သိခြင်းငှာ ကွဲကွဲပြားပြား သိခွင့်ကို မပေးတတ်ပေ။ ထို့ကြောင့် ယင်းအဝိဇ္ဇာသည် အသမ္မုဉ်မည်၏။

၁၅။ **မောဟ၊ ၆။ ပမောဟ၊ ၇။ သမ္မောဟ** - ယင်း အဝိဇ္ဇာသည် တွေဝေခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့် မောဟမည်၏။ အားကြီးသော တွေဝေခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့် ပမောဟမည်၏။ ထက်ဝန်းကျင် တွေဝေခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့် သမ္မောဟ မည်၏။

၁၈။ **အဝိဇ္ဇာ - ဝိန္ဒတိတိ ဝိဇ္ဇာ** = မရထိုက်သော ဒုစရိုက်ကို မရဘဲ၊ ရထိုက်သော သုစရိုက်ကို ရတတ်သော ကြောင့် ဉာဏ်သည် ဝိဇ္ဇာမည်၏။ န+ဝိဇ္ဇာ = အဝိဇ္ဇာ = ဝိဇ္ဇာ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော မောဟသည် အဝိဇ္ဇာ မည်၏။

ဖြည့်ကျင့်ခြင်းငှာ မသင့်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်သဘောကြောင့် (= ပြည့်လေ မကောင်းလေ ဖြစ်သောကြောင့်) ကာယဒုစရိုက်စသည့် မကောင်းမှုဟူသမျှသည် အဝိန္ဒိယမည်၏။ မရထိုက်သော တရားမည်၏။ မောဟဟူသော သဘောတရားသည် ထိုမရထိုက်သော ကာယဒုစရိုက်စသော မကောင်းမှုကို ရတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် အဝိဇ္ဇာမည်၏။ ထိုအဝိန္ဒိယ၏ ပြောင်းပြန်အားဖြင့် ကာယသုစရိုက်စသော ကောင်းမှုသည် ရထိုက်သောကြောင့် ဝိန္ဒိယမည်၏။ မောဟသဘောတရားသည် ထိုရထိုက်သော ကာယသုစရိုက်စသော ကောင်းမှုကို မရတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် အဝိဇ္ဇာမည်၏။

ယင်းမောဟသည် ခန္ဓာတို့၏အစုဟူသော အနက်ကိုလည်းကောင်း၊ စက္ခုစသော အာယတနတို့၏ မိမိ၌ မှီသော စက္ခုဝိညာဏ် အစရှိသော တရားတို့ကို ဖြစ်စေတတ်သည်၏ အဖြစ်ဟူသော အနက်ကိုလည်းကောင်း၊ ဓာတ်တို့၏ သတ္တ အတ္တဇီဝမှ ကင်းဆိတ်သည်၏အဖြစ်ဟူသော အနက်ကိုလည်းကောင်း၊ သစ္စာတို့၏ မှန်ကန်သည်

၏အဖြစ်ဟူသော အနက်ကိုလည်းကောင်း၊ ကုဋေတို့၏ အကြီးအကဲ၏အဖြစ်ဟူသော အနက်ကိုလည်းကောင်း မသိအောင် ပြုလုပ်တတ်၏။ ထို့ကြောင့် ထိုမောဟသည် အဝိဇ္ဇာမည်၏။

ဒုက္ခသစ္စာစသည်တို့၏ ဖြစ်ခြင်းပျက်ခြင်း ဒဏ်ချက်ဖြင့် အညှဉ်းပန်း အနှိပ်စက်ခံရခြင်း ပိဋနသဘော အစရှိသည်တို့၏ အဖြစ်ဖြင့် ဖွင့်ဆိုထားအပ်သော (၄)မျိုး၊ (၄)မျိုးပြားသော သစ္စာအနက် (၁၆)ချက်ကို မသိ-အောင် ပြုလုပ်တတ်သောကြောင့် မောဟသည် အဝိဇ္ဇာမည်၏။

ဒီဃော ဗာလာန သံသာရော - ဟူသည်နှင့် အညီ အဝိဇ္ဇာအားကြီးသော လူမိုက်များအတွက် သံသရာ သည် အဆုံးမရှိ ရှည်လျားလှ၏။ ယင်းသို့ အဆုံးမှကင်းသော သံသရာ၌ အလုံးစုံသော ယောနိ၊ အလုံးစုံသော ဂတိ၊ အလုံးစုံသော ဘဝ၊ အလုံးစုံသော ဝိညာဏဌာတိ၊ အလုံးစုံသော သတ္တဝါသတို့၌ သတ္တဝါတို့ကို သွားစေ တတ်သောကြောင့် မောဟသည် အဝိဇ္ဇာမည်၏။

ပရမတ်အားဖြင့် ထင်ရှား မရှိကုန်သော မိန်းမ ယောက်ျားစသော ပညတ်တို့၌ ဖြစ်တတ်သောကြောင့်၊ ပရမတ်အားဖြင့် ထင်ရှား ရှိသည်လည်း ဖြစ်ကုန်သော ခန္ဓာစသော တရားတို့၌ မဖြစ်တတ်သောကြောင့် မောဟသည် အဝိဇ္ဇာမည်၏။

စက္ခုဝိညာဏ်စသည်တို့၏ ဝတ္ထုအာရုံ ဖြစ်ကုန်သော တရားတို့ကိုလည်းကောင်း အဝိဇ္ဇာအစရှိသော အကြောင်း ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်၊ သင်္ခါရအစရှိကုန်သော အကျိုး ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ဖြစ်ကုန်သော တရားတို့ကိုလည်းကောင်း ဖုံးလွှမ်းတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်း အဝိဇ္ဇာမည်၏။

၁၉။ **အဝိဇ္ဇောယ** - သံသရာဝဋ်ဆင်းရဲ၌ နှစ်သက်တတ်၏။ နစ်မြုပ်စေတတ်၏။ ထို့ကြောင့် အဝိဇ္ဇောယမည်၏။

၂၀။ **အဝိဇ္ဇာယောဂ** - သံသရာဝဋ်ဆင်းရဲ၌ ယှဉ်စေတတ်သောကြောင့် အဝိဇ္ဇာယောဂမည်၏။

၂၁။ **အဝိဇ္ဇာနုသယ** - အရိယမဂ်ဖြင့် မပယ်သတ်အပ်သေးသည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း၊ အဖန်ဖန် အထပ်ထပ် ဖြစ်ခြင်းကြောင့်လည်းကောင်း အဝိဇ္ဇာနုသယမည်၏။

၂၂။ **အဝိဇ္ဇာပရိယုဋ္ဌာန** - လမ်းခရီး၌ ထကြွ သောင်းကျန်းကုန်သော ခိုးသားဓားပြတို့သည် ခရီးသွားသူတို့ကို လုယက်ကုန်သကဲ့သို့ ထို့အတူ ကုသိုလ်စိတ်ကို လုယူတတ်သောကြောင့် ယူဆောင်သွားတတ်သောကြောင့် လုယက်တတ်သောကြောင့် အဝိဇ္ဇာပရိယုဋ္ဌာနမည်၏။

၂၃။ **အဝိဇ္ဇာလင်္ဂီ** - မြို့တံခါးပေါက်၌ ပလိယဟု ခေါ်ဆိုအပ်သော တံခါးကျည်သည် ကျပြီးလတ်သော် (= တံခါးကျည်ကို ချအပ်ပြီးလတ်သော်) မြို့တွင်း၌ တည်နေကြသော လူတို့၏ မြို့ပြင်သို့ သွားခြင်းသည် လည်းကောင်း၊ မြို့ပြင်၌ တည်နေကြကုန်သော လူတို့၏ မြို့တွင်းသို့ ဝင်ခြင်းသည်လည်းကောင်း ပြတ်စဲသကဲ့သို့ ဤဥပမာအတူပင်လျှင် - အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်၏ ပရမတ်အားဖြင့် ထင်ရှားရှိသော ခန္ဓာ (၅)ပါးတို့၏ အပေါင်းအစု ဟူသော သက္ကာယမြို့၌ ဤအဝိဇ္ဇာတံခါးကျည် (= မင်းတုပ်)သည် ကျနေ၏ ချထားပြီး ဖြစ်၏။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်၏ နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်စေနိုင် သော ဉာဏ်၏ သွားခြင်းသည် ပြတ်စဲ၍ သွားလေ၏။ ထို့ကြောင့် အဝိဇ္ဇာသည် လင်္ဂီမည်၏။

၂၄။ **မောဟ** - ပရမတ္ထဓမ္မသဘာဝမှန်ကို မသိမှုသဘော -

၂၅။ **အကုသလမူလ** - ယင်းမောဟသည် အကုသိုလ်လည်း ဟုတ်၏။ အကုသိုလ်တရားတို့၏ အရင်းအမြစ် မူလလည်း ဟုတ်၏။ ထို့ကြောင့် ထိုမောဟသည် အကုသလမူလ မည်၏။ တစ်နည်း အကုသိုလ်ဖြစ်ကုန်သော စိတ်စေတသိက်တို့၏ အရင်းအမြစ် မူလဖြစ်သောကြောင့် အကုသလမူလ မည်၏။

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း - အပိုင်း (ခ)

ထိုအကုသလမူလဟူသည် မောဟမှ အခြားတစ်ပါးသော တရားကားမဟုတ်၊ ဤအဝိဇ္ဇာကို အကျယ် ပြဆိုရာအပိုင်း၌ အဝိဇ္ဇာဟု အလိုရှိအပ်သော တရားမှာ မောဟပင် ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် မောဟသည် အကုသလမူလတရားတည်း။ အကုသိုလ်တို့၏ အရင်းအမြစ်တည်း။

ဤသို့ လက္ခဏာရှိသော ဤသဘောတရားကို အဝိဇ္ဇာမည်၏ဟူ၍ ဆိုအပ်၏။ ဤသို့လျှင် (၂၅)ပါးသော ပုဒ်တို့၏ အပြားအားဖြင့် အဝိဇ္ဇာ၏ မှတ်သားထိုက်သော သဘောလက္ခဏာကို သိရှိပါလေ။
(အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၃၂-၁၃၃။)

အဝိဇ္ဇာ၏ ခွမ်းအင်

တစ်ဖန် ဤသို့သော လက္ခဏာရှိသော ဤအဝိဇ္ဇာသည်ကား ဒုက္ခသစ္စာစသော သစ္စာ (၄)ပါးတို့၌ သိတတ်သော ဉာဏ်၏ ဆန့်ကျင်ဘက် မောဟတည်း။ ဤသို့ဆိုအပ်ပြီးသည် ဖြစ်ပါသော်လည်း ဤအဝိဇ္ဇာကား တရားကိုယ်အားဖြင့် ဒုက္ခသစ္စာတွင် ပါဝင်သော မောဟဖြစ်သောကြောင့် ဒုက္ခသစ္စာ၏ တစ်စိတ်တစ်ဖို့ ဖြစ်၏။ ဒုက္ခသစ္စာနှင့် အတူတကွ ဖြစ်၏။ ထိုဒုက္ခသစ္စာကို အာရုံပြုနိုင်၏။ ထိုဒုက္ခသစ္စာကို မသိအောင် ဖုံးလွှမ်းနိုင်၏။

သမုဒယသစ္စာ၏ အစိတ်အပိုင်းတစ်ခု (= တစ်စိတ်တစ်ဖို့)ကား မဟုတ်။ (တဏှာကိုသာ သမုဒယသစ္စာဟု ကောက်ယူထားသောကြောင့် ဖြစ်၏။) လောဘမူစိတ် ဖြစ်ခိုက်၌ အဝိဇ္ဇာနှင့် တဏှာတို့သည် စိတ္တက္ခဏတစ်ခု အတွင်း၌ အတူယှဉ်တွဲ ဖြစ်နိုင်ကြသဖြင့် ဒုက္ခသစ္စာအမည်ရသော ယင်းအဝိဇ္ဇာသည် သမုဒယသစ္စာအမည်ရသော တဏှာနှင့် အတူတကွ ဖြစ်၏။ ထိုသမုဒယသစ္စာကို အာရုံပြုနိုင်၏။ ထိုသမုဒယသစ္စာကို မသိအောင် ဖုံးလွှမ်းနိုင်၏။

ယင်းအဝိဇ္ဇာသည် နိရောဓသစ္စာ၏ တစ်စိတ်တစ်ဖို့လည်း မဟုတ်ပေ။ နိရောဓသစ္စာနှင့် အတူတကွလည်း မဖြစ်ပေ။ ထိုနိရောဓသစ္စာကို အာရုံမပြုနိုင်၊ ထိုနိရောဓသစ္စာကို မသိအောင် သက်သက် ဖုံးလွှမ်းနိုင်၏။

မဂ္ဂသစ္စာ၏လည်း တစ်စိတ်တစ်ဒေသ မဟုတ်၊ မဂ္ဂသစ္စာနှင့် အတူတကွ မဖြစ်၊ ထိုမဂ္ဂသစ္စာကို အာရုံ မပြုနိုင်။ ထိုမဂ္ဂသစ္စာကို မသိအောင် သက်သက် ဖုံးလွှမ်းထားနိုင်၏။

ဒုက္ခသစ္စာဟူသော အာရုံရှိသည်၏အဖြစ်ဖြင့် အဝိဇ္ဇာသည် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ထိုဒုက္ခသစ္စာကိုလည်း မသိအောင် ဖုံးလွှမ်းနိုင်၏။ သမုဒယသစ္စာဟူသော အာရုံရှိသည်၏အဖြစ်ဖြင့် အဝိဇ္ဇာသည် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ထိုသမုဒယသစ္စာကိုလည်း မသိအောင် ဖုံးလွှမ်းထားနိုင်၏။ နိရောဓသစ္စာဟူသော အာရုံရှိသည်၏အဖြစ်ဖြင့် အဝိဇ္ဇာသည် ဖြစ်ပေါ်၍မလာ။ ထိုနိရောဓသစ္စာကိုကား မသိအောင် ဖုံးလွှမ်းထားနိုင်၏။ မဂ္ဂသစ္စာဟူသော အာရုံရှိသည်၏အဖြစ်ဖြင့် အဝိဇ္ဇာသည် ဖြစ်ပေါ်၍မလာ။ သို့သော် ထိုမဂ္ဂသစ္စာကိုကား မသိအောင် ဖုံးလွှမ်း ထားနိုင်၏။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၃၃။)

ဒုက္ခသစ္စာ သမုဒယသစ္စာ (၂)ပါးတို့သည် မြင်နိုင်ခဲကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် နက်နဲကုန်၏။ နိရောဓသစ္စာ မဂ္ဂသစ္စာတရား (၂)ပါးတို့သည် သဘောအားဖြင့် နက်နဲကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့် မြင်နိုင်ခဲကုန်၏။ သည်မျှသာ မကသေး - ဒုက္ခနိရောဓအရိယသစ္စာသည် နက်လည်းနက်နဲ၏ မြင်လည်း မြင်နိုင်ခဲ၏။ ထိုသစ္စာတို့တွင် ဒုက္ခမည်သည်ကား ထင်ရှား၏။ ထိုသို့ပင် ထင်ရှားပါသော်လည်း ဒုက္ခသစ္စာအမည်ရသော ပရမတ္ထဓာတ်သား အသီးအသီးတို့၏ ကိုယ်ပိုင်သဘာဝလက္ခဏာနှင့် သာမညလက္ခဏာကိုကား မြင်နိုင်ခဲသည့် အတွက်ကြောင့် နက်နဲသည် မည်ခြင်းဖြစ်ပေသည်။ သမုဒယသစ္စာ၌လည်း ဤနည်းပင်တည်း။

နို့ခမ်းကို ဒလက်ဖြင့် မွှေ၍ ဆီဦး အမည်ရသော အဆီကို ထုတ်ယူရသကဲ့သို့ မဟာသမုဒ္ဒရာကို မွှေတံဖြင့် မွှေ၍ အဆီဩဇာကို ထုတ်ဆောင်ရခြင်း မည်သည် အလွန်ဝန်လေးဖွယ် ဖြစ်သကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ မြင်းမိုရ်တောင်ခြေမှ သဲကို ထုတ်ဆောင်ယူရခြင်း မည်သည် အလွန်ဝန်လေးဖွယ် ဖြစ်သကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ မြင်းမိုရ်တောင်ကို ညစ်၍ ရသရည်ကို ထုတ်ဆောင်ယူရခြင်း မည်သည် အလွန်ဝန်လေးဖွယ် ဖြစ်သကဲ့သို့ လည်းကောင်း - ဤဥပမာအတူပင်လျှင် -

နိရောဓသစ္စာ မဂ္ဂသစ္စာတရား (၂)ပါးတို့သည်ကား နက်နဲကုန်သည်၏အဖြစ်ကြောင့်ပင်လျှင် မြင်နိုင်ခဲ့ ကုန်၏။ နိရောဓသစ္စာသည်ကား မဂ္ဂသစ္စာထက် သာလွန်၍ နက်နဲသည်လည်းကောင်း၊ မဂ္ဂသစ္စာထက်သာလွန်၍ မြင်နိုင်ခဲ့သည်လည်းကောင်း ဖြစ်၏။

ဤသို့လျှင် မြင်နိုင်ခဲ့ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် နက်နဲကုန်သော၊ နက်နဲကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် မြင်နိုင်ခဲ့ကုန်သော အရိယသစ္စာလေးပါးတို့ကို ဖုံးလွှမ်းတတ်သော မောဟတည်းဟူသော အမှိုက်တိုက်ဖြစ်သော ဤသဘောတရားကို အဝိဇ္ဇာဟူ၍ ဆိုအပ်၏။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၃၄။)

သတိ - ဤပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် ပထမနည်းစသည့် ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်တရားတို့ကို လေ့လာဆည်းပူးလိုသော အသင်သူတော်ကောင်းသည် ဤပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း အစတွင် ရေးသားတင်ပြခဲ့သော ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် ဝိဘင်း ပါဠိတော်ကြီးနှင့် နိဿယအနက်တို့ကို ပြန်လည်၍ အာရုံယူထားပါ။ သို့မှသာလျှင် ရေးသားတင်ပြလတ္တံ့သော အကြောင်းအရာတို့ကို ကောင်းမွန်စွာ နားလည်သဘောပေါက်နိုင်မည်၊ ရှုကွက်ကိုလည်း ရှုတတ်မည်ဖြစ်သည်။

အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ သင်္ခါရာ

သင်္ခါရ - သင်္ခတမဘိသင်္ခရောန္တိတိ သင်္ခါရာ - (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၂၇။) ဟူသည်နှင့်အညီ သင်္ခတ အမည်ရသော ခန္ဓာ (၅)ပါး၊ ဝိပါကဝဋ် ရုပ်-နာမ် အကျိုးတရားစုကို ဖြစ်ပေါ်လာအောင် ပြုစီမံတတ်သောကြောင့် လောကီကုသိုလ်စေတနာ၊ အကုသိုလ်စေတနာ တရားစုသည် သင်္ခါရမည်၏။

၁။ ဒါန သီလ ဘာဝနာ စသည်တို့၏ အစွမ်းဖြင့် ဖြစ်သော ကာမာဝစရ မဟာကုသိုလ်စေတနာ (၈)မျိုး၊ ဘာဝနာ၏ အစွမ်းဖြင့် ဖြစ်သော စတုတ္ထနည်းအရ ရူပါဝစရကုသိုလ်ဈာန် (၄)မျိုးနှင့် ယှဉ်သော ရူပါဝစရ ကုသိုလ်စေတနာ (၄)မျိုး၊ ပဉ္စကနည်းအရ ရူပါဝစရ ကုသိုလ်ဈာန် (၅)မျိုးနှင့် ယှဉ်သော ရူပါဝစရ ကုသိုလ် စေတနာ (၅)မျိုး - ဤ (၁၃)မျိုးသော ကုသိုလ်စေတနာသည် **ပုညာဘိသင်္ခါရ** မည်၏။ ကာမာဝစရ မဟာ- ကုသိုလ်စေတနာသည် ကာမသုဂတိ (၇)ဘုံ၌၊ ရူပါဝစရ ကုသိုလ်စေတနာသည် ရူပ (၁၆)ဘုံ၌ ခန္ဓာ (၅)ပါး ဝိပါကဝဋ် အကျိုးတရားစုကို ထိုက်သည်အားလျော်စွာ ဖြစ်ပေါ်လာအောင် ပြုစီမံတတ်သောကြောင့် ပုညာဘိ- သင်္ခါရမည်၏။

ဤ (၁၃)မျိုးသော ကုသိုလ် စေတနာသည် မိမိကို ပြုစုပျိုးထောင်တတ်သော ပုဂ္ဂိုလ်ကို မကောင်းမှု၏ အကျိုးဖြစ်သော ဝိပါကဒုက္ခမှလည်းကောင်း၊ စေတသိကဒုက္ခ၊ သံကိလေသဒုက္ခမှလည်းကောင်း ဖြူစင်အောင် သုတ်သင်တတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် ပုညမည်၏။ စီးပွားချမ်းသာကို လိုလားတောင့်တသော အဇ္ဈာသယဓာတ် ဖြင့် ကောင်းမှုကုသိုလ်ကို ပြုစုပျိုးထောင်၏။ ထိုစီးပွားချမ်းသာကို ဖြစ်စေခြင်းအားဖြင့် ပြီးစီးစေခြင်းအားဖြင့် ကောင်းမှုပြုသူ၏ အလိုအဇ္ဈာသယဓာတ်ကို ပြည့်စေတတ်သောကြောင့်လည်း ယင်းကုသိုလ်စေတနာသည် ပုညမည်၏။ ပူဇော်ထိုက်သော သုဂတိဘဝကို ဖြစ်စေတတ်သောကြောင့်လည်း ယင်းကုသိုလ်စေတနာသည် ပုညမည်၏။ ယင်းကုသိုလ်စေတနာသည် အကျိုးဝိပါကနာမ်တရားကိုလည်းကောင်း၊ ကဋ္ဌတ္တာအမည်ရသော

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း - အပိုင်း (ခ)

အကျိုးရုပ်တရားကိုလည်းကောင်း ဖြစ်ပေါ်လာအောင် ပြုစီမံတတ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်း အဘိသင်္ခါရ မည်၏။ ပုညလည်းမည်၍ အဘိသင်္ခါရလည်း အမည်ရသော ယင်းကာမာဝစရ ရူပါဝစရ ကုသိုလ်စေတနာသည် ပုညဘိသင်္ခါရမည်၏။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၃၄။ မူလဋီ-၂-၉၃။)

၂။ ပါဏာတိပါတ = သူ့အသက်ကိုသတ်ခြင်း စသည်တို့၏ အစွမ်းဖြင့် ဖြစ်သော အကုသိုလ်စေတနာ (၁၂)မျိုးသည် ပုည၏ ဆန့်ကျင်ဘက် ဖြစ်သောကြောင့် အပုညမည်၏။ ထိုအပုည အမည်ရသော အကုသိုလ် စေတနာသည် အပါယ်ဒုဂ္ဂတိ၌ အကျိုးဝိပါက်ကို ပြုစီမံတတ်သောကြောင့် အဘိသင်္ခါရလည်း မည်၏။ အပုညလည်း မည်၍ အဘိသင်္ခါရလည်း မည်သော ယင်းအကုသိုလ်စေတနာသည်ပင် အပုညဘိသင်္ခါရမည်၏။

၃။ သမာဓိ၏ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သော ကာမစ္ဆန္ဒစသော နီဝရဏတို့၏ အလွန်ဝေးကွာကုန်သည်၏ အဖြစ် ကြောင့် မတုန်မလှုပ်တတ်သော အရူပဈာန်ကို “အာနေဉ္စ” ဟု ခေါ်သည်။ ထိုအရူပဈာန်သည်ပင် အကျိုးဝိပါက်ကို ပြုစီမံတတ်သောကြောင့် အဘိသင်္ခါရလည်း မည်၏။ အာနေဉ္စလည်း မည်၍ အဘိသင်္ခါရလည်း မည်သော အရူပါဝစရ ကုသိုလ်စေတနာ (၄)မျိုးသည် အာနေဉ္စဘိသင်္ခါရမည်၏။ တစ်နည်း - မတုန်မလှုပ်တတ်သော အရူပဘဝကိုလည်း ပြုစီမံတတ်သောကြောင့် ထိုအရူပ ကုသိုလ်စေတနာသည် အာနေဉ္စဘိသင်္ခါရမည်၏။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၃၄။)

မဂ်စေတနာ - အရိယမဂ်စေတနာသည် အရိယဖိုလ်တည်းဟူသော အကျိုးဝိပါက် သင်္ခတကို တိုက်ရိုက် ဖြစ်ပေါ်လာအောင် ပြုစီမံတတ်သော်လည်း ဤဝဋ္ဋကထာ (= ဝဋ်လည်ပတ်ပုံကို ပြသော တရားစကား)နှင့် မသက်ဆိုင်သောကြောင့် သင်္ခါရအရ၌ မကောက်ယူရဟု မှတ်ပါ။

ယင်းသင်္ခါရတို့ကို ဖြစ်ပေါ်လာအောင် ပြုစီမံရာ၌ ကာယဒွါရ ဝစီဒွါရ မနောဒွါရတို့ဖြင့် ပြုစီမံ၍ ဖြစ်ပေါ်လာရ၏ဟု ဒွါရအားဖြင့် ဖြစ်ပုံကိုပြခြင်း အကျိုးငှါ **ကာယသင်္ခါရ ဝစီသင်္ခါရ မိတ္တသင်္ခါရ** သုံးမျိုးကို ထပ်မံ၍ ဘုရားရှင်သည် ဟောကြားတော်မူပေသည်။

ပရိဝီဇသနသုတ္တန်

ပုညဉ္စေ သင်္ခါရံ အဘိသင်္ခရောတိ၊ ပုညုပကံ ဟောတိ ဝိညာဏံ။ အပုညဉ္စေ သင်္ခါရံ အဘိသင်္ခရောတိ၊ အပုညုပကံ ဟောတိ ဝိညာဏံ။ အာနေဉ္စဉ္စေ သင်္ခါရံ အဘိသင်္ခရောတိ၊ အာနေဉ္စုပကံ ဟောတိ ဝိညာဏံ။ (သံ-၁-၃၁၀။)

= ပုညဖြစ်သော အကျိုးတရားကို ပြုစီမံတတ်သော ကံကို အကယ်၍ ပြုစုပျိုးထောင်အံ့၊ ဤသို့ ပုညသင်္ခါရကို ပြုစုပျိုးထောင်လတ်သော် ပုည၏ အကျိုးဖြစ်သော ဘဝသမ္ပတ္တိသို့ ကပ်ရောက်တတ်သော ဝိပါက်ဝိညာဏ်သည် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ပုည၏ ဆန့်ကျင်ဘက် ဖြစ်သော အကုသိုလ်သင်္ခါရကို အကယ်၍ ပြုစု ပျိုးထောင်ငြားအံ့၊ ဤသို့ အပုညသင်္ခါရကို ပြုစုပျိုးထောင်လတ်သော် အပုည၏ အကျိုးဖြစ်သော ဘဝဝိပတ္တိသို့ ကပ်ရောက်တတ်သော ဝိပါက်ဝိညာဏ်သည် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ သမာဓိ၏ ဆန့်ကျင်ဘက် နီဝရဏတို့၏ ဝေးကွာသည့် အတွက်ကြောင့် မတုန်လှုပ်တတ်သော အကျိုးတရားကို ပြုစီမံတတ်သော အာနေဉ္စအမည်ရသော အရူပကံကို အကယ်၍ ပြုစုပျိုးထောင်ငြားအံ့၊ ဤသို့ အာနေဉ္စသင်္ခါရကို ပြုစုပျိုးထောင်လတ်သော် အာနေဉ္စကံ၏ အကျိုးဖြစ်သော အရူပဘဝသို့ ကပ်ရောက်တတ်သော ဝိပါက်ဝိညာဏ်သည် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ (သံ-၁-၃၁၀။)

ဝိဘင်္ဂသုတ္တန်

တယောမေ ဘိက္ခုဝေ သင်္ခါရာ။ ကတမေ တယော။ ကာယသင်္ခါရာ ဝစီသင်္ခါရာ စိတ္တသင်္ခါရာ။
(သံ-၁-၂၄၅။)

= ရဟန်းတို့ . . . သုံးပါးကုန်သော ဤသင်္ခါရတို့သည် ရှိကြကုန်၏။ အဘယ်သုံးပါးတို့နည်းဟူမူ -
ကာယသင်္ခါရ၊ ဝစီသင်္ခါရ၊ စိတ္တသင်္ခါရ ဤသုံးပါးတို့တည်း။ (သံ-၁-၂၄၅။)

ဤအဘိဓမ္မာမည်သည်

အယံ အဘိဓမ္မော နာမ န အဓနာကတော၊ နာပိ ဗာဟိရကဏ္ဍသီဟိ ဝါ သာဝကေဟိ ဝါ ဒေဝတာဟိ ဝါ
ဘာသိတော။ သဗ္ဗညုဇိနဘာသိတော ပန အယံ။ အဘိဓမ္မေပိဟိ သုတ္တေပိ ဧကသဒိသာဝ တန္တိ နိဒ္ဒိဋ္ဌာတိ
ဣမဿတ္ထဿ ဒီပနတ္ထံ။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၃၄-၁၃၅။)

အဘယ်ကြောင့် ဤပရိဝိမံသနသုတ္တန် ဝိဘင်္ဂသုတ္တန်တို့ကို ကိုးကား၍ ဤအဘိဓမ္မာဝိဘင်းပါဠိတော်၌
ဟောကြားထားတော်မူအပ်သော ပညာဘိသင်္ခါရစသည် သင်္ခါရတို့သည် သုတ္တန်ဒေသနာတော်များ၌ လာရှိ
သော ပညာဘိသင်္ခါရစသည်တို့နှင့် တစ်ထပ်တည်း တူညီကြောင်းကို ဤ၌ ထုတ်ဆောင်၍ ပြနေရပါသနည်းဟု
မေးရန် ရှိ၏။

အယူမည်သည့် ဝိတဏှဝါဒီပုဂ္ဂိုလ်တို့က အဘိဓမ္မာကို ဇိနဘာသိတ (= ဘုရားဟော)ဟု မယူလိုကြ၊ ထို
ဝါဒကိုပယ်ပြီး ဖြစ်အောင် ပရိဝိမံသနသုတ်၊ ဝိဘင်္ဂသုတ်တို့၌လာသော ပညာဘိသင်္ခါရစသည်တို့ကို ဤ၌
ထုတ်ပြရပေသည်။

ဤအဘိဓမ္မာတရားတော်မည်သည်ကို ယခုမှ ပြုအပ်သည်လည်း မဟုတ်၊ သာသနာပရသေ့တို့သည်
သော်လည်းကောင်း၊ သာဝကတို့သည်သော်လည်းကောင်း၊ နတ်ဗြဟ္မာတို့သည်သော်လည်းကောင်း ဟောအပ်
သည်လည်း မဟုတ်၊ အဟုတ်သော်ကား ဤအဘိဓမ္မာတရားတော်ကို သဗ္ဗညု သမ္မာသမ္ဗုဒ္ဓဘုရားရှင်သည်
ဟောကြားတော်မူအပ်၏။ မှန်ပေသည် အဘိဓမ္မာပါဠိတော်၌လည်းကောင်း၊ ဘုရားဟောတော်မူအပ်သော
သုတ္တန်ပါဠိတော်၌လည်းကောင်း တစ်ထပ်တည်းတူသည်သာလျှင် ဖြစ်သော ပါဠိတော်အစဉ်ကို ညွှန်ပြတော်
မူအပ်ပြီ။ ဤသို့သော အနက်အဓိပ္ပါယ်ကို ပြလိုခြင်းတည်းဟူသော အကြောင်းကြောင့် ဤသုတ္တန်တို့ကို
ထုတ်ဆောင်၍ သုတ္တန်ဒေသနာတော်များ၌လည်း ဘုရားရှင်သည် ပညာဘိသင်္ခါရစသည်တို့ကို ဟောကြား
ထားတော်မူကြောင်းကို ယူဆောင်၍ ဖွင့်ပြခြင်း ဖြစ်သည်။

ထိုသုတ္တန်တို့ကိုကား ဇိနဘာသိတ (= ဘုရားဟော) မဟုတ်ဟု မပယ်ကြပေ၊ ဇိနဘာသိတ (= ဘုရားဟော)ဟု
အားလုံးလက်ခံထားကြ၏။ ထိုသုတ္တန်များနှင့် ဤအဘိဓမ္မာဝိဘင်း ဒေသနာတော်၏ တစ်ထပ်တည်း ဖြစ်သော-
ကြောင့် ဤအဘိဓမ္မာပါဠိတော်၏ ဇိနဘာသိတ (= ဘုရားဟော) ဖြစ်ကြောင်းမှာ ထင်ရှားသည်ဟူလိုသည်။
(အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၃၄-၁၃၅။)

သုတ္တန်နှင့် အဘိဓမ္မာတို့၌ ညွှန်ကြားချက်တို့သည် တစ်ထပ်တည်းသာ ဖြစ်ကြသည်ဟူသော ဤအဆိုကို
နိဗ္ဗာန်ကို လိုလားတောင့်တလျက်ရှိသော အသင်သူတော်ကောင်းသည် ရှိသေစွာ ဦးထိပ်ရွက် ပန်ဆင်၍ နာယူ
မှတ်သားလေရာသည်။ (ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်းအစတွင် ဖော်ပြထားသော ဝိဘင်းပါဠိတော်ကြီးကို အာရုံယူထားပါ။)

ဒါနမယ ကုသိုလ်စေတနာ (ပုညာဘိသင်္ခါရ)

ဝိနည်းဒေသနာတော်၌ လာရုံသော ဆွမ်း သင်္ကန်း ကျောင်း ဆေး ပစ္စည်းလေးပါးတို့တွင် တစ်ပါးပါးသော ပစ္စည်းကို လှူဒါန်းသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌လည်းကောင်း၊ အဘိဓမ္မာဒေသနာတော်၌ လာရုံသော ရူပါရုံစသည့် အာရုံ (၆)ပါးတို့တွင် အာရုံတစ်မျိုးမျိုးကို ပေးလှူသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌လည်းကောင်း၊ သုတ္တန်ဒေသနာတော်၌ လာရုံသော ဆွမ်း၊ အဖျော်၊ အဝတ်သင်္ကန်းစသော ဒါနဝတ္ထု (၁၀)မျိုးတို့တွင် တစ်မျိုးမျိုးကို ပေးလှူသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌လည်းကောင်း၊ ထိုဒါနဝတ္ထု (= လှူဖွယ်ဝတ္ထု)တို့ကို ဖြစ်စေရာအခါ စုဆောင်းရာအခါမှ စ၍-

၁။ မလှူမီ ရှေ့အဖို့ကာလ၊

၂။ စွန့်ကြဲရာ ပေးလှူရာကာလ၊

၃။ စွန့်ကြဲပြီးရာ ကာလမှ နောက်၌ သောမနဿနှင့် ယှဉ်သော ဝမ်းမြောက်သော စိတ်ဖြင့် အောက်မေ့အမှတ်ရရာ ကာလ၊

ဤသုံးမျိုးကုန်သော ကာလတို့၌ဖြစ်သော စေတနာသည် ဒါနမယစေတနာ မည်၏။ ကာမာဝစရ မဟာ-ကုသိုလ်စေတနာတည်း။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၃၅။)

[ဥပေက္ခာ ဝေဒနာနှင့်ယှဉ်သော စိတ်ဖြင့်လည်း အောက်မေ့နိုင်သည်သာတည်း။ (မူလဋီ-၂-၉၄။)]

သီလမယ ကုသိုလ်စေတနာ (ပုညာဘိသင်္ခါရ)

သီလကို ပြည့်ပြည့်စုံစုံ ဖြည့်ကျင့်ရန် အလို့ငှာ ရှင်ရဟန်းပြုပေတော့အံ့ဟု ကြံစည်စိတ်ကူး၍ ကျောင်းသို့ သွားသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌လည်းကောင်း၊ ရှင်ရဟန်းအဖြစ်သို့ ကပ်ရောက်သော ရှင်ရဟန်းပြုပြီးသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌လည်းကောင်း၊ စိတ်နှလုံး၏ အလိုဆန္ဒကို အထွတ်အထိပ် အပြီးအဆုံးသို့ ရောက်စေ၍ “ငါသည် ရှင်ရဟန်းအဖြစ်သို့ ကပ်ရောက်ပြီးသည် ဖြစ်ပေပေါ့တကား၊ ကောင်းလေစွ၊ ကောင်းလေစွ” - ဟု ဆင်ခြင်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌လည်းကောင်း၊ ပါတိမောက္ခသံဝရသီလတည်းဟူသော ဝိနည်းသိက္ခာပုဒ်တော် သီလများကို စောင့်စည်းသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌လည်းကောင်း၊ သင်္ကန်း-ဆွမ်း-ကျောင်း-ဆေး ပစ္စည်းလေးပါးတို့ကို ပစ္စဝေက္ခဏာဉာဏ်ဖြင့် ဆင်ခြင်၍ သုံးစွဲသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌လည်းကောင်း၊ ရူပါရုံအစရှိသော အာရုံတို့သည် ရှေးရှုကျခြင်းသို့ ထင်ခြင်းသို့ ရောက်ကုန်လတ်သော် စက္ခုဒွါရ အစရှိကုန်သော ဒွါရတို့ကို စောင့်စည်းသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌လည်းကောင်း၊ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းကို စင်ကြယ်အောင် သုတ်သင်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌လည်းကောင်း ဖြစ်ပေါ်လာသော ကာမာဝစရ မဟာကုသိုလ်စေတနာသည် သီလမယ ကုသိုလ်စေတနာ မည်၏။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၃၅။)

ဘာဝနာမယ ကုသိုလ်စေတနာ (ပုညာဘိသင်္ခါရ)

ပဋိသန္တိဒါမဂ်ပါဠိတော် (၃-၉-၄၇)၌ ဟောကြားထားတော်မူအပ်သော ဝိပဿနာအစဉ်ဖြင့် ခန္ဓာ (၅)ပါး၊ အာယတန (၁၂)ပါး၊ ဓာတ် (၁၈)ပါး၊ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်အင်္ဂါရပ်တို့ကို အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တ လက္ခဏာရေးသုံးတန် တင်ကာ ရှုပွားသုံးသပ်တတ်သော ဝိပဿနာဘာဝနာကို ပွားများနေသော ယောဂီဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌ ဖြစ်ပေါ်လာသော ကုသိုလ်စေတနာသည် ဘာဝနာမယ ကုသိုလ်စေတနာ မည်၏။ တစ်နည်းဆိုသော် - ဒွါရ (၆)ပါး၊ အာရုံ (၆)ပါး၊ ဝိညာဏ် (၆)ပါး၊ ဖဿ (၆)ပါး၊ ဝေဒနာ (၆)ပါး၊ သညာ (၆)ပါး၊ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်အင်္ဂါရပ် (၁၂)တန်တို့ကို အနိစ္စ ဒုက္ခ အနတ္တ လက္ခဏာရေးသုံးတန်တင်ကာ ရှုပွားသုံးသပ်တတ်သော ဝိပဿနာဘာဝနာကို

ပွားများ အားထုတ်နေသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌ ဖြစ်ပေါ်လာသော ဝိပဿနာ ကုသိုလ်စေတနာသည် ဘာဝနာမယ ကုသိုလ်စေတနာ မည်၏။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၃၅-၁၃၆။) [မဟာကုသိုလ်စေတနာ (၈)မျိုးပင်တည်း။]

ဘာဝနာမယ ကုသိုလ်စေတနာတို့ကား - မဟာကုသိုလ်စေတနာ (၈)မျိုး၊ ရူပါဝစရ ကုသိုလ်စေတနာ (၅)မျိုး၊ ပေါင်း (၁၃)မျိုးတည်း။ ဤ၌ ဉာဏဝိပဿနာဖြစ်သည့် ဉာဏ်မယ၌သည့် မဟာကုသိုလ်စေတနာတို့သည် လည်း ဘာဝနာမယကုသိုလ်တွင် ပါဝင်လျက် ရှိကြ၏။

အဝါးဝစ္စာ လေ့လာအပ်ပြီးသော ဓမ္မစကြာ အနတ္တလက္ခဏသုတ္တန်စသော ပါဠိတော်ကဲ့သို့သော ပါဠိတော် ဓမ္မကို ရွတ်ဖတ်သရဇ္ဈာယ်သော ပုဂ္ဂိုလ်သည် အနုသန္ဓေ တစ်ခု နှစ်ခုစသည် လွန်သွားသော်လည်း ရံခါ မသိလိုက်သည်လည်း ရှိ၏။ နောက်မှ တစ်ဖန်ပြန်၍ ဆင်ခြင်လတ်သော် သိသကဲ့သို့ ဤအတူပင်လျှင် ကသိုဏ်း ပရိကံကို ပြုသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌လည်းကောင်း၊ အဝါးဝစ္စာ လေ့လာအပ်ပြီးသော ဈာန်ကို ဆင်ခြင်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌လည်းကောင်း၊ အဝါးဝစ္စာ လေ့လာအပ်ပြီးသော ကမ္မဋ္ဌာန်းကို နှလုံးသွင်းသော ပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌လည်းကောင်း ဉာဏသမ္ပယုတ် မဟာကုသိုလ်သာမက ဉာဏဝိပဿနာ မဟာကုသိုလ်လည်း ဖြစ်နိုင်၏။ ဝိပဿနာပိုင်းတွင်လည်း နည်းတူပင်တည်း။ ထို့ကြောင့် ဘာဝနာမယ ကုသိုလ်စေတနာ (၁၃)မျိုးဟု ဖွင့်ဆိုခြင်း ဖြစ်သည်။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၃၅။)

ဈာန်မဆိုက်မီ သမထဘာဝနာကုသိုလ်နှင့် အရိယမဂ်သို့ မဆိုက်မီ ဝိပဿနာ ဘာဝနာကုသိုလ် မှန်သမျှ သည်ကား မဟာကုသိုလ်ချည်းပင်တည်း။ ယင်းမဟာကုသိုလ်စေတနာတို့သည် ဘာဝနာမယကုသိုလ်တို့တည်း။ ဒါနမယ၊ သီလမယ၊ ဘာဝနာမယဖြစ်သော မဟာကုသိုလ်စေတနာတို့သည်ကား ပုညာဘိသင်္ခါရမည်ကြ၏။ ဘာဝနာမယဖြစ်သော ရူပါဝစရဈာန် ကုသိုလ်စေတနာသည်လည်း ပုညာဘိသင်္ခါရပင်မည်၏။

အပုညာဘိသင်္ခါရ - (၁၂)မျိုးသော အကုသိုလ်စိတ်နှင့်ယှဉ်သော အကုသိုလ်စေတနာသည် အပုညာဘိသင်္ခါရမည်၏။ ထို(၁၂)မျိုးသော အကုသိုလ်စေတနာတို့တွင် ဒေါသမူဒွေ၌ ယှဉ်သော ဒေါသနဿသဟဂုတ် စေတနာ (၂)မျိုးတို့ကို ထား၍ ဒေါသနဿသဟဂုတ် စေတနာ (၂)မျိုးမှ ကြွင်းကျန်ကုန်သော (၁၀)မျိုးကုန်သော အကုသိုလ်စေတနာတို့သည် ရူပဘဝ အရူပဘဝ၌လည်း အကယ်၍ကား ဖြစ်နိုင်ပါပေကုန်၏။ ထိုသို့ပင် ဖြစ်နိုင် ပါကုန်သော်လည်း ထိုရူပဘဝ အရူပဘဝ၌ ပဋိသန္ဓေကို မငင်နိုင်ကုန်။ ယင်းအကုသိုလ်စေတနာတို့က ရူပဘဝ အရူပဘဝ၌ ပဋိသန္ဓေအကျိုးကို မပေးနိုင်ကုန်။ ကာမာဝစရဘုံ၌သာလျှင် ပဋိသန္ဓေ၏ အစွမ်းဖြင့် အကျိုး ဝိပါက်ကို ဖြစ်စေနိုင်ကုန်၏။ ထို့ကြောင့် ယင်းအကုသိုလ်စေတနာတရားတို့ကို ကာမာဝစရတရားတို့ဟူ၍ သာလျှင် ဘုရားရှင်သည် ဟောကြားတော်မူအပ်ကုန်ပြီ။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၃၆။)

အာနေဇ္ဇာဘိသင်္ခါရ - အရူပါဝစရ ကုသိုလ်စေတနာ (၄)မျိုးတို့သည် အာနေဇ္ဇာဘိသင်္ခါရ မည်၏။ မှန်ပေသည် - ဤအရူပါဝစရ ကုသိုလ်စေတနာ (၄)မျိုးတို့ကို မတုန်လှုပ်တတ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် လည်းကောင်း၊ မတုန်လှုပ်သော အကျိုးဝိပါက်ကို ပြုစီမံတတ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့်လည်းကောင်း အာနေဇ္ဇာဘိသင်္ခါရဟူ၍ ဆိုအပ်ကုန်၏။

ချဲ့၍ဆိုဦးအံ့ - ရူပါဝစရစတုတ္ထဈာန်မှ ကုသိုလ်စေတနာ၊ ဝိပါက်စေတနာ၊ ကြိယာစေတနာသုံးမျိုး၊ အရူပါဝစရကုသိုလ်စေတနာ (၄)မျိုး၊ ဝိပါက်စေတနာ (၄)မျိုး၊ ကြိယာစေတနာ (၄)မျိုး - ဤ (၁၅)မျိုးကုန်သော တရားတို့သည် မလှုပ်ရှားတတ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် မတုန်လှုပ်တတ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် အာနေဇ္ဇာတို့ မည်၏။ ထိုစေတနာတို့တွင် ရူပါဝစရ ကုသိုလ်စေတနာသည် မတုန်လှုပ်သည် ဖြစ်ပါသော်လည်း မိမိနှင့် တူသည်လည်း ဖြစ်သော မတူသည်လည်း ဖြစ်သော တုန်လှုပ်ခြင်းနှင့်တကွလည်း ဖြစ်သော၊ တုန်လှုပ်ခြင်း

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း - အပိုင်း (ခ)

မရှိသည်လည်း ဖြစ်သော ရုပ်ဝိပါက် နာမ်ဝိပါက်ကို ဖြစ်စေတတ်၏။ ထို့ကြောင့် အာနေဇ္ဇာဘိသင်္ခါရ - မည်သည် မဖြစ်နိုင်ပေ။ (ရုပ်ဝိပါက် = အကျိုးဖြစ်သော ကမ္မဇရုပ်ကို အသရိက္ခက = မိမိကုသိုလ်စေတနာနှင့် မတူသော၊ သက္ကဋ္ဌန = တုန်လှုပ်ခြင်းရှိသော အကျိုးဟု ဆိုသည်။)

တစ်ဖန် ရူပါဝစရ ဝိပါက်စေတနာ၊ ရူပါဝစရ ကြိယာစေတနာတို့သည် အကျိုးမပေးတတ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် အကျိုးဝိပါက်ကို မပြုစီမံနိုင်ကုန်။ ထို့အတူ အရူပါဝစရ ဝိပါက်စေတနာ အရူပါဝစရ ကြိယာ စေတနာတို့သည်လည်း အကျိုးမပေးတတ်ကုန်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် အကျိုးဝိပါက်ကို မပြုစီမံနိုင်ကုန်။ ဤသို့လျှင် ဤ (၁၁)ပါးကုန်သော စေတနာတို့သည် အာနေဇ္ဇတို့သာ မည်ကုန်၍ အဘိသင်္ခါရတို့ကား မမည်ကြကုန်။

တစ်ဖန် အရူပါဝစရ ကုသိုလ်စေတနာသည် - ဆင် မြင်းစသော သတ္တဝါတို့၏ အရိပ်တို့သည် ဆင် မြင်းစသော သတ္တဝါတို့နှင့် တူသည်သာလျှင် ဖြစ်ကုန်သကဲ့သို့ - ဤအတူ မိမိနှင့်တူသော မတုန်လှုပ်သော အရူပါဝစရကိုသာလျှင် ဖြစ်စေတတ်၏။ ထို့ကြောင့် အရူပါဝစရ ကုသိုလ်စေတနာကိုသာလျှင် အာနေဇ္ဇာဘိ- သင်္ခါရဟူ၍ ဆိုအပ်၏ဟု မှတ်သားပါ။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၃၆။)

ဒါနမယစေတနာ

ဒါန ဝသေန ပဝတ္တာ စိတ္တစေတသိကာဓမ္မာ **ဒါနံ**။ တတ္ထ ဗျာပါရဘူတာ အာယူဟနစေတနာ **ဒါနံ အာရမ္မ** **ဒါနံ အဓိကိစ္စ ဥပ္ပန္နတိ**တိ ဝုစ္စတိ။ ဧဝံ ဣတရေသု။ (မူလဋီ-၂-၉၄။)

= စွန့်ကြပေးကမ်း လှူဒါန်းခြင်း၏ အစွမ်းဖြင့် ဖြစ်ကုန်သော စိတ်စေတသိကံ ဖြစ်ကုန်သော တရားတို့သည် ဒါနမည်၏။ ထိုစိတ်စေတသိကံတရားတို့တွင် ကြောင့်ကြဗျာပါရဖြစ်၍ ဖြစ်သော အားထုတ်ကြောင်း စေတနာကို ဒါနကို အာရုံပြု၍ ဒါနကို အစွဲပြု၍ ဖြစ်ပေါ်လာ၏ဟု ဆိုအပ်၏။ (မူလဋီ-၂-၉၄။)

ဤမူလဋီကာအဖွင့်နှင့် အညီ ဒါနမယစေတနာဟူသည် ပဓာနနည်းအားဖြင့် ဖွင့်ဆိုခြင်းတည်းဟု မှတ်ပါ။ ဒါန၏ အစွမ်းဖြင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော စိတ်စေတသိကံအားလုံးကိုပင် ဒါနမယ ကုသိုလ်သင်္ခါရဟု မှတ်ပါ။ သီလမယ ကုသိုလ်သင်္ခါရ၊ ဘာဝနာမယ ကုသိုလ်သင်္ခါရတို့၌လည်း နည်းတူပင်တည်း။

ထို့ကြောင့် သင်္ခါရအရ စေတနာတစ်ခုကိုသာ မရှုဘဲ စေတနာဦးဆောင်သည့် ကုသိုလ်သင်္ခါရ၊ အကုသိုလ် သင်္ခါရအားလုံးကိုပင် အကြောင်း အကျိုး သိမ်းဆည်းရာ၌လည်းကောင်း၊ ဝိပဿနာရှုရာ၌လည်းကောင်း သိမ်း- ဆည်းရမည် ဝိပဿနာရှုပွားရမည်ဟု မှတ်သားထားပါ။

- ၁။ ဤသို့လျှင် ပုညာဘိသင်္ခါရ၏ အစွမ်းဖြင့် ကုသိုလ်စေတနာ (၁၃)မျိုး၊
- ၂။ အပုညာဘိသင်္ခါရ၏ အစွမ်းဖြင့် အကုသိုလ်စေတနာ (၁၂)မျိုး၊
- ၃။ အာနေဇ္ဇာဘိသင်္ခါရ၏ အစွမ်းဖြင့် ကုသိုလ်စေတနာ (၄)မျိုး၊ အားလုံးပေါင်းသော် စေတနာ (၂၉)မျိုးတို့ တည်း။

ဤသို့လျှင် ဘုရားရှင်သည် အတိုင်းအရှည် မရှိကုန်သော စကြဝဠာတို့၌ အတိုင်းအရှည် မရှိကုန်သော သတ္တဝါတို့၏ သန္တာန်၌ ဖြစ်ပေါ်နေကြကုန်သော ကုသိုလ်စေတနာ အကုသိုလ်စေတနာတို့ကို ကြီးစွာသော ချိန်ခွင်ဖြင့် ချိန်သကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ ကွမ်းစားခွက်၌ ထည့်၍ ခြင်သကဲ့သို့လည်းကောင်း၊ သဗ္ဗညုတ ဉာဏ်တော်မြတ်ဖြင့် ပိုင်းခြားသတ်မှတ်တော်မူ၍ တစ်ခုယုတ်သုံးဆယ်သော (= ၂၉-မျိုး)သော စေတနာကိုသာလျှင် သင်္ခါရအဖြစ် ညွှန်ကြား ပြသတော်မူလေသည်။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၃၆။)

ပုညာဘိသင်္ခါရစသည်ကို ညွှန်ပြတော်မူပြီးနောက် ယခုအခါ၌ အတိုင်းအရှည်မရှိကုန်သော စကြဝဠာတို့၌ အတိုင်းအရှည် မရှိကုန်သော သတ္တဝါတို့သည် ကုသိုလ်ကံ အကုသိုလ်ကံကို အားထုတ်ကုန်လတ်သော် အကြင်ဒွါရတို့ဖြင့် အားထုတ်ကြကုန်၏။ ထိုကံကို အားထုတ်ကြောင်းဖြစ်သည့် ဒွါရသုံးမျိုးတို့ကို ညွှန်ပြတော် မူလိုသည်ဖြစ်၍ ကာယသင်္ခါရစသည်တို့ကို ဆက်လက် ဟောကြားတော်မူလေသည်။

ကာယသင်္ခါရ = ကာယသဉ္စေတနာ

ကာယသဉ္စေတနာဟူသည် ကာယဝိညတ်ရုပ်ကို ဖြစ်စေ၍ ကာယဒွါရကြောင့် ဖြစ်ကုန်သော ကာမာဝစရ မဟာကုသိုလ်စေတနာ (၈)မျိုး၊ အကုသိုလ်စေတနာ (၁၂)မျိုး - ဤ (၂၀)သော စေတနာတို့တည်း။ ကာယဒွါရ၌ စွဲစွဲမြဲမြဲ ဆွဲငင်၍ ယူခြင်း၊ အဆင်သင့် ယှဉ်လာသည်ကို ယူခြင်း၊ လှုပ်ရှားစေခြင်းသို့ ရောက်စေလျက် ဖြစ်ပေါ် လာကုန်သော (၂၀)သော ကုသိုလ်စေတနာ အကုသိုလ်စေတနာတို့သည် ကာယသင်္ခါရမည်၏ဟု ဤသို့လည်း ဆိုခြင်းငှာသင့်၏။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၃၇။)

ဝစီသင်္ခါရ = ဝစီသဉ္စေတနာ

ဝစီသဉ္စေတနာဟူသည် ဝစီဝိညတ်ရုပ်ကို ဖြစ်စေ၍ ဝစီဒွါရကြောင့် ဖြစ်ကုန်သော ထိုစေတနာ (၂၀)တို့ ပင်တည်း။ ဝစီဒွါရ၌ မေး၏ လှုပ်ရှားခြင်းသို့ စကားလုံး၏ ကွဲပြားခြင်းသို့ ရောက်စေကုန်လျက် ဖြစ်ပေါ်လာ ကုန်သော (၂၀)သော စေတနာတို့သည် ဝစီသင်္ခါရမည်၏။ ဤသို့လည်း ဆိုခြင်းငှာသင့်၏။

အဘိညာဉ်စေတနာနှင့် ဥဒ္ဓစ္စစေတနာ

ဤကာယသင်္ခါရ ဝစီသင်္ခါရ (= ကာယသဉ္စေတနာ ဝစီသဉ္စေတနာ) အရာ၌ အဘိညာဉ်စေတနာကို မကောက်ယူပါနှင့်။ ယင်းအဘိညာဉ်စေတနာသည် နောက်၌ဖော်ပြမည့် သင်္ခါရပစ္စယာ ဝိညာဏံ - အရ ဝိပါကံဝိညာဏ်အား ဖြစ်ပေါ်လာအောင် ကျေးဇူးပြုပေးတတ်သော သင်္ခါရစေတနာမျိုးကား မဟုတ်ပေ။ ထို့ကြောင့် သင်္ခါရအရတွင် အဘိညာဉ်စေတနာကို မကောက်ယူပါနှင့်။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၃၇။)

အဘယ်ကြောင့် ထိုအဘိညာဉ်စေတနာသည် ဝိပါကံဝိညာဏ်အား (ပဋိသန္ဓေဝိညာဏ်စသည်အား) ဖြစ်ပေါ်လာအောင် ကျေးဇူးမပြုနိုင်ပါသနည်း။ ထိုအဘိညာဉ်စေတနာသည်လည်း အပြစ်မရှိခြင်း ကောင်းသော အကျိုးကို ပေးခြင်း သဘောလက္ခဏာရှိသော ကုသိုလ်စေတနာသည်လည်းကောင်း၊ အကျိုးကိုဖြစ်စေခြင်း သဘောရှိသော ဝိပါကမဓမ္မသည်လည်းကောင်း ဖြစ်သည်မဟုတ်လောဟု မေးရန် ရှိ၏။

ထိုအဘိညာဉ်စေတနာသည် ကုသိုလ်တရားလည်း မှန်၏။ အကျိုးကိုဖြစ်စေခြင်း သဘောရှိသော ဝိပါက- ဓမ္မလည်း မှန်၏။ ထိုသို့ပင် မှန်ပါသော်လည်း မပြတ်စဲသော တဏှာ၊ အဝိဇ္ဇာ၊ မာနရှိသော ပုထုဇနနှင့် သောတာပန် သကဒါဂါမ် အနာဂါမ်ဟူသော သေက္ခအရိယာသူတော်ကောင်းတို့၏ သန္တာန်၌ ဗျာပါရနှင့်တကွ ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ထိုအဘိညာဉ်စေတနာ၏ ကုသိုလ်၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ အကျိုးကို ဖြစ်စေခြင်းသဘော- ရှိသော ဝိပါကမဓမ္မ၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း ဟောတော်မူအပ်ပြီ။ ပဋိသန္ဓေဝိညာဏ်စသော အကျိုးဝိပါကံကို ဖြစ်စေနိုင်ခြင်းကြောင့် ထိုအဘိညာဉ်စေတနာ၏ ကုသိုလ်၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း၊ အကျိုးကို ဖြစ်စေခြင်း သဘောရှိသော ဝိပါကမဓမ္မ၏ အဖြစ်ကိုလည်းကောင်း ဟောတော်မူအပ်သည်ကား မဟုတ်ပေ။

ထိုအဘိညာဉ်စေတနာသည် ပဋိသန္ဓေဝိညာဏ်စသော အကျိုးဝိပါက်ကို အကယ်၍ ဖြစ်စေလတ်သော် ရူပါဝစရ အကျိုးဝိပါက်ကိုသာလျှင် ဖြစ်စေရာ၏။ အဘယ်ကြောင့်နည်း? - အခြားသော ဘုံ၌ ဖြစ်သော ကံသည် အခြားသော ဘုံ၌ ဖြစ်သော အကျိုးဝိပါက်ကို မဖြစ်စေနိုင်သောကြောင့်တည်း။ (ကာမာဝစရကံက ရူပဘုံ၌၊ ရူပါဝစရကံက ကာမဘုံ၌ ပဋိသန္ဓေဝိညာဏ်စသော အကျိုးကို မဖြစ်စေနိုင်မှုမျိုးတည်း။)

သည်မျှသာမကသေး - ထိုအဘိညာဉ်စေတနာသည် အကျိုးဝိပါက်ဝိညာဏ်ကို ဖြစ်စေလတ်သော် မိမိနှင့် တူသောအာရုံရှိသော ပဋိသန္ဓေ-ဘဝင်-စုတိအားဖြင့် သုံးဌာန၌ဖြစ်သော ထိုဝိပါက်ဝိညာဏ်ကို ဖြစ်စေရာ၏။ အဘယ်ကြောင့် သိနိုင်သနည်း? ဓမ္မသင်္ဂဏီ စိတ္တုပ္ပါဒကဏ္ဍပါဠိတော်၌ ရူပါဝစရဝိပါက်၏ ကံနှင့်တူသော အာရုံရှိသည်သာလျှင် ဖြစ်သော ဝိပါက်ကို ဟောကြားထားတော်မူအပ်သည်၏ အဖြစ်ကြောင့် သိနိုင်ပါ၏ ဟူလို။

သည်မျှသာမကသေး - ပရိတ္တအမည်ရသော ကာမရုပ်နာမ်စသော အာရုံရှိသော ရူပါဝစရဝိပါက် ဟူသည် မရှိစကောင်းပေ။ (= ကာမရုပ်နာမ်စသည်ကို အာရုံပြုသော ရူပါဝစရဝိပါက်မျိုးကား မရှိ။) အဘိညာဉ် စေတနာသည်ကား ကာမရုပ်နာမ်စသော အာရုံရှိသည်သာလျှင် ဖြစ်၏ = ကာမရုပ်နာမ်စသည်ကို အာရုံပြုနိုင်၏။ ထို့ကြောင့် ရူပါဝစရ ဝိပါက်ဝိညာဏ်ကို မဖြစ်စေနိုင်ဟု သိနိုင်၏။

တစ်ဖန် - အဘိညာဉ်ဟူသည် ကသိုဏ်းအာရုံတို့၌ ဖြစ်စေအပ်သော စတုတ္ထဈာန်သမာဓိ၏ အကျိုး အာနိသင် ဖြစ်၏။ သော ဧဝံ သမာဟိတေ စိတ္တေ - (ဒီ-၁-၇၆-၇၇။ မ-၁-၃၁၄-၃၁၅) စသည်ဖြင့် ဘုရားရှင် ဟောကြားထားတော်မူ၏။ ထို့ကြောင့် စတုတ္ထဈာန်သမာဓိ၏ အကျိုးနှင့်တူသော ထိုအဘိညာဉ်စေတနာသည် အကျိုးကို မပေးနိုင်သည်သာတည်း။ ထို့ကြောင့် ထိုဘဝ၌ ပစ္စည်းဥစ္စာကို ရရှိခြင်းသည် ဒါန၏ အကျိုးအာနိသင်၊ သီလ၏ အကျိုးအာနိသင်ဖြစ်သကဲ့သို့ ထို့အတူ ထိုအဘိညာဉ်စေတနာသည်လည်း ဝိပါက်ဝိညာဏ်အကျိုးကို မဖြစ်စေနိုင်။ (မူလဋီ-၂-၉၅။)

အဘိညာဉ်စေတနာသည် ပဋိသန္ဓေဝိညာဏ်စသော ဝိပါက်ဝိညာဏ်အား ဖြစ်ပေါ်လာအောင် ကျေးဇူးပြု မပေးသကဲ့သို့ အလားတူပင် ဥဒ္ဓစ္စစေတနာသည်လည်း ပဋိသန္ဓေဝိညာဏ်စသော ဝိပါက်ဝိညာဏ်အား ဖြစ်ပေါ် လာအောင် ကျေးဇူးမပြုနိုင်။ ထို့ကြောင့် ထိုဥဒ္ဓစ္စစေတနာကိုလည်း ပဋိသန္ဓေဝိညာဏ်စသော ဝိပါက်ဝိညာဏ်၏ အကြောင်းတရားဖြစ်မှု၌ ပယ်ရှားထိုက်ကုန်၏။ အဝိဇ္ဇာကြောင့် သင်္ခါရတို့ဖြစ်ကုန်၏ - ဟု ဟောတော်မူရာ၌ အဝိဇ္ဇာကြောင့်ဖြစ်သော သင်္ခါရတို့တွင် အဘိညာဉ်စေတနာ ဥဒ္ဓစ္စစေတနာလည်းပါဝင်သော အလုံးစုံလည်း ဖြစ်ကုန်သော (၂၀)သော စေတနာတို့သည် ဖြစ်ကုန်၏။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၃၇။)

[မှတ်ချက် - တေသံ ဝိပါကေ ဉာဏံ အတ္ထ ပဋိသမ္ဘိဒါ - (အဘိ-၂-၃၀၉။) စသော ပါဠိတော်များကို ကိုးကား၍ ဥဒ္ဓစ္စသဟဂုတ်စေတနာက ပဋိသန္ဓေဝိညာဏ်စသော အကျိုးဝိပါက်ကို မဖြစ်စေမှု၌ စိစစ်ထိုက် ကြောင်းကို စောဒနာ သောဓနာ များစွာဖြင့် မူလဋီကာဆရာတော်က ဖွင့်ဆိုထားတော်မူသည်။ - (မူလဋီ-၂-၉၅-၉၇။ ကြည့်။)]

စိတ္တသင်္ခါရ = မနောသဉ္ဇေတနာ

မနောသဉ္ဇေတနာ - ဟူသည် ကာယဝိညာတ် ဝစီဝိညာတ်နှစ်မျိုးလုံးကို မဖြစ်စေမှု၍ မနောဒွါရ၌ ဖြစ်ကုန် သော အလုံးစုံလည်း ဖြစ်ကုန်သော (၂၉)မျိုးသော စေတနာတို့တည်း။ ယင်းမနောသဉ္ဇေတနာကား စိတ္တသင်္ခါရ တရားတည်း။ ဤသို့လျှင် မြတ်စွာဘုရားသည် အတိုင်းအတာ ပမာဏ မရှိကုန်သော စကြဝဠာတို့၌ အတိုင်းအတာ ပမာဏ မရှိကုန်သော သတ္တဝါတို့သည် ကုသိုလ်ကံ အကုသိုလ်ကံကို အားထုတ်ကုန်လတ်သော် သုံးပါးကုန်သော

ဤဒွါရတို့ဖြင့် အားထုတ်ကြကုန်၏။ ဤသို့အားထုတ်ကြောင်း ကမ္မဒွါရကို ဘုရားရှင်သည် ညွှန်ကြားပြသတော်မူပြီ။
(အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၃၇။)

တိက်ချင်း ယှဉ်တွဲပုံ

ပုညာဘိသင်္ခါရ၊ အပုညာဘိသင်္ခါရ၊ အာနေဇ္ဇာဘိသင်္ခါရဟူသော ဤသင်္ခါရသုံးမျိုးကို ပထမတိက်ဟု မှတ်ပါ။ ကာယသင်္ခါရ ဝစီသင်္ခါရ မနောသင်္ခါရ ဟူသော ဤသင်္ခါရသုံးမျိုးကို ဒုတိယတိက်ဟု မှတ်ပါ။ ယင်းတိက်နှစ်မျိုးတို့၏ အချင်းချင်း ယှဉ်တွဲပုံကို သိထိုက်ပေ၏။

ပုညာဘိသင်္ခါရသည် ကာယဒုစရိုက်မှ ရှောင်ကြဉ်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌ ရံခါ ကာယသင်္ခါရ ဖြစ်၏။ ဝစီဒုစရိုက်မှ ရှောင်ကြဉ်သော ပုဂ္ဂိုလ်၏ သန္တာန်၌ ရံခါ ဝစီသင်္ခါရ ဖြစ်၏။ ဤသို့လျှင် (၈) မျိုးကုန်သော ကာမာဝစရ မဟာကုသိုလ်စေတနာတို့သည် ပုညာဘိသင်္ခါရလည်း ဖြစ်၏။ ကာယသင်္ခါရလည်း ဖြစ်၏။ ဝစီသင်္ခါရလည်း ဖြစ်၏။

တစ်ဖန် မနောဒွါရ၌ ဖြစ်ကုန်သော မဟာကုသိုလ်စေတနာ ရူပကုသိုလ်စေတနာ (၁၃)မျိုးတို့သည် ပုညာဘိသင်္ခါရလည်း ဖြစ်၏။ စိတ္တသင်္ခါရလည်း ဖြစ်၏။

အပုညာဘိသင်္ခါရသည်လည်း ကာယဒုစရိုက်၏ အဖြစ်ဖြင့် ဖြစ်ရာအခါ၌ ရံခါ ကာယသင်္ခါရ ဖြစ်၏။ ဝစီဒုစရိုက်၏ အဖြစ်ဖြင့် ဖြစ်ရာအခါ၌ ရံခါ ဝစီသင်္ခါရဖြစ်၏။ ကာယဒွါရ ဝစီဒွါရ နှစ်ပါးတို့ကို လွှတ်၍ မနောဒွါရ၌သာ ဖြစ်ရာအခါ၌ ရံခါ စိတ္တသင်္ခါရ ဖြစ်၏။ ဤသို့လျှင် အပုညာဘိသင်္ခါရသည် ကာယသင်္ခါရလည်း ဖြစ်၏။ ဝစီသင်္ခါရလည်း ဖြစ်၏။ မနောသင်္ခါရလည်း ဖြစ်၏။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၃၇။)

အာနေဇ္ဇာဘိသင်္ခါရကား စိတ္တသင်္ခါရ တစ်မျိုးသာ ရှိ၍ ကွဲပြားမှု မရှိသည်မှာ ထင်ရှားသောကြောင့် ကာယသင်္ခါရစသည်တို့နှင့် ယှဉ်တွဲပုံကို အထူးမပြောတော့ပေ။ (မူလဋီ-၂-၉၈။)

တစ်ဖန် ကာယသင်္ခါရသည် ရံခါ ပုညာဘိသင်္ခါရ ဖြစ်၏။ ရံခါ အပုညာဘိသင်္ခါရ ဖြစ်၏။ အာနေဇ္ဇာဘိသင်္ခါရကား မဖြစ်။ ဝစီသင်္ခါရလည်း ထို့အတူပင်တည်း။ နောက်တစ်မျိုးကား - စိတ္တသင်္ခါရသည် ရံခါ ပုညာဘိသင်္ခါရ ဖြစ်၏။ ရံခါ အပုညာဘိသင်္ခါရ ဖြစ်၏။ ရံခါ အာနေဇ္ဇာဘိသင်္ခါရ ဖြစ်၏။

ဤသို့လျှင် ဤသင်္ခါရတို့သည် - အဝိဇ္ဇာပစ္စယာ သင်္ခါရာ = အဝိဇ္ဇာဟူသော အကြောင်းကြောင့် ဖြစ်သော သင်္ခါရတို့မည်ကုန်၏။

အမေး - အဖြေ

ဤသင်္ခါရတို့သည် အဝိဇ္ဇာကြောင့် ဖြစ်ကုန်၏ဟု အဘယ်ကြောင့် သိနိုင်ပါသနည်းဟူမူ - အဝိဇ္ဇာ၏ ထင်ရှားရှိခြင်းသည် ဖြစ်လတ်သော် သင်္ခါရတို့၏ ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်လာခြင်းကြောင့် သိနိုင်၏ - ဟူပေ။ အကျယ်မှာ ဤသို့ဖြစ်၏ -

ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးသည် သစ္စာလေးပါးတို့၌ အမှန်မသိမှု အသိမှားမှု အဝိဇ္ဇာဟူသော ဉာဏ်၏ဆန့်ကျင်ဘက် မောဟကို မပယ်ရှားအပ်သေးဖြစ်၏။ ထိုပုဂ္ဂိုလ်သည် ဒုက္ခသစ္စာတရား၌လည်းကောင်း (= ဒုက္ခသစ္စာအမည် ရသော ဥပါဒါနက္ခန္ဓာငါးပါးတို့၌လည်းကောင်း) သံသရာ၏ ရှေးအစွန်းဟူသော အတိတ်ခန္ဓာငါးပါးစသည်တို့၌ လည်းကောင်း ပရမတ်သို့ဆိုက်အောင် ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ ထိုးထွင်း မသိမြင်ခြင်းကြောင့် ဒုက္ခဒုက္ခ၊ ဝိပရိဏာမ

ဒုက္ခ၊ သင်္ခါရဒုက္ခအဖြစ်တို့ဖြင့် ဒုက္ခဟူ၍သာ ပညာရှိတို့ ယူအပ်သော သံသရာဝဋ်ဆင်းရဲဒုက္ခကို သုခဟု စွဲလမ်းမှတ်ထင်၍ ထိုသံသရာဝဋ် ဆင်းရဲဒုက္ခ၏ အကြောင်းရင်းဖြစ်ကုန်သော သင်္ခါရ-ကံတို့ကို အားထုတ်၏။

သမုဒယသစ္စာ၌ မသိမမြင်ခြင်းကြောင့် (= သမုဒယသစ္စာတရားကြောင့် ဒုက္ခသစ္စာတရားသည် ထင်ရှားဖြစ်ပေါ်နေရသည်ဟု ဟုတ်တိုင်းမှန်စွာ သမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်ပညာဖြင့် ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက် ထွင်းဖောက်၍ မသိမမြင်ခြင်းကြောင့်) ဒုက္ခသစ္စာတရား၏ အကြောင်းရင်းစစ် အဖြစ်ကြီး ဖြစ်ကုန်သော တဏှာ၏ အခြံအရံ ပရိက္ခရာ ဖြစ်ကုန်သော (= တဏှာသည် ဆင်ပြင် မွမ်းမံထားအပ်ကုန်သော) သင်္ခါရတို့ကို သုခ၏ အကြောင်းရင်းစစ် အဖြစ်ကြီး ဖြစ်၏ဟု မှတ်ထင်စွဲလမ်း၍ အားထုတ်မိပြန်၏။

တစ်ဖန် နိရောဓသစ္စာ၌လည်းကောင်း၊ မဂ္ဂသစ္စာ၌ လည်းကောင်း ကောင်းစွာ မသိခြင်းကြောင့် ဒုက္ခ၏ တကယ် အစစ်အမှန်ချုပ်ရာ မဟုတ်သည်လည်း ဖြစ်ကုန်သော (၃၁)ဘုံဟူသော တစ်လောကလုံး၏ အထွဋ်ဟု မှတ်ထင်အပ်သော နေဝသညာနာသညာယတနဘုံစသော ဂတိအထူးတို့ကို ဒုက္ခချုပ်ရာ အစစ်အမှန်ဖြစ်၏ဟု မှတ်ထင်ခြင်းရှိသည် ဖြစ်၍လည်းကောင်း၊ ဒုက္ခချုပ်ရာ နိဗ္ဗာန်ဟူသော နိရောဓသစ္စာ၏ လမ်းစစ်လမ်းမှန် မဟုတ်ကုန်သော နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်း ကျင့်စဉ်မှန် မဟုတ်ကုန်သော ယဇ်ပူဇော်ခြင်း၊ အမရတပဟူသော မအိုမသေ ဖို့ရန် ကျင့်ခြင်း စသည်တို့၌ နိဗ္ဗာန်ရောက်ကြောင်း လမ်းမှန်ဟု မှတ်ထင်ခြင်း ရှိကုန်သည်ဖြစ်၍လည်းကောင်း၊ ဒုက္ခ၏ ချုပ်ငြိမ်းခြင်းကို လိုလားတောင့်တကြကုန်သည် ဖြစ်၍လည်းကောင်း ယဇ်ပူဇော်ခြင်း၊ အမရတပဟူသော မအိုမသေဖို့ရန် ကျင့်ခြင်းစသည်တို့ကို အဦးပြုသဖြင့် သင်္ခါရတို့ကို အားထုတ်ကြကုန်၏။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၃၈။)

အမရတပ - မအိုမသေ အမြဲနေရခြင်း (= နိဗ္ဗာန်)ဟူသော အကျိုးရှိ၏ဟု မှတ်ထင်၍ နွေအခါ၌ နေပူ မီးပူခံခြင်း၊ ဆောင်းအခါ၌ ရေငုပ်ခြင်းစသော ခဲခဲယဉ်းယဉ်း ကျင့်အပ်သော ဒုက္ကရအကျင့်များသည် အမရတပ မည်၏။ ယခုခေတ် အဂ္ဂိရတ်ဆရာတို့၏ မျှော်လင့်ချက်မျိုးပင်တည်း။ တစ်နည်းဆိုသော် - အမရသဒ္ဒါသည် လူတို့ကဲ့သို့ မြန်မြန်မသေသော နတ်ဗြဟ္မာဟူသော အနက်ကို ဟော၏။ နတ်ဗြဟ္မာဖြစ်ဖို့ရန် ကျင့်သော အကျင့်သည် အမရတပ မည်၏။ တစ်နည်း - ချမ်းသာလိမ့်မည်ဟု မှတ်ထင်၍ အဆိပ်သောက်သေခြင်း ကြိုးဆွဲချသေခြင်း ဓားစသည်ဖြင့် မိမိကိုယ်ကို မိမိသတ်ခြင်းစသည်သည် အမရတပ မည်၏။ ယင်းအမရတပကား နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်ကြောင်း အကျင့်ကောင်း မဟုတ်ပေ။ သို့သော် အဝိဇ္ဇာအားကြီးသူကား နိဗ္ဗာန်သို့ ရောက်ကြောင်း အကျင့်-ကောင်းဟု မှတ်ထင်စွဲလမ်း၍ ယင်းအမရတပကို အဦးမူ၍ ကာယသင်္ခါရ ဝစီသင်္ခါရ မနောသင်္ခါရတို့ကို ပြုလုပ်၏ ဟု ဆိုလိုသည်။ (မူလဋီ-၂-၉၈။)

တစ်နည်း အဝိဇ္ဇာကြောင့် ပညာဘိသင်္ခါရ ဖြစ်ပုံ

သည်မျှသာမကသေး - အဝိဇ္ဇာအမှောင်ထုသည် ပိတ်ဖုံးကာဆီးထားသဖြင့် ဉာဏ်အမြင် ကင်းနေသော ထိုသူသည် သစ္စာလေးပါးတို့၌ မသိအောင် ဖုံးကွယ်ထားသော အဝိဇ္ဇာကို မပယ်ရှားရသေးသည့်အတွက်ကြောင့် အထူးအားဖြင့် ပဋိသန္ဓေတည်နေရခြင်းဒုက္ခ အိုရခြင်းဒုက္ခ နာရခြင်းဒုက္ခ သေရခြင်းဒုက္ခစသော တစ်ပါးမက များပြားလှသော အပြစ်တို့ဖြင့် ရောပြွမ်းလျက်ရှိသော ကောင်းမှု၏ အကျိုးတရားဟု ခေါ်ဆိုသမုတ်အပ်သော ဒုက္ခအပေါင်းကို ဒုက္ခဟု မသိသည်ဖြစ်၍ မသိခြင်းကြောင့် ထိုကောင်းမှုကြောင့် ရရှိမည့် ပဋိသန္ဓေ-အို-နာ-သေ စသော အကျိုးတရားတို့ဖြင့် ရောပြွမ်းလျက်ရှိသော ဒုက္ခသစ္စာတရားကို ရရှိဖို့ရန် ဦးတည်ချက်ဖြင့် ကာယသင်္ခါရ ဝစီသင်္ခါရ စိတ္တသင်္ခါရဟု ပြားသော ကာမာဝစရကုသိုလ် ရူပါဝစရကုသိုလ်ဟူသော ပညာဘိသင်္ခါရကို ကြိုးစားအားထုတ်ပြန်၏။ ဒါနမှု သီလမှု သမထ ဝိပဿနာဘာဝနာမှုတို့ကို ပြုစုပျိုးထောင်၏။ ရူပါဝစရဈာန်-များကို ရရှိအောင် ကြိုးစားအားထုတ်၏။

အဘယ်သူကဲ့သို့နည်းဟူမူကား — သိကြား၏သစ်ပင်ဟု ခေါ်ဆိုသမုတ်အပ်သော အလွန်မြင့်သော သစ်ပင်ကိုလည်းကောင်း၊ ဗြဟ္မာ၏အထွတ်ဟု ခေါ်ဆိုသမုတ်အပ်သော အလွန်မြင့်သော တောင်ထွတ်ကို လည်းကောင်း - မရ - ဟု ခေါ်ဆို၏။ ထိုသိကြား၏သစ်ပင် ဗြဟ္မာ၏အထွတ်ဟု သမုတ်အပ်သော မရအမည်ရ သော အရပ်ဒေသ တစ်ခုခုမှ ခုန်ချခဲ့သော် နတ်သမီးကို ရသည်ဟု ပြောဆိုကြသောကြောင့် ထိုသစ်ပင်ဖျားမှ သို့မဟုတ် ထိုတောင်ထွတ်မှ ခုန်ချသော ယောက်ျားနှင့် တူ၏ဟု မှတ်ပါ။ သံသရာဝဋ်ကို မှီသော (= ဝဋ်နိဗ္ဗာန်သိတ ဖြစ်သော) ဒါနမူ သီလမူ ဘာဝနာမူဟူသော ပုညာဘိသင်္ခါရ အစုစုကို ပြုစုပျိုးထောင်ခြင်းသည် ဇာတိဒုက္ခ ဇရာဒုက္ခ ဗျာဓိဒုက္ခ မရဏဒုက္ခစသော ဘေးဒုက္ခအမျိုးမျိုးတို့ဖြင့် ပြွမ်းသော သစ်ပင်အောက်သို့ သို့မဟုတ် တောင်ချောက်ထဲသို့ ခုန်ချခြင်းနှင့် တူ၏ဟု ဆိုလိုသည်။ အကြောင်းမူ လူချမ်းသာ နတ်ချမ်းသာ ဗြဟ္မာချမ်းသာ တို့ကား ဇာတိ ဇရာ ဗျာဓိ မရဏ စသော ဘေးဒုက္ခအမျိုးမျိုးတို့ဖြင့် ရောပြွမ်းလျက် ရှိသောကြောင့်တည်း။

ထို့ပြင် လူ နတ် ဗြဟ္မာတို့၏ ချမ်းသာသည် သုခဟု မည်မျှပင် သမုတ်အပ်သည် ဖြစ်ပါစေ၊ ထိုသုခဟု သမုတ်အပ်သော ကောင်းမှု၏ အကျိုးတရားများကား အဆုံး၌ မရဏဒုက္ခနှင့် ရင်ဆိုင်ရသောအခါ ကြီးစွာသော ပူလောင်ခြင်းကို ဖြစ်စေတတ်၏။ စည်းစိမ်ကြီးသလောက် ပျက်စီးခါနီး၌ ဒုက္ခမီး တောက်ကြရ၏။ အဆုံး မရောက်ခင် မသေမီအကြား၌လည်း ထိုစည်းစိမ် ချမ်းသာသုခ၏ ဖောက်ပြန်ပျက်စီးခြင်းဟူသော ဝိပရိဏာမ-ဒုက္ခနှင့်လည်း ရင်ဆိုင် တိုးရတတ်ပြန်၏။ ထိုလူ နတ် ဗြဟ္မာ စည်းစိမ်ချမ်းသာကို အခြေခံ၍ ရရှိသည့် သုခ ဝေဒနာဟူသော သာယာဖွယ်ကား အနည်းငယ် အသေးအဖွဲကလေးသာ ဖြစ်၏။ အချိန်ကာလ အပိုင်းအခြား အားဖြင့် ခေတ္တခဏ အခိုက်အတန့်ကလေးသာ ဖြစ်၍ ထိုသုခဝေဒနာဟူသော သာယာဖွယ် ခံစားမှု သဘော ကလေးကို မက်မော၍ ရရှိအောင် ပြုစုပျိုးထောင်နေရသည့် ရင်းနှီးရသည့် ဒုက္ခတွေကသာ တိုး၍ တိုး၍ များလှပေသည်။ သို့အတွက် လူ နတ် ဗြဟ္မာတို့ ရရှိသည့် သုခအပေါင်းသည် တစ်နေ့ကျလျှင် ဧကန် ဒုက္ခပေးမည့် ဒုက္ခလောင်းချည်းသာ ဖြစ်၏။ သို့သော် လူ နတ် ဗြဟ္မာတို့၏ စည်းစိမ်ကို လိုလားတောင့်တသူတို့ကား ထိုဒုက္ခကို မမြင်နိုင် သတိမမူနိုင်ဘဲ၊ သတိရသော်လည်း ပြောပလောက်သော ဒုက္ခဟု မထင်ဘဲ အဝိဇ္ဇာက ထိုဒုက္ခတွေကို ကွယ်ကာ ပိတ်ဆီးထားသဖြင့် ဒုက္ခကို သုခဟုပင် ထင်မှတ်မှားလျက် — ပိုးပရန်မျိုး မီးကို တိုးသကဲ့သို့ လည်းကောင်း၊ ပျားရည်ပေါက်၏ ရသဓာတ်၌ မက်မောသော ယောက်ျားသည် ပျားရည်ဖြင့် သုတ်လိမ်း ထားအပ်သော ဓားသွားကို လျှာဖြင့် လျက်ခြင်းကို ကြိုးစားအားထုတ်သကဲ့သို့လည်းကောင်း — အထိုက်အလိုက် သာယာဖွယ်အချက်ကို တဏှာဖြင့် မက်မော၍ ထိုဒုက္ခစု၏ အကြောင်းရင်းစစ်ဖြစ်သော ပုညာဘိသင်္ခါရကို အားရပါးရ ကြိုးစား အားထုတ်ကြပြန်လေသည်။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၃၈။ ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၁၆၂-၁၆၃။)

အဝိဇ္ဇာကြောင့် အပုညာဘိသင်္ခါရ ဖြစ်ပုံ

နောက်တစ်မျိုး — ဒု-သ-န-သော ဟု အော်မြည်ကြသော ငရဲသားတို့သည် လူ့ဘဝ၌ တည်စဉ်က ကာမေသုမိစ္ဆာစာရမူစသည်တို့ဖြင့် ကာမဂုဏ်ကို မှီဝဲခြင်း ကာမဂုဏ်စည်းစိမ်တို့ကို ခံစားခြင်းသည် လောဟ-ကုဒ္ဓိငရဲ၌ ဖြစ်ရခြင်းဟူသော အကျိုးဝိပါက်နှင့်တကွ ဖြစ်၏ဟု မသိမမြင်ခဲ့ကြပေ။ ဤပုံစံအတိုင်းပင် သတ္တဝါတို့ သည်လည်း မကောင်းသော အကျိုးတရားနှင့် အတူတကွ ဖြစ်လေ့ရှိကြကုန်သော မကောင်းသော အကျိုးတရား ကို ဖြစ်ပေါ်စေတတ်ကုန်သော အဆင်း-အသံ-အနံ့-အရသာ-အတွေ့အထိဟူသော အာရုံ (၅)ပါး ကာမဂုဏ် တရားတို့ကို မှီဝဲမှုစသည်တို့၌ အပြစ်ကို မမြင်သည်ဖြစ်၍ သုခဟု အထင်မှား အမှတ်မှားခြင်းကြောင့် လည်းကောင်း၊ ရာဂစသော ကိလေသာတို့က လွှမ်းမိုးဖိစီး နှိပ်စက်အပ်သောကြောင့်လည်းကောင်း မသိမလိမ္မာ သေးသော ကလေးသူငယ်သည် မစင်ကို ပျော်ရွှင်စွာ ကစားသကဲ့သို့ သေချင်နေသူသည် အဆိပ်ကို သောက်ရန်

ကြိုးစား အားထုတ်သကဲ့သို့ ကိုယ် နှုတ် စိတ်တို့ဖြင့် အပညာဘိသင်္ခါရ အမည်ရသည့် အကုသိုလ်တရားစုကို ကြိုးစား အားထုတ်မိပြန်သည်။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၃၈။ ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၁၆၃။)

အဝိဇ္ဇာကြောင့် အာနေဇ္ဇာဘိသင်္ခါရ ဖြစ်ပုံ

(၃၁)ဘုံလောကတွင် ထိပ်ဆုံးက တည်ရှိနေသဖြင့် အလွန်အထက်တန်းကျသော အရူပဘုံတို့၌ ဖြစ်ရခြင်း ဟူသော အရူပဝိပါက် အကျိုးတရားတို့၌သော်မှလည်း သင်္ခါရဒုက္ခ၏ အပြစ် ဝိပရိဏာမဒုက္ခ၏ အပြစ်ကို ထိုးထွင်း၍ မသိမမြင်နိုင်သည်ဖြစ်၍ မြဲ၏ဟု ယူဆ စွဲလမ်းသော သဿတစသော အသိမှား အမှတ်မှား အယူမှားဖြင့် စိတ္တသင်္ခါရဖြစ်သော အာနေဇ္ဇာဘိသင်္ခါရ အရူပကုသိုလ်ကို - မျက်စိလည် လမ်းမှားနေသော ယောက်ျားသည် ဘီလူးမြို့သို့ ရှေးရှုနေသော လမ်းကို လိုက်မှားမိသကဲ့သို့ - ကြိုးစား အားထုတ်မိပြန်လေသည်။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၃၈။ ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၁၆၃။)

ဤသို့လျှင် အဝိဇ္ဇာ၏ ထင်ရှားရှိခြင်းကြောင့်သာလျှင် သင်္ခါရတို့၏ ထင်ရှားရှိခြင်းသည် ဖြစ်နိုင်ရကား၊ အဝိဇ္ဇာ၏ ထင်ရှားမရှိခြင်းကြောင့် (= ထင်ရှားမရှိလျှင်) သင်္ခါရတို့၏ ထင်ရှားရှိခြင်းသည်လည်း မဖြစ်နိုင်ရကား ဤသင်္ခါရ (= ကုသိုလ်တရား အကုသိုလ်တရား)တို့သည် အဝိဇ္ဇာဟူသော အကြောင်းတရား ထင်ရှားရှိကုန်၏ ဟူသော ဤသဘောကို သိနိုင်ပေသည်။ သာကေပါဠိတော်မှာ ဤသို့တည်း -

အဝိဒ္ဓါ ဘိက္ခဝေ အဝိဇ္ဇာဂတော ပညာဘိသင်္ခါရမ္ပိ အဘိသင်္ခရောတိ၊ အပညာဘိသင်္ခါရမ္ပိ အဘိသင်္ခရောတိ၊ အာနေဇ္ဇာဘိသင်္ခါရမ္ပိ အဘိသင်္ခရောတိ။ ယတော စ ခေါ ဘိက္ခဝေ ဘိက္ခုနော အဝိဇ္ဇာ ပဟီနာ၊ ဝိဇ္ဇာ ဥပ္ပန္နာ၊ သော အဝိဇ္ဇာဝိရာဂါ ဝိဇ္ဇုပ္ပါဒါ နေဝ ပညာဘိသင်္ခါရံ အဘိသင်္ခရောတိ။

(အဘိ-ဋ္ဌ-၂-၁၃၈-၁၃၉။ ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၁၆၃။)

= ရဟန်းတို့ . . . သစ္စာလေးပါး အမှန်တရားကို ထိုးထွင်း သိတတ်သည့် ဉာဏ်ပညာမရှိသော သတ္တဝါသည် အဝိဇ္ဇာနှင့် ပြည့်စုံသည်ဖြစ်၍ ပညာဘိသင်္ခါရကိုလည်း စီမံပြုလုပ် အားထုတ်၏၊ အပညာဘိသင်္ခါရကိုလည်း စီမံပြုလုပ် အားထုတ်၏၊ အာနေဇ္ဇာဘိသင်္ခါရကိုလည်း စီမံပြုလုပ် အားထုတ်၏။ ရဟန်းတို့ . . . အကြင်အခါ ၌ကား ရဟန်းသည် အဝိဇ္ဇာကို ပယ်နိုင်၏။

ဝိဇ္ဇာဉာဏ်သည် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ထိုအခါ ထိုရဟန်းသည် အဝိဇ္ဇာကို ပယ်ပြီးခြင်းကြောင့်၊ ဝိဇ္ဇာဉာဏ်၏ ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းကြောင့် ပညာဘိသင်္ခါရကိုလည်း မစီမံ မပြုလုပ် အားမထုတ်တော့ပေ။

အပညာဘိသင်္ခါရကိုလည်း မစီမံ မပြုလုပ် အားမထုတ်တော့ပေ။ အာနေဇ္ဇာဘိသင်္ခါရကိုလည်း မစီမံ မပြုလုပ် အားမထုတ်တော့ပေ။ (သံ-၁-၃၁၀-ပရိဝိမံသနသုတ္တန်နှင့် အဓိပ္ပါယ်ချင်း တူညီသည်။)

[သံယုတ်ပါဠိတော်ဝယ် ပျောက်ဆုံးနေသော သုတ္တန်တို့တွင် အထက်ပါ အဋ္ဌကထာက ကိုးကားတင်ပြ ထားသော သုတ္တန်လည်း ပါဝင်ကောင်း ပါဝင်နိုင်ပေသည်။ အဋ္ဌကထာဆရာတော်တို့ လက်ထက်က ထိုသုတ္တန်မှာ ထင်ရှားရှိနေသော သုတ္တန်ပင် ဖြစ်လေရာသည်။]

ဤတွင်ရှေ့ကား အဝိဇ္ဇာကြောင့် သင်္ခါရဖြစ်ပုံကို သဘောပေါက်ရုံ ရှင်းလင်းတင်ပြချက် ဖြစ်သည်။ ယောဂါ-ဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည်ကား အဝိဇ္ဇာကြောင့် သင်္ခါရဖြစ်ပုံကို သမ္မာဒိဋ္ဌိဉာဏ်ပညာဖြင့် ကိုယ်တိုင်မျက်မှောက် ထွင်းဖောက် သိမြင်အောင် ရှုရမည်ဖြစ်သည်။ ယင်းသို့ရှုရာ၌ အဝိဇ္ဇာသင်္ခါရ အတိတော အဒ္ဓါ ဟူသည်နှင့်အညီ ယခု ပစ္စုပ္ပန်ဘဝ၌ အကျိုးဝင်သော ဝိညာဏ်-နာမ်ရုပ်-သဠာယတန-ဖဿ-ဝေဒနာဟူသော ဝိပါက် အကျိုးတရားစု၏

အကြောင်းရင်းစစ်ဖြစ်သော အဝိဇ္ဇာ သင်္ခါရတို့သည် အတိတ်ဘဝ အတိတ်အဓွန့်ကာလက တရားများသာ ဖြစ်ကြသည်ဟူသော ဤအချက်ကိုကား မမေ့ပါနှင့်။

သဘောပေါက်လွယ်သည့် ပုံစံ (၁) ခု

ရှေးပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပစ္စုပ္ပန်တွင် ဖော်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း အဇ္ဈတ္တ ဗဟိဒ္ဓန္တရ်ဌာနတို့၌ ရုပ်နာမ်တို့ကို ကုန်စင် အောင် သိမ်းဆည်းပြီးသောအခါ ဤရုပ်နာမ်တို့၏ အကြောင်းတရားတို့ကို သိလိုသော စိတ်ဓာတ် စူးစမ်းရှာဖွေ လိုသော စိတ်ဓာတ်ဖြင့် အတိတ်ဘက်သို့ ဉာဏ်ကိုစေလွှတ်ကြည့်ပါ။ ဉာဏ်အရောင်အလင်းဖြင့် အတိတ်အကြောင်း တရားတို့ကို ရှာဖွေတွေ့ရှိပါက ကောင်းမြတ်သည်သာ ဖြစ်၏။ အကယ်၍ မတွေ့ခဲ့သော် လက်ရှိပစ္စုပ္ပန် တရား- ထိုင်ဆဲ တရားနုလုံးသွင်းဆဲ အချိန်အခါ၌ တည်ရှိသော ရုပ်နာမ်တို့က စ၍ ပဋိသန္ဓေ ကလလရေကြည် တည်စ အခိုက်၌ တည်ရှိကြသော ပဋိသန္ဓေရုပ်နာမ်တို့သို့ တိုင်အောင် ရုပ်နာမ်တို့ကို တစ်စတစ်စ သိမ်းဆည်းလျက် အကြောင်းတရားတို့ကို ရှေးပစ္စုပ္ပန်သို့ ဖော်ပြခဲ့သည့် အတိုင်း ရှာဖွေပါ။ ဤတွင် အခြားပုံစံတစ်ခုကို ထပ်မံ၍ တင်ပြအပ်ပါသည် -

ပဋိသန္ဓေ ရုပ်နာမ်တို့သို့ တိုင်အောင်သော ရုပ်နာမ်တို့ကို သိမ်းဆည်းပြီးနောက် အတိတ် မရဏာသန္ဓ ဘက်သို့ ဉာဏ်ကို စေလွှတ်၍ အတိတ်အကြောင်းတရားများကို ရှာဖွေလိုက်သောအခါ အမျိုးသားဘဝဖြင့် ဥပုသ်သီတင်း ကျင့်သုံးသည့် သီလမယ ပုညာဘိသင်္ခါရ အမည်ရသည့် ကံအာရုံကို တွေ့ရှိရ၏။ ထိုသူတော်ကောင်း သည် တစ်ဖန် ဆက်လက်၍ မည်ကဲ့သို့သော ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် ဥပုသ်သီတင်းကို စောင့်သုံးခဲ့ပါသနည်းဟူသော ဦးတည်ချက်ကို ရှာဖွေလိုက်သောအခါ ဤသို့တွေ့ရှိရ၏ -

“အမျိုးသားဘဝဖြင့် မိဘကို ကျေကျေနပ်နပ် ပြုစုလုပ်ကျွေးခွင့်ကို မရရှိနိုင်သဖြင့်, အမျိုးသမီးဘဝဖြင့် မိဘကို ကျေကျေနပ်နပ် ပြုစုလုပ်ကျွေးခွင့် ရရှိနိုင်သည့်အတွက် အမျိုးသမီးဖြစ်ရန် ရည်ရွယ်ချက် ဦးတည်ချက်ဖြင့် ဥပုသ်သီတင်း စောင့်သုံးကြောင်း သီလတည်းဟူသော ပုညာဘိသင်္ခါရကို ပြုစုပျိုးထောင်ကြောင်းကို” ဥပုသ်- သီတင်း စောင့်သုံးခိုက်၌ ဖြစ်ခဲ့ကြသော တည်ရှိခဲ့သော ရုပ်နာမ်အစဉ်တွင် ရှာဖွေကြည့်ရာ တွေ့ရှိရပေသည်။

သိကြား၏သစ်ပင် ဗြဟ္မာ၏အထွတ်ဟု သမုတ်အပ်သော မရူအမည်ရသော အရပ်ဒေသ တစ်ခုခုမှ ခုန်ချခဲ့သော် နတ်သမီးကိုရသည်ဟု ပြောဆိုကြသောကြောင့် ထိုသစ်ပင်ဖျားမှ သစ်ပင်အောက်သို့, ထိုတောင်- ထွတ်မှ တောင်ချောက်ထဲသို့ ခုန်ချသော ယောက်ျားနှင့် တူသူပင်တည်း။

ထိုတွင် ယခုပစ္စုပ္ပန် ဘဝင်မနောအကြည်ဓာတ်နှင့် အတိတ်ဘဝ ဥပုသ်ကျင့်သုံးခိုက်၌ ဖြစ်ခဲ့ကြသော ဘဝင်မနောအကြည်ဓာတ်တို့ကို တစ်နည်းဆိုရသော် ယခုပစ္စုပ္ပန် နာမ်သန္တတိအစဉ်နှင့် အတိတ်ဘဝ ဥပုသ် ကျင့်သုံးခိုက်၌ ဖြစ်ခဲ့ကြသော နာမ်သန္တတိအစဉ်တို့ကို သန္တတိအစဉ်အတန်း တစ်ခုတည်း ဟုတ်မဟုတ်ကို ထပ်မံ ဆန်းစစ်ကြည့်ရာ သန္တတိအစဉ်အတန်း တစ်ခုတည်း တစ်ဆက်တည်းသာ ဖြစ်ကြောင်းကို တွေ့ရှိရပြန်၏။

သဘာဝေါဝါသံ ခိတ္တဿ ပဏ္ဍရတာ။ (မူလဋီ-၁-၁၂၅။ စာပိုဒ်-၄၃၆။)

စိတ်အားလုံးသည် ဖြူစင်သော သဘောရှိ၏။ ကြည်သော သဘောရှိ၏။ ဘဝင်မနောအကြည်ဓာတ်သည်- သာ ကြည်သည်မဟုတ်၊ နာမ်သန္တတိအစဉ်တွင် ပါဝင်သော စိတ်အားလုံးသည်ပင် ကြည်ပေသည်။ သို့အတွက် ထိုယောဂီသူတော်ကောင်းသည် အတိတ် ဘဝင်မနောအကြည်နှင့် ပစ္စုပ္ပန် ဘဝင်မနောအကြည်ဓာတ်ကို တစ်နည်းဆိုရသော် အတိတ်ဘဝ နာမ်သန္တတိအစဉ်နှင့် ပစ္စုပ္ပန် နာမ်သန္တတိအစဉ်ကို သန္တတိအစဉ်အတန်း တစ်ခုတည်း တစ်ဆက်တည်း ဟုတ်မဟုတ်ကို ရှုကြည့်လိုက်သောအခါ တစ်ခုတည်း တစ်ဆက်တည်းသာ

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း - အပိုင်း (ခ)

ဖြစ်ကြောင်းကို (= ဖြစ်ပျက် အစဉ်အတန်း တစ်ခုတည်းသာ တစ်ဆက်တည်းသာ ဖြစ်ကြောင်းကို) တွေ့ရှိပေသည်။ နာမ်သန္တတိအစဉ်တွင်သာမက ရုပ်သန္တတိအစဉ်မှာလည်း တစ်ခုတည်း တစ်ဆက်တည်းပင် ဖြစ်၏။ အပ်ချည်-ကြိုး တစ်ခုကို သွယ်တန်းထားသကဲ့သို့ ဖြစ်ပျက် အစဉ်အတန်းကား တစ်ခုတည်း တစ်ဆက်တည်းပင်တည်း။ **ဧကတ္တနည်း**ကို သိခြင်းပင်တည်း။

တစ်ဖန် ထိုသူတော်ကောင်းသည် နာနတ္တနည်းကို သိရှိနိုင်ရန် ဆက်လက်၍ စူးစမ်းရှာဖွေရာ အောက်ပါ အတိုင်း တွေ့ရှိပြန်၏ -

- ၁။ အဝိဇ္ဇာ = မိဘကို ပြုစုလုပ်ကျွေးနိုင်သည့် အမျိုးသမီးဟု အသိမှားခြင်းသဘော။
- ၂။ တဏှာ = ယင်းအမျိုးသမီးဘဝကို တွယ်တာ တပ်မက်ခြင်းသဘော။
- ၃။ ဥပါဒါန် = ယင်းအမျိုးသမီးဘဝသို့ စိတ်ကပ်ရောက် စွဲနေမှုသဘော။

ကိလေသဝဋ် (၃)မျိုးတည်း။ ယင်းကိလေသဝဋ်တို့သည် -

- ၁။ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း (၁)ကြိမ်၊
- ၂။ ဇော (၇)ကြိမ်၊
- ၃။ တဒါရုံ (၂)ကြိမ်၊

ဟူသော မနောဒွါရဝိထိစိတ်အစဉ်အတိုင်း ဖြစ်နေကြ၏။ ထိုတွင် -

- ၁။ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း၌ စိတ်+စေတသိက် = နာမ်တရား (၁၂)လုံး၊
- ၂။ ဇော အသီးအသီး၌ စိတ်+စေတသိက် = နာမ်တရား အလုံး (၂၀)စီ၊
- ၃။ တဒါရုံ အသီးအသီး၌ စိတ်+စေတသိက် = နာမ်တရား (၁၂)လုံးစီ၊

အသီးအသီးဖြစ်၏။ ဇောများမှာ လောဘဒိဋ္ဌိအုပ်စု ဇောများ ဖြစ်ကြ၏။ တစ်ဖန် ယင်းကိလေသဝဋ်ကြောင့် ဖြစ်ခဲ့သော သီလကုသိုလ်ကံ စေတနာအုပ်စု (= ပုညာဘိသင်္ခါရ)ကို ရှာဖွေကြည့်ရာ အောက်ပါအတိုင်း တွေ့ရှိရ ပြန်၏။

- ၁။ မနောဒွါရာဝဇ္ဇန်း (၁)ကြိမ် = စိတ်+စေတသိက် = နာမ်တရား (၁၂)လုံး၊
- ၂။ ဇော (၇)ကြိမ် - တစ်ကြိမ် တစ်ကြိမ်၌ စိတ်+စေတသိက် = နာမ်တရား (၃၄)လုံးစီ
- ၃။ တဒါရုံ (၂)ကြိမ် - တစ်ကြိမ် တစ်ကြိမ်၌ စိတ်+စေတသိက် = နာမ်တရား (၃၄)လုံးစီ

ဤမနောဒွါရဝိထိ နာမ်တရားစုကို တွေ့ရှိပြန်၏။ ကမ္မဝဋ်တည်း။ ဇောမှာ သဒ္ဓါပညာအုပ်စု ပထမ မဟာ-ကုသိုလ်စိတ် ဖြစ်၏။ ဇော အသီးအသီး၌ နာမ်တရား (၃၄)လုံးစီ အသီးအသီးရှိ၏။ ဤ၌ သမာဒါနဝိရတိသာ ဖြစ်၍ သမ္ပတ္တဝိရတိ သဘောများကို မတွေ့ရသဖြင့် ဝိရတိစေတသိက်များ မပါဝင်ခြင်း ဖြစ်၏။ (အကျိုးပေးနေ-သည့်ကံ ဖြစ်ခိုက် အချိန်ကိုသာ ဆိုလိုပါသည်။) ပုညာဘိသင်္ခါရ တရားစုတည်း။ အတိတ်ဘဝက ဖြစ်ခဲ့သည့် ယင်းကိလေသဝဋ် ကမ္မဝဋ်တရားစုတို့ကို နာမ်တုံး နာမ်ခဲတည်းဟူသော နာမ်ဃန အသီးအသီးကို ဉာဏ်ဖြင့် ဖြိုခွဲ ဖျက်ဆီးလျက် ခွဲခြား စိတ်ဖြာလျက် ထိုးထွင်းသိခြင်းကြောင့် (= ပရမတ္ထဓမ္မသဘာဝ အသီးအသီး၏ ကိုယ်ပိုင် သဘာဝလက္ခဏာသို့ ဆိုက်အောင် ထွင်းဖောက်သိမြင်ခြင်းကြောင့်) နာနတ္တနည်းကို သိနေသည် မည်၏။

ယင်းကိလေသဝဋ် မနောဒွါရဝိထိပေါင်းလည်း ဝိထိအကြိမ်ပေါင်းများစွာ ဖြစ်ခဲ့သည်သာ ဖြစ်၏။ ကမ္မဝဋ် မနောဒွါရဝိထိပေါင်းလည်း ဝိထိပေါင်း အကြိမ်များစွာ ဖြစ်ခဲ့သည်သာတည်း။

ကိလေသဝဋ် ကမ္မဝဋ် ဝိထိစဉ်ဇယား

	မနောဒွါရာဝဋ်	ဇော (၇) ကြိမ်	တဒါရုံ (၂) ကြိမ်
ကိလေသဝဋ်	၁၂	၂၀	၁၂
ကမ္မဝဋ်	၁၂	၃၄	၃၄

[မှတ်ချက်] - ဤ၌ ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးကိုသာ ပုံစံထုတ်၍ ပြထားခြင်း ဖြစ်သည်။ ကိလေသဝဋ်၌ သောမနဿနှင့် ဥပေက္ခာသို့လိုက်၍ ပီတိယှဉ် မယှဉ်လည်း ရှိတတ်၏။ သသင်္ခါရိက အသင်္ခါရိကသို့ လိုက်၍ ထိနမိဒ္ဓယှဉ် မယှဉ်လည်း ရှိတတ်၏။ တဒါရုံမှာလည်း ကျသော်လည်း ရှိရာ၏။ မကျသော်လည်း ရှိရာ၏။ ကျခဲ့သော် တဒါရုံ (၁၁)မျိုးလုံး ထိုက်သလို ကျနိုင်၏။ အလားတူပင် ကမ္မဝဋ်၌လည်း သောမနဿ - ဥပေက္ခာ၊ ဉာဏသမ္ပယုတ် - ဉာဏဝိပဿယုတ်သို့ လိုက်၍ ဉာဏ်ယှဉ် မယှဉ်၊ ပီတိယှဉ် မယှဉ်လည်း ရှိတတ်၏။ တဒါရုံမှာလည်း ကျသော်လည်း ရှိရာ၏။ မကျသော်လည်း ရှိရာ၏။ ကျခဲ့သော် (၁၁)မျိုးလုံး ထိုက်သလို ကျနိုင်၏။ - အသင်သူတော်ကောင်းသည် အတိတ်က မိမိ၏ နာမ်သန္တတိအစဉ်တွင် ဖြစ်ခဲ့သည့်အတိုင်းသာ ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင် ရှုပါ။ တစ်ဖန် - အဝိဇ္ဇာကြောင့် သင်္ခါရဖြစ်၏ ဟူရာဝယ် ကိလေသဝဋ် မနောဒွါရဝိထိကြောင့် ကမ္မဝဋ် မနောဒွါရဝိထိ ဖြစ်ပုံကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင်ကြည့်၍ အကြောင်းတရား အကျိုးတရားတို့ကို သိမ်းဆည်း ရှုပွားရမည်၊ ဝိပဿနာပိုင်းသို့ ရောက်လျှင်လည်း ဝိပဿနာရှုရမည်ဟု ကြိုတင်၍ မှတ်သားထားပါ။]

ယင်းအထက်ဖော်ပြပါ ကမ္မဝဋ်အမည်ရသော သင်္ခါရတရားစုတို့သည်လည်း တစ်နည်းဆိုသော် ကမ္မဝဋ် မနောဒွါရဝိထိ စိတ်အစဉ်တို့သည်လည်း၊ တစ်နည်းဆိုသော် ကိလေသဝဋ် ကမ္မဝဋ် မနောဒွါရိကဇောဝိထိ စိတ်အစဉ်အတွင်း၌ တည်ရှိကြသော နာမ်တရားစုတို့သည်လည်း အနိစ္စတရားတို့သာ စင်စစ် ဧကန် အမှန် ဖြစ်ကြသောကြောင့် ဖြစ်ပြီးလျှင် ပျက်သွားကြ၏။ အတိတ်ဘဝမှာပင် ဖြစ်ပြီးက ပျက်သွားကြ၏။ သို့သော် ရုပ်နာမ်သန္တာန်အစဉ်တွင် စွမ်းအင်သတ္တိ တစ်စုံတစ်ရာကို မထားခဲ့ဘဲ ချုပ်ပျောက်သွားကြသည်ကား မဟုတ်။ သင်္ခါရ-ကံကို ပြုစုပျိုးထောင်သူတို့ မျှော်လင့်တောင့်တထားသည့် ဘဝတစ်ခုကို ဖြစ်စေနိုင်သည့် စွမ်းအင် ကမ္မသတ္တိကို ရုပ်နာမ်အစဉ်တွင် မြှုပ်နှံပြီးပါမှသာလျှင် ချုပ်ပျက်သွားကြ၏။ ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်သည် သင်္ခါရ နာမ်တရားအုပ်စုကို သိမ်းဆည်းလျက် ယင်းသင်္ခါရတရားတို့ ချုပ်ပျက်သွားသည့်အခါ ရုပ်နာမ်အစဉ်တွင် မြှုပ်နှံထားခဲ့သော ယင်းကမ္မသတ္တိကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင် ရှုရမည် ဖြစ်သည်။

အထက်တွင် ပုံစံထုတ်ပြထားသော ယောဂါဝစရပုဂ္ဂိုလ်ကား မိဘကို ကျေကျေနပ်နပ် ပြုစုလုပ်ကျွေးခွင့် ရရှိနိုင်သည့် အမျိုးသမီးဘဝကို လိုလားတောင့်တထားသူ ဖြစ်၏။ ယင်းအမျိုးသမီးဘဝကို ရလိုသည့် ဦးတည်ချက်ဖြင့် သီလမယ ကုသိုလ်သင်္ခါရကို ပြုစုပျိုးထောင်ခဲ့၏။ ထိုသူတော်ကောင်းသည် ယင်းသင်္ခါရတရားစု၏ ကမ္မသတ္တိကို ရှာဖွေလျက် ယင်းကမ္မသတ္တိကြောင့် လက်ရှိ ပစ္စုပ္ပန်ဘဝ၏ ပဋိသန္ဓေဝိညာဏ်ဦးဆောင်သည့် ရုပ်နာမ်တရားစုနှင့် အကြောင်း အကျိုး ဆက်စပ်မှု ရှိမရှိကို ရှာဖွေကြည့်ရာ ယင်းကမ္မသတ္တိကြောင့် ပဋိသန္ဓေ ဝိပါကဝဋ်တရားစုတို့သည် ဖြစ်ပွား ပေါ်ပေါက်လာကြသည်ကို ဉာဏ်ဖြင့် တွေ့မြင်ရပြန်၏။ ယင်းသို့ တွေ့မြင်ရာဝယ် ထိုယောဂီသူတော်ကောင်း၏ သန္တာန်ဝယ် အောက်ပါ အသိဉာဏ်များပါ ဖြစ်ပေါ်လာပေသည်။ -

- ၁။ အကြောင်းတရားဘက်၌လည်း ပြုလုပ်သူ ဖန်ဆင်းသူ ပုဂ္ဂိုလ် သတ္တဝါ မရှိ၊ အတ္တ မရှိ၊ ပရမအတ္တ မရှိ။
- ၂။ အကျိုးတရားဘက်၌လည်း အပြုလုပ်ခံရသူ အဖန်ဆင်းခံရသူ အတ္တ မရှိ၊ ဇီဝအတ္တ မရှိ။
- ၃။ အကြောင်းရုပ်နာမ် အစုအပုံ အကျိုးရုပ်နာမ် အစုအပုံမျှသာ ရှိ၏ဟု သိနေ၏။ (ဤအပိုင်း၌ ပရမတ်သို့ ဉာဏ်အမြင် ဆိုက်နေသည့်အတွက် **ဧကတ္ထနည်း နာနတ္ထနည်း**တို့ကို သိမှုသည် အကျိုးဝင်သွား၏။)
- ၄။ တစ်ဖန် အဝိဇ္ဇာ-တဏှာ-ဥပါဒါန်-သင်္ခါရ-ကံ ဟူသော အကြောင်းတရားများဘက်၌လည်း အကျိုးတရားကို ဖြစ်ပေါ်လာအောင် ပြုလုပ်စီမံမည်ဟူသော ကြောင့်ကြဗျာပါရ မရှိသည်ကိုလည်းကောင်း၊
- ၅။ ပဋိသန္ဓေနှာမ်ရုပ်ဟူသော အကျိုးတရားဘက်၌လည်း အကြောင်းတရားတို့သည် ထင်ရှား ဖြစ်ပေါ်လာ ခဲ့သော် ငါတို့ အကျိုးတရားစုတို့သည်လည်း ထင်ရှား ဖြစ်ကြမည်ဟူသော ကြောင့်ကြဗျာပါရ မရှိမှု သဘောကိုလည်းကောင်း ဉာဏ်ဖြင့် တွေ့မြင်နေရ၏။ **အမျာပါရနည်း**ကို သိခြင်းပင်တည်း။
- ၆။ တစ်ဖန် ယင်းအဝိဇ္ဇာ-တဏှာ-ဥပါဒါန်-သင်္ခါရ-ကံ ဟူသော အကြောင်းတရားစုကြောင့် ပဋိသန္ဓေနှာမ်ရုပ် စသော အကြောင်းနှင့်လျော်သော အကျိုးတရားစုသာ ဖြစ်သည်ကိုတွေ့ရ၍ အကြောင်းနှင့် မလျော်သော အခြား အကျိုး တစ်စုံတစ်ရာကို မတွေ့ရှိသဖြင့် **ဧဝံဓမ္မတာနည်း**ကိုလည်း သိရှိသည် မည်ပေသည်။

ဤကား အကြောင်းတရားတို့ကို တစ်စုထား၍ အကျိုးတရားတို့ကိုလည်း တစ်စုထား၍ တင်ပြပြောဆိုခြင်း ဖြစ်သည်။ ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ် ပထမနည်းအတိုင်း တစ်နည်းတစ်ဖုံအားဖြင့် ခွဲ၍ ပြောခဲ့သော် ဤသို့ ဖြစ်၏။

မိဘကို ကျေကျေနပ်နပ် ပြုစုလုပ်ကျွေးခွင့်ကို ရရှိနိုင်သည့် အမျိုးသမီးဟု အသိမှားခြင်း သဘောကား အဝိဇ္ဇာတည်း။ (အဝိဇ္ဇာဦးဆောင်သည့် ကိလေသဝဋ် မနောဒွါရိကဇောဝိထိ စိတ်အစဉ်ပင်တည်း။)

ယင်းအဝိဇ္ဇာကြောင့် (= အဝိဇ္ဇာဦးဆောင်သည့် ကိလေသဝဋ် မနောဒွါရိကဇောဝိထိ စိတ်အစဉ်ကြောင့်) သီလမယကုသိုလ် ပုညာဘိသင်္ခါရကို ပြုစုပျိုးထောင်၏။ (= သီလမယ ကုသိုလ်စေတနာဦးဆောင်သည့် ကမ္မဝဋ် မနောဒွါရိကဇောဝိထိ စိတ်အစဉ်ကို ပြုစုပျိုးထောင်၏။)

အဝိဇ္ဇာဖြစ်ခဲ့ရာ ရုပ်နာမ်အစဉ်နှင့် (= အဝိဇ္ဇာဦးဆောင်သည့် ကိလေသဝဋ် မနောဒွါရိကဇောဝိထိ စိတ်အစဉ် နာမ်တရားစုနှင့် မှီရာဝတ္ထုရုပ်တို့ကို ဆိုလိုသည်။) သီလမယ ကုသိုလ်သင်္ခါရ ဖြစ်ခဲ့ရာ ရုပ်နာမ် အစဉ်တို့ကို (= သီလမယ ကုသိုလ်စေတနာ ဦးဆောင်သည့် ကမ္မဝဋ် မနောဒွါရိက ကုသိုလ်ဇောဝိထိ စိတ်အစဉ် နာမ်တရားစုနှင့် မှီရာ ဝတ္ထုရုပ်တို့ကို ဆိုလိုသည်။) ရုပ်နာမ်သန္တတိ အစဉ်အတန်း တစ်ခုတည်းအဖြစ် တစ်ဆက်-တည်းအဖြစ် ဉာဏ်ဖြင့် တွေ့မြင်နေ၏။ တစ်ဖန် ယင်းကိလေသဝဋ် ကမ္မဝဋ် အဝိဇ္ဇာ သင်္ခါရတို့ ဖြစ်ခဲ့ရာ ရုပ်နာမ်သန္တာန်အစဉ်နှင့် ပစ္စုပ္ပန်ဘဝ၏ ပဋိသန္ဓေရုပ်နာမ်တို့သို့ တိုင်အောင်သော ရုပ်နာမ်အစဉ်တို့ကိုလည်း သန္တတိအစဉ်အတန်း တစ်ခုတည်းအဖြစ် ဉာဏ်ဖြင့် တွေ့မြင်နေ၏။ **ဧကတ္ထနည်း**ကို သိခြင်းပင်တည်း။

တစ်ဖန် အဝိဇ္ဇာ ဦးဆောင်သည့် ကိလေသဝဋ် မနောဒွါရိက ဇောဝိထိစိတ်အစဉ်နှင့် သီလမယ ကုသိုလ် စေတနာ ဦးဆောင်သည့် ကမ္မဝဋ် မနောဒွါရိကဇောဝိထိစိတ်အစဉ် နာမ်တရားစုတို့၌ သန္တတိယန၊ သမူဟယန၊ ကိစ္စယနဟူသော နာမ်တုံးနာမ်ခဲတို့ကို ဖြိုခွဲဖျက်ဆီးလျက် စိတ္တက္ခဏတိုင်း၌ တည်ရှိကြသော ပရမတ္ထဓာတ်သား အသီးအသီး၏ ကိုယ်ပိုင် သဘာဝသတ္တိ သဘာဝလက္ခဏာကိုလည်း ဉာဏ်ဖြင့် တွေ့မြင်၏။ **နာနတ္ထနည်း**ကို သိခြင်းတည်း။ ပဋိသန္ဓေရုပ်နာမ်တို့၌လည်း နည်းတူပင် ပရမတ်သို့ ဉာဏ်အမြင်ဆိုက်အောင် သိရှိနေ၏။ နာနတ္ထနည်းကို သိခြင်းပင်တည်း။

အဝိဇ္ဇာဟူသော အကြောင်းတရားဘက်၌လည်း သင်္ခါရဟူသော အကျိုးတရားကို ဖြစ်ပေါ်လာအောင် ပြုစီမံမည်ဟူသော ဗျာပါရ မရှိခြင်း၊ အကျိုး သင်္ခါရတရားဘက်၌လည်း အကြောင်း အဝိဇ္ဇာတရားသည် ထင်ရှား ဖြစ်ပေါ်လာခဲ့သော် ငါတို့ အကျိုးသင်္ခါရတရားများသည် ဖြစ်လိုက်ကြမည်ဟူသော ဗျာပါရ မရှိခြင်းကို ဉာဏ်ဖြင့် တွေ့မြင်နေ၏။ **အဗျာပါရနည်း**ကို သိခြင်းပင်တည်း။ သင်္ခါရကြောင့် ဝိညာဏ်စသည်တို့ ဖြစ်ရာ၌လည်း နည်းတူပင် သဘောပေါက်ပါ။

အဝိဇ္ဇာဟူသော အကြောင်းကြောင့် သင်္ခါရဟူသော လျော်သော အကျိုးတရားသာ ဖြစ်ပေါ်လာသည်ကို ဉာဏ်ဖြင့် တွေ့မြင်၍ မလျော်သော အကျိုးတရားများ၏ မဖြစ်သည်ကိုလည်း ဉာဏ်ဖြင့် တွေ့မြင်နေ၏။ **ဧဝံဓမ္မတာနည်း**ကို သိခြင်းပင်တည်း။

အသင်သူတော်ကောင်းသည်လည်း အဝိဇ္ဇာကြောင့် သင်္ခါရဖြစ်ပုံ သင်္ခါရကြောင့် ဝိညာဏ်ဖြစ်ပုံစသည်ကို ဉာဏ်ဖြင့် မြင်အောင် ရှုရာ၌ အထက်ပါ ဧကတ္တနည်း နာနတ္တနည်း အဗျာပါရနည်း ဧဝံဓမ္မတာနည်းတို့ကို သိအောင် ကြိုးပမ်းရမည်သာဖြစ်သည်ဟု စွဲမြဲစွာ မှတ်သား နာယူထားပါ။

ပဋ္ဌာန်းပစ္စည်းများ

ဤပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်တရားတော်၌ အဝိဇ္ဇာ ထင်ရှား ရှိခြင်းကြောင့် သင်္ခါရသည် ထင်ရှား ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ တစ်နည်းဆိုသော် - အကြောင်းတရား ထင်ရှား ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းကြောင့် အကျိုးတရားသည် ထင်ရှား ဖြစ်ပေါ်လာ၏ဟု ဆိုရာ၌ အကြောင်းတရားများက အကျိုးတရားများကို ဖြစ်ပေါ်လာအောင် မည်သို့မည်ပုံ ကျေးဇူးပြုပေးပါသနည်း။ မည်သည့် ပစ္စယသတ္တိများဖြင့် ကျေးဇူးပြုပေးပါသနည်းဟု မေးမြန်းဖွယ်ရာ ရှိ၏။ ကြောင်း-ကျိုး ဆက်နွယ်မှု သဘောတရားများ၌ ဉာဏ်ကျက်စားနိုင်ရန် အလို့ငှာ ဤတွင် ပဋ္ဌာန်း (၂၄)ပစ္စည်းကို အကျဉ်းချုပ်၍ ရေးသားတင်ပြပေအံ့ -

(၂၄) ပစ္စည်း ဥဇ္ဇေသပါဠိတော်

ဟေတုပစ္စယော၊ အာရမ္မဏပစ္စယော၊ အဓိပတိပစ္စယော၊ အနန္တရပစ္စယော၊ သမနန္တရပစ္စယော၊ သဟဇာတပစ္စယော၊ အညမညပစ္စယော၊ နိဿယပစ္စယော၊ ဥပနိဿယပစ္စယော၊ ပုရေဇာတပစ္စယော၊ ပစ္ဆာဇာတပစ္စယော၊ အာသေဝနပစ္စယော၊ ကမ္မပစ္စယော၊ ဝိပါကပစ္စယော၊ အာဟာရပစ္စယော၊ ဣန္ဒြိယပစ္စယော၊ ဈာနပစ္စယော၊ မဂ္ဂပစ္စယော၊ သမ္ပယုတ္တပစ္စယော၊ ဝိပွယုတ္တပစ္စယော၊ အတ္ထိပစ္စယော၊ နတ္ထိပစ္စယော၊ ဝိဂတပစ္စယော၊ အဝိဂတပစ္စယောတိ။ (ပဋ္ဌာန-၁-၁။)

ဟေတုပစ္စည်း

ဟေတု-သဒ္ဓါသည် အရင်းအမြစ် (= မူလ)ကို ဟောသောသဒ္ဓါ ဖြစ်၏။ လောဘ-ဒေါသ-မောဟတရား (၃)ပါးသည် အကုသိုလ်တရားတို့၏ အရင်းအမြစ် (= မူလတရား) ဖြစ်၏။ အကုသလမူလတရားဟု ခေါ်၏။ အကုသိုလ်ဟိတ်ဟုလည်း ခေါ်၏။ အလောဘ-အဒေါသ-အမောဟဟူသော တရား (၃)ပါးသည် ကုသိုလ်တရားနှင့် အချို့သော အဗျာကတတရားတို့၏ အရင်း-အမြစ်-မူလတရား ဖြစ်၏။ ကုသလမူလတရား အဗျာကတမူလတရားဟုခေါ်၏။ ကုသိုလ်ဟိတ်၊ အဗျာကတဟိတ်ဟုလည်း ခေါ်၏။

ပစ္စယ = ပစ္စည်း

ပစ္စယောတိ ဧတ္ထ ပန အယံ ဝစနတ္ထော၊ ပဋိစ္စ ဧတသ္မာ ဧတိတိ ပစ္စယော။ အပစ္စက္ခာယ နံ ဝတ္တတိတိ အတ္ထော။ ယော ဟိ ဓမ္မော ယံ ဓမ္မံ အပစ္စက္ခာယ တိဋ္ဌတိ ဝါ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဝါ။ သော တဿ ပစ္စယောတိ ဝုတ္တံ ဟောတိ။ လက္ခဏတော ပန ဥပကာရကလက္ခဏော ပစ္စယော။ ယော ဟိ ဓမ္မော ယဿ ဓမ္မဿ ဌိတိယာ ဝါ ဥပ္ပတ္တိယာ ဝါ ဥပကာရကော ဟောတိ။ သော တဿ ပစ္စယောတိ ဝုတ္တံ။ ပစ္စယော၊ ဟေတု၊ ကာရဏံ၊ နိဒါနံ၊ သမ္ဘဝေါ၊ ပဘဝေါတိအာဒိ အတ္ထတော ဧကံ၊ ဗျဉ္ဇနတော နာနံ။ ဣတိ မူလဋ္ဌေန ဟေတု၊ ဥပကာရကဋ္ဌေန ပစ္စယောတိ သင်္ခေပတော မူလဋ္ဌေန ဥပကာရကော ဓမ္မော ဟေတုပစ္စယော။

(အဘိ-ဋ္ဌ-၃-၃၄၄။ ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၁၆၄။)

အကျိုးတရားသည် ဤအကြောင်းတရားမှ စွဲ၍ ဖြစ်ရ၏။ တည်ရ၏။ ထိုသို့ အကျိုးတရား၏ စွဲ၍ ဖြစ်ခဲ့ရာ စွဲ၍ တည်ခဲ့ရာ အကြောင်း၏ အဖြစ်ကြောင့် ထိုအကြောင်းတရားသည် ပစ္စယ = ပစ္စည်း မည်၏။ ထိုအကြောင်းတရားကို မပယ်စွန့်မူ၍ ဖြစ်ရ၏။ တည်ရ၏ဟု ဆိုလိုသည်။ ထင်ရှားစေအံ့ - အကြင်အကျိုးတရားသည် အကြင်အကြောင်းတရားကို မပယ်စွန့်မူ၍ မကင်းမူ၍ တည်မူလည်း တည်ရ၏။ ဖြစ်မူလည်း ဖြစ်ရ၏။ ထိုအကြောင်းတရားသည် ထိုအကျိုးတရား၏ စွဲ၍တည်ခဲ့ရာ စွဲ၍ဖြစ်ခဲ့ရာ အကြောင်းတရားပင်တည်း။

[မှတ်ချက်] — ပစ္စာဇာတပစ္စည်းသည် (= နောက်နောက်၌ ဖြစ်သော နာမ်တရားစုသည်) ပုရေဇာတ (= မိမိ၏ ရှေးက ကြိုတင်၍ ဖြစ်နှင့်သော ရုပ်တရားစု)အား တည်ဖို့ရန်သာ ကျေးဇူးပြု၏။ ဖြစ်ဖို့ရန်ကား ကျေးဇူးမပြု။ အနန္တရစသော ပစ္စည်းသည် (= ရှေးရှေးသော နာမ်တရားစုသည်) နောက်နောက်သော နာမ်တရားစုအား ဖြစ်ဖို့ရန်သာ ကျေးဇူးပြု၏။ တည်ဖို့ရန်ကား ကျေးဇူးမပြု။ ဟေတုစသော ပစ္စည်းတို့ကား တည်ဖို့ရန် ဖြစ်ဖို့ရန် နှစ်မျိုးလုံးအတွက် ကျေးဇူးပြုကြသည်။ ထို့ကြောင့် တိဋ္ဌတိ ဝါ ဥပ္ပဇ္ဇတိ ဝါ - ဟု အနိယမတ္ထအနက် ရှိသော (= မမြဲသောအနက် ရှိသော) ဝါ-သဒ္ဒါဖြင့် ဖွင့်ဆိုသည်။ တိဋ္ဌတိ-ကား ဌီအခိုက်၌ တည်သောအားဖြင့် ဖြစ်ခြင်းတည်း။ ဥပ္ပဇ္ဇတိ-ကား ဥပါဒ်အခိုက်၌ ဥပါဒ်သောအားဖြင့် ဖြစ်ခြင်းတည်း။]

ဤအထက်ပါ ဖွင့်ဆိုချက်များနှင့် အညီ အကြောင်းတရားများကို ပစ္စည်း၊ အကျိုးတရားများကို ပစ္စယုပ္ပန်ဟု မှတ်သားထားပါ။

ဥပကာရကလက္ခဏာ

ပစ္စယသဒ္ဒါ၏ အကြောင်းဟူသောအနက်သည် သဒ္ဓတ္ထတည်း = သဒ္ဓါနက်တည်း။ ဥပကာရက-အနက်ကား အကြောင်းတရားအားလုံး၏ သဘောကိုပြသော လက္ခဏတ္ထတည်း။ သဘာဝလက္ခဏ အနက်သဘောတည်း။

ဥပကာရက — ဟူသည် ပစ္စယုပ္ပန်အကျိုးတရားတို့၏ လျော်သောဂုဏ်ရှိသည်၏အဖြစ်ကို ပြီးစေခြင်း = ပြုခြင်းတည်း။ ယင်းသို့ ပြုခြင်းဟူသည် အကြောင်းတရားနှင့်လျော်သော အကျိုးတရား၏ ဖြစ်နိုင်ခြင်း တည်ခြင်း ပင်တည်း။ ထိုသို့ အကြောင်းတရားနှင့် လျော်သော အကျိုးတရား၏ ဖြစ်နိုင်အောင် တည်နိုင်အောင် အကြောင်း တရားများက အကျိုးတရားများကို ပြုပေးသည် ဟုလိုသည်။ ယင်းသို့ ပြုပေးနိုင်ခြင်းကိုပင် အကြောင်းပစ္စည်း တရားတို့က အကျိုးပစ္စယုပ္ပန်တရားတို့ကို အကြောင်းတရားနှင့် လျော်သော အကျိုးတရားဖြစ်အောင် တည်အောင် ကျေးဇူးပြုပေးသည်ဟု ခေါ်ဆိုကြသည်။ ယင်းသို့ ကျေးဇူးပြုပေးသော ထိုအကျိုးတရား၏ ထိုအကြောင်းတရားကို **ပစ္စယ = ပစ္စည်း**-ဟုခေါ်ဆိုသည်။

အကျဉ်းချုပ်အားဖြင့်ကား အရင်းအမြစ်မူလ၏အဖြစ်ဖြင့် အကျိုးတရားတို့ကို လျော်သော အကျိုးကျေးဇူး ရှိသည်၏အဖြစ်ကို ပြုပေးတတ်သော (= လျော်သော အကျိုးကျေးဇူး ဖြစ်အောင် တည်အောင် ပြုပေးတတ်သော) ဟိတ် (၆)ပါး အကြောင်းတရားသည် ဟေတုပစ္စည်းမည်၏။

မူလဋ္ဌ = အရင်းအမြစ် အနက်သဘော

လဒ္ဓဟေတုပစ္စယာ ဟိ ဓမ္မာ ဝိရုဋ္ဌမူလာ ဝိယ ပါဒပါ ထိရာ ဟောန္တိ သုပ္ပတိဋ္ဌိတာ၊ အဟေတုကာ တိလဗီဇကာဒိသေဝါလာ ဝိယ န သုပ္ပတိဋ္ဌိတာ။ ဣတိ မူလဋ္ဌေန ဥပကာရကောတိ သုပ္ပတိဋ္ဌိတဘာဝသာဓနေန ဥပကာရကော ဓမ္မော ဟေတုပစ္စယောတိ ဝေဒိတဗ္ဗော။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၃-၃၄၅။ ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၁၆၅။)

အရင်းအမြစ် — ဟူသည် အကျိုးတရားတို့၏ ကောင်းစွာတည်သည်၏ အဖြစ်ကို ပြီးစေခြင်းတည်း။ စည်ပင်ပြန့်ပွားသော အမြစ်ရှိကုန်သော သစ်ပင်တို့သည် ခိုင်မြဲကုန် ကောင်းစွာတည်ကုန်သကဲ့သို့ ရအပ်သော ဟေတုပစ္စည်း (= ဟိတ်အကြောင်းတရား) ရှိကုန်သော ပစ္စယုပ္ပန်တရားတို့သည် ခိုင်မြဲကုန် ကောင်းစွာ တည်ကြ ကုန်၏။ အဟိတ်တရားတို့ကား နှမ်းစေ့ပမာဏရှိသော — မှော်နှမ်း — အစရှိသော မှော်တို့ကဲ့သို့ ကောင်းစွာ မတည်နိုင်ကြကုန်။ သို့အတွက် — အရင်းအမြစ်မူလ၏ အဖြစ်ဖြင့် အကျိုးတရားတို့ကို လျော်သော အကျိုးကျေးဇူး ရှိသည်၏ အဖြစ်ကို ပြုပေးတတ် (= ကျေးဇူးပြုပေးတတ်)၏ ဟူသော စကားရပ်၌ — အကျိုးပစ္စယုပ္ပန်တရားတို့၏

ပဋိစ္စသမုပ္ပါဒ်ပိုင်း - အပိုင်း (ခ)

ကောင်းစွာတည်သည်၏ အဖြစ်ကို ပြီးစေခြင်းအားဖြင့် အကျိုးတရားတို့ကို အကြောင်းတရားနှင့် လျော်သော ဂုဏ်ရှိသည်၏အဖြစ်ကို ပြုပေးတတ် ကျေးဇူးပြုပေးတတ်သော ဟိတ် (၆)ပါးတရားသည် ဟေတုပစ္စည်းမည်၏ဟု သိရှိပါလေ။ (အာရမ္မဏပစ္စည်း စသည်တို့၌လည်း ဤနည်းကို နည်းမှီး၍ သဘောပေါက်ပါလေ။)

ကျေးဇူးပြုသည် — ပစ္စည်းတရားတို့က ပစ္စယုပ္ပန်တရားတို့အား ကျေးဇူးပြုသည်ဟု ဆိုရာ၌ - (၁) မဖြစ်သေးသော ပစ္စယုပ္ပန်တရားတို့ကို ဖြစ်စေခြင်း၊ (၂) ဖြစ်ပြီးသော ပစ္စယုပ္ပန်တရားတို့ကို တည်တံ့အောင် ထောက်ပံ့ထားခြင်းကို ကျေးဇူးပြုသည်ဟု ခေါ်ဆိုသည် မှတ်ပါ။

ပစ္စည်းနှင့် ပစ္စယုပ္ပန်

ဟေတု ဟေတု သမ္ပယုတ္တကာနံ ဓမ္မာနံ တံ သမုဋ္ဌာနာနဉ္စ ရူပါနံ ဟေတုပစ္စယေန ပစ္စယော။
(ပဋ္ဌာန-၁-၁။)

ဟေတုပစ္စည်းတရားကား — လောဘ ဒေါသ မောဟ၊ အလောဘ အဒေါသ အမောဟဟူသော ဟိတ် (၆)ပါး တရားတည်း။

ဟေတုပစ္စယုပ္ပန်တရားကား — သဟိတ်စိတ် (၇၁)ပါး၊ မောဟမူဒွေ၌ မောဟကြဉ်သော စေတသိက် (၅၂)ပါး၊ ပဝတ္တိအခါ သဟိတ် စိတ္တဇရုပ်၊ ပဋိသန္ဓေအခါ သဟိတ် ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်တည်း။

ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်နှင့် ပဝတ္တိစိတ္တဇရုပ်တို့ကား ဟိတ် (၆)ပါး ပစ္စည်းတရားနှင့် ထိုက်သလို အတူတကွ ဖြစ်သော သဟဇာတ = သဟဇာတ်ရုပ်တို့တည်း။ ဟိတ် (၆)ပါးပစ္စည်းတရားတို့သည် သမ္ပယုတ္တခန္ဓာ = စိတ္တက္ခဏ တစ်ခု၏ အတွင်း၌ အတူယှဉ်တွဲဖြစ်သည့် နာမ်ခန္ဓာနှင့် သဟဇာတ်ရုပ်ဟူသော ပစ္စယုပ္ပန်တရားအားသာ ကျေးဇူးပြုပေးသဖြင့် စိတ္တက္ခဏတစ်ခုအတွင်း၌ ကျေးဇူးပြုပေးမှုကိုသာ ရည်ညွှန်းထားသည့် ပစ္စုပ္ပန်ကာလ ပစ္စည်းတရားစု ဟု မှတ်ပါ။ အကြောင်းတရား များကား နာမ်တရားစုတို့သာ ဖြစ်ကြ၏။ အကျိုးတရားများကား နာမ်ရုပ် နှစ်မျိုးလုံး ဖြစ်ကြ၏။ သို့အတွက် ဤဟေတုပစ္စည်းသည် နာမ်က နာမ်ရုပ်အား ကျေးဇူးပြုသော ပစ္စည်းတရားတည်း။

“ကမ္မံ ခေတ္တံ၊ ဝိညာဏံ မိန၊ တဏှာ သေဟော။” (အံ-၁-၂၂၄။)

- ၁။ ကံသည် လယ်ယာနှင့် တူ၏။
- ၂။ ပဋိသန္ဓေဝိညာဏ်သည် မျိုးစေ့နှင့် တူ၏။
- ၃။ တဏှာသည် ရေအစေးနှင့် တူ၏။ (အံ-၁-၂၂၄။)

ဤအရာဝယ် ဟေတုပစ္စည်းတရားများက ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်တို့အားသာ ကျေးဇူးပြုပေး၍ ပဝတ္တိ-ကမ္မဇရုပ်တို့အား ကျေးဇူးမပြုခြင်း၏ အကြောင်းမှာ ပဋိသန္ဓေကမ္မဇရုပ်တို့သည် ပဋိသန္ဓေဝိညာဏ်စိတ်နှင့်သာ ဆက်စပ်သော ဖြစ်ခြင်း ရှိသည့်အတွက်ကြောင့် ဖြစ်၏။ ပဋိသန္ဓေအခါဝယ် ကမ္မဇရုပ်တို့သည် ပဋိသန္ဓေစိတ်နှင့် စပ်သော ဖြစ်ခြင်း ရှိကြကုန်၏။ ပဋိသန္ဓေစိတ်နှင့် စပ်သဖြင့်သာလျှင် ဖြစ်လည်း ဖြစ်ကြကုန်၏။ တည်လည်း တည်ကြကုန်၏။ မှန်ပေသည် — ထိုပဋိသန္ဓေခဏ၌ ပဋိသန္ဓေစိတ်သည် စိတ္တဇရုပ်ကို မဖြစ်စေနိုင်။ (အကြောင်းပြချက်ကို ရှေးရုပ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်းတွင် ပြန်ကြည့်ပါ။) ထိုကမ္မဇရုပ်တို့သည်လည်း ပဋိသန္ဓေဝိညာဏ်တွယ်မှသာလျှင် ဖြစ်နိုင်ခွင့် ရှိကြသဖြင့် ပဋိသန္ဓေဝိညာဏ်နှင့် ကင်း၍ ဖြစ်ခြင်းငှာလည်းကောင်း၊ တည်ခြင်းငှာလည်းကောင်း မစွမ်းနိုင်ကြကုန်။ ထို့ကြောင့်ပင်လျှင် ဘုရားရှင်သည် —

ဝိညာဏပစ္စယာ နာမရူပံ။ ။ တသ္မိံ ပတိဋ္ဌိတေ ဝိညာဏေ ဝိရူဠေ နာမရူပဿ အဝက္ကန္တိ ဟောတိ။
(သံ-၁-၂၉၆။)

“ပဋိသန္ဓေဝိညာဏ်ဟူသော အကြောင်းကြောင့် ပဋိသန္ဓေနှာမ်ရုပ်သည် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။ ။ ထိုပဋိသန္ဓေဝိညာဏ်သည် တည်လတ်သော် ပဋိသန္ဓေနှာမ်ရုပ်၏ သက်ရောက်ခြင်းသည် ဖြစ်ပေါ်လာ၏။” — ဟု ဟောတော်မူပြီ။ (နိဒါနဝဂ္ဂသံယုတ် ကဋ္ဌာရဝဂ်, ဒုတိယ စေတနာသုတ်။)

တစ်ဖန် ပဝတ္တိအခါ၌ကား ထိုကမ္မဇရုပ်တို့သည် စိတ် (= ဝိညာဏ်)သည် ထင်ရှားမရှိပါသော်လည်း ကံ၌ စပ်၍သာ ဖြစ်၏။ ကံနှင့် ဆက်စပ်လျက်သာလျှင် ဖြစ်၏။ စိတ်နှင့် စပ်သော ဖြစ်ခြင်းကား မရှိပေ။ မှန်ပေသည်- စိတ်စေတသိက် စိတ္တဇရုပ်တို့ ချုပ်ငြိမ်းနေကြသဖြင့် စိတ်ထင်ရှား မရှိကြကုန်သော နိရောဓသမာပတ်ကို ဝင်စား-တော်မူကြကုန်သော အနာဂါမ် ရဟန္တာ အရှင်မြတ်တို့၏ သန္တာန်၌သော်လည်း ထိုကမ္မဇရုပ်တို့သည် ဆက်လက်၍ ဖြစ်နေကြသောကြောင့် ဖြစ်၏။

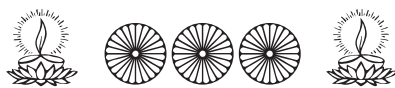
တစ်ဖန် ပဋိသန္ဓေစိတ်သည် စိတ္တဇရုပ်ကို ဖြစ်စေနိုင်စွမ်း မရှိသဖြင့် ကမ္မဇရုပ်သည်သာလျှင် ထိုပဋိသန္ဓေ-စိတ်၏ စိတ္တသမုဋ္ဌာန်ရုပ်၏ နေရာ၌ တည်နေ၏။ ထိုပဋိသန္ဓေစိတ်သည်လည်း ကမ္မဇရုပ်၏သာ မျိုးစေ့နေရာ၌ တည်နေ၏။ ကံသည်မူကား ထိုကမ္မဇရုပ် ဖြစ်ထွန်းရာ လယ်ယာနှင့်တူ၏။ တဏှာစသည့် ကိလေသာတို့သည် ရေနှင့် တူကုန်၏။

ထို့ကြောင့် လယ်ယာသည်လည်းကောင်း ရေသည်လည်းကောင်း ထင်ရှားရှိပါသော်လည်း ရှေးဦးစွာ ဖြစ်ခြင်း၌ မျိုးစေ့၏ အာနုဘော်ကြောင့် သစ်ပင်သည် ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်သကဲ့သို့ ပဋိသန္ဓေခဏ၌ ပဋိသန္ဓေစိတ်၏ အာနုဘော်ကြောင့် ကမ္မဇရုပ်အပေါင်းသည် ဖြစ်ပေါ်လာရ၏။

မျိုးစေ့သည် အပင်ပေါက်ပြီးသောအခါ တဖြည်းဖြည်း ဆွေးမြည့်၍ ကင်းပျောက်သွားသော်လည်း လယ်ယာမြေဓာတ်နှင့် ရေဓာတ်တို့၏ အာနုဘော်ကြောင့် သစ်ပင်၏ အဆက်ဆက် တိုးတက်ကြီးပွား ဖြစ်ထွန်းခြင်းသည် ဖြစ်နိုင်သကဲ့သို့ ပဝတ္တိအခါ၌ကား စိတ်နှင့် ကင်း၍ ကံကြောင့်သာလျှင် ကမ္မဇရုပ်တို့သည် ဖြစ်နိုင်ကုန်၏ဟု သိရှိပါလေ။ ထို့ကြောင့် ဘုရားရှင်သည် —

- ၁။ ကံသည် လယ်ယာနှင့် တူ၏။
- ၂။ ပဋိသန္ဓေဝိညာဏ်သည် မျိုးစေ့နှင့် တူ၏။
- ၃။ တဏှာသည် ရေအစေးနှင့် တူ၏။ — ဟု

ဤစကားတော်ကို ဟောကြားတော်မူခဲ့ပေသည်။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၃-၃၅၅-၃၅၆။)

အာရမ္မဏပစ္စည်း

အာရုံ၏ အစွမ်းဖြင့် ကျေးဇူးပြုတတ်သော တရားသည် အာရမ္မဏပစ္စည်းတည်း။ အားမရှိသော ယောက်ျားသည် တုတ်ကိုသော်လည်းကောင်း၊ ကြိုးကိုသော်လည်းကောင်း၊ ဆွဲမှီ၍သာလျှင် ထလည်း ထရသကဲ့သို့ လည်းကောင်း၊ ရပ်လည်း ရပ်ရသကဲ့သို့လည်းကောင်း အလားတူပင် စိတ်စေတသိက်တရားတို့သည် ရူပါရုံစသော အာရုံကို အာရုံပြု၍သာလျှင် ဖြစ်လည်း ဖြစ်ကြရကုန်၏။ တည်လည်း တည်ကြရကုန်၏။ ထို့ကြောင့် စိတ်စေတသိက်တို့၏ အာရုံဖြစ်ကုန်သော အာရုံ (၆)ပါးလုံးကိုပင် အာရမ္မဏပစ္စည်း = အာရုံအကြောင်းတရားဟူ၍ သိရှိပါလေ။ (အဘိ-ဋ္ဌ-၃-၃၄၅။ ဝိသုဒ္ဓိ-၂-၁၆၅။)

အာရမ္မဏပစ္စည်းတရားကား အာရုံ (၆)ပါးတည်း။

အာရမ္မဏပစ္စယုပ္ပန်တရားကား စိတ်စေတသိက်တရားစုတည်း။

[မှတ်ချက် - ဝိပဿနာပိုင်းဝယ် ဝိပဿနာဉာဏ်၏ အရှုခံအာရုံကိုသာ ကွက်၍ ပြောဆိုရပါမူ - အာရုံဘက်၌ ရုပ် (၂၈)ပါးနှင့် လောကီ စိတ်စေတသိက် နာမ်တရားစုတို့ တည်ရှိကြ၏။ အာရမ္မဏိက (= အာရုံယူတတ်သော ပစ္စယုပ္ပန်တရား)ဘက်၌ နာမ်ကမ္မဋ္ဌာန်းပိုင်းတွင် ဖော်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း အာရုံ (၆)ပါးလုံးကို ထိုက်သလို အာရုံပြုကြသည့် (၆)လိုင်းလုံး အတွင်း၌ တည်ရှိကြသော နာမ်တရားစုတို့ပင် ဖြစ်ကြသည်။]

- ၁။ ရူပါရုံသည် ရူပါရုံကို အာရုံပြု၍ ဖြစ်ပေါ်လာကြကုန်သော စက္ခုဒွါရဝီထိ၊ မနောဒွါရဝီထိ စိတ်-စေတသိက် နာမ်တရားစုတို့အား၊
- ၂။ သဒ္ဓါရုံသည် သဒ္ဓါရုံကို အာရုံပြု၍ ဖြစ်ပေါ်လာကြကုန်သော သောတဒွါရဝီထိ၊ မနောဒွါရဝီထိ စိတ်-စေတသိက် နာမ်တရားစုတို့အား၊
- ၃။ ဂန္ဓာရုံသည် ဂန္ဓာရုံကို အာရုံပြု၍ ဖြစ်ပေါ်လာကြကုန်သော ဃာနဒွါရဝီထိ၊ မနောဒွါရဝီထိ စိတ်-စေတသိက် နာမ်တရားစုတို့အား၊
- ၄။ ရသာရုံသည် ရသာရုံကို အာရုံပြု၍ ဖြစ်ပေါ်လာကြကုန်သော ဇိဝှိဒွါရဝီထိ၊ မနောဒွါရဝီထိ စိတ်-စေတသိက် နာမ်တရားစုတို့အား၊
- ၅။ ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံသည် ဖောဋ္ဌဗ္ဗာရုံကို အာရုံပြု၍ ဖြစ်ပေါ်လာကြကုန်သော ကာယဒွါရဝီထိ၊ မနောဒွါရဝီထိ စိတ်-စေတသိက် နာမ်တရားစုတို့အား၊
- ၆။ ဓမ္မာရုံသည် ဓမ္မာရုံကို အာရုံပြု၍ ဖြစ်ပေါ်လာကြကုန်သော မနောဒွါရဝီထိ စိတ်စေတသိက် နာမ်တရားစုတို့အား၊ - အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုပေး၏။

(၁)ပညတ်, (၂)နာမ်, (၃)ရုပ် ပစ္စည်းတရားတို့က ပစ္စယုပ္ပန် နာမ်တရားတို့အား ကျေးဇူးပြုသော ပစ္စည်းမျိုးတည်း။ ပစ္စည်းတရားဘက်တွင် ကာလသုံးပါးအတွင်းရှိ ရုပ်နာမ်ပရမတ်တရား အားလုံးနှင့် ကာလဝိမုတ် ဖြစ်သော နိဗ္ဗာန်ပညတ် ပစ္စည်းတရားများ ပါဝင်ကြ၏။ ကသိုဏ်းပဋိဘာဂနိမိတ် အာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ် စသော ပညတ်အာရုံတို့လည်း ဓမ္မာရုံအရတွင် ပါဝင်ကြ၏။ ကသိုဏ်း ပဋိဘာဂနိမိတ်များက ကသိုဏ်းဈာန် နာမ်တရားတို့အား၊ အာနာပါနပဋိဘာဂနိမိတ်က အာနာပါနဈာန်နာမ်တရားတို့အား အာရမ္မဏပစ္စယသတ္တိဖြင့် ကျေးဇူးပြုပေးလျက်ပင် ရှိ၏။ သို့အတွက် အာရမ္မဏပစ္စည်းပိုင်း၌ အောက်ပါလိုရင်း အတိုချုပ်ကို မှတ်သားထားပါ။

ယံ ယံ ဓမ္မံ အာရဗ္ဘ ယေယေဓမ္မာ ဥပ္ပဇ္ဇန္တိ စိတ္တစေတသိကာ ဓမ္မာ၊ တေ တေ ဓမ္မာ တေသံ တေသံ ဓမ္မာနံ အာရမ္မဏပစ္စယေန ပစ္စယော။ (ပဋ္ဌာန-၁-၂။)